

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 932.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Hoofdartikel: Een dringend verzoek.

Berichten: Vergadering van de Afd. Dordrecht en O. — Sutors levens-elixer. — Een concurrent van Ossenbühl. — De echte Kina Laroche. — Veroordeeling Van Boom te Arnhem. — Ontslag van rechtsvervolgving van B. Q. te Goes.

Grootere Artikelen: Oprechte Druides- of Schavonezalf. — De politie in Oostenrijk tegenover de kwakzalvers. — Gevaarlijke oogartsen. — Brandt redivivus. — Wijnen tegen influenza. — Nog eens Scott's Emulsie. — Keating's Borst-pastilles. — Allen's haarhersteller verboden in Oostenrijk.

Ter overneming: Allen's haarhersteller. — Zwitsersche pillen.

Correspondentie. Herhaalde Waarschuwingen: Spranger's maagdroppele. Pain Expeller.

Een dringend verzoek.

Het eerste nummer van ons Maandblad, dat in het nieuwe jaar verschijnt, moet helaas! met een klaagtoon aanvangen.

Onze Vereeniging gaat niet vooruit; integendeel, het jaar 1894 begint met een getal leden, aanmerkelijk kleiner dan in vorige jaren, terwijl ook bij de abonnés op ons Maandblad vermindering is waar te nemen. Dit verschijnsel bedroeft ons en verontrust ons ook eenigermate; wij weten wel, dat het geen ongewoon verschijnsel is, dat bij een vereeniging, die ettelijke jaren bestaat, het ledental vermindert en dat wij dit lot met tal van andere vereenigingen deelen; wij weten, dat de oorzaak lang niet altijd aan gebrek aan belangstelling is toe te schrijven, maar dat zij veelal te zoeken is in de omstandigheid, dat bij de vele geldelijke offers, die tegenwoordig van het publiek worden gevegd, menigeen verplicht is, zijne bijdragen van de eene vereeniging op een andere over te brengen. Wij meenden deze laatste omstandigheid ook grootendeels als de reden van de vermindering van het getal onzer leden en abonnés te moeten beschouwen en, hoezeer ons dit ook bedroeft, zoolang het ons blijkt, dat ons streven nog de sympathie bezit van vele weldenkenden in den lande, bestaat er, voor 't oogenblik, nog geen reden tot ernstige bezorgdheid.

Maar 't is niet te ontkennen, de toekomst zien wij duister in.

Behalve moreelen steun, behalve instemming met haar doel, heeft onze Vereeniging bovenal financiële steun noodig. Ons eenig wapen in onzen zwaren strijd is de druk-

pers. Wij moeten, zocals wij tot nu toe hebben gedaan, onze waarschuwingen zoo mogelijk overal en gratis verspreiden, wij moeten tegenover de aanlokkende reclames van de kwakzalvers, die steeds meer en meer het publiek onder de oogen worden gebracht, onze woorden stellen en . . . dat kost geld, veel geld.

Indien nu de financiële hulp begint te ontbreken, wat zal dan 't gevolg zijn?

Wij zullen niet voldoende gewapend den strijd voortzetten en ongetwijfeld de overwinning aan de kwakzalvers laten.

Mag dit? Is onze vereeniging soms overbodig?

Nederland wordt, in betrekking tot zijn bevolking, bovenmatig door binnen- en buitenlandse kwakzalvers geëxploiteerd. Gezondheid en vermogen van zijne bewoners worden daardoor onophoudelijk ten zwaarste bedreigd.

De wettelijke bepalingen ter beteugeling van de kwakzalverij zijn onvoldoende en in de toepassing ondoelmatig. Dit hebben wij reeds 13 jaren lang door bewijzen duidelijk aangetoond, zonder dat iemand het ons heeft tegengesproken, ja, heeft kunnen tegenspreken. Wij leverden feiten; feiten die de uitgestrektheid van de kwaal maar al te duidelijk in het licht stelden.

Waar de toestand zóó is, waar hier te lande het kwaad vanwege de autoriteiten niet of bijna niet wordt beteugeld, dáár blijft er niets anders over dan het groote publiek de oogen te openen, den lichtgelovigen den afgrond te toonen, die voor hunne voeten geopend is en hen daardoor te overtuigen, dat zij slechts door eigen wil zich kunnen hoeden voor het gevaar, dat hun als een geheel onschuldig iets wordt aangeboden.

Dit deed onze Vereeniging en zal zij blijven doen, zoolang, totdat van hooger hand middelen worden in 't werk gesteld om aan het kwaad der kwakzalverij voldoende paal en perk te stellen.

Onze Vereeniging, wij durven het zonder zelfverheffing zeggen, is dus niet alleen niet overbodig, zij is noodig en nuttig.

Wij hopen dat dit algemeen zal worden ingezien en vinden daarin de vrijheid tot alle weldenkenden het dringend verzoek te richten: „Sluit U bij ons aan!”

Voor al onze leden noodigen wij met aandrang uit, ieder in zijn kring pogingen aan te wenden tot het opwekken van meerdere sympathie voor onze Vereeniging, een sympathie, die zich tevens moge uiteten in het toetreden tot het lidmaatschap.

Onze Vereeniging heeft nieuwe krachten noodig, zal zij met vrucht haar onbetwistbaar nuttig doel kunnen bereiken.

BERICHTEN.

Kort overzicht van de 7de Vergadering der Afd. Dordrecht en Omstreken, gehouden op den 21 December 1893.

De Voorzitter, de heer Dr. F. M. COWAN, opent de vergadering en geeft het woord aan den Secretaris, den heer J. M. VAN ELK, ten einde verslag uit te brengen als afgevaardigde ter Algemeene Vergadering te Utrecht, waaruit blijkt dat de werkzaamheden der Afd. D. en O. op prijs worden gesteld.

De Voorzitter dankt den Secretaris en brengt hem hulde voor zijne werkzaamheden, vooral door het vervaardigen van een register op de 10 eerste jaargangen van het Maandblad. Dat deze reuzenarbeid op prijs wordt gesteld bewijst wel het besluit der Algem. Vergadering om hem door druk te laten vermenigvuldigen.

Aangenomen wordt het voorstel van het bestuur om voortaan het Penningmeesterschap met het Secretariaat te vereenigen.

In plaats van den heer A. J. A. DE BOSSON, die bedankt heeft, werd in het bestuur gekozen de heer C. P. VAN DEN BIJLLAARDT.

Klachten werden geuit over het te wilkeurig verspreiden van het Maandblad (200 ex.) hier ter stede; de persoon, daarmede belast, schijnt er zich op de gemakkelijkste wijze van te ontdoen, nu hij toch 1 ct. krijgt voor ieder ex. Het bestuur zoekt naar maatregelen om daarin op afdoende wijze verbetering te verkrijgen.

Uit diverse mededeelingen van den Secretaris blijkt dat de Afd. voortdurend bezig is om kwakzalvers te ontmaskeren, 't zij met het centraalbestuur samen of zelfstandig.

De heer G. C. BOSCH besprak de kwakzalverijen van onbevoegde tandmeesters als HUISMAN, SWAAB e. t. q. Wel is eerstgen. herhaaldelijk tot hooge boeten veroordeeld, doch deze maakt dan gebruik van de keuze om er zich voor in hechtenis te begeven en dan later weer op dezelfde wijze als voorheen, door te gaan. Ook veroordeelde deze spreker de onwaardige reclames van sommige bevoegde tandmeesters (b. v. op tooneelgordijnen enz.) en kritiseerde hij de soms kwakzalverachtige

wijze waarop patiënten geëxploiteerd worden.

Na nog enkele besprekingen werd deze vergadering gesloten, die helaas dezen keer zeer slecht was bezocht.

Wij eindigen dit overzicht gaarne door het slot over te nemen van de Dortrechtsche Courant: „Moge het slechte bezoek het bestuur niet weerhouden om op „denzelfden weg voort te gaan, en wij roepen het met Schiller toe:

„Wirke Gutes, du nährst der Menschheit göttliche „Pflanze!“

Sutors levenselixer. Het doet ons genoegen te kunnen mededeelen, dat de firma *Ossenbühl* te Roermond-Zaandam ons, op onze aanvraag tot terugzending van het door ons gestorte geld, (zie ons no. van December 1892) het bedrag, na aftrek der onkosten, heeft doen toekomen.

Een concurrent van Ossenbühl. Een zeker *Jungmann* te Augsburg heeft een *levens-elixer* in den handel gebracht, dat in samenstelling weinig verschilt van Sutors levens-elixer. Hij is deswege, door het gerecht te Augsburg, veroordeeld tot een boete van 80 Mark, subs. 8 dagen hechtenis. Zoo doet men in Duitschland . . . en bij ons??

De echte Kina Laroche, niets anders en niets beter dan de veel goedkoopere Kina-wijn in onze apotheken verkrijgbaar, wordt tegenwoordig weer op allerhande wijze — o. a. door reclame-biljetten, aan de huizen rondbezorgd — onder de aandacht van het publiek gebracht.

Men zij op zijn hoede!

De apotheker A. M. Boom te Arnhem, (vroeger te Meppel en bekend o. a. als fabrikant van het meermalen door ons besproken maagpoeder) is door het kanton-gerecht te Arnhem veroordeeld tot een geldboete van vijftig gulden, subs. tien dagen hechtenis, wegens het als apotheker uitoefenen der artseneijerkunst *zonder alvorens het bewijs van bevoegdheid te hebben doen viseeren* door den Inspecteur der provincie, waarin hij zich met der woon had gevestigd.

De Hooge Raad heeft verworpen het cassatie-beroep van den officier van justitie te Middelburg tegen een vonnis, waarbij B. Q., koopman te Goes, van alle rechts- vervolging is ontslagen wegens het te Serooskerke onbevoegd en zonder noodzaak uitoefenen van de geneeskunst. (N. R. Ct.)

Oprechte Druïdes- of Schavonezalf.

Dikwijls dringt zich zeker bij ieder ontwikkeld mensch de vraag onwillekeurig op den voorgrond, hoe het toch mogelijk is, dat het publiek, zoo veelvuldig voorgelicht omtrent de kwade praktijken en nuttelooze, veelal schadelijke raadgevingen van kwakzalvers, zich toch telkens en telkens weder opnieuw laat om den tuin leiden en voortdurend de zg. wondermiddelen, door listige vakmannen aan de markt gebracht, een ruim debiet waardig keurt. Iets dergelijks zou ons in vroegere tijden, eenige honderden jaren geleden, toen in het algemeen onkunde en bijgeloof elkaar nog den voorrang bewistten, niet kunnen verwonderen, maar thans, nu beschaving en ontwikkeling, en door de verbetering van het onderwijs, en door de verspreiding van couranten en drukwerken, tot in de diepste schuilhoeken der maatschappij haar licht laten schijnen, thans moet het ons ten hoogste verbazen, dat de kwakzalverij in onze maatschappij nog zoo vele gemakkelijke slachtoffers kan vinden. We zouden daarom bijna geneigd zijn dit wonderlijk verschijnsel als een atavisme te beschouwen, waardoor vele menschen, ondanks hun heilige overtuiging, dat zij misleid worden, toch gedwongen worden een weg in te slaan, waarvan vooruit met zekerheid kan voorspeld worden, dat hij niet tot het gewenschte doel voert. Een andere verklaring tenminste is moeielijk te vinden, daar wij toch niet kunnen aannemen, dat het publiek zóó weinig oordeel des onderscheids zoude bezitten, dat het in de meeste gevallen het tast- en voelbare bedrog der kwakzalverij niet zoude kunnen erkennen.

Vóór mij ligt een reclamebiljetje van de oprechte Druïdes- of Schavonezalf een „bekendmaking“ aan een ieder, betreffende de eigenschappen en krachten dier wonderdadige zalf. Deze publicatie begint met de verklaring, dat de beroemde zalf reeds voor „eenige honderden jaren“ in de „vermaarde“ stad Orleans werd uitgevonden, en dat zij „onder Gods zegen“ een heilzaam en onfeilbaar middel is ter

genezing van alle kwetsuren en ongemakken, die den mensch kunnen overkomen. Beide genoemde momenten, en het historische, en het godsdienstige, kunnen dan ook reeds te voren een merkwaardigen invloed van de zalf doen verwachten. Inderdaad geneest zij dan ook, volgens de aankondiging, bijna alle mogelijke en onmogelijke ziekten, te beginnen met kiespijn en te eindigen met pest. De wijze van applicatie is meestal doodeenvoudig: bij koorts legt men de zalf op de beide polsen, bij doofheid steekt men haar opgerold in het oor, enz.

Het is dan ook waarschijnlijk uitsluitend aan mijn ongelukkig gesternte toe te schrijven, dat ik toevallig in mijn praktijk een ziektegeval ontmoette, waar de heilzame werking van de zalf niet alleen uitbleef, maar zelfs een tegenovergesteld effect door haar aanwending verkregen werd. Deze onheilsbode meldde zich bij mij aan in den vorm van mejuffrouw B. . . ., die, na ingesteld onderzoek, bleek te lijden aan een panaritium (fijt) van den linker wijsvinger. Aan den top van dien vinger werd door mij een insnijding gemaakt; eenige druppels etter ontlastten zich en een antiseptisch verband besloot de kunstbewerking. Na een volgend maal verbonden te zijn geworden, scheen het ziekteproces zeer gunstig te verlopen; er was nageenog geen spoor afscheiding meer waar te nemen. Groot was dan ook mijn verwondering, toen bij de tweede verbandswisseling een belangrijke hoeveelheid igoreuse (slecht riekende) etter te voorschijn trad en de septische (rottende) toestand van de wond zich zeer duidelijk door het reukorgaan liet waarnemen. Ondanks herhaalde uitkrabbingen met den scherpen lepel, veelvuldige uitwasschingen met antiseptica en bijna dagelijksche vernieuwingen van het verband, waarbij de antiseptische voorzorgen met de grootste nauwgezetheid werden in acht genomen, niettegenstaande al deze maatregelen drong het proces voortdurend meer in de diepte door, steeds door een voortschrijdende sepsis en necrosis (versterf) der weeke deelen begeleid. — Ik begreep er ten slotte niets meer van; faalde dan in dit geval de anti-septische wondbehandeling?

Tegen deze opvatting kwam natuurlijk mijn geheel gemoed in opstand en langzamerhand be kroop mij een geheimzinnige vrees, dat hier iets „wonderbaarlijks“ in het spel moest zijn. En werkelijk, na herhaalde en langdurige ondervraging kwam dit „wonderbaarlijke“ eindelijk voor den dag in de gedaante van de „oprechte Druïdes- of Schavonezalf.“

Op aanraden van haar vader, een ouden heer, die natuurlijk reeds een jarenlange ervaring van dit middel bezat, had mijn juffrouw, na de eerste verbandswisseling, om het genezingsproces te bespoedigen, een dosis van deze zalf op de open wond gelegd; het spreekt wel van zelf, dat de zalf „lege artis“ toebereid werd, d. w. z. volgens de gebruiksaanwijzing: met *speeksel* gemengd en met de *vingers* (schoon behoeven deze niet te zijn; dit staat er ten minste niet bij) op een stukje zeemleder uitgesmeerd. Telkens vóór mijn komst werd de zalf weder verwijderd en het verband in zijn vorige orde hersteld.

Het is duidelijk, dat ik het verder gebruik van dit wondermiddel moest verbieden, daarbij tevens te kennen gevende, dat ik bij clandestine aanwending der zalf, patiënte niet meer zoude bezoeken, want, hoe ongaarne ook en hoe ook in strijd met de bovenvermelde „bekendmaking“, was ik toch zedelijk verplicht aan deze „heilzame, onfeilbare, historische en onder Gods zegen“ werkende zalf het uiterst slechte verloop van dit ziekteproces te moeten toeschrijven.

Het slot van de geschiedenis komt hierop neer, dat, na ongeveer 4 maanden, de vinger genezen was, in dien zin echter, dat vooraf het eerste vingerkootje verwijderd moest worden en de rest van den vinger in den vorm van een atrophischen, stijven stomp achterbleef.

Leeuwarden, November 1893.

A. K.

O. v. G.

Indien vele geneeskundigen het goede voorbeeld van den heer A. K. volgden en ons de ervaringen uit hun praktijk mededeelden — men zou verwonderd staan over de lichtgeloovigheid bij het publiek

en over de lichtvaardigheid waarmee nog vele, zelfs goed ontwikkelde, personen de rationeele behandeling van den geneesheer tegenwerken, en zich, tot hun eigen schade, in de armen der kwakzalvers werpen.

Dergelijke mededeelingen zouden veel nut kunnen doen.

RED.

Hoe de politie in Oostenrijk de kwakzalverij bij haar geboorte verstikt.

*Van tijd tot tijd wordt ons land overgoten met een stroom van circulaires, zoodra de verkoop van het een of ander kwakzalversmiddel naar 't oordeel der fabrikanten te veel afneemt of omdat een nieuw middel aan den man moet worden gebracht.

De kwakzalver zoekt allerlei adresboeken bij elkander, en op zekeren dag kan men in geen huishouding komen of geen koffiehuis bezoeken, of hetzelfde reclameblaadje ligt er op de tafel.

De ondervinding moet de lui geleerd hebben, dat er op die manier nog altijd wat verdiend kan worden; anders is het bijna onbegrijpelijk hoe zij verspreiding op zulk een groote schaal, met zulke enorme kosten, durven ondernemen.

Zoo werden enkele jaren geleden te Brussel op één dag twintigduizend circulaires van een nieuw uitgevonden universeel heilmiddel tegelijk naar Nederland op de post gedaan. Het port, toen ter tijd nog vijf centimes per stuk, bedroeg dus alleen reeds *vijfhonderd gulden*, afgezien van de kosten van het drukwerk zelf enz.

Een ander maal werd aan alle burgemeesters in ons land uit Italië een brief toegezonden, inhoudende aanbevelingen van eene nieuwe zoogenaamde Engelenstroop, goed voor alle kwalen en gebreken. Met allen eerbied voor de kennis der gemeentevoorden in Nederland, zal het toch wel niet te laag geschat zijn, dat nauwelijks één van de honderd onder hen de alleen in 't Italiaansch gestelde schrifturen heeft kunnen ontcijferen; toch hebben de afzenders er natuurlijk op gerekend, dat de enkelen, die hun taal machtig waren, hun nog genoeg koopers zouden aanbrengen om hun aanzienlijke uitgaven goed te maken en nog winst bovendien te bezorgen.

't Is dus zeker een prijszwaardige daad de verzending van zulke circulaires, die als zoovele lokazen overal in de huizen blijven rondslingeren, tegen te gaan; dat het steeds goedkoopere wordende porttarief haar in de hand werkt, is een bewijs hoe ook de meest nuttige maatregelen soms in een enkele richting schadelijk kunnen werken.

De Oostenrijksche regeering heeft thans echter getracht er paal en perk aan te stellen. Daar te lande bestaat, evenals in Duitschland, een verbod van het aankondigen van kwakzalverijen en van het aanprijzen van zoogenaamde geneesmiddelen, waarvan de samenstelling niet is bekend gemaakt.

Dezer dagen nu werd aan een der postkantoren uit Dusseldorp een groot aantal exemplaren ter verspreiding ontvangen van een boekje, door een zoogenaamden Dr. Cherwy geschreven en getiteld: *Genezing van het zieke lichaam volgens de natuur*. Daarin werden in hoofdzaak allerlei geneesmiddelen aanbevolen, vervaardigd en verkrijgbaar bij een fabrikant van z. g. chemicaliën, een apotheker te Keulen. De samenstelling was niet medegedeeld, of er werden stoffen opgegeven, waarvan de vrije verkoop en het aankondigen in Oostenrijk niet was toegelaten.

De politie nam daarom de geheele bezending in beslag en daarmede alleen niet tevreden, gaf zij onmiddellijk kennis van het geval aan den minister van justitie.

Het gevolg was, dat door dezen een schrijven werd gericht aan alle hoofden van politie in het gansche Rijk.

De minister wees er op, dat de politie overal in den lande streng moest toezien op deze manier van aankondigen en aanprijzen van z. g. geneesmiddelen, welke bij de wet niet geoorloofd was en welke onbehoorlijkheid (Unfug) toch in alle streken van tijd tot tijd straffeloos plaats vond.

Dergelijke geschriften, zoo voegde hij er aan toe, strekken slechts om de denkbeelden van het niet deskundig publiek betreffende de genezing van ziekten en de werking van geneesmiddelen op een

dwaalspoor te leiden. De circulaire, boekjes en brochures worden op allerlei manieren, door allerlei personen verspreid, alleen met het doel de fabriekmatig bereide artsennijmiddelen, voor wier samenstelling geen enkele waarborg bestaat, een groot debiet te bezorgen.

De medische wetenschap heeft met deze middelen niets te maken; alleen lage winzucht is het doel harer vervaardiging, terwijl de bevolking niet alleen in oeconomischen zin door haar schade kan lijden, maar ook niet zelden nadeel ondervindt in leven en gezondheid.

Gevaarlijke oogartsen.

*Velen zullen zich nog herinneren welk een opgang eenigen tijd geleden een zoogenaamde Arabische oogarts *Goolam Kader* ook in ons land heeft gemaakt, doch gelukkig slechts zeer kort van duur, waardoor hij ook niet in staat is geweest vele slachtoffers te maken.

Vooraf had hij, — het werd in dit blad ter waarschuwing reeds van te voren medegedeeld, — in België en elders treurige bewijzen achtergelaten zoowel van zijn vermetelheid als van zijn grove onkunde.

't Is mogelijk dat er thans weder iets dergelijks op til is; althans in Engeland hebben een viertal zoogenaamde Indiaansche oogartsen hun netten uitgespreid en reeds onnoozelen gevonden, die aan hun vermeende kuren geloof slaan; wie weet of zij, vandaar verdreven, niet het kanaal naar Nederland oversteken. 't Is daarom nuttig te weten met welk een onbeschaamdheid zij te werk gaan.

Te Londen is eenigen tijd geleden een proces tegen hen aanhangig gemaakt, waarbij het gebleken is, dat zij uit Britsch-Indië heeten afkomstig te zijn en zich den titel gaven van „Indian oculists” en op uitgebreide schaal in Engeland de oogheekunde uitoefenden. Een paar der voornaamste oogheekundigen, als deskundigen voor de rechtbank gehoord, noemden de zoogenaamde operaties dezer mannen schadelijk, vuil en wreed. Hun praktijken bestonden in het appliceren van tabakspoeder of van patchouli op den oogappel, bijtmiddelen op de slapen van het hoofd, het uitsnijden van kleine stukjes uit het slijmvlies der oogleden en dergelijke zonderlingheden meer.

Niettegenstaande dit alles kon de Engelsche wet niets tegen hen aanvangen, omdat de uitoefening van alle takken der geneeskunst daar te lande voor een ieder vrij is. Alleen wanneer hun handelingen den dood van een der patiënten mocht tengevolge gehad hebben, zouden zij onder het bereik van de strafwet vallen.

De Engelsche bladen, zoowel geneeskundige vakorganen als algemeen politieke bladen, zijn diep verontwaardigd over alles wat het bedoelde proces heeft aan het licht gebracht en noemen de wetgeving gebrekkig, die aan zulk eene onbeschaamde kwakzalverij geen paal en perk weet te stellen.

De *Times* merkt in een zijner hoofdartikelen op, dat, indien genoemde Indian oculists zonder vergunning een konijn of een kat hadden gemarteld en gepijnigd, zij strenger zouden behandeld zijn en zeker aan de wet tegen de dierenmishandeling niet zouden zijn ontkomen.

Brandt redivivus.

*In een ander artikel wezen wij er op, dat van tijd tot tijd bij de fabrikanten van kwakzalverijen door vermindering van debiet de behoefte ontstaat op groote schaal nieuwe reclame te maken. Dit tijdstip schijnt thans aangebroken te zijn voor de beruchte zoogenaamde Zwitsersche pillen. De opvolger van Brandt, den eersten exploitant, een zich noemende apotheker Fr. Merckling, te Schaffhausen, die de zaak heeft overgenomen, heeft dezer dagen evenals zijn voorganger vroeger herhaaldelijk deed, een monster zijner pillen uit Zwitserland toegezonden aan alle geneeskundigen in Nederland en waarschijnlijk in andere landen. Het is een blikken doosje met vijftig pillen, waaraan is toegevoegd een op best papier fraai gedrukte brochure van 65 bladzijden; de port alleen voor deze in ons land verspreide reclame-toezending bedraagt honderd en vijftig gulden; er moeten dus, om te beginnen, eenige honderden doosjes verkocht worden, alleen om deze

som terug te ontvangen!

De toegezonden brochure bestaat geheel en al uit zoogenaamde getuigschriften door geneesheeren afgegeven tusschen de jaren 1882 en 1892.

Zij worden voorafgegaan door de bekende verklaringen van eenige professoren, die reeds op allerlei wijze, in groot en klein schrift, in advertenties en reclames, eenige duizenden keeren het publiek onder de oogen zijn gebracht. Tot blijvende oneer voor ons land vindt men daaronder nog altijd het vroeger reeds door ons besproken, in Mei 1883 afgegeven, attest van Prof. Hertz, te Amsterdam. (Zie Maandblad Aug. Nov. Dec. 1893.) „Gelukkig — zoo eindigden wij de bespreking van dit attest destijds — staat dit veelgesproken getuigschrift in Nederland alleen en zal, wij zijn er van overtuigd, alleen „blijven staan.” Het is juist tien jaren geleden, dat de vorige redactie deze verwachting uitsprak; zij is niet beschaamd geworden; de opvolger van Brandt geeft uit Nederland geen enkelen naam van een geneesheer, die door eenige verklaring, hoe oppervlakkig en nietszeggend ook, blijk heeft gegeven met deze kwakzalverij of de agenten, die haar in exploitatie brengen, iets te maken te willen hebben. Toch ontbreekt het waarlijk niet aan pogingen om ook de geneeskundigen in ons land daartoe te verlokken. Het thans hier toegezondene bewijst het opnieuw; — aan de brochure toch en het doosje pillen is toegevoegd de volgende beleefde brief; men moet bijna een monster zijn van onwellevendheid om hem niet te beantwoorden:

„Geachte Heer Doctor!

„Veroorloof mij U bij deze een korte verhandeling over mijne

Pilulae Helveticæ

aan te bieden, te gelijk met een proefdoosje dezer pillen, waarbij ik U beleefdelijk verzoek mijn preparaat zonder vooroordeel te willen beproeven.

„Indien, zooals ik hoop, deze proef tot Uwe tevredenheid mocht uitvallen, zoo zoudt U mij zeer verplichten, mij zulks wel te willen mededeelen. Ook zoude ik U in dat geval willen verzoeken dit geneesmiddel te willen opnemen in de lijst der door U gebezigde medicamenten, en om de bestelling daarvan gemakkelijk te maken, zoudt U mij zeer verplichten door een U bekenden apotheker te verzoeken deze pillen steeds voorradig te houden.

„U zult dan wel zoo beleefd willen zijn mij den naam van dien Apotheker te willen opgeven, die zich met den verkoop wil belasten.

„Met hoogachting heb ik de eer mij te noemen

Uw dienstwillige dienaar

RICHARD BRANDT'S NACHFOLGER

Apotheker FR. MERCKLING.

General-Dépôt voor Nederland:

F. E. v. SANTEN KOLFF,

Rotterdam”.

De slimme Hollandsche hooftagent te Rotterdam heeft zijn collega te Schaffhausen hier blijkbaar een handje geholpen en het er op aangelegd twee vlieden in één klap te slaan.

Eerst wordt een beroep gedaan op de onpartijdigheid van den „geachten heer doctor” en niet, zooals vroeger de gewoonte was bij niet-geachte heeren kwakzalvers en hun helpers, verzocht een attest of verklaring af te geven na gebruik van het toegezonden middel, maar schijnbaar dood onnoozel wordt gevraagd, den uitslag „wel te willen mededeelen.” Een regel schrift heette vroeger genoeg om iemand te doen hangen; wij weten niet of dit ooit waar is geweest, maar zeker is het, en door tal van voorbeelden hebben wij het in dit blad bewezen, dat elk onschuldig briefje, een paar beleefde lettertjes, meldende de goede ontvangst van het toegezondene of zoo iets, zoo er slechts de naam van een geneesheer onder staat, voor een kwakzalver of zijn agent geschikt is om er een getuigschrift van te fabriceren ten voordeele zijner negotie. Zoo ook is het hun slechts te doen om van zooveel doctoren uit Nederland als 't maar kan, een brief te ontvangen om ze in een volgende brochure, naar hun goeddunken geredigeerd, als zoovele aanbevelingen dienst te laten doen.

Doch bovenal beoogen zij blijkbaar iets anders. Gelukkig onthouden zich in ons land de meeste

apothekers nog van het verkoopen of in voorraad houden van geheimmiddelen en kwakzalverijen. Slechts zeer enkelen willen zich dan ook verlagen met den verkoop van dit zwitsersche fabrikaat, en niet-apothekers mogen het niet verkoopen, zonder zich bloot te stellen aan de strafbepalingen der wet, die hun verbiedt *aloë*, het hoofbestanddeel dezer pillen, in zulk eene hoeveelheid af te leveren.

Met deze omstandigheden goed bekend, tracht de hoofdent voor Nederland nu, niet zonder geslepenheid, zijn meer conscientieuze collega's tot medeplichtigen van zijn geminachten handel te maken door hen, met de afgebedelde briefjes van sommige geneesheeren in de hand, misschien te nopen zich als depôthouders beschikbaar te stellen. Wij hopen dat de toeleg mislukke en dat zoowel de geneesheeren als de apothekers hun goede reputatie, waar het betreft geen medewerking aan kwakzalvers te verleen, mogen blijven handhaven.

Influenza.

Nauwelijks doet een ziekte hare intrede in ons land, of diverse gelukzoekers trachten er gewetenloos hun voordeel mee te doen. Wij zagen dit bij cholera, kinkhoest, mazelen, influenza enz.

Meestal waren het oude bekenden, die met 't een of ander middel tegen de gevreesde ziekte kwamen opdoemen. Haverstroo en dito pastilles hebben uitgediend en gretig worden andere middelen aangeprezen.

Zoo zagen wij in de Zutphensche Courant van 13 dezer de volgende advertentie:

„Met het oog op de toenemende INFLUENZA wijzen wij wederom op de Wijnen van *The Continental Bodega Company*, welke steeds door h.h. Doctoren worden aanbevolen als een zeer goed voorbehoedmiddel en tevens geneesmiddel voor genoemde ziekte.

VETTER & Co., Wijnhandel, Zutphen.”

Gaarne gunnen wij der firma VETTER & Co. een groot debiet voor hare wijnen, doch waar zij tot leugens hare toevlucht neemt, om daartoe te komen en deze wijnen zelfs „als door Doctoren als voorbehoed- en geneesmiddel aanbevolen” durft adverteeren, is het onze plicht onze lezers daarvoor te waarschuwen.

Talrijk zijn helaas de slachtoffers die deze gevaarlijke ziekte overal maakt en juist daardoor is het zaak om voorzichtig te zijn in het aanprijzen van middelen daartegen.

De wijnen, van wien ook, zullen voorzeker noch de besmetting voorkomen, noch de ziekte genezen en het is een brutale leugen als iemand beweert, dat wijnen van een zekere firma of company door h.h. doctoren als zoodanig worden aanbevolen. *Guter Wein braucht keinen Kranz*, maar behoeft veel minder op dergelijke onwaardige wijze aan den man te worden gebracht.

Dordrecht, Dec. 1893.

E.

Nog eens Scott's Emulsie.

„Met een taaiheid, den kwakzalver eigen, vervolgen SCOTT & BOWNE, LIMITED, hun prooi en laten niets onbeproefd om, na een poosje rust, weer nieuwe slachtoffers te lokken. In onze nummers 6 en 7 van den vorigen jaargang hebben wij het noodige over deze Emulsie gezegd, en, naar wij meenen, met succes, omdat sedert dien tijd, de groote, kwakzalverige advertentiën niet meer in de bladen voorkwamen. Thans probeert de firma opnieuw de aandacht op haar fabrikaat te vestigen en wel door middel van geïllustreerde boekjes, die den roem van de Emulsie verkondigen.

„Dit maakt het noodig, dat wij, onder verwijzing naar hetgeen wij vroeger schreven, nogmaals op de zaak terugkomen.”

Aldus schreven wij juist 2 jaar geleden en ongeveer hetzelfde kunnen wij thans weer zeggen. Opnieuw hebben SCOTT & BOWNE een in het Nederlandsch geschreven brochure de wereld ingezonden, waarin de wonderen van Scott's Emulsie, aardig geïllustreerd, den volke worden verkondigd.

't Is onnoodig op den inhoud van die brochure terug te komen; 't is de oude methode: „Scott's Emulsie geneest alles en is een beter medicament dan alle bestaande middelen.”

Tal van attesten bevestigen dit, maar wat moeten wij van die attesten denken, wanneer wij het eenige attest uit Nederland in dit boekje voorkomende, onderteekend zien door E. DONKERSLOOT te *Nieuwer-Amstel*, iemand, dien wij reeds meermalen in ons blad hebben besproken?

Intusschen kan het zijn nut hebben wanneer wij hier nogmaals opnemen 't geen wij in ons no. van Januari 1892 schreven:

„Nog steeds wordt de Emulsie aanbevolen bij *longtering, bloedarmoede, verzwakking, verkoudheid, klierziekte, griep, bezetting op de borst* en meerdere kwalen, en al moge de fabrikant nu ook hemel-hoog opgeven van de waarde van het middel bij al die ziekten, al staven ook attesten van bekende en onbekende geneesheeren zijn beweringen, ieder denkend mensch zal het ons toch moeten toestemmen, dat *één* middel, dat tegen talrijke geheel verschillende ziekten als uitstekend wordt aanbevolen, geen vertrouwen verdient.

Dit is toch voor een ieder te begrijpen.

Wat bovendien recht tot wantrouwen geeft, is het volgende: Door de leveranciers wordt beweerd, dat Scott's Emulsie geen *geheim* middel is, (wat wij gaarne toegeven) en zij staven hun bewering daarmede, dat de étiquette de samenstelling vermeldt.

Het onderzoek van meerdere scheikundigen, verricht om de mededeeling op de étiquette te controleren, heeft intusschen aangetoond, dat men aan die opgave van de samenstelling niet te veel vertrouwen moet schenken. *Wel* bevat de Emulsie *levertraan, hypophosphieten en glycerine*, zooals is opgegeven, maar al die stoffen in veel geringer hoeveelheid dan het voorschrift aanwijst. Zoo is, in plaats van 50 pct. levertraan, niet eens 15 pct., vermengd met olijfolie, aanwezig, een omstandigheid niet zonder belang, omdat juist aan de levertraan de grootste geneeskracht wordt toegeschreven en wel in het oog te houden, waar de fabrikant er herhaaldelijk op wijst, dat zijn Emulsie veel beter smaakt dan enkel levertraan. Geen wonder, als hij er in 't geheel geen traan in gemengd had, zou de traansmaak nog geringer zijn.

De mededeeling van de samenstelling op de étiquette heeft dus niet veel te beduiden.

In zoover is het echter van belang dat wij, door onderzoek, de samenstelling kennen, omdat wij daardoor zien dat het hoog aangeprezen middel niets nieuws en niets bijzonders oplevert.

Het gebruik van levertraan en hypophosphieten is reeds jaren oud en herhaaldelijk worden deze stoffen door de geneeskundigen voorgeschreven. Het behoort ons dan ook niet te verwonderen, dat er Nederlandsche geneeskundigen zijn, die verklaren, dat Scott's Emulsie hen, bij de aanwending bij sommige patiënten, heeft voldaan. Dit kan niet anders; het gebruik van het middel zal somwijlen wel succes hebben; daarvoor heeft de levertraan een goeden naam als geneesmiddel.

Maar wat ons wel verwondert, is, dat die geneesheeren bij den Engelschen kwakzalver in de leer en ter markt gaan.

Moesten zij — op zijn aanbeveling — eerst attent worden gemaakt op de aanwending van levertraan, hypophosphieten en glycerine tegelijkertijd, en wisten zij niet, ('t is anders in de vakbladen genoegzaam gepubliceerd) dat de Nederlandsche apothekers in staat zijn, tegen billijker prijs, een levertraan-emulsie, met hypophosphieten en glycerine te bereiden, die, desgewenscht, veel meer levertraan kan bevatten en juist die hoeveelheden inhoudt die de geneesheer denkt te geven?

Tegenover het attest van E. DONKERSLOOT, in het reclame-boekje opgenomen, plaatsen wij de volgende verklaring van Dr. ZEEHUIZEN, reeds vroeger door ons meegedeeld:

Dr. Z. verklaart n.l., dat hij, op grond van hetgeen omtrent de samenstelling van Scott's Emulsie is meegedeeld, „zich gerechtigd acht te waarschuwen tegen het voorschrijven dezer Emulsie, daar „het oliegehalte van dit praeparat, evenals van „zoovele andere *spécialité's*, groote schommelingen „aanbiedt, en het hoofbestanddeel een andere is „dan de medicus bedoelt. Het middel is ook onevenredig duur.

„Wil men een mengsel van *ol. olivarium* en *ol. jecoris aselli* toedienen, dan kan men dit vrij wat

„goedkooper en zekerder door den gewonen apotheker doen geschieden.”

Wij voegen daaraan toe: men zij dus niet zoo dwaas, zijn geld weg te werpen ten voordeele van den Engelschen kwakzalver en zijne Nederlandsche vertegenwoordigers en beschouwe het „Onmisbaar in elke huishouding”, in het boekje voorkomende, als een *leugenachtige* reclame.”

Keating's Borst-pastilles.

Wij zijn het gure jaargetijde ingetreden en — even als ieder jaar — wordt de roem van deze pastilles weer in tal van „reclames” en advertenties verkondigd. Wij moeten er, in 't kort, dus weer tegen waarschuwen.

„Er bestaat”, zoo lezen wij, „geen twijfel, dat er geen beter geneesmiddel ter wereld is tegen den hoest, keelaandoeningen enz.”

En verder: „Indien gij aan hoest lijdende zijt, probeert ze slechts eenmaal, zij zullen u genezen en zijn volstrekt onschadelijk.”

In een andere advertentie lezen wij: „Zij bevatten noch Opium, noch Morphine, noch een ander sterk werkend bestanddeel en kunnen door de zwakste gestellen verdragen worden.”

Wilt gij weten, lezer, wat daarvan waar is?

Keatings-pastilles bevatten suiker, salmiak en drop (dus zoo iets als zoute-drop) en, let wel op! tevens een kleine hoeveelheid *morphine*, een zwaar vergif.

Vraagt nu eens aan uw geneesheer of dit mengsel den naam mag dragen van het beste geneesmiddel ter wereld, dat tevens volstrekt onschadelijk is, en hij zal u ongetwijfeld verklaren, dat dit een *grove leugen* is, een leugen, verkondigd met het doel om u voor een paar zeer bekende middeltjes veel geld uit den zak te kloppen.

En wij voegen er bij, dat de pastilles indirect *zeer schadelijk* kunnen werken; vertrouwend op de leugens in de advertenties zullen, bij het gebruik der pastilles, velen den goeden tijd laten voorbijgaan om bij ongesteldheden van borst en keel geneeskundige hulp in te roepen die, juist bij *die* ongesteldheden, vroegtijdig verleend, zooveel kwaad kan voorkomen.

Bespottelijk is het volgend middel door den fabrikant aangewend om het publiek zand in de oogen te strooien: Hij schrijft n.l. „Het publiek wordt verzocht acht te geven op de woorden *Keating's Cough Lozenges*, gedrukt door het Britsch Gouvernement op het roode cachet en zonder de welken geen eene doos echt is.”

Men begrijpt, dat het hier te doen is om het lichtgeloovig publiek te doen gelooven, dat het Britsch Gouvernement iets met de bereiding of den verkoop heeft uit te staan.

Niets minder dan dat; het roode cachet is alleen het bewijs, dat de belasting is betaald, die in Engeland van elk geheimmiddel wordt geheven.

Proeft men ook uit deze handelwijze den kwakzalver niet?

Is verdere waarschuwing dus nog noodig?

Verbod van verkoop van een haarkleurmiddel in Oostenrijk, in Nederland niet.

*Het Ministerie van Binn. Zaken in Oostenrijk heeft bij beschikking van 15 Maart van dit jaar de aandacht gevestigd op een haarkleurmiddel, dat uit Engeland daar te lande wordt ingevoerd en onder den naam van *S. A. Allen's World's Hair Restorer* in den handel wordt gebracht. Bij onderzoek is gebleken, dat het *lood* bevat en mitsdien wordt er op gewezen, dat de verkoop volgens het ministerieel besluit van 1 Mei 1866 in Oostenrijk verboden is.

Omdat het middel ook hier te lande ingevoerd en veel geadverteerd wordt, nemen wij de bovenstaande welgemeende waarschuwing over; wij kunnen er helaas! niet bijvoegen, dat tegen den verkoop van het gevaarlijke en zeer veel gebruikte haarkleurmiddel ook in Nederland van wege de autoriteiten wordt gewaarschuwd, ofschoon de *wet* dien verkoop verbiedt.

Ter overneming.

Allen's haarhersteller. Met het opschrift „*Volmaaktheid*” en versierd met de afbeelding van een dame met lange golvende lokken, wordt sedert jaren dit middel buitengewoon druk in onze bladen geadverteerd. De geheele naam luidt: *Mad. S. A. Allen's Wereldberoemde haarhersteller* en de dame zegt er onbeschroomd van: „Het faalt nooit in het wedergeven van de jeugdige kleur aan grijze haren, waaraan het nieuw leven, groei en glinsterende schoonheid mededeelt.”

Jammer dat aan die fraaie belofte zoo slecht kan worden voldaan. De haarhersteller kan niets doen dan het haar een beetje zwart maken en, bij veelvuldig gebruik, het lichaam vergiftigen.

Volgens WITSTEN bestaat het middel uit 5,6 gram zwavel, 8 gram loodsuiker, (een stof die, ook *uitwendig* aangewend, belangrijke vergiftigingsverschijnselen kan veroorzaken) 100 gram glycerine, 200 gram water en een weinig welriekende olie. Men betaalt hiervoor f 3,60.

Zwitserse pillen van Richardt Brandt. DR. FR. DORNBLUTH schrijft in een Duitsch blad het volgende over de Zwitserse pillen: „De pillen prikkelen zeer sterk den darm, zooals alle aloë-houdende middelen dit doen, waardoor vele ziekelijke toestanden, die een leek onmogelijk herkennen en onderscheiden kan, zeer kunnen verergeren en ten slotte gevaarlijk worden. Zoo b.v. alle gezwollen in de maag en den darm, die zich in den regel onder zeer onduidelijke verschijnselen ontwikkelen, totdat een bloeding haar aanwezigheid doet kennen. Zoo ook het begin van buiktyphus, vele leverziekten, zoogenaamde hémorrhoidaal-kwalen; eindelijk alle kankerachtige aandoeningen, die door zulke middelen zonder twijfel verergerd, ja misschien zelfs veroorzaakt worden.”

Correspondentie.

S. v. C. te O. De advertentie was ons bekend. De *gehoorolie* van Oberstbarzt Dr. Schmidt, verbeterd door Dr. Deutsch, is een ware kwakzalverij. Zij bestaat, volgens de onderzoekingen van Jacobsen, uit campherolie, vermengd met geringe hoeveelheden cajaput- en kruidnagel-olie. Dit scherpe mengsel zal ongetwijfeld veel meer kwaad dan goed doen.

Dr. P. te A. Dank voor uwe mededeeling en hulp in onzen strijd. Wij houden ons ten zeerste aanbevolen.

D. R. te L. Uw schrijven in dank ontvangen. De *Likdoorn-zalf* van *Henri Perel* is reeds op tal van plaatsen verkrijgbaar gesteld en in vele bladen geadverteerd. De zalf is in onderzoek.

Herhaalde Waarschuwingen.

Dr. Spranger's Maagdruppels. Met ijzeren volharding wordt dit middel voortdurend aanbevolen tegen alle *maag- en onderbuikskwalen*, als onmiddellijke hulp bij schele hoofdpijn, maagkramp, misselijkheid, hoofdpijn, buikpijn, slijmverstopping, hartwater, maagzuur, opgeblazenheid, duizelingen, koliek en klieren.

En alsof dit nog niet genoeg was leest men in eene bijgevoegde brochure, dat bij *cholera* en *buikloop*, deze druppels onmiddellijk de ziektekiemen uit de maag en ingewanden verdrijven, terwijl zij verder bij *walgelijke epidemieën* een zeker behoedmiddel zijn tegen besmetting.

Ons dunkt men zou tevreden kunnen zijn met het groote getal kwalen waartegen dit middel hulp biedt; maar dit behoeft niet, het kan ook nog voor andere doeleinden gebruikt worden, want — zegt de fabrikant — de druppels zijn een voorbehoedmiddel *tegen alles; wie jaar in jaar uit*, alvorens zich ter ruste te begeven, een thee- of eetlepel vol *inneemt, blijft steeds gezond*.

Wij vragen in gemoede: kan het ergerlijker? kan het brutaler?

En waaruit bestaat nu dit universeel-middel? De heer D. v. D. WEERD te Kampen heeft aan het licht gebracht, dat *Spranger's druppels* bestaan uit een alcoholisch aftreksel van *rhabarber, aloë en guttegom*, drie purgeermiddelen, de laatste twee zeer sterke, die bij langdurig gebruik ongetwijfeld der gezondheid groote schade zullen berokkenen.

Wie, jaar in jaar uit, dagelijks deze purgeermiddelen inneemt, kan er zeker van zijn, dat hij, op raad van een gewetenlozen kwakzalver, zich zelf te gronde richt.

Pain Expeller van F. Ad. Richter & Co. kan men als volgt bereiden: Uit 200 deelen vruchten van *spaansche peper* worden met sterken spiritus 600 d. tinctuur gemaakt; verder worden 2,5 d. *zeep* in 100 d. water opgelost en daarbij gevoegd *vliegende geest* 300 d., Kamfer 30 d., Rosmarijnolie, Lavendelolie, Thijmolie en Kruidnagelolie elk 10 d., Kaneelolie 1,5 d., aftreksel van gebrande Suiker 5 d. Het middel wordt zoowel voor uit- als inwendig gebruik aanbevolen, en het kan in sommige gevallen, uitwendig gebezigd, eenige verlichting van pijn geven, maar men zij met het gebruik voorzichtig en raadplege liever een geneesheer; vooral inwendig is het lang geen onschadelijk middeltje en menigeen zal er zich nadeel door berokkenen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 936.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

IN HOUD.

Bericht aan de afdelingen en leden.

Hoofdartikel. — De nieuwe geneeskunde van Louis Kuhne. **Berichten.** — Uit de vergadering v. d. Geneesk. raad v. Noord-Holland. — De gift-etiquette op de arcana in Engeland. — Bepalingen voor den verkoop van geneesmiddelen in Jowa. — Verordeeling wegens onbevoegde uitoefening der tandheelkunde.

Grootere artikelen. — Oidtmann's Tuberkelgas. — Kwakzalversmiddelen van de Charles A. Vogeler Company. — Weer twee nieuwe buitenlandse producten. — Volksgeneeskunde en beschavingsgeschiedenis. — Verordeningen tegen kwakzalvers in vroegere tijden.

Correspondentie.

Bericht aan de afdelingen en de leden.

De afdeling Amsterdam liet waarschuwingen drukken op groote kartonnen plakaten, met duidelijke letter, met het doel die te doen ophangen waar dit het meest gewenscht is. Afdelingen of leden die dergelijke waarschuwingen eveneens wenschen te plaatsen, in navolging van de afdeling Amsterdam, worden verzocht zich met hunne aanvragen te wenden tot den Secretaris-Penningmeester.

De Nieuwe Geneeskunde

van LOUIS KUHNE.

U dankzeggende, Mijnheer de Redacteur, voor de propaganda, die uw blad, dat zich de bestrijding der kwakzalverij ten doel stelt, zoo terecht voor de nieuwe geneeskunde, welke pas radicaal met de kwakzalverij met geneesmiddelen (Art. 1, 2e lid, Statuten der Vereeniging) af zal rekenen, maakt, verzoe ik u nog het volgende, als verdere bijdrage, in dat uw blad te willen opnemen. Daar mijn naam enkele malen in het hoofdartikel van het Maandblad van Dec. '93 ook genoemd wordt, zult u dit minder weigeren kunnen.

Ik wil dan uwe geëerde lezers nader inlichten omtrent de nieuwe geneeskunde, en hun er heel in het kort eenig begrip van trachten te geven. Ik maak hen dus met de ideeën, die aan de geneeskunde ten grondslag liggen bekend; zij zijn deze:

1. Evenals voor planten en alle andere dieren bestaat er voor den mensch een normale levenswijze. De geneeskunde stelt dus eerst uit honderden van proeven, die het menschenleven dagelijks van zelf aanbiedt, vast, wat is de normale levenswijze van den mensch.

2. Deze vastgesteld zijnde, op experimentalen weg, worden nagegaan de gevolgen der afwijking van de normale levenswijze; als een der gevolgen wordt ontdekt het belast worden van den mensch met vreemde stoffen, door Kuhne vreemdstoffen of ziektestoffen genaamd.

3. Deze ziektestoffen — vandaar haar naam — kunnen in verschillende omstandigheden in het lichaam, dat ze herbergt, in gisting, in ontbinding geraken, bij welke gisting, (zooals bij iedere gisting) zich bacillen ontwikkelen. Het lichaam voelt zich dan abnormaal, men noemt dat dan ziek zijn, en de schoolgeneeskunde meent dan, dat die ziekte komt van de bacillen!

4. De geneeskunde komt dan het lichaam, waarin dat gistingproces der ziektestoffen plaats heeft, ter hulp, door de spoedige afscheiding dier ziektestoffen uit het lichaam te bevorderen, waarna het lichaam niet alleen van de „ziekte” is genezen, doch ook van de zwaar drukkende belasting met ziektestoffen is bevrijd, en een veel betere gezondheid intreedt dan vóór de ziekte het geval was. Het spreekt van zelf, dat een eerste vereischte om te genezen, ook is de betrachting van de normale levenswijze, waar de abnormale juist de oorzaak van de belasting en de ziekte was.

Het zij mij nu nog vergund, uwe lezers op de volgende verschilpunten van de geneeskunde met de schoolwetenschap opmerkzaam te maken:

a. de geneeskunde begint met een verklaring van „wat ziekte is”, en baseert daarop haar geheele geneeskunst;

de schoolwetenschap begint niet daarmee, want ... zij zoekt nog altijd naar een verklaring er van „wat ziekte is!”

b. de schoolwetenschap ontdekt iederen dag nieuwe ziekten;

de geneeskunde kent alleen ontbindingsprocessen en geen wonder dat die, — gegeven de verschillende vreemdstoffen, de verschillende individuen, de verschillende omstandigheden, die ontbinding kunnen veroorzaken, — talloze zijn!

c. De schoolwetenschap vindt tegen elke ziekte een medicijn uit;

de geneeskunde vraagt: hoort een medicijn tot de normale levenswijze en zij krijgt een heftig, angstig, ontkenkend antwoord. Neen, neen, om Godswil neen, medicijnen, pharmaca, dit zijn vergiften, die hooren heelemaal niet tot de normale leefwijze; geheel integendeel!

d. de schoolwetenschap denkt dat een medicijn een ziekte geneest;

de geneeskunde leert en toont proefondervindelijk aan, dat een medicijn een ziekte onderdrukt, het lichaam tegenwerkt door haar levenskrachtaantastende werking in zijn poging om zich van de ziektestoffen te bevrijden.

e. de schoolwetenschap kan alleen een ontbin-

dingsproces — ik bedoel „ziekte” — constateeren in vergevorderd stadium;

de geneeskunde constateert direct alle abnormaliteit, alle afwijking van het gezonde menschenleven, zooals een tuinman aan de takjes der boomen direct weet, of de boom al of niet normaal (gezond) is, het onderdeel der geneeskunde, dat zich bezig houdt met het constateeren van belasting en de praedispositie voor ziekten, hier de gezichtsuitdrukkunst en -kunde.

Ieder individu in dagelijkschen omgang is een voorwerp van studie en nieuwe ontdekkingen voor den beoefenaar van deze kunde.

f. Geen wonder dus, dat, waar de beoefenaar telkens en altijd en overal zijn theorie met zijn oogen bewaarheid ziet, de proef op de som hem door ieder experiment wordt geleverd, hij ten slotte volkomen overtuigd is van de onoverschatbare juistheid der geneeskunde.

Tal van beoefenaars der schoolwetenschap zijn niet van hun wetenschap overtuigd; zij twijfelen, ja! Dr. Forth (zie Dr. Allison's Medische Verhandelingen Deel 1 blz. 89) zeide: „Den monarch, die de uitoefening der geneeskunde geheel verbood zoude men den grootsten weldoener der menscheit moeten noemen.” Vier andere doctors en zoo waar professors zijn op de aangegeven bladzijde niet minder malsch in hun oordeel.

g. Vele beoefenaars der schoolwetenschap hebben deze afgezworen, en zijn tot het aannemen van Kuhne's geneeskunde overgegaan.

Omgekeerde gevallen zijn niet bekend!

h. De schoolwetenschap kan op geen resultaten bogen (zie Dr. Forth sub f); men leze de statistieken, hoe ziekte overal toeneemt, er steeds meer krankzinnigen komen.

De geneeskunde geneest iedereen, wiens levenskracht daartoe nog in staat is, en zoo hij niet door medicijnen te veel verzwakt werd, zelfs van „ziekten”, die de schoolwetenschap nu voor absoluut ongeneeslijk verklaart: „daar is geen kruid voor gewassen!”

k. Geen wonder is het dus, dat de lijdende menschen zich afwenden van de schoolwetenschap, zoo geleerd, maar zoo pover aan resultaten,

en dat zij tot de kwakzalvers komen, die vaak nog oogenblikkelijk verlichting verschaffen, maar vooral dat zij zich volgens de geneeskunde laten genezen, omdat zij dan toch, zij 't onwetenschappelijk, weder beter en gezond kunnen worden, waar 't ze eigenlijk om is te doen.

U begrijpt nu tevens, waarde heer redacteur,

waarom leeken op schoolgeneeswetenschappelijk gebied, toch beoefenaars van de Nieuwe Geneeskunde kunnen wezen; om te kunnen schilderen, behoeft men de fotografie niet te leeren, en wat heeft de astronomie met de haar voorafgaande astrologie gemeen?

Ik heb de eer te zijn,

Uw dw. dnr.
MR. C. B. BLECKMANN,
Leerling van Louis Kuhne.

Bij bovenstaand stuk meenen wij het navolgende te moeten aantekenen.

Het verwonderde ons minder dan het ons bedroefde te bemerken dat de heer Bleckmann zóó schreef. Te verwonderen toch is het geenszins dat hij door het „Fünkchen Wahrheit”, dat ook in de kwakzalverij van Kuhne schuilt, werd aangetrokken.

Bedroevend echter is het dat zijn gezond verstand hem niet ten naasten bij den rechten weg vermag aan te wijzen.

De opmerking omtrent propaganda is heel aardig, maar noch nieuw noch oorspronkelijk. Het is propaganda maken in denzelfden geest als dit geschiedt door heeren meesters in de rechten, indien zij zorgvuldig en nauwkeurig in terechtzittingen uitpluizen hoe en waarom eenig misdrijf gepleegd werd. Dat is dan ook de reden dat misdadigers op vrije voeten of aanstaande misdadigers zoo gaarne die zittingen bijwonen. Zij worden in Duitschland dan ook zeer juist *Criminalstudenten* genoemd.

De openbare terechtzittingen zou men gevoegelijk *Criminalcursen* kunnen noemen.

En nu enkele opmerkingen bij sommige punten in het betoog van den schrijver.

Ad 1. „Eene normale levenswijze bestaat er voor den mensch.”

Waarlijk zeer juist wat de theorie betreft. Maar de praktijk?

Zeer gemakkelijk niet waar? Indien men slechts begint met experimenteel vast te stellen de normale levenswijze voor:

een zeeman, bij storm weder en bij kalm weder.

Wij raden den heer Bleckmann aan te beginnen bij deze rubriek, die zeer veel in heeft;

een mijnwerker (verschillend naar hetgeen de mijn ter bewerking oplevert);

een vuurtorenwachter;

eene vroedvrouw met drukke praktijk;

een locomotief-bestuurder;

een Laplander;

een Javaan;

een steenhouwer;

een wever;

een spiegelmaker;

een glasblazer;

een fabrieksarbeider; enz. enz.

Deze lijst is gemakkelijk met eenige honderdtallen te vergrooten.

Na voldoende antwoord hierop kan eerst no. 2 worden besproken.

Ad 3. Wij raden den schrijver aan eens te bestudeeren wat bij gisting ontstaat, hoe bacillen ontstaan en dan te trachten zin te brengen in zijn onzin en dien van zijn leermeester; misschien wijst hij aan de schoolgeneeskunde den weg om te kunnen aannemen dat, en op welke wijze, een lintworm, een trichine, een spoelworm, misschien wel het menschelijk ei door gisting ontstaat.

Waar de schrijver medicijnen *pharmaka* noemt is hij niet geheel juist, evenmin als in zijne mededeeling dat de medicijnen, als zoodanig, vergiften zijn. *Pharmaka* noemt de geneesheer alleen de chemische geneesmiddelen.

In het algemeen heeten de middelen, die hij gebruikt, *remedia* of *iamata*. Hieruit blijkt reeds dat S. slechts de klok heeft hooren luiden waar hij over de schoolwetenschap spreekt, zonder te weten waar de klepel hangt. Dat zelfs het klokgeluid hem niet onvervalscht ter oore kwam, zal hij zelf toegeven als hij nu hoort dat de schoolwetenschap verklaart: dat er tusschen geneesmiddel, voedingsmiddel en vergif geen enkel essentieel onderscheid bestaat. Dit en nog veel meer in de geneesmiddelleer is hem zoo totaal vreemd, dat het voor hem hoog noodig geacht mag worden zich eerst

zelfstandig op de hoogte te stellen van de: schoolwetenschap. Wij raden hem — doch slechts onder voorwaarde dat hij lezen kan — in gemoede aan het werk van Prof. Stokvis (Voordrachten over Geneesmiddelleer) te bestudeeren. Dat kan een middel worden om de vreemde stoffen, die zijne abnormale levenswijze op geneeskundig gebied deden ontstaan, benevens alle oorzakelijke gistingsprocessen, uit te drijven. En dat zonder het onder-waterwrijven van zeker lichaamsdeel.

Dáár, in het werk van een der besten der geneesheeren, kan hij — tot zijn verbazing natuurlijk — ook het volgende lezen, wat als basis geldt voor de geheele werkzaamheid van de schoolwetenschap:

„Last not least” gelde voor den medicus het „non nocere” als een regel, waarop geene uitzondering bestaat. Waar de medicus weet of vermoedt, dat de ziekte, waarmede hij te doen heeft, in den regel langs den natuurlijke weg geneest, daar betrachte hij de deugd der onthouding. Het „abstine, si methodum nescis” gelde dan in al zijne kracht. Zoolang niet het leven op het spel staat en geen dringende noodzakelijkheid tot handelen bestaat, wachte hij af en bringe de *expectatieve therapie* in praktijk. Wel staat deze *expectatieve therapie* op een volledig nihilistisch standpunt, maar evenmin als een schilder eene werkelijk goede schilderij telkens en telkens zal gaan veranderen uit lust om zijne vaardigheid in het hanteeren van het penseel te toonen, en op gevaar af de schoone schilderij te bederven (Ambroise Paré), evenmin mag de medicus kunsthulp aanbrengen, waar de kansen op natuurgenezing gunstig zijn, en hij door zijne middelen gevaar loopt, het natuurlijk genezingsproces te storen.”

De heer Bleckmann gelieve echter het aangehaalde te beschouwen in verband met al het andere wat de schoolwetenschap, ook op hygienisch gebied, leert. Doet hij dit niet, dan loopt hij gevaar zelfs hieruit onjuiste gevolgtrekkingen te maken.

En hiermede stappen wij af van de kwakzalverij Kuhne, doch niet zonder dezen raad aan diens leerling en anderen: Voor liefhebberij-vak is de geneeskundige wetenschap werkelijk te uitgebreid. Wie haar als liefhebberij behandelen wil heeft groote kans zijn eigen vak uit het oog te verliezen en in beide, opzichten een onbruikbaar dilettant te worden.

In „De Telegraaf” van Maandag 22 Januari 1894 is eveneens een stukje van de hand van den heer Mr. C. B. Bleckmann opgenomen. Ook daarin tracht hij de „Nieuwe Geneeskunde van Louis Kuhne” aan het groote publiek appetijtelijk voor te stellen.

Arme strijder, die een Dr. Walser als vlag gebruikt om dergelijke onguere waar in Nederland binnen te brengen.

Over dien Dr. Walser schreef een onzer leden in het Aprilnummer 1893 van ons maandblad. Wij verwijzen den lezers daarheen en maken nu van dien doctor geen gewag.

Alleen nog dit. Mr. Bleckmann is, naar onze meening, volkomen te goeder trouw. Doch dat neemt niet weg, dat ook goede trouw rekening moet houden met eerlijkheid en gezond verstand. Hij en zoovele andere aanhangers van elk systeem dat als iets bijzonders wordt aanbevolen, zijn te weinig kritisch, omdat zij in het geheel niet denken bij wat zij lezen of zien. Ja, voor den heer Bleckmann geldt, naar wij meenen, nog meer. Hij is te goedhartig, te weinig wereldwijs, te naïf, om te willen aannemen, dat wat hem goed in de ooren klinkt, verkeerd kan zijn. Doch dat weerhoudt hem niet om anderen tusschen de regels aan te wijzen als: bedriegers, schurken enz. Of wat zijn de allopathen anders volgens Kuhne en zijne pedanterig scheldende makkers?

Wij blijven het publiek waarschuwen voor de praktijken van een Kuhne en een Walser. Voor den laatsten eigenlijk nog meer dan voor den eerste, omdat per slot van rekening die doctorstitel toch nog invloed heeft op „het publiek”.

Aan Mr. Bleckmann gunnen wij gaarne het genoegen gistingsprocessen en gistingsaitingen bij zijne medemenschen van het gelaat te lezen en raden hem sterk aan, deze wonderbaarlijke vinding uit te breiden op het gebied der rechtswetenschap.

Dan zal de menschheid nog meer profiteeren van zijn omvangrijke kennis en misdadigers eindelijk aan het licht brengen, die anders waarschijnlijk nog langen tijd, zonder herkend te zijn, rond blijven loopen. Misschien dat ook door het onder-waterwrijven van misdadigers-deelen het moreel gehalte onzer gevangenisbewoners stijgt tot het onbegrijpelijke en aanbiddenswaardige.

BERICHTEN.

Uit de Vergadering van den Geneeskundigen raad van Noord-Holland.

Prof. G. A. VAN HAMEL deelde mede, dat terecht had gestaan Jacobus Schoondermark Jr., die — alleen bevoegd als tandheeskundige — zich openlijk uitgaf voor Doctor en Professor. Hij was veroordeeld tot twee geldboeten van f100. Naar aanleiding hiervan werd opgemerkt, dat die zoogenaamde universiteit te Chicago, waaraan de heer Schoondermark buitengewoon hoogleeraar zou zijn, vermoedelijk een oplichterij is.

De op initiatief der British Pharmaceutical Society genomen maatregel, om alle arcana, die giftige stoffen (morphine, chloroform, strychnine enz.) bevatten, met de gif-etiquette te laten voorzien, heeft den handel daarin zeer doen afnemen, zoodat de som der daarop ontvangen belasting van Maart 1892 tot Maart 1893 met bijna £ 20000 daalde.

(Tijdschrift voor Geneeskunde.)

Zooals de *Chemist and Druggist* mededeelt, komt de wijze, waarop Sequah, al ronttrekkende, zaken deed, in Amerika zeer in zwang. In den Staat Iowa is een wet uitgevaardigd, waarbij bepaald wordt, dat allen die nu eens op deze dan op gene plaats geneesmiddelen verkoopen, zich een vergunningbewijs daarvoor moeten aanschaffen voor 240 gulden, welk bedrag der gewestelijke apothekerscommissie ten goede komt.

De *Pharmaceutical Era* nu wil weten, dat een patent-geneesmiddelen-firma in Keokuk, die 38 agenten met geneesmiddelen laat reizen, niet minder dan ruim 9000 gulden aan kosten voor de vergunningen te betalen heeft.

Door het kantongerecht te Amsterdam is M. N. Cohen, aldaar, veroordeeld tot twee geldboeten, elk van f 20.—, subsidiair 10 dagen hechtenis voor elke boete, wegens het onbevoegd uitoefenen der tandheelkunst, tweemaal gepleegd.

(N. R. C.)

Oidtmann's Tuberkelgas.

Iedere goed-bedoelde poging om het menschedom van een zijner grootste geesels, de longtering, te bevrijden, hetzij deze van wetenschappelijke zijde afkomstig is, hetzij langs empirischen weg wordt aangewend, moet met blijdschap en dankbaarheid worden aanvaard. Doch die pogingen mogen nimmer aanleiding geven tot eene exploitatie van een middel of van eene methode, zonder grondig onderzoek en zonder dat de wetenschap den steunpel der waarheid er op heeft gedrukt.

In den laatsten tijd is ons uit de nieuwsbladen bekend geworden dat zekere Dr. OIDTMANN te Maastricht, een methode op de ongelukkige lijdens toepast met een middel door hem genoemd: tuberkelgas. Wij hebben het voorrecht niet dit gas te kennen en lazen ook in geen enkel wetenschappelijk blad eene beschrijving van de samenstelling, bereidingswijze enz. Het schijnt dus dat genoemd middel een private uitvinding van den heer O. is en door ZEd. wordt geëxploiteerd. Nu moge het waar zijn, dat toen voor eenige jaren Prof. Koch zijn nieuw middel tegen longtering: de tuberculine, ontdekte, en in zijne vreugde om de lijdende menschheid met zijn nieuwe vinding gelukkig te maken, deze misschien te vroegtijdig invoerde, dat ook deze eenigen tijd het geheim der bereiding niet wereldkundig maakte, doch de samenstelling en toediening van het middel deelde hij onmiddellijk mede, en voor ieder was het middel, waarop zooveel helaas! vruchteloos, hunne hoop bouwden, gratis op aanvraag verkrijgbaar. Zoo handelt de man der Wetenschap!

In de „Venloosche Courant” van 30 Dec. j.l. komt van den hand des Heeren O. een artikel voor, getiteld: „over de nieuwe behandeling der Tuberculose.” In dit artikel komt eene wetenschappelijke redeneering voor, op wier juistheid hier en daar

nog al wat valt aan te merken, op grond van welke beweerd wordt dat het Tuberkelgas eigenschappen bezit, die het meer dan eenig ander geneesmiddel aangewezen doet zijn tot genezing der longtering. Maar . . . zijne vinding, zegt O., moet men „meer een methode dan wel een middel noemen.” Zonderling! Na eerst de uitstekende hoedanigheden van het middel ten duidelijkste te hebben doen uitkomen, beweert O. later dat meer de methode dan het middel de genezing moet aanbrengen. Dat zonderlinge echter verdwijnt eenigszin als men verder leest: „Het Tuberkelgas kan dan ook alleen bij een oordeelkundig gebruik onder medisch toezicht worden aangewend.” Daar echter geen medicus iets van dit middel of deze methode bekend is, moet men zich natuurlijk in alle gevallen tot den Heer O. zelve wenden, daar, zooals hij zegt, het o. a. om genoemd oordeelkundig gebruik niet vatbaar is voor verzending. De zieken zullen dus niet anders van des heeren O. zegen en herstel-aanbrengende methode en geneesmiddel kunnen profiteren, dan door een reis naar het Geuldal en de door O. zelve ingestelde behandeling, want „de behandeling der tuberculose (dient) onttrokken te worden aan de routine van eenen gewonen geneesheer.” Zoo handelt geen man der Wetenschap!

Zonder voorloopig dus iets op de waarde van de „methode” en van het „geneesmiddel” te kunnen aanmerken, meenen wij toch op grond van bovenstaande wijze van doen, bij zekere soort van verkoopers van geheimmiddelen veelal in gebruik, voorloopig te moeten concluderen:

1o. dat het middel en de methode niet kunnen worden aanbevolen; 2o. dat men voorzichtig moet zijn in het gebruik van middelen, waarvan niemand (dan alleen de uitvinder) de werking kent; 3o. dat de geheimzinnigheid, waarmede deze zaak wordt behandeld, op het geheel een bijzonderen stempel drukt, een stempel die stof tot nadenken geeft. —

Homme averti en vaut deux!

L.

Dr. K—g.

Twee nieuwe kwakzalversmiddelen van de Charles A. Vogeler Company te Londen.

In no. 12 van den vorigen jaargang wezen wij op enkele kennisgevingen van de aanteekening van sommige fabriekswerken, voorkomende in de Staatscourant van 1 November 1893.

Daaronder behoorden ook twee, betrekking hebbende op middelen voor geneeskundig gebruik, waarvan de *Charles A. Vogeler Company* als inzonder was genoemd.

Wij konden dus spoedig een aankondiging van deze middelen verwachten en — inderdaad — is die verwachting uitgekomen.

In onderscheidene groote dagbladen kon men in de maand Januari het volgende, letterlijk overgenomen, — in de speciale reclame-afdeeling — lezen:

„De uitslag veropenbaarde zich spoedig.

„Gedurende den oorlog van 1870—71 nam ik dienst als sergeant-majoor bij de vrijwillige Schutters der Vogeezen. Sedert dien leed ik van tijd tot tijd aan pijnen die nu eens de schouders, dan eens de beenen en ook nog de gewrichten voor zetel hadden.

Ik heb verscheidene aanvallen gehad die mij gedurende eene of twee weken ter bed hielden. De geneesheeren hebben mij salicylaat, zuiveringsmiddelen, en bijna alles wat in dergelijke gevallen genomen wordt, voorgeschreven, zonder ooit eenige merkelijke beternis te bewerken.

Alleen de *St. Jacobs Olie* heeft mij geholpen. Het was in de maand December. — Ik was reeds sedert twaalf dagen ter bed, toen mijn geneesheer mij zeide: „Tracht u eens met de *St. Jacobs Olie* te bewijzen.”

Ik beproefde zulks; de uitwerking geschiedde zoo spoedig dat ik reeds 'savonds opstaan kon. Ik sliep goed den volgende nacht, en 's anderen daags kon ik mijne magazijnen bezichtigen.

Onnoodig te zeggen dat ik de *St. Jacobs Olie* aanraad aan al de personen die lijden.

CHIROL, Hemdenmaker,
42 Faubourg Montmartre, Parijs.”

„Gebruikt nooit Poeders voor het aangezicht!

„De dames hebben groot ongelijk onder dit opzicht, want eenmaal gebruikt, zijn zij gedwongen er een voortdurend gebruik van te maken. Niets is in staat de natuurlijke schoonheid aan een vrouw weder te geven. De Cosmetieken geven om zoo te zeggen het aanschijn van een werktuiglijke huidprikkeling en kunnen zoo gemakkelijk bespeurd worden als een zwart mensch in de menigte, want het „*Curative Compound Vogeler*” werkt rechtstreeks op de lever, de ingewanden en de maag, door al de onzuiverheid uit het

bloed te verdrijven langs de natuurlijke kanalen; zij heeft een heilzamen en zuiverenden invloed. Het doet alle spoor van rimpeligheid, roode vlekken, prikken, puisten, kloven, en in 't algemeen al de vormen van huidziekten verdwijnen, want het geeft aan de huid de fluweelachtige zachtheid van een welgevoel kind. Het heeft voor gevolg het aangezicht eener vrouw te verschoonen, meer dan men wel zou kunnen denken. Het geneest de spijsvertering, den aandrang, den overvloed van gal en doet die lamlendigheid verdwijnen, die zoo gemeen is aan gehuwde vrouwen. Een ieder zal dit wonderbaar geneesmiddel beproeven. Een enkele proef zal grootelijks voldoende zijn om iedere vrouw van deze bewonderenswaardige zuiverende hoedanigheden te overtuigen. Iedere aandoening, eigen aan de vrouwen, zal genezen worden door het gebruik van het „*Curative Compound Vogeler*”. Uw apotheker zal het aanraden. Een kleine dosis (15 druppels, aangehaam van smaak, uitsluitend plantaardig, zonder gevaar) is van zekere werking. Het wordt in groote flesschen verkocht.”

Den, der zaak kundigen, lezer zal het duidelijk zijn, dat wij hier nog maar met het begin der exploitatie te doen hebben. Het publiek moet door die mooie reclames eerst bewerkt worden en dan zullen ongetwijfeld de andere annonces — met opgave van de dépôts enz. — en misschien ook wel boekjes vol van dankbetuigingen volgen.

Wij kennen dat.

Op 't oogenblik weten wij nog niet waar de middelen te verkrijgen zijn; wij konden ze dus nog niet aanschaffen en laten onderzoeken.

Maar zelfs zonder dat, kunnen wij nu reeds zoo-wel de „*St. Jacobs Olie*” als het „*Curative Compound*” beschouwen als ware kwakzalversmiddelen.

't Is weer, in de reclames, het oude praatje van alle kwakzalvers. Geen geneesmiddel deugt; alleen het aangeprezen helpt altijd en bij alles.

Leest maar eens de bovengeplaatste aanbeveling van het „*Curative Compound*” en gij zult zien dat dit middel voor alles baat geeft, zelfs de „*lamlendigheid*, die zoo gemeen is aan gehuwde vrouwen”. (Het staat er.)

Nu reeds, met de weinige gegevens — maar steunende op onze ervaring in kwakzalvers-zaken — durven wij met volle gerustheid een ernstig woord van waarschuwing tegen deze twee nieuwe middelen doen hooren.

Men luistere toch in zijn eigen belang naar ons. Duizenden guldens zijn uit Nederland in de zakken der Engelsche *Sequah-Company* overgegaan.

Moet men zich thans weer door een Engelsche maatschappij laten beetnemen?

Weer twee nieuwe buitenlandse producten.

Pas kort geleden en opnieuw hierboven, wezen wij op eenige Engelsche kwakzalverijen, die op weg waren hun intocht in Nederland te doen.

Daarbij zal het intusschen niet blijven: Nederland, dat beloofde land voor kwakzalvers met zijn onvoldoende en slecht toegepaste wetgeving tegen de kwakzalverij, moet nog meer geëxploiteerd worden.

De *Staatscourant* van 1, 2 en 3 Januari 1894 maakt weder o. m. de beschrijving openbaar van de fabrieks- en handelsmerken van twee nieuwe genees(?)middelen, waarvan de inschrijving bij het Bureau voor den industrieelen eigendom heeft plaats gehad. Hieruit blijkt wel dat men de middelen hier te lande wenscht in te voeren.

Of er veel heil van die middelen te wachten is? Men oordeele:

No. 9824 bevat de beschrijving van het handelsmerk van een „*Wrijf- en smeermiddel*”, *Universeel Elliman's embrocation*, ingezonden door ELLIMAN SONS en Co., te *Slough, Bucks* (Engeland), een middel als universeel aanbevolen tegen rheumatiek.

Dus weer een nieuw rheumatiek-middeltje, alsof wij aan de *Sequah-olie* niet meer dan genoeg hadden.

't Schijnt wel dat de Nederlanders door de Engelschen van de rheumatiek moeten worden verlost!

Wij herinneren hierbij dat ook de hierboven genoemde *St. Jacobs-olie* de rheumatiek geneest.

't Is bijna om wanhopend te worden. Al die smeersels heeten „de beste”; welke moet men dan kiezen?

Zou hier het „in dubiis abstine” (onthoud u bij twijfel) niet de beste raad zijn?

Onder No. 9843 komt een beschrijving voor van „*Compound extract of Sarsaparilla*”, als geneesmiddel voor menschelijk gebruik, ingezonden door CHARLES J. HOOD, firma C. J. HOOD en Co., te

Lowel, Mass. (Vereenigde Staten van N.-A.)

Omtrent den aard van het middel konden wij niets gewaar worden, maar het zou ons verwonderen, indien het niet de talrijke *Sarsaparilla*-praeparaten zou vermeerderen, die onder allerlei vormen en onder de schoonst schijnende beloften van radicale genezing, aan het publiek telkens, meestal zonder succes voor den gebruiker (wel voor den verkooper) worden aanbevolen.

Wij zullen er spoedig wel meer van vernemen.

Dezelfde *Staatscourant* bevat ook nog een beschrijving van het handelsmerk van een ander Amerikaansch middel, nl. van *Schiffmann's middel tegen asthma* en tal van andere ziekten. Dit middel is reeds hier te lande ingevoerd, en wij waren al in de gelegenheid daartegen te waarschuwen, als zijnde een echt kwakzalversmiddel.

Wij zullen er echter spoedig nog eens op terugkomen, zooals wij ook de twee andere hierboven genoemde middelen zullen behandelen, zoodra wij er meer van weten en wij een waarschuwing noodig achten, waaraan wij trouwens niet erg twijfelen.

Voorloopig zij men zoo voorzichtig de nieuw te verwachten middelen met wantrouwen te bejegenen; dit kan geen kwaad; het is altijd nog tijd genoeg om zijn geld aan den Engelschman of den Amerikaan kwijt te raken.

Volksgeneeskunde en beschavings-geschiedenis.

PROF. AUG. GITTEE te *Luik* had de vriendelijkheid ons een afdruk aan te bieden van een artikel, onder bovenstaanden titel in de *Tijdspeegel* geplaatst.

Met veel genoegen hebben wij deze belangrijke studie gelezen en den schrijver gevolgd, waar hij door talrijke voorbeelden aantoonde op welke wijze de volksgeneeskunde werd en nog wordt uitgeoefend, welke somwijlen onmogelijke en walgelijke middelen dikwijls werden en nog worden aangewend en hoe niet het minst de kwakzalvers — rekenende op de lichtgeloovigheid van het publiek — ten allen tijde misbruik maakten van die lichtgeloovigheid.

Het is ons niet mogelijk — hoe gaarne wij dit ook wenschten — een beknopt uittreksel uit het belangrijk artikel, waarvan wij de kennismaking aan iedereen aanraden, te geven. Daartoe leent zich de stof niet. Wij kunnen echter niet nalaten het slot van het artikel over te nemen, waar de geleerde schrijver de vraag stelt: hoe het in onzen tijd met de behandelde quaestie staat?

„En op onzen tijd?

„Wel nam het vertrouwen des volks in den arts toe, vooral sedert de wetenschap hare taak ernstig begon op te vatten; doch niet minder dan vroeger wordt de geneeskunde uitgeoefend door allerhande personen, welken den ganschen rommel uit vroeger eeuwen nog altijd toepassen.

„De wonderdokters kan men nog steeds op de minste onzer kermessen aantreffen. Het voorrecht om zulke genezingen te bewerken, is niet aan iedereen gegeven: evenals dat vroeger voor den „toovenaar” het geval was, moet men daarvoor in de wieg gelegd zijn. In *Stiermarken* is dergelijke macht het voorrecht der kinderen, welke op *Lichtmis* geboren worden; bij de *Walen* op *Kerst*dag, om welke reden zij dikwijls *Noël* tot hun doopnaam krijgen; in *Frankrijk* van den zevenden zoon.

„In al hunne praktijken speelt de sympathie eene groote rol. Het is daarom niet noodig, dat de patiënt zich in persoon aanbiede. Het is hun genoeg eenig voorwerp te bezitten, dat met het lichaam des lijders in verband staat, „om op hem macht te hebben”. Vooral eischt de wonderdokter — of dokteres, want vrouwen zoowel als mannen bemoeien zich met zulke kunstjes — een lapje lijnwaad, doortrokken met eenig vocht, van het zieke lichaam afkomstig. Daarmede worden dan alle soorten van magische handelingen uitgevoerd, en zoo sterk werken het blind geloof en de opgewonden verbeelding, dat zich gevallen hebben voorgedaan, waarin de lijder werkelijk beterschap ondervond.

„Hoeft erop gewezen, hoeveel sluwe bedriegers de lichtgeloovigheid der menigte in gezondheidszaken te baat nemen? Het is een bekend feit, dat de talrijke veroordeelingen wegens onwettige uitoefening der geneeskunde het tiende gedeelte niet

treffen van hen, welke op dien grond onder het bereik vallen van het strafwetboek. Kaartlegsters en waarzeggers, vroedvrouwen en apothekers, allen houden zich bezig met geneeskunde, ja, hebben niet zelden meer vraag dan de wetenschappelijke arts.

„Zulke misbruiken kan men niet streng genoeg te keer gaan. Te veel vrijheid is geene vrijheid meer. Doch er is meer noodig dan het opzicht der overheid. Vooral bij het volk dient gewerkt, om de begrippen, welke den mensch op een middeleeuwtrap van ontwikkeling houden, aan te tasten en langzaam uit te roeien. Alleen door een degelijk onderwijs, waarin nooit eene te groote plaats kan worden ingeruimd aan de wetenschap der natuur, — een vereischte, dat de positieve geest van onzen tijd begint te beseffen, — is het mogelijk, de menigte voor zulke beklagenswaardige dwalingen te behoeden en nauwkeuriger gedachten in haar geest te doen dringen. Wanneer zij eenmaal zal begrepen hebben, dat slechts hij, die zich door ernstige studie met de inrichting van het menschelek lichaam vertrouwd maakte, in staat is te helpen, wanneer in het organisme storingen plaats grijpen, dan zal de op wonder en toeval gegronde therapie hebben uitgediend.”

Verordeningen tegen kwakzalvers in vroegere tijden.

II.

In ons nummer van November 1893 vermeldden wij enkele bepalingen tegen de kwakzalvers in vroegere tijden, ontleend aan het werk van PROF. STODER: *De Geschiedenis der Pharmacie in Nederland.*

Wanneer wij thans daarmede voortgaan, beginnen wij met in het algemeen te wijzen op de verschillende „ordonnanties”, die allengs in de verschillende steden werden uitgevaardigd, toen de apothekers zich tot afzonderlijke gilden vormden. Behalve dat allen ten doel hadden de *verplichtingen* van den apotheker te regelen, zorgden zij ook voor zijne *rechten* en hielden zij bijna allen bepalingen in, waardoor tegen den verkoop van geneesmiddelen door onbevoegden werd gewaakt.

Het zou, voor onze lezers, geen nut hebben deze bepalingen allen na te gaan; op een paar bijzondere ordonnantieën, allen te Rotterdam uitgegeven, wenschen wij echter de aandacht te vestigen.

„Doctoren of de medicijn uitoefenenden mochten geene geneesmiddelen leveren of gereed maken, ook niet onder pretext van eenige arcana of geheime middelen te hebben uitgevonden, waarvan zij het voorschrift niet gaarne wilden openbaren. Zij waren gehouden hunne ordonnantieën bij een publiek apotheker, daar ter stede geadmitteerd, te laten gereed maken, op boete van 15 gulden voor de eerste maal, 30 gulden voor de tweede maal, enz.” Dit was bepaald bij de ordonnantie van 21 Dec. 1707.

„Met deze laatste bepaling waren de Rotterdamsche doctoren echter niet tevreden. Immers, bij eene latere Resolutie van 18 Febr. 1708, werd bepaald, „dat ieder med. doctor, die beweert eenige geheime remediën of arcana geleerd of uitgevonden te hebben, zal vermogen aan Wethouders op te geven of dezelve zijn eenige poeders, pillen, tincturen, extracten of iets dergelijks en voor wat kwalen zij dienen, om op den door hem gepresteerd eed te affirmeerden, dat de ingrediënten of compositiën van zijne geheime remediën of arcana, zijns wetens, in Holland bij hem alleen bekend zijn en alzo geprepareerd gebruikt worden. En als hij dezelve ter goeder trouw en inderdaad houdt voor arcana — zonder eenige ordinaire medicamenten te deguiseeren om dezelve voor arcana te doen passeeren — zal alsdan zoodanige geheime remediën of arcana geprepareerd mogen brengen op de winkel of winkels van een of meer apothekers, mits van dezelve daarvoor betaald wordende naar reden. Dat mede de apothekers gehouden zullen zijn ter requisitie van de med. doctoren, zelfs des noods onder eede te beloven, dat zij de geheime medicamenta of arcana, haar in voege voorzegt ter hand gesteld, niet zullen geven of doen geven aan iemand, wie het ook zij, als op het voorschrift en ordonnantie van den med. doctor, die hem dezelve ter hand gesteld heeft en zelfs die aan geen ander med. doctor te zullen laten zien, alles directelijk of „indirectelijk.”

Dat echter toen, evenals tegenwoordig — en niettegenstaande de strenge ordonnantieën, de kwakzalvers zich weinig aan de bestaande bepalingen stoorden blijkt uit de notulen van het Rotterdamsche Collegium medicum, waarin vele klachten over kwakzalverij voorkomen.

„Zoo werd op 29 Febr. 1756 de zaak behandeld van een zich noemenden geneesheer, J. H. Swinglius, die zich op den Schiedamschen dijk had gevestigd. Hem was van wege het Collegium aangezegd, zijn diploma te vertoonen, en 15 gulden te storten. Hij verzocht echter uitstel van betaling, daar hij eerst wilde zien hoe het met de praktijk zou gaan en hij het gevorderde bedrag niet terstond kon voldoen. Op de vraag naar zijn diploma antwoordde hij het tot drie maal toe te hebben verloren en het eindelijk niet had teruggevonden. Volgens zijn bewering was hij te Straatsburg gepromoveerd en had in den laatsten oorlog als regiments-doctor gediend. Op de vraag over welk onderwerp hij had gediscuteerd, gaf hij op: „de Petalae curatione,” wat men echter niet verstond, en toen hem daarop in het Latijn gevraagd werd naar den naam van den Professor, onder wien hij had gestudeerd, wist hij niet te antwoorden. Het Collegium meende eerder met een kwakzalver dan met een doctor te doen te hebben en gelastte hem zijn „borretje” in te halen en de praktijk niet uit te oefenen, vóór hij zijn promotiebrief zou hebben vertoond.”

En hoe het er in 't algemeen op het einde der 18de eeuw bij ons te lande uitzag blijkt uit een antwoord op een prijsvraag in 1874 uitgeschreven.

„Bij de beantwoording van het derde lid der prijsvraag, wijzen de schrijvers op den jammerlijken toestand der vaderlandsche pharmacie en noemen daarbij als voorbeeld „het magtig, het volkrijk Amsterdam, waar men in Chymistwinkels, Drogistwinkels, Kruidenwinkels, en wie weet waar al niet meer, daaglijksch eenige honderde ordonnantieën, door Doctoren voorgeschreven, ongestraft durft en ziet gereedmaken. 't Is Amsterdam vooral, waar men allerhande verdervelijke, zogenaamde geneesmiddelen door volkoomen onkundigen, in de openbare nieuwsmaaren, jaar uit, jaar in, openbaar, te koop veilt. 't Is Amsterdam, waar zij die zich chymisten noemen (Lieden die aan geene proefnemingen, aan geen visitatiën hunner praeparatiën, aan geene de minste lastdraaging onderworpen zijn) de voornaamste binnen- en buitenlandsche afleveringen van door hun bereide (of door hun van buiten ingevoerde) chymicaliën in-hebben. 't Is Amsterdam, waar een aantal van 150 Apothekers zich vermoeijen, uit oorzaak van alle de ingesloopen en sterk heerschende ondermijningen, met den Doctor uit te hangen, ten einde op eene zekere kwakzalverachtige wijze hun bestaan te vinden, twelk zij buiten dat, van wegen al het vermelde niet kunnen hebben; en dusdoende den tijd doorworstelen, welke zij tot beoefening hunner eigene kunst verplicht waren te besteden Ziedaar, den toestand der Pharmacie in de magtigste, de volkrijkste stad onzer Unie.”

Niet onvermeld mogen wij intusschen laten de volgende correspondentie in 1802 gevoerd, een correspondentie, gevoerd met een resultaat, waarop wij thans te vergeefs zouden aandringen.

„De Commissie van Geneeskundig Toevoorzicht der stad Amsterdam aan het Collegium medicum der stad Haarlem.”

„Geachte Medeburgers!”

Daar wij in de Haarlemmer Courant van 23 Sept. 1.1. gezien hebben eene advertentie van J. Tersier, daarbij aanbiedende zijne gewone Magnesia Anglicana, met bijvoeging der geneeskrachten door hem daaraan toegeschreven, en hij hierin (vooral met opzicht tot het laatste) zoowel als de courantiërs, tegen het Besluit van het Uitvoerend Bewind d.d. 7 Nov. 1800 gehandeld heeft, is bij ons geresolveert den eersten voor onze Commissie te ontbieden om hem te ondervragen wegens de overtreding van dat Besluit enz. en aan UEd. per missive te verzoeken (hetgeen wij bij dezen de vrijheid nemen te doen) dat gijlieden den Haarlemmer courantier aan het gemelde Besluit van het Uitvoerend Be-

wind herinnert of zoodanig handelt als UEd. zul vermeenen te behooren.

Heil en achting:

De Commissie voornoemd en uit deszelfs naam:

AMSTERDAM,
1802, 2 October.

(w. g.) LAUWERENBURGH,
Secretaris.”

Het antwoord hierop luidde:

„Geachte Kunstgenooten!”

„In antwoord op UEds. missive van den 2den October 11. hebben wij de eer te berichten, dat wij de noodige voorziening hebben genomen, ten einde den courantier te beletten om in het vervolg eenige advertentie te plaatsen, welke tot bevordering van kwakzalverij zoude kunnen strekken.”

Waarmede enz.

HAARLEM, 10 Oct. 1802.”

Correspondentie.

Tegelijk met dit nummer wordt aan de leden en abonnés een postwissel-formulier gezonden, welke men verzocht wordt — ter voldoening van de contributie of abonnementsgelden over 1894 — in te vullen en aan den Secretaris-Penningmeester toe te zenden.

Door op deze wijze de kosten over te maken wordt aan de kas een groote uitgave, verbonden aan het incasseeren der gelden, bespaard.

Die kas is toch al niet ruim voorzien, doordat het ledental aanmerkelijk is verminderd; een ernstig beroep op de mildheid onzer leden, om de kas met een *extra-bijdrage* te versterken, moge daarom een welwillend gehoor vinden.

Het is noodig!

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Mevrouw Phaff—van Reigersberg Verstuis, Den Haag.

Mejuffr. M. Scheltema,

De heer J. G. W. Rosenkrans, Eindhoven.

„B. M. Gratama, Ingenieur b/d. Ned. Ind. Spoorwegmaatschappij, den Haag.

Aan die bladen die ons verzoeken, om als lid der Vereeniging toe te treden, voorkomende in het hoofdartikel van het vorig nummer, op een of andere wijze ter kennis van hunne lezers brachten, betuigen wij onzen hartelijken dank.

V. v. O. te A. Uw stuk kan in dit nummer niet worden geplaatst; vermoedelijk in het volgende.

Dr. L. te A. Seeger's haarverf is aangekocht en zal onderzocht worden; dank voor uwe mededeeling.

C. te L. Wij zijn u zeer dankbaar voor uwe belangstelling. Het door u voorgestelde middel is reeds meermalen door ons, op verschillende wijzen, beproefd, maar het succes was meestal gering en niet voldoende om de gemaakte kosten te vergoeden. Wij verwachten het meeste heil van de persoonlijke werkzaamheid onzer leden, ieder in zijn kring. In deze richting is nog veel te doen.

B. v. S. te Amst. „Dr. E. Donkersloot, speciaal Consul-Geneesheer. Nieuwer Amstel, Weesperzijde 22 boven.”

Reeds in 1880 schreven de heeren Bruinsma over E. Donkersloot, — zich ook wel schrijvende Dr. Donkersloot, hoewel hij slechts plattelands-beelmeester is, — dat hij zich niet schaamt, als een echte kermischreewer het publiek zijne waren aan te bevelen. Hij deed dit door een boekje van 16 bladzijden, met erbarmelijke taal en stijl.

Daarin geeft hij natuurlijk, als alle kwakzalvers, hoog op van „den langen tijd, dien hij zich moeide en inspanning moest getroosten”, van „volhardend onderzoek en inspanning” waarmede hij „zijn doel bereikte en het ten toppunt van volkomenheid mocht brengen.”

Het slot was aanprijzing van een „Universeel geneesmiddel.” Doch ook andere middelen verkocht hij toen, buiten depôt, op eigen houtje, de praeparaten van anderen als de zijne aanbevelende.

Hij beweerde alle mogelijke ziekten te kunnen genezen, o. a. ook „zwak geheugen, stompzinigheid, zwakte der geestvermogens.”

Onder zijne specialité's kwamen b. v. ook voor: No. 4, Middel tegen Longtering, zelfs in hopeloze gevallen, prijs f 1.50; No. 10, Schrikdroppels, tot voorkoming van kwade gevolgen na schrikken, prijs f 1.25; No. 14, Middel tegen besmetting enz.

In No. 5 van den eersten jaargang van ons Maandblad bespraken wij dezen kwakzalver, die toen adverteerde: „Rustverwekkende pillen” met de bijvoeging „van een Hollandsch geneesheer” en waarschuwden wij tegen hem en zijns gelijken.

H. F. B. te 's H. Dank voor uwe bemoeiingen; de verlangde nummers zijn verzonden.

R. M. te H. Het middel „Eureka” is door ons nog niet behandeld; het was ons onbekend.

Gaarne zouden wij het fleschje ter onderzoek ontvangen. Het dure, nietswaardige middel van de Erven Wed. Abbring tegen dronkenschap is o. a. besproken in de nos. 7 en 8 van den vierden jaargang, die wij U zullen zenden.

— Enkele stukken moesten tot een volgend no. blijven liggen, o. a. ook de *gehoor-olie* van Dr. Schmidt, verbeterd door Dr. M. Deutsch, waarover wij in de vorige correspondentie schreven.

Daar dit middel, tegenwoordig, bijna dagelijks in onze bladen wordt geadverteerd, vonden wij een nieuw onderzoek en een nieuwe bespreking noodzakelijk.

Voor ditmaal bepalen wij ons tot een *ernstige waarschuwing* tegen den aankoop en het gebruik van deze olie. De reden voor die waarschuwing zal in het volgend no. worden uiteengezet.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wensch te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 936.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D:

Hoofdartikel. — Kwakzalvers onder geneeskundigen en anderen.

Berichten. — G. A. P. Hofmans. — Dressel's Nervenfluid. — Zoo zijn er.

Grootere artikelen. — Zwigman van Noppen. — Gehoorolie van Schmidt, verbeterd door Deutsch. — Adolph Winter's jicht-apparaat. — Aan het verkeerde adres (open brief van J. Timmer Jzn.). — De nieuwste reclame voor de Zwitsersche pillen. — Zelfkennis. — Seeger's baarkleurel. — Verordeningen tegen kwakzalvers in vroegere tijden. — Welke dwaasheden het publiek al niet moet lezen. — Uit den duim der redactie gezogen.

Allerlei. — Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen. Pastilles Géraudel.

Kwakzalvers onder geneeskundigen en anderen.

* Eenigen tijd geleden ontvingen wij het onderstaand schrijven, dat uit plaatsgebrek moest blijven liggen. Niettegenstaande de animositeit, die er in doorstraalt, plaatsen wij het thans onveranderd, doch veroorloven ons er een paar aantekeningen aan toe te voegen.

M. de R.!

In uw blad, no. 1 van den 14en jaargang, lees ik een stukje over gevaarlijke oogartsen. Mag ik u naar aanleiding van dat opschrift een paar geschiedenissen mededeelen, die mij van zeer betrouwbare zijde zijn verteld?

Een arts, die zich nog al gaarne voor een specialiteit in de oogheelkunde wil laten doorgaan, behandelde eene oude vrouw wegens een ooggebrek. 't Mensch krijgt een zwart lapje voor de oogen, wordt ingedruppeld, betaalt een hooge rekening, verergert bij den dag en krijgt dan de mededeeling, dat zij geopereerd moet worden, wat die geleerde hol natuurlijk niet alleen kan, waarom hij haar aanraadt naar een gesticht te gaan voor ooglijders. Intusschen heeft zij veel betaald en is nagenoeg blind geworden.

Twee jaar lang liep een man met bedekt oog naar denzelfden kunstenaar; toen hij niets meer met het zieke oog zag en reeds veel gulden had vermorst, ging hij naar een professor in de oogheelkunde, die hem mededeelde . . . dat hij te laat kwam om nog genezing te erlangen.

Een derde geval, Een man van dikke vijftig jaar, ging onder behandeling van dien pseudo-oogkenner. Twee maanden werd hij ingedruppeld, hij kreeg een blauwen bril (London smoke), verergerde bij den dag, ging eindelijk naar een hoogleeraar in de oogheelkunde en vernam daar, dat het hem zat in 't verstoppjen van een traanbuis.

Die oogkunstenaar is gediplomeerd doctor en

arts . . . dus geen kwakzalver.

Toch is het onze meening, dat zulke domme elementen — de hemel moge weten, hoe zij ooit aan hun diploma gekomen zijn, of kregen zij 't ook uit medelijden na herhaaldelijk gedropen te zijn! — de kwakzalverij in de hand werken.

Het publiek ziet de tastbare domheden van een gediplomeerd geneesheer, krijgt daarvoor eene zekere minachting, scheert alle geneesheeren over één kam: „ze weten er toch niets van!” en zoekt zijn heil bij de geneesmiddelen der couranten.

Gelukkig is het aantal bekwame geneesheeren in de laatste jaren aanzienlijk vermeerderd; maar onder die loopt — en niet zonder uiterlijk vertoon van groote geleerdheid, vooral in het doopen der ziekten met lange Latijnsche en Grieksche benamingen — onder hen loopt hier en daar een drager van een ontfermings-diploma als hoogepriester in den tempel van de kwakzalverij.

Als die grappenmakers op geneeskundig gebied wat meer aan de kaak werden gesteld, dan zou het vertrouwen in de knappe lui herleven en de kwakzalverij stierf een spoedigen, natuurlijken dood.

Zoolang onder geneesheeren en apothekers kwakzalvers gevonden worden, blijft uw strijd, hoe edel ook, hopeloos.

Aardenburg.

G. A. VORSTERMAN VAN OYEN.

De aansporing aan het slot van dezen brief, om geneeskundigen, die zich aan kwakzalverij overgeven, wat meer aan de kaak te stellen, kan zeker niet gericht zijn tot het Bestuur onzer Vereeniging of de Redactie van dit Blad, — tenzij de schrijver geheel onbekend is met haar geschiedenis. De kostbare processen toch, die de Vereeniging (het laatste alleen uitgezonderd) in vroegere jaren heeft moeten voeren en verscheidene, die dreigende waren doch waarbij zij den dans nog juist kon ontspringen, hadden tot oorzaak, dat zij wat al te duidelijk de afkeurenswaardige handelingen hadden aan het licht gesteld van geneeskundigen, met een of meer wettige titels voorzien.

Maar bovendien, het zal den toornigen briefschrijver, die zeer positief optreedt, vreemd in de ooren klinken, het is niet altijd gemakkelijk uit te maken of een medicus, wiens resultaten en handelingen niet overeenkomen met zijne woorden, zich aan kwakzalverij schuldig maakt. Op gevaar af van te moeten hooren dat wij het opnemen voor de geneesheeren en dat wij hun daden trachten te vergoelijken, willen wij dit met een voorbeeld dui-

delijk maken, dat juist slaat op een der medege-deelde gevallen.

Uit zijn gewone clientèle komt een burgerman bij een gewoon geneesheer, op het land gevestigd, en geen ware of vermeende specialiteit in dit of dat. De patiënt klaagt over toenemende stoornis in het gezichtsvermogen van een zijner oogen. De geneesheer erkent al spoedig beginnende cataract (grauwe staar); voor operatie is het geval echter nog lang niet geschikt. De dokter heeft weliswaar het gewone vertrouwen van dezen patiënt en zijne omgeving, doch hij weet bij ervaring, dat zij niet tevreden zijn, als hij eenvoudig zegt: er is op 't oogenblik niets aan te doen, het zal in den eersten tijd steeds erger worden en dan kan het over eenige maanden worden geopereerd.

Na zoo'n advies zal men niet gerust zijn; allerlei andere bekende en onbekende, bevoegde en onbevoegde geneeskundigen zullen worden geraadpleegd, binnen- en buitenlandsche middelen worden toegepast enz.

Om dit te voorkomen, overtuigd als hij is, dat toch niets van dat alles zal kunnen baten en wel door verkeerde handelwijzen (men denke aan de vreeselijke huismiddelen, zooals het opleggen van duivenmest en het opbinden van een levenden spin) veel nadeel kan worden toegebracht, geeft de medicus een onschuldig, verfrisschend waschwater en laat den patiënt over een paar weken terugkomen; — hij houdt hem op die manier onder toezicht — wellicht maanden lang, tot de cataract opereerbaar is en geeft hem alsdan den raad naar een collega te gaan, die gewoon is zulke kunstbewerkingen te ondernemen en juist daarom daarvoor de meest geschikte persoon is. — Zal de heer V. v. O. den moed hebben zulk eene handeling af te keuren?

Toch heeft zij zeer veel overeenkomst met de handelwijze door hem vermeld.

Wij willen geen meerdere voorbeelden uit de ervaring opzoeken en erkennen volmondig, dat een wettig diploma geen waarborg is tegen onkunde, achteloosheid en allerlei slechte eigenschappen meer, waaronder ook eigenbelang en inbaligheid moeten gerekend worden, die lij geneesheeren wel evenzeer zullen voorkomen als bij andere menschen, met welk beroep of bedrijf ook zij in de maatschappij den kost mogen verdienen.

Waren de geneesheeren in dat opzicht minder onvolmaakt, belangeloosheid en zelfopoffering hun aller eigendom, voorzeker zouden zij meer goeds tot stand brengen dan tegenwoordig vaak het geval is. Dat echter, zooals de schrijver van den bovenme-

gedeelde brief meent, de kwakzalverij dan „een spoedigen, natuurlijke dood” zou sterven, wij betwijfelen het in hooge mate. Wanneer een zekere klasse van personen dood eerlijk is, houdt dan de diefstal op te bestaan?

Slechts enkelen, zeer enkelen nemen hun toevlucht tot kwakzalvers, omdat zij alle vertrouwen in de geneesheeren, als personen, verloren hebben. De meesten loopen naar Sequah, Breemer, Goolam Kader, Windelincx, het boertje van Nieuw-Buinen, een papvrouw of een duivelbanner, omdat deze personen zekere en spoedige geneezing in alle gevallen beloven, hetgeen een conscientieus medicus slechts in enkele zeer bepaalde omstandigheden zal durven doen.

Van deze personen gaat een lokstem uit door hunne advertenties en andere middelen van reclame, waarmee zij de onwetenden, hopeloozen en ongelukkigen van allerlei aard weten te verleiden en waaraan op den duur maar weinige ongeneeslijke zieken, en die zijn er helaas! vele, weerstand kunnen bieden.

Hoe grooter het aantal is dezer kwakzalvers, hoe grooter het gevaar in hun strikken te vallen, vooral ook omdat, al mogen ook de ongelukkige lijdens of hunne omgeving van de hulp of de z. g. geneesmiddelen van een dezer kwakzalvers de droevigste ervaring hebben opgedaan, dit volstrekt hen niet terughoudt zich onmiddellijk weder te werpen in de handen van een anderen sluwen bedrieger.

Tegen hen en tegen hunne valstrikken moet dus in de eerste plaats onze strijd worden aangeboden, om met alle middelen, die ons ten dienste staan, hun aantal te verminderen en hun bedrijf uit te roeien. De gelegenheid maakt den dronkaard en zoo ook maakt de gelegenheid om dagelijks en overal kwakzalvers te raadplegen en kwakzalversmiddelen te verkrijgen, den bloei der kwakzalverij mogelijk.

Wij herhalen dus wat wij hierboven te kennen gaven, de kwakzalverij, die en zóals zij door bevoegde geneeskundigen wordt uitgeoefend, achten ook wij een groot kwaad, een schande in de eerste plaats voor de bedrijvers zelve en, zij 't ook onverdiend, vaak een smet werpende op den geheelen medischen stand; — dat echter onze strijd hopeeloos en daarom overbodig zou wezen, zoolang niet in de eerste plaats al deze onwaardigen zijn aan de kaak gesteld en hun bedrijf uitgerooid, moeten wij ten stelligste tegenspreken.

BERICHTEN.

G. A. P. Hofmans. Omtrent dezen kwakzalver, onzen lezers wel bekend, schrijft de *Zutphensche Courant*:

„De zich noemende Dr. Hofmans, die eerst aankondigde ons, Zutphenaren, tegen alle ziekten te willen vrijwaren, zou, naar luid van een bericht in de *N. R. Ct.*, hier een verhuisbiljet naar Antwerpen gevraagd hebben.

Thans lezen wij in de *N. R. Ct.* (Tweede Blad B) de volgende advertentie:

Docter G. A. Hofmans, Arts, Massage, Orthopaedist, geeft bij deze te kennen, dat hij zich te 's Hage gevestigd heeft Hotel Passage.

Spreekuur 12—3.

Zijn leerstelsel is ieder huisgezin te vrijwaren niet alleen voor gewone, maar ook voor alle besmettelijke ziekten — Herstelling voor enkele onherstelbaar verklaarde ziekten.

Consult f 5.—.

Het schijnt dat de heer Hofmans, die zelfs de vrijheid nam te verklaren, dat zijn „leerstelsel” ten opzichte van cholera was gevolgd door Mr. Tak van Poortvliet, onder de oogen van dien staatsman zelf werken wil en van zijn (Tak's) naam als de mooiste reclame, die hij kiezen kan, gebruik wil maken.

De heer Tak zal er ongetwijfeld mede ingenomen zijn, dat hij zijn adviseur voortdurend bij zich heeft.”

Dressel's Nervenfluid. Dit middel wordt aanbevolen door middel van een brochure, die bij zekeren W. Liebert te Leipzig gratis verkrijgbaar is.

De plaatselijke Gezondheids-commissie te Karlsruhe, die reeds vroeger haar waarschuwend stem tegen dit middel deed hooren, schrijft thans daarover het volgende:

„Wij hebben reeds vroeger ter kennis gebracht, dat Dr. Dressel's Nervenfluid (een alcoholisch aftreksel van arnica-bloemen, vermengd met methol) niets anders is dan een nieuwe oplage van het „beroertewater” van Roman Weismann en een even groot bedrog.

Wij waarschuwen dus opnieuw tegen dit middel.

Zoo zijn er. — „De Bredenaar” schrijft, naar aanleiding van ons hoofdartikel in het nummer van Jan. j.l., het volgende:

„Het eerste nummer van den veertienden jaargang van het *Maandblad tegen de kwakzalverij* is verschenen. Naar aanleiding van het hoofdartikel te oordeelen, is er geen vooruitgang; wij betreuren dit ten eerste, daar de redactie allerminst uit winstbejag zich zooveel moeite getroost, het domme publiek de schillen van de oogen te doen vallen. Wij zeggen dat wij zulks betreuren en met recht; nooit hebben wij kunnen gelooven dat de stoere Nederlanders zich zoo lieten beestemen, nooit hadden wij gedacht dat het Nederlandsche volk zoo zoetsappig alles zou aannemen wat uit den vreemde komt. En helaas toch is het zoo, vertelt aan dat dwaze volk dat ze met dit of dat middel zwart haar krijgen en ze gelooven het, zegt hun: slikt dit of dat elixer en ge blijft eeuwig leven en ze gelooven het, doch zeg hun als docter niet: dit of dat moet ge laten, of het geheele publiek is in opstand en roept: love de kwakzalverij.

Zijn er zoo? ja, zoo zijn er.”

Zwigtman van Noppen.

In het Handelsblad van Dinsdag 20 Februari 1894 lezen wij onder „Allerlei” het volgende bericht, overgenomen uit de *N. R. Ct.*

„In het begin van dit jaar kwam in een der nieuwsbladen de volgende advertentie voor: „Wordt gevraagd een doctor met arts-diploma (Ned. wet) in Pennsylvanië, met vrije woning, stal en tuin en 5000 dollars gegarandeerd. Informatiën geeft mr. Zuidema, Alexanderstraat, Chicago (Ill.)” Op verzoek van een belanghebbende werden langs officieelen weg informatiën ingewonnen, waarbij bleek dat Zuidema, in die advertentie genoemd, als klerk werkzaam was in een manufactuurwinkel te Chicago en eigenlijk met het plaatsen van de aanvraag voor een Nederlandschen arts niets te maken had, maar dat dit geschied was door zekeren Zwigtman van Noppen, vroeger wonende te Amsterdam en sedert eenige maanden verblijf houdende te Chicago. De consul der Nederlanden te Chicago, die deze inlichtingen verstrekke, betreurde het dat zooveel geneeskundigen aan de oproeping in de advertentie gehoor gegeven en hunne diploma's ingezonden hadden, en meldde tevens dat er geen Nederlandsch arts in Pennsylvanië werd verlangd. Zwigtman van Noppen, vroeger lid van den Kralingschen gemeenteraad, houtkooper, officier bij de schutterij enz., is hier te lande maar al te zeer bekend. Nog in het vorige jaar kwam hij te Utrecht en te Amsterdam met politie en justitie in aanraking wegens het onbevoegd uitoefenen onder verschillende namen van de geneeskunde. Het schijnt, dat hij na zijn ontslag uit de gevangenis te Amsterdam naar Chicago is gegaan en aldaar zich als arts heeft gevestigd.”

Het *Weekblad van het Nederlandsch Tijdschrift voor geneeskunde* van 13 Januari 1894, bevat het volgende, onder rubriek „Vacante plaatsen”. „Noord-Amerika.—Pennsylvanië (U. S.) gevraagd tegen Mei 1894 een in Nederland gepromoveerd arts op de volgende voorwaarden. Vrije woning met tuin en stalling, overtocht enz. en Doll. 5000 zuiver per annum. Alleen aan hen die vóór 1 Febr. diploma en referentiën inzenden, worden waarborgen en inlichtingen door een rustend Collega en de Regeering verstrekt. Adres Mr. Zuidema, 190 Ferdinandstr., Chicago, Ill.”

Zonder het te willen heeft het *Weekblad* medegeholpen om Nederlandsche artsen te laten beetnemen door een bekend sujet. Opmerkelijk is het dat die *mr. Zuidema*, zoowel in de Alexanderstraat als in de Ferdinandstraat woont.

Reeds vroeger hebben wij, voornamelijk naar aanleiding van *Schoondermark* en zijne Amerikaanse connecties, gewezen op de onbetrouwbaarheid van dergelijke advertenties. Naar het schijnt heeft nog niemand eenig nut getrokken uit onzen arbeid. Enfin, zeker niet tot onze schade.

Het meest echter trof ons hetgeen de *N. R. Ct.* mededeelde in deze bewoordingen: „Het schijnt, dat hij na zijn ontslag uit de gevangenis te Amsterdam,” enz.

Men zou hieruit opmaken dat Zwigtman van Noppen veroordeeld was geworden tot gevangenisstraf wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde en door die straf te ondergaan, geboet had voor de

overtreding der wet door den Nederlandschen Staat gemaakt. Men zou hieruit opmaken dat de Nederlandsche Staat iemand gestraft had wegens overtreding van een door hem uitgevaardigde wet.

Niets is minder waar dan dat.

Ziehier wat waar is.

In 1892 werd *Goolam Kader* geassisteerd door *Zwigtman van Noppen* onder den naam van *Anema*. Onder dien naam werd door hem ook in Amsterdam de genees-, heel- en verloskunde uitgeoefend. Ook onder andere namen deed hij dit. *Pfeiffer*, *Hobson*, z.g. gepensioneerde officier van gezondheid bij de Ned. Marine. *Jan Smits*, *J. G. Verschuyl*, ridder M. W. O., mil. apotheker bij het O. I. leger, enz., ziedaar enkele der namen die hij droeg.

Op 3 Januari 1893 werd van Noppen gearresteerd te Utrecht. Op 4 Januari 1893 was hij als arrestant in de St. Pietershal te Amsterdam. Op 11 Januari 1893 werd hij vrijgelaten, daar er geene redenen bestonden hem in arrest te houden.

Van straf hem opgelegd wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde is ons nooit iets gebleken.

In het nummer van Februari 1893 hebben wij zeer veel omtrent dezen man geschreven. Wij eindigden toen met het volgende:

Is het mogelijk dat in Nederland iemand, onder meer dan één valschen naam, zich bedienende van hem niet toekomende titels, onder het oog der politie, justitie en van den ambtenaar door den Staat aangesteld ter handhaving der door dien Staat vastgestelde wetten, de geneeskunst uitoefent, verloskundige bewerkingen doet, door de politie gevat, door de justitie weder losgelaten wordt?

Ja, dat is mogelijk!

Van de vrijheid, hem gegeven, heeft hij gebruik gemaakt. Hij vertrok naar Amerika, vermoedelijk wel een bewijs dat hij zelf ten minste oordeelde strafwaardige handelingen te hebben gepleegd.

En nu bewerkt hij Nederland van uit zijn schuilplaats.

Men zij op zijne hoede.

Van zulk een man is alles te verwachten.

—
De wet regelende de uitoefening der geneeskunst luidt:

§ 1. Art. 3. Alleen de geneeskundige mag binnen de grenzen zijner bevoegdheid in het openbaar aankondigen, dat hij de geneeskunst uitoefent, of een titel voeren, die hem aan het publiek als geneeskundige aanwijst.

Zie van Noppen.

§ 2. Art. 4. Alvorens de praktijk uit te oefenen, doen de geneeskundigen en vroedvrouwen hun bewijs van bevoegdheid viseren door den inspecteur der provincie, waarin zij zich met der woon vestigen, enz.

Zie Dr. Anema (van Noppen), Dr. Hobson, Dr. Pfeiffer.

§ 3. *Strafbepalingen.*

Art. 18. Met gevangenisstraf van drie maanden tot één jaar en geldboete van f 75 tot f 300, te zamen of afzonderlijk, worden gestraft degenen, die, zonder daartoe bevoegd te zijn, geneeskunst uitoefenen, enz.

Zie van Noppen.

Gehoor-olie van Dr. Schmidt, verbeterd door Dr. Deutsch.

Bijna dagelijks wordt dit — reeds van vroeger bekende — middel tegenwoordig in onze bladen aanbevolen als geneesmiddel tegen „iedere tijdelijke doofheid, hardhoorigheid, suizing in de ooren enz., zelfs bij verouderde, moeilijk te genezen gevallen.”

Waaruit bestaat het middel?

Volgens opgave van den fabrikant, uit amandelolie, aetherische kamillenolie, cajaput- en kamferolie.

Een onderzoek van *JACOBSEN*, in de *Industrieblätter* medegedeeld, toonde daarin aan: kamferolie met geringe hoeveelheden nagel- en cajaputolie, terwijl een onderzoek van den laatsten tijd, verricht door ons lid, den heer H. v. *GELDER* te *Leeuwarden*, slechts vette olie, kamfer en cajaputolie met zekerheid kon aanwijzen.

Het staat derhalve vast, dat de olie bevat *cajaputolie* en *kamfer*.

Dat zijn dus de middelen die door de olie-verkoopers worden aanbevolen.

Het gevaar voor oorlijders is bij het gebruik van de gehoorolie een dubbel. *Ten eerste* is het de vraag of cajaputolie en kamfer zoo maar, zonder nadeel, bij iederen lijder mogen aangewend worden. *Ten tweede* laat de fabrikant door den patiënt zelf de kwaal en hare oorzaak vaststellen en hem zelf het gebrek behandelen, waardoor kans bestaat op verergering, zoowel door de eigen-behandeling als door veronachtzaming van doelmatige hulp.

Het oor is een zeer fijn gevormd uiterst samengesteld orgaan, dat slechts met de grootste voorzichtigheid en alleen door een deskundige *inwendig* mag worden behandeld. Tal van oorziekten zijn te wijten aan het onhandig gebruik van „watjes”, met dit of dat gedrenkt, terwijl het bekende „oorlepelje” ook vrij wat op zijn geweten heeft.

Slechts een deskundige nu kan door *eigen aanschouwing* zich rekenschap geven van de oorzaak en de uitgebreidheid dier kwalen, en daardoor in staat zijn, zoo mogelijk, genezing aan te brengen.

Wat doen nu de fabrikanten van de „gehoorolie?” Zij laten ieder, onverschillig waaraan hij lijdt, een watje, waarop 5—8 druppels olie, 24 uur in het oor dragen, en laten hem die bewerking nog tweemaal herhalen. Bij verouderd lijden duurt die behandeling langer.

En daarna — bij de olie is tevens een glazen spuitje gevoegd — laten zij het oor met lauw water of kamillen-thee uitspuiten.

Dit lijkt zoo eenvoudig, maar is het niet. Zie hier wat de *Pharm. Centralhalle* er van zegt en waarmee wij ons geheel kunnen vereenigen:

Het spuitje, dat bij het middel wordt verkocht, is in handen van leeken een *gevaarlijk* instrument. Onvoorzichtig gebruik daarvan kan zeer schadelijke gevolgen hebben voor personen, die toch reeds lijdende aan het oor zijn.”

Wanneer wij bij al het bovenstaande nog mededeelen dat het middel *schreeuwend duur* is, 3 gulden voor 12 gram, met spuitje, dan meenen wij genoeg te hebben aangetoond, dat het hoogst onvoorzichtig is, zich de olie van Schmidt, verbeterd (?) door Deutsch, aan te schaffen en die te gebruiken.

Adolph Winter's jicht-apparaat.

Een onzer abonnées zendt ons het onderstaand schrijven:

„Met deze zend ik UEd. een circulaire, den jicht-ketting van Adolph Winter betreffende, welke mij uit Stettin werd toegezonden, naar ik denk om geen andere reden, dan dat mijn naam dezen zomer op de Curliste van Karlsbad voorkwam en de fabrikant dus wellicht meende, dat ik bij eventueel minder gunstig resultaat tot zijn middel mijn toevlucht zou nemen. Hoewel 't apparaat zelf UEd. zeker bekend zal zijn, wilde ik UEd. door deze in kennis stellen van de wijze, waarop de heer Winter zijn patiënten vindt.”

Terwijl wij aan den inzender onzen dank betuigen, voegen wij aan zijn schrijven het volgende toe:

Het apparaat was ons bekend, in zooverre, dat wij een beschrijving van de samenstelling en inrichting reeds vroeger hadden gelezen.

Het is weer een van die waardeloze kettingen, bestaande uit koperen en zinken plaatjes, die, onder den naam van „galvanische” apparaten, als een wonder van geneeskraft aan het publiek worden aanbevolen en opgedrongen. Reeds ontelbare kwakzalvers hebben op deze wijze van de woorden „galvanische electriciteit” gebruik gemaakt om de goê-gemeente in de luren te leggen en helaas! dikwijls met goed gevolg . . . voor hun beurs.

De *Goldberger kettingen*, de *Carolus Medalie*, het *Volta-kruis* en tal van andere dergelijke zaken, die wij reeds vroeger in dit blad behandelden, zijn de producten van deze speculatie op de mensche-lijke onkunde.

Het reclame-biljet, of liever de reclame-courant, die Adolph Winter gebruikt om zijn waar aan te bevelen, was ons nog niet bekend. Na lezing verklaren wij echter volmondig, dat wij, die toch al veel brutale reclames hebben aangetroffen, zelden zoo'n opgeschroefde aanbeveling onder de oogen

hebben gehad.

Jicht, reumatiek, tandpijn, slapeloosheid, doofheid, maagkramp, vallende ziekte, koude voeten, ja wat niet al? worden door Winter's apparaten onfeilbaar genezen, zelfs dan wanneer alle andere middelen falen.

En 't is den man niet om 't geld te doen. Wel zijn de toestelletjes, die voor circa f 5 verkocht worden, niet al te goedkoop, wel zegt Winter, dat voor lijders aan chronische ziekten het afwisselend gebruik van twee apparaten noodzakelijk is en dat bij hoogst ernstig lijden het dragen van twee apparaten bij dag en twee bij nacht zeer gewenscht is, maar daaruit mag men niet afleiden dat het den weldoener iets kan schelen, of hij veel of weinig verkoopt.

Want, hij verklaart het zelf in zijn biljet, — een zuivere bron dus, — dat hij zijn jaarlijksche winst tot weldadige doeleinden besteedt. Edel man!

De winst, die hij thans maakt, stelt hem o. a. in staat, voor onvermogenen 6 apparaten (mits tegelijk genomen) voor 18 gulden verkrijgbaar te stellen, dus à f 3 per stuk.

Wie twijfelt nog aan zijn edelmoedigheid?

Het reclame-biljet bevat verder — wie zou 't anders verwachten? — tal van attesten en dankbetuigingen, een uittreksel, zooals Winter meldt, van ongeveer een millioen die voorhanden zijn.

Niettegenstaande deze attesten moeten wij met kracht tegen zijne apparaten waarschuwen, en dat wij in deze meening niet alleen staan bewijst de volgende publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe van 24 Jan. 1894.

„Reeds herhaalde malen hebben wij gewezen op den verkoop van *Jicht-kettingen*, die op uitgebreide schaal wordt gedreven.

„In den nieuwsten tijd belooft een zekere ADOLPH WINTER, fabrikant te Stettin, Oberwiel no. 73, in zijne veelvuldig verspreide kwakzalverachtige reclames, „onfeilbare hulp tegen jicht en reumatiek” door zijne verbeterde jicht-apparaten, die bovendien nog bij een groot getal andere ziekten zouden werken.

„Zulk een „jichtketting” is, door zijn gebrekkige samenstelling, slechts in staat een zwakken electrischen stroom op te wekken, welke buitendien na een gebruik van 2 of 3 malen zijn werkzaamheid geheel verliest. Een verder gebrek van die jichtkettingen bestaat hierin, dat de zwakke stroom geheel afhankelijk is van uitwendige toevallige omstandigheden, zooals toestand van de huid van den drager, zweetafscheiding enz.

„De apparaten van A. Winter moeten derhalve, niettegenstaande zij, volgens W's verklaring, aanmerkelijk verbeterd zijn, als volkomen ondoelmatig voor electriche behandeling van ziekten worden aangemerkt. Buitendien moet nog worden vermeld, dat het grootste gedeelte der ziekten, die Winter volgens zijn methode belooft te genezen, niet voor electriche behandeling zijn aangewezen.

„De prijs van 8 mark voor een jichtketting is buitensporig hoog, daar de kosten van bereiding met grondstoffen en arbeidsloon ongeveer 3 Mark bedragen.

„Wij waarschuwen derhalve tegen den aankoop van dit onwerkzaam middel.”

Aan het verkeerde adres.

Door een apotheker te Amsterdam, den heer J. Timmer *Jen.*, is een open brief uitgegeven, getiteld: „*Over Valsche wetenschap*”, en gericht aan den heer G. B. Schmidt.

Die brief is aan den heer Schmidt gericht als „Secretaris der Vereeniging tegen de Kwakzalverij.”

Uit den inhoud is dit, met uitzondering van den eersten volzin, niet zoo dadelijk op te maken. Overigens blijkt uit deze slecht geschreven en zeer verwarde brochure alleen, dat die apotheker een vakgenoot wenscht te hekelen. De apotheker Schmidt en de secretaris onzer Vereeniging Schmidt worden zóó door elkander gehaspeld, dat er waarlijk niet uit is wijs te worden.

Dat de apotheker Timmer, als hij den apotheker Schmidt grofheden zeggen wil, dit in een open brief wil doen, is zijn zaak. Doch naar onze bescheiden meening is het *Pharmaceutisch Weekblad* meer geschikt als kampplaats voor apothekers.

Waarom de heer Timmer, als hij den apotheker Schmidt grofheden zegt, dezen alleen qualificeert als „Secretaris der Vereeniging tegen de Kwakzalverij” begrijpen wij niet. Evenmin begrijpen wij waarom de heer Timmer den heer Schmidt, *Secretaris der Vereeniging tegen de Kwakzalverij*, hatelijkenheden zegt over den inhoud van het Maandblad door onze Vereeniging uitgegeven. Zijne hatelijkenheden had de heer Timmer moeten richten tot de redactie, dan had hij ze aan het goede adres gericht. Met de redactie van het Maandblad heeft de heer Schmidt niets te maken, terwijl de uitgave van het Maandblad door het *Bestuur* geschiedt. Den heer Schmidt aan te vallen over den inhoud van het Maandblad was dus heel, heel erg gezocht, onjuist en ongepast.

Dat de heer Timmer nu weder eene gebeurtenis tracht te behandelen die reeds voor drie jaren in hoofdzaak in het *Pharmaceutisch Weekblad* plaats greep, kan men met recht noemen: „oude koeien uit de sloot halen”. Het ware inderdaad beter geweest die arme dieren met rust te laten.

De nieuwste reclame voor de Zwitsersche pillen.

*Het mooie boekje, dat de opvolger van den apotheker Brandt aan alle geneeskundigen in Nederland heeft toegezonden met het zoo vleiend verzoek om een enkel woordje schrift tot antwoord te mogen ontvangen, en dat wij in het voorlaatste nummer hebben besproken, schijnt weinig succes te hebben gehad. Ten minste op het einde der vorige maand hebben diezelfde geneesheeren een aanmaning gekregen van dezelfde zijde. Namelijk een briefkaart uit Zwitserland, met antwoord betaald, waarin hun nogmaals hetzelfde wordt gevraagd. De „Hooggeachte Heer Doctor!” zooals de aanhef luidt, kan „een zoodanige hoeveelheid pillen krijgen, als hij „mocht begeeren voor verdere proefnemingen,” en de schrijver zou gaarne „het oordeel ontvangen van zooveel „praktiseerende geneesheeren, als maar mogelijk is, „om daardoor andere collega's op de waarde van „het medicament opmerkzaam te maken.”

Dus wil de fabrikant den eenen collega met den anderen lijmen. Gelukkig bestaat er alle kans, dat de man in Nederland bedrogen uitkomt en de meesten, die de dubbele briefkaart uit den vreemde hebben ontvangen, daarmee de verzameling zullen verrijken van een of ander postzegelliefhebber onder hunne kennissen.

Zelfkennis.

Is het niet eigenaardig, dat de fabrikant der Brandt'sche pillen op het omslag, waarin hij een heele doos vol van die kostbare pillen aan geneesheeren ter beoordeeling zendt, heeft vermeld: „Muster ohne Werth”, dat is dus: een monster zonder waarde. EEN ABONNÉ.

Seeger's haarkleursel.

Het lid onzer Vereeniging, de heer J. J. Hofmans, apotheker te 's Hage, deelt ons mede, dat volgens zijn onderzoek het bovenvermelde haarkleursel voor het blonde bestaat uit een oplossing van 1 perc. pyrogallol en 1 perc. koperchloride.

Ook het bruine en zwarte bestaan uit dezelfde bestanddeelen, doch de oplossing is sterker.

Ongetwijfeld is het bovenstaande middel, vooral bij langdurig gebruik, minder schadelijk dan de zoozeer verspreide loodhoudende haarkleurmiddelen — maar als geheel onschadelijk kunnen wij het toch ook niet beschouwen.

Het gehalte van koperchloride, vooral in de meer sterke oplossingen, kan oorzaak zijn, dat, indien wondjes op de huid of het hoofd het vocht gelegenheid geven in het lichaam door te dringen, nadeelige gevolgen soms niet zullen uitblijven.

Verordeningen tegen kwakzalvers in vroegere tijden.

III.

In de nommers van November 1893 en Februari 1894 hebben wij aan de hand van Prof. Stoeder's *Geschiedenis der Pharmacie* nagegaan, wat er in vroegeren tijd, in ons land, ter betegeling der kwak-

zalverij gedaan werd door plaatselijke wetten en keuren. In dit slot-artikel wenschen wij aan hetzelfde werk nog enkele voorschriften en verbodsbepalingen te ontleenen, die door algemeene landswetten werden vastgesteld.

Eerst in het begin onzer eeuw zien wij dergelijke bepalingen te voorschijn treden; op 7 November 1800 werd door het „Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek” een besluit uitgevaardigd, waarbij een soort van algemeene geneeskundige verordening werd vastgesteld en waarin o.a. ongeveer de volgende bepalingen tegen „onbevoegden” waren opgenomen:

„Geenen drogisten, kruidwinkeliers, kruidtellers of andere onbevoegde personen zou het voortaan vrij staan eenige samengestelde geneesmiddelen te vervaardigen of te verkoopen, enkelvoudige te vermengen of doctorale voorschriften gereed te maken, noch op eenigerlei wijze te treden in de functiën van eenen apothecar, op een boete van 50 gulden, telkens te verdubbelen.”

„Geenen courantier zou vermogen eenige advertentie van genezing van ziekten en gebreken in zijne Courant te plaatsen, of ook eenige geneesmiddelen in de Nieuwspapieren bekend te maken of aan te bevelen, dan wanneer het hem gebleken is en hij bij de advertentie daarvan aanduidt, door welke Departementale Commissie van geneeskundig Bestuur dezelve zijn geëxamineerd en geëxamineerd, op een boete van 25 gulden telkens.”

„Het zou aan niemand vrijstaan eenige geheime geneesmiddelen te verkoopen, aan te bevelen of toe te dienen, dan wier deugdelijkheid, onder verband van geheimhouding, bij eene Departementale Commissie is gebleken, op een boete van 25 gulden, telkens te verdubbelen.”

„Ook niemand zou, hetzij in de Nieuwspapieren, hetzij door gedrukte biljetten, of op eenige andere wijze vermogen geneesmiddelen bekend te maken of aan te bevelen, op een boete van 25 gulden telkens.”

„Hoefsmeden, Paardemeesters, Scherpregters, of andere soortgelijke lieden zouden zich op geenerhande wijze mogen inlaten met het genezen van menschen, of medicamenten aan iemand mogen verkoopen.”

„Geen kwakzalvers, kasjesloopers, astrologisten, horoscooptrekkers, piskijkers, magnetiseurs en andere soortgelijke bedriegers zouden voortaan worden geduld.”

In Maart 1804 werd een besluit uitgevaardigd van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek, nader aangevuld bij de Publicatie van Maart 1806, regerende „het geneeskundig onderzoek en toezicht”, waarop in April 1807 volgde de Publicatie van den Koning van Holland, houdende algemeene verordeningen, behoorende tot de geneeskundig Staatsregeling van het koninkrijk Holland.

Hiermede werd de eerste geneeskundige staatsregeling over het geheele land ingevoerd.

De laatstgenoemde Publicatie „regelde de publieke verkooping van geneesmiddelen, en verbood den courantiers eenige advertentie, betreffende de genezing van ziekten, of de krachten van geneesmiddelen in de Nieuwspapieren te plaatsen, zonder vergunning eener Departementale commissie van geneeskundig Onderzoek en Toezicht, op een boete van f25, — telken reize te verbeuren. Gelijk verbod was gesteld tegen het te koop aanbieden van eenig samengesteld geneesmiddel, op boete van f50, — tenzij daartoe vergunning verleend was door den Minister van Binnenlandsche Zaken, wat o. a. in 1809 geschiedde aan verschillende genees- en heelkundigen b. v. voor: Van der Veens Elixer; Fennerts Levenstinctuur; Schotsche pillen en Elixer; Lammerskruiden enz.”

Bij onze inlijving bij Frankrijk buiten werking gesteld, werden de vroeger genoemde Bataafsche wetten in 1814 weder ingevoerd, doch in 1818 vervangen door de geneeskundige wetten voor de Vereenigde Provinciën van het koninkrijk der Nederlanden. Deze waren weinig meer dan een afdruk van de wetten van 1804.

Zoo bleven de zaken tot in . . . 1865. Nadat in 1844 en in 1850 de wetsontwerpen voor een nieuwe geneeskundig Staatsregeling door de wetgevende macht waren verworpen, kwamen eindelijk de wetten van 1865 tot stand, waaronder wij nu

nog leven.

Hiermede kunnen wij, nogmaals met een woord van waardeering, in ons blad afscheid nemen van het belangrijke werk van PROF. STOEDER.

Wij doen dit echter niet, zooals wij ook reeds bij het begin verklaarden, zonder een gevoel van weemoed bij een vergelijking van hetgeen vroeger geschiedde met hetgeen wij thans waarnemen.

Waarlijk, wij zijn niet vooruitgegaan; de talloze advertenties in onze dagbladen, dienende tot aanbeveling van kwakzalverijen — met opgave van de ziekten waartegen zij worden aanbevolen — staven deze bewering meer dan ellen-lange artikelen zouden kunnen doen.

En is er vooruitzicht op vooruitgang? Sedert 1865 leven wij onder de tegenwoordige geneeskundige wetten, die, het is zelfs volmondig door een vroegere Regeering erkend, niet in staat zijn de kwaal der kwakzalverij uit te roeien of zelfs met kracht te beteugelen.

Een wetsontwerp door minister Heemskerk ingediend en waarin getracht werd in den bestaanden toestand verandering te brengen (veranderingen die ons trouwens niet ver genoeg gingen) kwam niet in behandeling, adressen tot verbetering werden herhaaldelijk door onze Vereeniging ingediend . . . en nog steeds wachten wij op eenig resultaat.

Hoe lang nog?

Welke dwaasheden het publiek al niet moet lezen.

Ieder courantenlezer zal ongetwijfeld bekend zijn met een advertentie van een juffrouw te Amsterdam, die mededeelt „dat zij met een ei werkt.” Dat is heel vreemd, niet waar?

Maar wat te zeggen van de volgende concurreerende dames?

No. 1. „Mej. C. C. van der VEN, van ouds beroemdste **PLANEETLEZERS** enz.

Werkt niet met één Ei, maar met twee Eieren en een Komkommer, nooit vertoond!”

No. 2. Mej. CLAASSENS,

werkt niet alleen met twee Eieren en een Komkommer, maar met drie Eieren en een Augurk.

Spreekuur: Maandags en Donderdags van 2 tot 4 uur.

Onzen hartelijken gelukwensch aan het Nederlandsche volk, dat zóóveel verstand wordt toegekend door deze komkommer-, augurken- en eierdames.

Uit den duim der Redactie gezogen.

Mr. C. B. Bleckmann te Amsterdam, is benoemd tot doctor in de genees-, heel- en verloskunde honoris causa te Kuhnania (gemeente Broek in Waterland).

De Nederlanders hebben eenparig besloten zich niet meer door binnen- of buitenlandsche kwakzalvers bij den neus te laten nemen.

Telegram van de Vondelkade te Amsterdam.

De levenswijze van zeker leerling van Kuhne wordt steeds normaler.

Telegram uit Leipzig.

Kuhne heeft patent aangevraagd als scheerder van onnoozele schapen. Voor de kudde uit Nederland wordt de afgedankte Sequah-wagen als stal ingericht.

ALLERLEI.

Vraag: Waarop heeft men te letten bij een bankbiljet en bij een patiënt van Kuhne?

Antwoord: Op het watermerk.

Aanvraag.

De heer J. T. Immer Jzn. te Nergenshuizen, verzoekt prijsopgave van persen, om, wat hij te zeggen heeft, in een paar korte volzinnen te kunnen samenpersen.

Attentie.

Eerstdaags komen vuurvaste pannen in den handel om andersdenkenden in hun eigen geestelijk nat te laten braden. Merk T. Immer Jzn.

Te koop aangeboden

eenige spiksplinternieuwe reageerbuizen en wat milligram-geflikker, om kleuren-symphonieën op het hoofd te trommelen.

Brieven onder motto „Gebraden Haan” bij J. T. Immer Jzn.

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunst, enz.

Door het kantongerecht te Amsterdam is M. N. Cohen aldaar veroordeeld tot twee geldboeten, elk van f20, subsidiair 10 dagen hechtenis voor elke boete, wegens het onbevoegd uitoefenen der tandheelkunst, tweemaal gepleegd.

Door het kantongerecht te ? is D. A. Zwigtman van Noppen, ?

ja, wat?

Correspondentie.

Aan de H.H. geneeskundigen, die ons de briefkaart van „Rich. Brandt's Nachfolger” toezonden, onze dank.

P. N. te G. Het Maandblad, waarin het voorschrift over de bereiding van Kina-Laroché voorkomt, is uitverkocht. Het middel wordt verkregen door kina met Spaanschen wijn en sterken spiritus af te trekken en in dit aftreksel suiker op te lossen.

Een zuiver praeparaat, van de samenstelling als, doch veel goedkoper dan het Fransche geheimmiddel, en bereid volgens een vast voorschrift, is in elke Nederlandsche apotheek voorhanden.

N. H. W. te U. De bestanddeelen van de door u bedoelde zelf zijn ons niet bekend. Gaarne zouden wij eene zekere hoeveelheid ter onderzoek ontvangen.

R. M. te H. Het fleschje „Eureka”, in dank ontvangen, is in onderzoek.

Dr. L. te A. Dank voor uwe mededeeling. Gij vindt over Seeger's haarverf iets in dit nummer.

Dr. G. P. te G. Een mededeeling omtrent Anna Rupert's lotion, ongeveer gelijk aan de uwe, komt reeds voor in het Maandblad van October 1893.

Intusschen stellen wij uw blijk van belangstelling op prijs.

E. N. S. Ez. te K. Uw vermoeden is zeer juist. De bedoelde Maltose-praeparaten van ALBERT ZENKNER behooren ongetwijfeld tot de kwakzalvers-artikelen. De inhoud van de U toegezonden advertentie bewijst dit genoeg. Wat een tal van kwalen die door het gebruik van deze wereldberoemde praeparaten „met schitterend gevolg” worden behandeld!

Nieuwe Koerier te Roermond. Wij zijn u dankbaar voor uwe medewerking door de advertentie niet te plaatsen. Hoe gewenscht ware het, wanneer ook de groote bladen uw voorbeeld volgden!

Het schandboek van Dr. Muller is reeds meermalen door ons behandeld; wij zullen het spoedig weer eens onder handen nemen.

H. W. te G. De Maandbladen, waarin over Kuhne wordt gehandeld, zijn zeker reeds in uw bezit.

J. C. S. te A. Wij danken u voor de toezending. Dergelijke, ongeveer gelijksoortige brieven zijn door Kuhne aan verschillende boekhandelaren gezonden. Hij exploiteert zijn zaak wel.

H. F. K. te R. Ofschoon er in de 13 jaar, dat ons Maandblad bestaat, geen klachten over het papier zijn ingekomen, geven wij u gaarne toe dat een iets solieder en groter soort niet ongewenscht was. Wij kunnen daartoe echter niet overgaan zonder de daarvoor benodigde kosten op iets anders te vinden dan op beperking van het getal exemplaren, dat gratis wordt verspreid. En dit gaat toch niet; het geneesmiddel zou o. i. erger zijn dan de kwaal. Uw voorstel om den abonnementsprijs eenigszins te verhoogen, schijnt ons gevaarlijk toe. Het zou ongetwijfeld aanleiding tot „bedankjes” geven.

Een vriend des volks te Rotterdam. Wij zullen gaarne uw wenk ter harte nemen en het blad gratis ter dispositie stellen bij een lid der Vereeniging te R. Geef ons echter een middel aan de hand om dit op goedkoope wijze ter kennis van het volk te brengen.

Herhaalde Waarschuwingen.

Pastilles Géraudel. Nog steeds — en op verschillende wijzen — wordt dit kwakzalversprodukt in de bladen aanbevolen en worden wonderen verteld van de verbazende geneeskraft van dit middel.

Menige ongelukkige lijder wordt door die krasse beweringen verlokkt naar de pastilles te grijpen en slechts teleurstelling zal bij het gebruik zijn deel zijn, zoo hij niet nog bovendien zijn toestand er door verergert.

De heer P. Kruyssen heeft den inhoud dezer pastilles onderzocht en het resultaat in een vroeger Maandblad gepubliceerd. Zij bevatten teer met wat suiker, eenig zetmeel, een weinig venkel of anijs en eenig ander plantenpoeder.

De hoofdzak is dus de teer, de stof die reeds zoo menig kwakzalver heeft aangegrepen en waarmee ook Guyot zulke goede zaken maakt. Goede zaken zal ook deze Géraudel er wel mee maken, doch dat zijn slechte zaken voor de patiënten. Want teer kan slechts zelden goed doen en dan nog slechts als het in zeer geringe hoeveelheid genomen wordt. Dikwijls daarentegen en altijd zoo men er veel van neemt, is teer na-deelig, vooral voor de spijsverteringsorganen. Zwakke personen mogen wel dubbel voorzichtig zijn vóór zij aan het slikken gaan.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 937.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D:

Hoofdartikel. — De verkoop van Haarlemsch Staalwater.

Berichten. — Het handelsmerk van Perel's Likdoornzalf. — Veroordeeling van een kwakzalver te Liverpool. — Bestrijding van Scott's emulsie. — Een nieuw baantje van Enthoven. — Onderzoek van geheimmiddelen in Zweden. — Een avontuur van Richard Mohrmann.

Grootere artikelen. — Een nieuwe soort ziekte. — Mohrmann's Lintwormmiddel. — Nog eens Kuhne's geneeswijze. — Een manoeuvre van Roman Weissmann.

Ingezonden stukken.

Rechtzaken. — Drogisten voor de rechtbank. — Hofmans voor het kantongerecht.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen. — Middel tegen beroerte van Roman Weissmann.

Feuilleton. — Het testament van een kwakzalver.

De verkoop van Haarlemsch Staalwater.

Onder de rubriek „Rechtzaken” hebben wij in dit nummer een strafvervolging opgenomen tegen een drogist te Haarlem, wegens het onbevoegd afleveren van geneesmiddelen.

Bij de behandeling dezer zaak werd de quaestie ter tafel gebracht, dat, met het oog op art. 30 der wet, regelende de uitoefening der artsensijbereidkunde, en de daarbij behoorende lijst C (die wij reeds dikwijls in ons blad bespraken) de verkoop van het Haarlemsch Staalwater ook onder dit artikel zou vallen; is dit waar, dan zou dit water bij niet minder dan een miljoen flesschen tegelijk door niet-bevoegden mogen worden verkocht.

Omtrent deze quaestie, voor den verkoop van minerale wateren van groot belang, ontvingen wij, van bevriende zijde, het volgend schrijven:

„Art. 30 van de pharmaceutische wet en de thans bestaande daarbij behoorende lijst C — hoe lastig ook in de toepassing — vormen het eenige middel waarmee het verkoopen van geneesmiddelen door onbevoegden kan worden tegengegaan.

Valt nu het Haarlemsch Staalwater onder het bereik van dit artikel?

Ja, zegt m. i., de ambtenaar van het O. M. bij het kantongerecht te Haarlem, want, als er een aanklacht werd ingediend, zou hij de directeuren vervolgen.

Is deze zienswijze de juiste?

Ik ben huiverig hieromtrent mijne meening kenbaar te maken, omdat deze zaak in de allereerste plaats door *rechtsgeleerden* moet worden uitgemaakt, maar toch wil ik die meening niet achterwege houden, omdat de zaak m. i. te belangrijk is.

Mijne meening — die ik, als men mij overtuigt, gaarne voor beter geef — is deze:

„De verkoop van Haarlemmer-Staalwater valt niet onder het bereik van gemeld art. 30.

Noch de letter, noch de geest der wet geven daartoe aanleiding.

De letter der wet.

Het hoofd van lijst C luidt aldus:

„Lijst van geneesmiddelen, die, behalve door de apothekers en door de geneeskundigen tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, niet mogen worden verkocht — onverschillig tot welk doel — beneden de hoeveelheid in die lijst voor elk dier middelen bepaald; met dien verstande dat dit verbod ook betrekking heeft op als geneesmiddelen verkochte mengsels, oplossingen, aftreksels en andere bereidingen (*), met behulp van een of meerder op de lijst genoemde middelen beneden de daarin opgegeven hoeveelheden bereid (*) of waarin een of meer dezer middelen, beneden die hoeveelheden, ontstaan (*) zijn.”

Klaarblijkelijk heeft m. i. de wetgever hier op het oog bepaalde praeparaten, *bereidingen*, waarin bij de *bereiding* gebruik gemaakt is van stoffen, op lijst C voorkomende of waarin, *tengevolge van die bereiding*, dergelijke stoffen *ontstaan* zijn. Dus m. a. w. praeparaten, die gemaakt zijn om ze, in hoofdzaak, tot geneeskundige doeleinden te doen dienen.

Nu, onder die rubriek valt het Haarlemmer-staalwater m. i. niet.

Het is geen praeparaat *bereid* met behulp van grondstoffen op lijst C voorkomende, en, al mocht een dezer stoffen daarin aanwezig zijn, zeker is het niet — *tengevolge van de bereiding* — daarin *ontstaan*. En als zoodanig moeten wij dat *ontstaan* toch opvatten? —

De geest der wet.

Doel van art. 30 was en is ongetwijfeld de verkoop van geneesmiddelen — tot geneeskundig doel — *de verkoop in het klein*, in handen van de daartoe bevoegden te brengen, zonder daarbij den groothandel aan banden te leggen.

De wetgever wenschte te zorgen dat, niet als handelswaar, maar als *geneesmiddel* slechts die stoffen aan het publiek werden verschaft, die, gecontroleerd door een deskundige, zekerheid van deugdelijkheid en zuiverheid gaven.

Het oogmerk, daarmee beoogd, is duidelijk. Niet het belang van de apothekers (zoals wel eens wordt beweerd) maar het belang van het publiek stond daarbij op den voorgrond. Men wenschte het publiek te vrijwaren tegen den aankoop van geneesmiddelen, waarvan de *verkooper* geen waar-

(*) Ik cursiveer.

borg kan aanbieden, dat zij inderdaad aan alle eischen voldoen, waaraan zulke belangrijke artikelen als geneesmiddelen moesten voldoen.

Verder wenschte de wetgever zeker niet te gaan. En nu is het toch niet aan te nemen dat hij, bij zijne zorg voor de algemeene gezondheid, onder de middelen, die onder deskundige controle moesten worden verkocht, zou opnemen *minerale wateren*, die, reeds gesloten en verzegeld op de plaats van inzameling, staande onder nauwkeurig toezicht, het publiek worden aangeboden.

Waarlijk, dit is in de wet niet bedoeld. Door uit het artikel meer te willen halen dan er in staat, zou men, nog meer dan thans, de toepassing daarvan verhinderen.

Le mieux est l'ennemi du bien.”

BERICHTEN.

Perel's Likdoornzalf. De beschrijving van het handelsmerk, waaronder deze zalf in den handel wordt gebracht, is opgenomen in de Staats-courant

Kras aangepakt. Te Liverpool is een kwakzalver, die zich had voorgedaan als bevoegd tot de uitoefening der geneeskunst, en zijne patiënten geducht had laten betalen voor zijne adviezen, tot vijf jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Wat zal de man een spijt hebben, dat hij niet in Nederland woont!

Een voorbeeld ter navolging. Toen de, zeker thans algemeen bekende, boekjes, dienende tot aanbeveling van *Scott's emulsie*, ook te Eindhoven werden verspreid, plaatste een aldaar woonachtig Lid onzer Vereeniging een waarschuwing in een te E. verschijnend plaatselijk blad. Op dergelijke wijze kunnen onze leden, die toch vrijwel over het geheele land verspreid zijn, zeer nuttig werkzaam zijn.

ENTHOVEN, de assistent van Windelincx, heeft nu weer een ander baantje aan de hand.

In de *N. R. Ct.* vonden wij n.l. de volgende advertentie:

„DR. ENTHOVEN.

Behandeling van Rheumatiek, Zenuwaandoeningen en Ruggegraadsverkrummingen door Massage, geassisteerd door den Masseur den Heer

C. A. DAVENPORT, (Sequah).

Consult te Rotterdam, Hotel Coomans, iedere Donderdag van 10—12 en van 2—4 uur.”

* Kan verkeeren: Davenport is van „Godsgezant” assistent van Enthoven geworden.

Het onderzoek van de geheimmiddelen, die in het openbaar worden aanbevolen, is door het bestuur van de Zweedsche apothekers-vereeniging ter hand genomen. (Apoth. Zeitung.)

Richard Mohrmann, van wien wij t. a. p. in dit blad melding maken, had, toen hij te Amsterdam werd gevangen genomen, reeds een aardig avontuur achter den rug. Volgens de Apoth. Zeit. is hij te Brunswijk ontvlucht, toen hij van de gerechtszaal naar de gevangenis werd getransporteerd.

Een nieuwe soort ziekte.

*De Médecine moderne maakt van een zonderling „ziekte-verschijnsel” melding. De schoonmoeder van den Mikado van Japan is ziek; zij wordt door 423 geneesheeren behandeld — en heeft zelfs kans „beter te worden.

„De 423 geneesheeren hebben na langdurige „consulten verklaard, niet met zekerheid te kunnen „zeggen, wat de oorzaak der ziekte is. Maar een „Boeddhistisch priester heeft uitgemaakt, dat de „oorzaak der ziekte gelegen was — in het aan- „leggen van spoorwegen. Zijn redeneering is dui- „delijk genoeg: Vóór er spoorwegen aangelegd „werden, zegt hij, was de keizerin-moeder gezond; „en zij is ziek geworden nadat die ijzeren lijnen „in Japan gekomen zijn. Dus — *post hoc, propter „hoc!* Tegen deze logica is niets in te brengen.”

Wij zien velen reeds hartelijk lachen bij het lezen dezer vermakelijke historie, onlangs in de nieuwsbladen vermeld, en toch hoe weinigen hebben recht zich te verbazen over de onnoozelheid dezer Japanezen!

Doen de meesten niet precies zooals zij, wanneer zij bij het gebruik van een z.g. geneesmiddel tegen de een of andere kwaal redeneeren, dat het middel goed is en aanbevolen mag worden, omdat zij of een van hun tantes of neven hebben gezien, dat de kwaal na het gebruik is verbeterd of genezen?

't Is eenvoudig hetzelfde valsche *post hoc, ergo propter hoc* (na het gebruik, dus door het gebruik), waarop zij voortgaan.

Wanneer allen, die aan eenzelfde soort van ziekte, pijn of ongeval meenen te lijden, eenig z.g. geneesmiddel of geneesmethode aanwenden, moet noodwendig een van tweeën gebeuren: de abnormale toestand van het lichaam verbetert of verbetert niet. Wanneer nu het aantal personen, dat een van beide gevolgen ondervindt, even groot is, geeft het gebruik van het middel geen reden om in 't algemeen te zeggen: het is heilzaam of het helpt niemandal; ieder geval moet op zich zelf worden nagegaan, om te zien of er omstandigheden aanwezig waren, die

het middel een heilzame werking deed uitoefenen of dit beletten.

Zijn deze niet te ontdekken, doch weet men van vroeger, dat soortgelijke ongesteldheden in de meeste gevallen toch verbeterden, ook al doet men niets, dan mag men vermoeden dat het gebruik van het aangewende middel aan sommigen schade heeft toegebracht, omdat het aantal verbeterden thans maar de helft bedraagt; — omgekeerd, mag men aannemen, dat het middel goed heeft gewerkt, wanneer vroegere ervaringen hebben aangetoond, dat in de meerderheid der gevallen de afloop van zulke ongemakken ongunstig is, daar nu toch slechts de helft geen verbetering heeft ondervonden.

Geheel anders echter oordeelt het publiek. — Meer ontwikkelden zoowel als onbeschaafden zijn gewoon te zeggen: na het gebruik van dit of dat middel is de toestand verbeterd, derhalve is het een heilzaam werkend middel en zal het ook anderen helpen. — Zij verliezen geheel uit het oog, dat zij konden behooren tot dat getal van lijdens, die gewoonlijk zonder het gebruik van enig middel altijd en misschien nog eerder of beter van eene ongesteldheid als de onderhavige herstellen, of dat toevallige omstandigheden voor ditmaal de genezing met dit middel hebben aangebracht, zonder dat men mag aannemen, dat zich bij anderen hetzelfde zal voordoen.

Wij herhalen, ieder geval moet op zich zelf beschouwd en nauwkeurig ontleed worden, om de werking van eenig geneesmiddel te kunnen vaststellen. Kennis en wetenschap treden bij zulk eene beoordeeling op den voorgrond, en het is waarlijk niet een taak, die kan worden toevertrouwd aan den eerste den beste, die vaak niet verder kan zien dan zijn neus lang is.

Men zegge niet, dat onze vergelijking geen steek houdt, omdat tusschen een geneesmiddel, dat wordt ingenomen, een z.g. kuur of geneesmethode, die wordt ondergaan, toch altijd eenig verband kan bestaan met de ziekte, die men wenscht te bestrijden, en eenige invloed uitgeoefend kan worden op het herstel; terwijl tusschen den aanleg der spoorwegen en de ongesteldheid van de keizerin-moeder te Japan elk verband *per se* onmogelijk is! Ook deze uitspraak gaat niet op; in zeer vele gevallen toch bestaat het mogelijk verband van de ziekte met iets wat tot herstel aangewend wordt, slechts in den naam van geneesmiddel daaraan gegeven, en slechts onwetenden kunnen er zich door op een dwaalspoor laten leiden.

eens op een Morrison, een Holloway, een Pagliano en andere dergelijke likeurfabrikanten en pillenverkoopers: allen waren of zijn millionairs! Een gestudeerd doctor daarentegen wordt nooit rijk, tenzij hij zich rijk geërfd heeft of de lijfarts van geld- en andere vorsten is geweest. Voor het overige komt op 2000 rijk geworden handelspersonen nog niet één dokter, die van zijn beroep rijk is geworden. Er zijn dan ook rijkswetten, die de geneeskunde slechts als een handwerk beschouwen!

Noem u arts of zoo iets. Indien dieven en moordenaars zich anarchisten noemen, dan heeft dit geen recht van bestaan; laat gij u echter doctor noemen dan heeft dit steeds eene groote waarde.

Of iemand veel of weinig menschen „het leven gered” heeft, komt ten laatste slechts neer op den hoogmoed van den dokter. Bescheidenheid past slechts den domkop. Red allen, die in uwe handen vallen! Gij hebt een goeden stand en overal vrienden.

Wanneer de gestudeerde lui iets beweren, is er altijd eigenbelang in het spel, wanneer wij iets verzekeren, nooit. Ja zelfs vinden onze lagere medearbeiders, de dronkaards en de tuchthuisandidaten, in geneeskundige vraagstukken meer geloof bij het volk dan de gestudeerden, al mogen dezen dan ook 50 jaren lang bij dag en bij nacht voor datzelfde volk gewerkt hebben, zonder iets meer dan een bescheiden stuk brood te hebben verdiend. Hun misgunt men het koperen geldstuk, u werpt men met liefde goudstukken toe; want u verstaat men en hoe onverstaanbaarder gij zijt, des te beter. De platonische liefde voor het onverstaanbare blijft altijd een macht! De onzin is eeuwig jong. Een ontwikkeld man weet iets, een onontwikkelde veel, een half-ontwikkelde alles. Lees echter weinig om „onbevangen” te kunnen oordeelen. De geleerden steunen op hetgeen zij weten; gij moet echter bouwen op hetgeen niemand weet, het is de solidste grondslag voor uw beroep.

Beweer wat gij wilt, maar beweer alles in naam van het gezond verstand; dan kunnen de anderen slechts in naam van het ongezond verstand tegenwerpingen maken en zijn reeds bij voorbaat geslagen. Ieder draagt het bewustzijn met zich, veel gezond verstand te bezitten en voelt zich gestreeld, dat gij dit dadelijk bemerkt en hem tot scheidsrechter geroepen hebt. Zeg tegen iedereen, dat hij overal in thuis en onteifbaar is; de meesten zullen u gelooven en zullen zich door u laten leiden waarheen gij maar wilt.

Schimp op alle autoriteiten, natuurlijk het meest op de geneeskundige en laat slechts u zelf als autoriteit gelden, want gij zijt het gezond verstand, gij zijt de eerlijkheid, gij zijt de waarheid en het leven! Zeg het maar voortdurend

Verband tusschen genezing van jicht of rheumatiek en het aanwenden van Goldberger kettingen, Voltakruizen, Winter's jichtapparaten enz., kan niet bestaan, evenmin tusschen het vrijblijven van beroerte en het wasschen met Roman Weissmann's of Dressel's voorbehoedmiddel of tusschen het slikken van borstbonbons, pastilles de Déthan, honingstroop enz., en het voorkomen of genezen van toring.

Wie al deze dingen in advertenties en reclameboekjes met opzet beweert, om er voordeel van te trekken, is een kwakzalver; wie het te goeder trouw verder vertelt, omdat hij in de meening verkeert, een of meer gevallen te hebben waargenomen, waar na het gebruik van deze middelen, werkelijk het beloofde gevolg zich had voorgedaan en die uit deze omstandigheid alleen meent te mogen besluiten, dat het gunstig effect dus ook door dit gebruik heeft plaats gehad, verraadt zijn domheid en heeft het recht verspeeld te lachen om de onnoozele onderdanen van den Keizer van Japan.

Mohrman's Lintwormmiddel.

„Het lichtgeloofig publiek heeft zich weer eens danig laten beetnemen.

Sedert een paar weken kwam in de Amsterdamsche bladen nu en dan een advertentie voor, waarin „Mohrman's Lintwormmiddel” werd geannonceerd. Lijders zouden kosteloos geholpen worden, indien zij zich vervoegden aan het adres Westermarkt 27, waar het „spreekuur” werd gehouden. Vervoegde nu een argelooze zich aan dit adres, dan werd hij te woord gestaan door twee „heeren”, die een aanbeveling gaven voor een apotheek te dezer stede, op vertoon waarvan Mohrman's middel zou verstrekt worden. Voor die kaart moest echter aan de heeren drie gulden betaald worden.

Maar in de apotheek bleek men dan van die kaart niets te weten; het middel werd wel verstrekt, maar 't moest betaald worden.

Nadat op deze wijze verscheidene lieden — ook velen die van buiten waren gekomen — waren beetgenomen, deed eindelijk een hunner aangifte bij de politie. Deze ging onderzoeken en toen bleek dat de „heeren” volstrekt onbevoegd waren tot uitoefening der geneeskunde. Het waren Duitschers; de een was horlogemaker en de ander oefende in het geheel geen beroep uit.

Zij zijn in hechtenis genomen en zullen nu of vervolgd worden wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, of, — indien dit moeielijkheid oplevert — omdat 't vreemdelingen zijn, als „zonder

en goed verstaanbaar, dan wordt het ook geloofd. Men noemt dit suggestie.

Doch gij moet hoffelijk zijn. „Zalig zijn de zachtmoedigen, want zij zullen het aardrijk bezitten” dat zij uwe lijfspreuk. Maak geene verwijtingen. Stoor geene drinker en geen woesteling in hunne gewoonten en verleen allen uwe hulp met een minzaam lachje. Laat de gestudeerden preeken en schoolmeesteren, zij beulen zich daardoor af. Zich door het leven heenwerken is moeielijk, zich er doorheen slaan is gevaarlijk, zich er doorheen glimlachen is zeer rentegevend, beproef het maar!

Mijn zoon! pak niets aan, wat u gevaarlijk toeschijnt! Het is beter dat gij een crouplijdertje laat stikken of dat gij twee menschen met bekleemde breuken zich dood laat braken of drie vrouwen langzaam laat doodbloeden of den besten man van het land eindelijk laat sterven, dan dat gij u met iets inlaat, wat gij toch niet tot een goed einde kunt brengen en dat misschien ook aan beteren mislukken zal. Geef u nooit bloot. Schuif de allergerste gevallen ten langen laatste, wanneer er zoowat niets meer is te doen dan het bewijs van overlijden af te geven, op den hals van de gestudeerden; daarvoor zijn deze uitgevonden. In stilte is het goed zondigen. Onder de vaan van het idealisme is het goed plunderen!

Men moet zich doodlachen, als men ziet, hoe zoovele, voor het overige verstandige menschen, zich afmartelen, om lange, dure studien te maken en lessen te volgen, examens af te leggen en acten te behalen en dan ten slotte vrij wat minder waard te zijn en veel minder te verdienen, dan wij z.g. wilden. Dit past voor u niet, mijn zoon, dan weet ik een beter recept. Ga naar eene groote stad, in ieder geval naar een stad, spreek daar voortdurend kwaad van de geneesheeren, bij voorname menschen altijd op diplomatieke wijze, bij den minderen man als 'n koetsier. Wees altijd van eene tegenovergestelde meening. Laat de doctor een koud bad nemen dan schrijft gij een warm bad voor. Laat hij drinken, dan moet gij dorst laten lijden. Is hij allopaath, verklaar gij u dan voor de homoeopathie; het spreekt van zelf, dat gij onder homoeopathen een woedende allopaath zijn moet. Verklaar u onder geloovigen plechtig als atheïst en beken onder vrijdenkers dat gij methodist zijt. Om kort te gaan, sluit u altijd bij de mindereheid aan, daardoor is uw optreden dadelijk met den stempel des geestesrijkdom voorzien. Op duizend gekken komt één genie voor, doch daar ieder meent dat hij dit is, gevoelt hij zich tot u, ook genie, bijzonder aangetrokken. In de ontzettende ijdelheid uwer geloovigen straalt uw eigene, zij het nog slechts bescheiden, door en indien gij het niet

FEUILLETON.

Het Testament van een Kwakzalver. (1)

(Naar het Hoogduitsch uit de „Vorposten der Gesundheitslehre” von Dr. Sonderegger).

Ik ben oud, lui en ziek; weldra zal ik tot mijne vaderen worden verzameld. Ik verheug mij echter, mijn zoon, dat gij jong en moedig zijt. In slechte tijden heb ik goede zaken gemaakt en zie thans betere dagen aanbreken, dagen waarin gij in vollen glans zult bloeien, indien gij slechts wilt en altijd „natuurlijk” handelt. O mijn zoon, wees altijd natuurlijk, dit zal u redden! Ik kan nog maar in korte, afgebroken volzinnen spreken, omdat mijn adem korter wordt, doch mijn geest is helder en mijn geweten zuiver.

Een groot dichter, naar ik meen Blumauer, heeft gezegd: „Beter zou de mensch op aarde hier leven, had God hem niet den schijn des hemellichts gegeven.” Ik zeg u, indien gij aan dezen schijn gelooft, komt gij maar langzaam vooruit; gelooft gij er echter niet aan, dan wordt gij vet en rijk. Geloof noch aan deugd, noch aan wetenschap, maar heb beide steeds in den mond. Vergeet het nooit: uw beroep is te productiever, hoe onzedelijker het wordt uitgeoefend. Met zedelijken ernst en een wetenschappelijk geweten zoudt ge u wel vrienden kunnen verwerven, doch geen geld. Door u op uitoefening van alles, wat de volksgezondheid betreft, toe te leggen, zult ge noch vrienden, noch geld verwerven; wacht u dus hiervoor als voor gif!

Neem u in acht voor ziekenverplegers, gezondheidverzorgeren en hun geheelen aanhang, vooral ook voor de overheid, wanneer deze het uitoefenen van ons vak wettelijk verbiedt! Vermijd de groote rechtsgeleerden, want zij zijn machtig en verachten u. Houd daarentegen de mindere advocaten tot goed vriend; zij bewonderen u en hebben altijd een kinderlijk genoegen aan het benadeelen der geneeskunde.

Gij kunt rijk worden, als gij slechts verstandig zijt. Let

(1) Overgenomen uit de Geneeskundige Courant.

wettig middel van bestaan" zijnde, over de grenzen worden gezet.

Inmiddels zijn weder een aantal lichtgeloovigen dupe geworden, evenals de bewoner van het huis op de Westermarkt, die argeloos zijne vertrekken aan de oplichters verhuurd had."

Het bovenstaande ontleenen wij aan het *Nieuws v. d. Dag*. Mohrman, met zijn lintwormmiddel, is voor ons geen onbekende en reeds herhaalde malen hebben wij tegen hem gewaarschuwd, 't laatst nog in ons nummer van December 1893.

Wij schreven toen het volgende:

"De bekende Richard Mohrman, vroeger horlogemaker en gewezen fotograaf, heeft sedert jaren in Duitschland en ook hier te lande een zekere reputatie als verkooper van een middel tegen lintwormen, bestaande uit het gewone extract van mannetjesvaren (extr. filicis maris), hoewel hij in latere tijden zich ook met allerlei andere kwakzalverijen bezig houdt.

Herhaaldelijk werd hij dan door deze dan door gene rechtbank tot geldboeten veroordeeld, soms van een niet gering bedrag (éénmaal van duizend gulden); hij heeft echter overal depôts en compagnons, die hem helpen bij den verkoop, zoodat de winst zijner zaken hem gemakkelijk in staat stelde deze straffen te dragen; bovendien wist hij bij enkele patiënten van fortuin zijn slag te slaan en van deze zeer aanzienlijke geldsommen los te maken.

Eindelijk is hij echter gevoelig tegen de lamp geloopt; nadat hij reeds het vorige jaar met twee zijner kornuiten door de rechtbank te Keulen, bij vonnis van 20 Februari 1892, tot zes maanden hechtenis benevens geldboete, was veroordeeld wegens bedrog, is hij op 8 April 1893 door het gerechtshof te Breslau opnieuw gevonnisd en wegens herhaling van hetzelfde misdrijf veroordeeld tot 8 maanden kerkerstraf."

Hadden nu de dagbladen, toen sedert een paar weken de advertenties van Mohrman in de Amsterdamsche bladen voorkwamen, onze waarschuwing overgenomen — iets wat wij iedere maand dringend verzoeken — dan was waarschijnlijk het getal lichtgeloovigen, dat thans weder dupe is geworden, belangrijk minder geweest.

't Is toch beter den put te dempen vóór het kalf verdrongen is.

Nog eens Kuhne's Geneeswijze.

DR. F. VAN EEDEN, te Bussum, geeft in „de Amsterdamer" van 24 Maart, zijn oordeel over

al te dom aanlegt, kunt gij een martelaar voor uwe deugden worden. Ik beveel u dat zeer aan; in onze zaken is het goedkoop en brengt het veel op. Zucht onder de vervolgingen van de politie, der overheid, der geneeskundigen, kortom zucht naar een vast plan, ook indien niemand het u lastig maakt. Laat aan uwe martelaarskroon een paar kleine bellen bängen. Wees altijd de vervolgdde; geloof mij, dit wordt betaald.

Iedere zieke, die vóór u door een geneesheer is behandeld, is verkeerd behandeld. Wordt hij bij u dan beter, dan hebt gij hem beter gemaakt; wordt hij er minder op, dan hebt gij het immers reeds duidelijk te kennen gegeven, dat hij verknoeid is; daardoor zijt gij altijd gedekt en blijft gij de verstandigste. Dit kleine goochelstuk is gemakkelijk en wordt door niemand bemerkt.

Nog iets! Het is een feit, dat pijn den mensch zeer gemakkelijk toornig maakt; zij, die lieden zijn dikwijls verbitterd op hunnen arts en regelmatig boos op de gansche geneeskunde. Smeed ook dit ijzer terwyl het heet is!

Meent gij dat de geleerden u dit alles zullen vergelden? Geloof dit toch niet, daartoe zijn zij veel te dom. Als eene moeder hun voorklaagt dat gij haar kind hebt verwaarloosd, en wanneer eene weduwe schreit, omdat gij haar zaligen echtgenoot op een snoodde manier in den steek hebt gelaten, dan denken die heeren meer aan het troosten dan aan hun voordeel en verzekeren bovendien in alle onschuld, dat toch niemand meer in staat zou zijn geweest hulp te verleenen. Het was toch een ongeneeslijk en doodelijk lijden enz. Kortom zij bezitten nooit de geniale koenheid een hart te breken, om groot te zijn. De affaire gaat echter boven de gemoeidelijkheid; vergeet dit nooit!

Ik hoop, mijn zoon, dat gij het nog tot een equipage brengt. Koop nooit paarden van eenen onbekende. De paardenhandel is iets bedriegelijks en wil geleerd zijn. De menschenhandel is eenvoudiger. Ga verstandig met uwe klanten om en zij zullen volstrekt niet bespeuren, dat gij van hunne ziekte niets weet en dat gij beiden... veracht. Houd altijd hunne phantasie levendig. Een luimig woord brengt meer op dan tien jaren studie. Wat heeft o. a. het woordje „levenswekker" al niet opgebracht! Het is een sleutel tot het paradijs van allen, die naar gezondheid verlangen, een engel der belofte voor allen, die er aan gelooven. De phantasie is het vruchtbaarste akkerland der aarde en die hier oogst zal nooit honger lijden.

Uwe woorden moeten gewijd zijn aan het helder inzicht en de beschaving van uwe klanten, uwe daden echter aan hunne onwetendheid; daarop komt het aan. Gij hebt helaas! reeds wat te veel school gegaan, daardoor de, onze familie

deze geneeswijze.

Wij stellen er prijs op, de aandacht onzer lezers op dit oordeel te vestigen, vooral omdat Dr. v. E. in de geneeskundige wereld een meer speciaal standpunt inneemt, zooda ook is op te maken uit het begin van zijn artikel, dat aldus luidt:

„Uit hetgeen mij ter oore komt, maak ik op, dat het tijd wordt, dringend te waarschuwen tegen een zoo dóór en dóór gevaarlijk en onbetrouwbaar boek als dat van Kuhne.

„Misschien luistert men eerder naar mij dan naar een anderen geneesheer, omdat men weten kan, dat ik de officieele geneeskunde herhaaldelijk heb verweten, niet ruim, onbevooroordeeld en bescheiden genoeg te zijn opgetreden tegenover de leeken, die dikwijls met hun gewoon gezond verstand principes vasthielden en genezende invloeden aanwendden, welke door de academische wetenschap tot eigen schande werden verwaarloosd of geloochend. Ik heb ook steeds de wenschelijkheid betoogd om de heerschende geneeswijzen meer tot iets te doen naderen wat men „naturgeneeswijze" zou kunnen noemen, om het overdadig gebruik van medicijnen en palliatieven te beperken en meer rekening te houden met het eigen herstelvermogen van den mensch, dat, als alle vermogens, door onbruik kan verzwakken.

„Maar natuurlijk acht ik een paar juiste principes niet in staat om een totale onwetendheid op physiologisch of ziektekundig gebied te kunnen vergoeden. En nimmer zag ik een zoo verregaande onkunde met zooveel aplomb en zelfvertrouwen gepubliceerd als in het boek van Kuhne."

Onze ruimte laat niet toe het belangrijk stuk van Dr. v. E. in zijn geheel op te nemen, wij hebben reeds te veel plaats aan Kuhne opgeofferd; onder verwijzing naar het oorspronkelijk artikel, moeten wij derhalve volstaan met het volgende aan te halen:

„Kuhne's kunstgrepen zijn (echter) alles behalve onschuldig, maar in hooge mate gevaarlijk, stuitend en verwerpelijk.

„Het voornaamste in zijne methode, de zoogenaamde wrijfzitten, waaraan hij zelfs kinderen en jonge personen, soms een uur achtereen, onderwerpt, — is iets, waarvan het ergerlijke en bedenkelijke, naar mij dacht, wel iederen verstandigen leek in 't oog moest vallen.

„En zijne theorieën, waarmede hij de geheele officieele geneeskunde wil omverwerpen, toonen dat

zoo eigene, scherpzinnigheid te zeer afgestompt, om nog snel genoeg te kunnen waarnemen, welken dikken, zwaren onzin men de wereld kan voorzetten. Gij moet het weder leeren en moogt u nooit tot de geleerden verlagen, tot die hongerlijders en idealisten. Speculeer altijd en dat wel op groote schaal, op de domheid en de ellende uwer medemenschen; gij zult daarbij zeer zekere goede zaken maken.

Neem u in acht voor alle en allerlei onderzoekers, doch nooit voor rechtters. Deze laatsten toch schijnen u meestal toegenegen te zijn en zijn in geneeskundige zaken gewoonlijk even zoo ontwikkeld als gij; zij verhoogen altijd uw aanzien hetzij zij u, als gewoonlijk, vrijspreken, hetzij zij u een licht vonnis opleggen. Houd u in het algemeen aan de geloovigen. Het meest echter druk ik u de godloochenars op het hart, want zij zijn in hunne zieke dagen bijgeloovig als negers er vreesachtig als oude vrouwen.

Als gij uwe klanten behandelt, laat dan de zaak zelve maar aan haar lot over, maar onderhoud en verstrooi hen met uwe deelnemende drukte en met eene goede dosis geheel onverschillige dingen. Zij zullen ten laatste toch overtuigd zijn, dat gij hen hebt genezen, evenals de Indiaan overtuigd is, dat zijn schellengeluid de zonsverduistering heeft verdreven. Geen spoor moogt gij laten doorschineren, dat er ook een natuurlijk verloop van ziekten bestaat. Uwe persoonlijkheid is het middelpunt van hun wereld; gij kunt hun god en redder zijn, als gij slechts hunne ijdelheid weet te streelen. Zeer bijzonder belangrijke menschen, met zeer bijzonder belangrijke ziekten, moeten ook hun zeer bijzondere dokter hebben. Waarom zoudt gij niet deze man zijn? Zeg het maar brutaal weg en zij zullen u gaarne gelooven. Iedere pijn in de keel is diphtheritis, iedere hoest is longtering en iedere kat is een tijger. Op deze manier verricht gij wonderen en wordt gij beroemd in den lande.

Zie alles, hoor veel, spreek weinig. Wanneer gij op uwe eigen kosten moet spreken, spreek dan dubbelzinnig, veelbetekend en liever nog met de schouders dan met den mond. Spreekt gij echter op kosten der geneesheeren, kom dan frank en vrij uit den hoek; of gij er iets van weet, is bijzaak. Laat u in een of ander zeer bijzonder gezelschap opnemen, waarin louter rechtschappen en ontwikkelde menschen komen; 't is voordeel, want zij zullen u uit clubgeest nuttig zijn en uwe belangen op deze wijze zeer bevorderlijk kunnen zijn. Gij kunt zelfs lid van den gemeenteraad worden, wees in dit geval echter verstandig en zwijg altijd. Denk aan den ezel van Esopus in de leeuwenhuid, die verraden en bespot was, zoodra hij zijn stem liet hooren. De uitvlucht van broodnijd helpt u in de raadzaal niets.

Wilt gij in geneesmiddelen doen, bereid ze dan zoo goed-

hij de eenvoudigste beginselen van physiologie en ziektekunde niet kent."

Een manoeuvre van Roman Weissmann (Ernstige waarschuwing).

Tegen ROMAN WEISSMANN, of liever tegen zijn opvolger, die thans het z.g. beroertewater exploiteert, is zoowel door ons, als door anderen, b.v. de Gezondheidsraad te Karlsruhe, herhaaldelijk gewaarschuwd.

Duidelijk is aangetoond, dat met dit water kwakzalverij op groote schaal wordt gepleegd.

Ongetwijfeld hebben al die waarschuwingen geholpen en kwam de naam van R. WEISSMANN in kwaden reuk, zoodat de fabrikant van het beroertewater het adverteeren, onder den bekenden naam, naliet.

Er is nu iets anders op gevonden.

Reeds eenigen tijd geleden — maar vooral in de laatste weken opnieuw — wordt de aandacht van het lezend publiek getrokken door een groote advertentie met het volgend opschrift:

„Waarom wordt ik van mijn zenuwlijden niet genezen?"

„Omdat Gij tot heden het rechte pad ter geneezing niet leerdet kennen."

In die advertentie, overvloeiende van onzin, wordt ten slotte den zenuwlijders de raad gegeven een geschriftje over zenuwziekten en beroerte aan te vragen, dat gratis en franco wordt aangeboden.

En wat krijgt men op zijn aanvraag?

Het bekende, reeds veel besproken boekje, dienende tot aanbeveling van het beroertewater van Roman Weissmann.

Een boekje, bevattende, behalve een onzinnige beschrijving van zenuwziekten en beroerte, niets anders dan attesten over de eenig goede werking van het beroertewater.

Een boekje echter, dat in handen van onontwikkelden, en van personen die slecht lezen, hoogst gevaarlijk is.

Men zij ernstig daartegen gewaarschuwd.

INGEZONDEN STUKKEN.

Wel Ed. Heer G. B. Schmidt,
Secr.-Penn. der Ver. tegen kwakzalverij,
te Amsterdam.

Het spijt mij ten zeerste dat mijn naam, ofschoon ik tweemaal het tegendeel gesteld heb als

koop mogelijk, maar adverteer en annonceer onbeperkt en eindeloos. Onderzoek eerst uwen geldbuidel. Zijt gij goed bij kas dan is alles veroorloofd en is alles winstgevend. Het deel voor de reclame bestemd, zelfs bij de deugdzaamste dagbladen, behoort aan hem, die het meeste betaalt en onder de bekende zwarte streep mag veel moraal ophouden te bestaan. Een spotlach voor de domme redacteuren, die dit niet willen begrijpen!

Laat u 's nachts nooit halen, al ware het maar alleen van wege het kouvatten. Leg een grooten hond voor uw deur, bind de huisschel vast, wees wat gij wilt, maar ga niet; behoud u voor de menschheid. Voor den nachtdienst zijn juist de geleerden bestemd. Dan mogen zij hunnen trots afkoelen, hunne wetenschap doen lichten en hun goed hart toonen; gunnen wij hun dit bedrog! Bij dat alles komt dat men midden in den nacht veel meer bij nietbetalenden dan bij rijken wordt geroepen; een reden te meer om in het warme bed te blijven liggen. Een goed geweten is een zacht oorkussen; bezorg u dat! Het geweten kan ook gedreseed worden.

Ik word zwak en had u toch nog zooveel te zeggen; dit alles echter zeg ik zonder vorm en orde; dit noemt men echter „spreken" en kenmerkt de groote geesten. Nog lang genoeg echter zal mijn adem het uithouden voor eene wijze les, die ik u wil geven. Ga heen en „dank God dat gij niet zijt gelijk een dezer", n. niet gelijk een geleerde docter, doch zeer veel slimmer. De een trekt den neus op over den anderen en ieder maakt zijne fijne of grove aanmerkingen over de daden van een collega. Zelfs de grooten weten zich niet boven het niveau van dit koffiekraanste te verheffen en allen verkeeren in de meening, dat het gemeene schelden en schimpen de algemeene achtting moet doen rijzen. Dan zijn wij „wilden" toch betere menschen! Wij verloochenen alleen onze daden, doch nooit onze „mede-collega's". Voor het oog dezer hoog beschaafde wereld moogt gij nooit anders optreden dan nobel, „gentlemanlike" zooda men tegenwoordig zegt.

Gij zijt de natuurlijke zoon van onzen tijdgeest, de Mephistopheles onzes geloofs en aan u behoort de toekomst. Geloof mij, mijn zoon, deze zoozeer ontwikkelde maatschappij is rijp voor ondergang. Hol is de bodem onder de geleerden; de dagen hunner regeering zijn gesteld; weldra is hun spoor niet meer te vinden; de bloesem der geleerden valt; het bedrog plant zegevierend zijn vaandel. Sluit u daarom vast aaneen, vast en innig. Geen ware schelm zij den anderen vreemd!

voorwaarde van opname, toch onder het ingezonden stuk staat.

Daardoor toch kan een algemeene beschouwing ontaarden in een bijzonder feit, wat ik, ofschoon geene namen genoemd en geene personen rechtstreeks aangeduid zijn, zeer betreurt.

Gaarne zag ik dit in een volgend no. duidelijk gemaakt, terwijl ik het stuk, tegen mijne voorwaarden geplaatst, ook niet voor mijne verantwoording neem.

Uw dw.,

G. A. VORSTERMAN VAN OIJEN.

Aardenburg, 8 Maart 1894.

Wij meenden aan het verlangen van den heer V. v. O. niet beter te kunnen voldoen, dan door zijn schrijven aan den Secretaris onzer Vereeniging, in ons blad op te nemen.

Door de omstandigheid dat het secretariaat der Vereeniging en de redactie van het Maandblad in verschillende handen zijn, is, door een ongelukkig toeval, het verzoek van den heer V. v. O. te laat in onze handen gekomen om daaraan destijds te kunnen voldoen, en is zijn artikel geplaatst, zooals wij het ontvingen, nl. ondertekend. Wij betreuren dit.

Hadden wij zijn verzoek vroeger ontvangen, wij hadden het stuk niet geplaatst, omdat wij een artikel, waarbij in het algemeen een beschuldiging wordt uitgesproken, waardoor een geheele stand van personen kon worden getroffen, niet ongeteekend hadden opgenomen.

Intusschen kan de heer V. v. O. gerust zijn. Uit het hieronder geplaatste „ingezonden stuk” zal hij zien, dat men zijne beschouwing als „algemeene” heeft opgevat, zonder op bijzondere feiten te letten.

Aldus deden ook wij, bij onze aantekeningen op zijn stukje, in ons vorig nummer.

Redactie.

Hooggeachte Redactie!

In het laatste nummer van het Maandblad komt een aanval voor van den heer Vorsterman van Oijen uit Aardenburg, op een geneesheer-kwakzalver in de oogheelkunde. Want dit toch is de bedoeling van het stukje.

Terecht schrijft Uwe Redactie dat het artikel met „animositeit” is geschreven.

Ik noem het *vuil*. Wanneer het den heer V. v. O. te doen is om kwakzalverij te ontmaskeren, dan had hij den naam van dien medicus moeten noemen. Dat is open strijd.

Bedriegt mijn geheugen mij niet geheel en al, dan heeft de heer V. v. O. het ook al eens in Uw maandblad gehad over een medicus „die met een tasch rondreisde.”

Het is toch geen aanval op denzelfden persoon?

Noem den naam van dien medicus, mijnheer V. v. O., en zeg publiek: „die arts is een kwakzalver in oogheelkunde.”

Trouwens de wijze van redeneeren van den heer V. v. O. is zeer gevaarlijk.

Gesteld eens, de medicus, dien de heer V. v. O. op het oog heeft, is waarlijk ongelukkig geweest met drie patiënten. Welke medicus geneest alles, en welke medicus is onfeilbaar?

Neem b.v. eens een onderwijzer. Men moet veronderstellen dat zoo iemand verstand moet hebben van paedagogie, opvoedkunde, slag om kinderen te leiden, of hoe men het noemen wil. Stel die onderwijzer is gehuwd, maar ongelukkig in zijn huishouden. Eene dochter gaat den slechten weg op, een ander kind wordt b.v. veroordeeld voor diefstal, nog een ander kind wil en kan niets; moet daarom die onderwijzer aan de kaak gesteld worden als een kwakzalver op het gebied van opvoedkunde? Is hij daarom vruchteloos werkzaam op zijn school, omdat zijn eigen kinderen mislukken? Die redeneering ware te zot.

Ik acht mijn stand als medicus te hoog, om niet protest aan te teekenen tegen artikelen van het gehalte zooals de heer V. v. O. in Uw laatste nummer ten beste geeft. Er moeten namen en feiten genoemd worden, anders is het jammer voor de ruimte die in het Maandblad wordt ingenomen.

Uwe Redactie beleefd dank zeggende voor de plaatsing, heb ik de eer te zijn

Uw dienstw. dr.,

Doctor VAN TOORENENBERGEN.

Arts.

Almkerk, 17 Maart 1894.

RECHTZAKEN.

Drogisten voor de rechtbank.

Voor het kantongerecht te Haarlem stond 8 Maart terecht de drogist Jacobus van Gulik.

Op den 23en Nov. jl. kwam in diens winkel M. J. van Dugteren, die zich op last van den inspecteur van het geneeskundig staatstoezicht in Noord-Holland naar Haarlem had begeven, bij dr. Proot een recept had gehaald en daarop nu een oplossing van *natrium ferri pyrophosphatum* vroeg, in eene hoeveelheid van 300 gram, terwijl op de lijst C, behoorende bij de wet op de artseneijkunde, staat dat die oplossing door drogisten in geen geringer hoeveelheid mag worden afgegeven dan 1000 gram.

De heer v. Gulik sprak in de eerste plaats zijn verbazing er over uit, dat een geneesheer een recept afgaf van staalwater bij hem te halen, als hij niet zeker was dat de oplossing deugdelijk was; verder voerde hij aan, dat het artikel was een „handelsartikel”, evengoed als het staalwater uit de *Wilhelminabron*, dat, wilde men het als geneesmiddel beschouwen, in geen geringer hoeveelheid zou mogen verkocht worden dan een miljoen flesschen, daar het bestanddeelen bevat, die lijst C verbiedt te verkoopen in geringer hoeveelheden dan 100 gram en iedere flesch slechts 0.004 gram bevat.

Mr. Enschedé, ambtenaar bij het O. M., was in een lastig parket. Het vorige jaar nog geen ambtenaar zijnde, had hij denzelfde beklagde voor een dergelijk feit verdedigd en toen vrijspraak gevraagd en verkregen, omdat de rechtbank het met hem eens was, dat lijst C niet wettig was, daar er de handteekening van den minister aan ontbrak. Sedert heeft echter de Hooge Raad beslist dat de lijst wettig is.

Belovende het bestuur der *Wilhelminabron* te zullen vervolgen — gelijke monniken, gelijke kappen — zoodra er eene klacht inkwam en de nu overtreden wet qualificeerende als een zeer slechte, requireerde hij f 3 boete, subs. 5 dagen hechtenisstraf. Dezelfde straf werd geëischt tegen den drogist W. H. Uitenbosch, die „bosjes” en kwikzalf had verkocht, volgens hem als kleur- en smeermiddel.

Bij de uitspraak werden beide beklagden veroordeeld. De kantonrechter overwoog dat, al werden natrium ferri pyrophosphatum, busjes en kwikzalf ook verkocht als handelsartikelen, de geneeskraft er van niet wordt te niet gedaan; dat zij dus geneesmiddelen blijven en in die hoedanigheid niet mogen verkocht worden in mindere hoeveelheden dan lijst C, behoorende bij de wet op de artseneijkunde, aangeeft, weshalve de beide beklagden werden schuldig verklaard aan het ten laste gelegde, en de eerste werd veroordeeld tot f 3 boete, subs. 1 dag, en de laatste tot 2 boeten ieder van f 1.50, subs. voor iedere boete 1 dag hechtenis. *N. R. Ct.*

Voor het kantongerecht te 's Gravenhage had zich 8 Maart jl. te verantwoorden de gewezen hospitaalsoldaat en schoenmaker G. A. P. Hofmans, zich noemende dr. G. A. Hofmans, arts, ter zake:

1o. dat hij in de maand Februari jl., zonder daartoe gerechtigd of bevoegd te zijn, de geneeskunde heeft uitgeoefend door personen onder zijne behandeling te nemen en hun raad te verschaffen, en

2o. wegens het in het openbaar aankondigen in het *Dagblad* van de volgende annonce:

„Dr. G. A. Hofmans, arts, massage, orthopaedist, geeft bij deze te kennen, dat hij zich te 's Gravenhage gevestigd heeft, hotel *Passage*. Spreekuur van 12—3. Zijn leerstelsel is, ieder huisgezin te vrijwaren niet alleen voor gewone, maar ook voor alle besmettelijke ziekten. Herstelling voor enkele onherstelbaar verklaarde ziekten. Consult f 5.”

Door den inspecteur van het geneeskundig staatstoezicht was de aandacht der politie op Hofmans gevestigd, onder overlegging tevens van eene verklaring dat de naam van dezen persoon niet voorkwam onder de namen van hen, bevoegd tot het uitoefenen der geneeskunde hier te lande.

Een inspecteur van politie had zich daarop tot den z.g. dokter in diens hotel begeven, eene ziekte voorgewend, en „de dokter” had hem van raad gediend; o. a. had hij gezegd dat de stem van den patiënt niet uit diens borst, maar uit den rug kwam; maar dit kon hij spoedig verhelpen. Een rechercheur was met een gezond kind den „dokter” komen raadplegen. Hofmans had het kind doen uitkleeden, overal betast en gezegd dat het kind er slecht aan toe was, en dat het hoogstens nog slechts een paar jaar had kunnen leven, indien men niet bij hem was gekomen, aangezien de verschijnselen van toring zich reeds bij de kleine voordeden. Hij nam aan het kind dagelijks te komen bezoeken. Ieder bezoek kostte het bagatel van 5 gulden.

Tegenover de vinnige aanmerkingen van den bekl. op het gedrag der beide politiemannen, — den een noemde hij een uitstekend komiek, den ander een goed kindermeisje — werd door den ambtenaar van het O. M. hulde gebracht aan de politie voor haar optreden in deze zaak, waardoor goedgevoelige menschen niet de dupe waren geworden van de verkeerde handelwijze van bekl.

Hij wees op het ernstige van de door bekl. gepleegde feiten en vorderde diens veroordeeling tot 2 geldboeten, ieder van f 200, subsidiair iedere geldboete te vervangen door 40 dagen hechtenis.

De beklagde had op zijne veroordeeling heel wat aan te merken.

Hij stelt zich o. a. voor de persoon te te zijn, die geroepen is. de wereld van alle ziekten te bevrjden en dit moet doen. Hij was ook z. i. de man, aan wien doktoren

hun diploma moesten vragen, en volgens zijn zeggen waren alle doktoren „anarchisten”, omdat zij aan hem geen raad vroegen. Niemand toch was knapper in de geneeskunde dan hij. Meer dergelijke praatjes voerde bekl. tot zijne verdediging aan. Bij het verlaten van de zaal, welke geheel gevuld was met toehoorders — die vaak moeite hadden hun lachen te weerhouden — riep hij theatraal uit: „Hofmans, Hofmans, de grootste, beroemdste man ter wereld, wat is er van u geworden? Is dit de eer door Nederland u toebedacht?”

De beklagde is 52 jaar oud en gaat als heer gekleed. De uitspraak, bepaald op 15 Maart, is eenige malen uitgesteld. Volgens een later bericht in de *N. Rott. Ct.* is Hofmans thans opgenomen in een krankzinnigengesticht.

CORRESPONDENTIE.

Als nieuw lid is toegetreden Dr. A. Aletrino te Amsterdam. P. W. te A. — Aan dat gebrek zal een *Maandblad* altijd lijden. De zaken, der vermelding waardig, die in 't begin der maand voorvallen, kunnen eerst na eenigen tijd worden besproken.

Vandaar dan ook dat wij mededeelingen, van niet te groot belang, die reeds door de dagbladen zijn medegedeeld, dikwijls niet meer vermelden.

Dr. A. te A. — *Himrod's Asthma-Cure* bestaat, volgens opgave van Hahn, uit gelijke deelen tot poeder gebrachte bladen van *lobelia*, *stramonium* en *thee*, vermengd met kalisalpeteer en een geringe hoeveelheid anijs en venkel; dus ongeveer het gewone rookmiddelje.

De samenstelling van *Hair's Asthma Cure* is ons niet bekend; wij zullen die, na onderzoek, mededeelen.

Dr. v. T. te A. — De gevraagde exemplaren worden U gratis toegezonden.

J. A. H. R. te E. — Dank voor de toezending van *Dupre's maagpoeder*. 't Is weer wat nieuws.

v. E. te D. — Ofschoon ook wij het betreuren dat sommige van die minerale wateren op zoo'n kwakzalverachtige wijze worden aanbevolen, moeten wij het bij die betuiging van ons leedwezen laten. Er is niets aan te doen.

v. d. G. en Co. te R. — Dank voor Uwe mededeelingen van 9 Februari j.l. en de toezending van de exemplaren „Handelsbelangen”. Daar wij uit de gezonden exemplaren en vergelijking van de woonplaats der beide personen niet het juiste verband tusschen dezen konden opmaken, zult gij ons, door de toegezegde verdere mededeeling, zeer verplichten.

Den bron zullen wij noemen; dit is steeds onze gewoonte.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Middel tegen beroerte van Roman Weissmann.

Dit is een vocht, waarvan men 20 of 30 druppels in een liter water moet doen, en waarmede men zich dagelijks moet wasschen. Dit heet een onfeilbaar voorbehoedmiddel tegen alle zenuwkwalen, vooral tegen beroerte.

Eenvoudiger kan het zeker niet, en wij hooren enkele onzer lezers of lezeressen reeds uitroepen, dat zij dit dan toch wel eens zouden willen beproeven.

Nu dit kan geschieden, maar het is daarvoor niet noodig zich een fleschje uit Brussel te laten toezenden. Men geraakt dan in handen van een kwakzalver en wie weet met hoeveel verlies men weer uit zijn klauwen komt. Om te beginnen moet men dan drie gulden voor het kleine fleschje offeren, terwijl men voor 60 of 70 cent hetzelfde kan krijgen.

Het met zooveel bluf aangekondigde *Schlagwasser* of *Beroertewater* van ROMAN WEISSMANN is namelijk, blijkens een herhaald onderzoek in Duitschland ingesteld, in hoofdzaak *Tinctuur van Arnica*, gekleurd met een aftreksel van ratanhiabast of kino, een tinctuur die in geen enkele Nederlandsche apotheek ontbreekt en die men waarlijk niet voor een 4 of 5 maal te hoogen prijs op een blufferige advertentie uit het buitenland behoeft te ontbieden.

Doch hetzij het hier voor weinig of in Brussel voor veel geld wordt aangeschaft, in geen van beide gevallen zal men er de uitwerking van bespeuren, die in de advertentie of in het boekje er aan wordt toegekend. *Arnica-tinctuur*, in het waschwater gedaan, is zowat hetzelfde alsof men er een scheutje brandewijn bij had gevoegd, meer niet.

In één opzicht is echter, wat in het boekje gezegd wordt, volkomen waar. Wie trouw de druppeltjes van ROMAN WEISSMANN in zijn waschwater doet, loopt inderdaad zeer veel kans nooit een beroerte te krijgen; van de 1000 personen die dat middel gebruiken, zal misschien nauwelijks één enkele door een beroerte getroffen worden.

„Dus dan toch voor alle zekerheid het middel gaan gebruiken?” zoo hooren wij vragen

Neen, waarde lezer, want beroerte is een gelukkig zeldzaam voorkomend ongeval en als gij het middel niet gaat gebruiken loopt gij even weinig kans door een beroerte te worden getroffen; van alle menschen is er namelijk hoogstens 1 op de 1000 dien dit overkomt. Het middel van ROMAN WEISSMANN kan daaraan niets toe- of afdoen.

ROMAN WEISSMANN is, eenige jaren geleden, aan een beroerte gestorven.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen terverspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 865.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel. — Achteruitgang.

Berichten. — Onbevoegde uitoefening der geneeskunde. — G. A. P. Hofmans. — Invloed van het magnetisme op het menschelek lichaam. — Vergiftiging door een rheumatiek-middel. — Strehler's Diphterie-kruident-extract. — Een treffend staaltje van bijgeloof.

Grootere artikelen. — Dr. Romershausen's Oogen-Essens. — Nog eens Scott's Emulsie. — Prof. Migargee's middel is bedrog. — Zotte bescherming van Holloway. — Flanelen gordels. — Waarschuwing door het geneeskundig staattoezicht in Pruisen. — Officiële waarschuwing in het buitenland. — Een zwendelaar. — Hoe de attesten in de wereld komen. — Een nieuw reclamemiddel. — Veroordeling van een apotheker.

Correspondentie.

Achteruitgang.

Volkomen bewust van de straffeloosheid, waarmee het schandelijkst bedrog hier te lande kan worden gepleegd, wordt dag in dag uit het publiek door reclames en advertenties bewerkt om zijn gezondheid en geld te verspillen aan nietswaardige z.g. geneesmethoden en geneesmiddelen, ja zelfs gaat er bijna geen maand voorbij, waarin wij, in ons Maandblad, geen melding maken van kwakzalversmiddelen, waarvan de beschrijving van het gedeponeerde fabrieksmerk in de Staatscourant is opgenomen.

Het is een onloochenbare waarheid, dat dit stoute optreden van de kwakzalvers in Nederland een groot gevaar is voor de maatschappelijke samenleving, een gevaar, dat met alle kracht moet worden afgewend. Dit ziet men in bijna alle beschaafde landen in en men neemt daartegen elders de noodige maatregelen.

Wat doet men in Nederland?

Tot vervelens toe hebben wij het herhaald, dat wij tegen dit gevaar niets anders kunnen aanwenden dan een paar slechte wets-artikelen en dat deze nog schaars worden toegepast.

Wets-verandering en verbetering — zoo dringend noodig — is, de ervaring heeft het geleerd, voorloopig niet te verwachten; treurig, maar waar.

Wat dan?

De zaak maar leidelijk aanzien? Dat gaat niet; het gevaar is te groot.

Waar nu de bevoegde en zelfs daartoe verplichte Macht eentoeestand, die zoo zeer

het volkswelvaren bedreigt, onveranderd laat, daar moet, op particulier initiatief, datgene worden verricht wat de Regeering behoorde te doen, al zal, uit den aard der zaak, in dit geval met veel minder energie en kans op succes kunnen worden opgetreden.

De bevoegde macht kan vervolgen, zoo noodig straffen daar, waar overtredingen worden begaan; een particuliere vereeniging kan slechts waarschuwen — en moet daarbij, in Nederland, nog hare woorden wikken en wegen, zal ze, ofschoon alléén werkende in het algemeen belang, zich niet zelve aan het gevaar blootstellen van vervolgd en gestraft te worden.

Die taak nu van te waarschuwen, heeft onze Vereeniging reeds ruim 13 jaar op zich genomen en getracht daardoor te voorzien in een behoefte die, naar onze bescheiden meening, alle reden van bestaan heeft.

Zonder zelfverheffing durven wij te verklaren, dat onze Vereeniging en ons Maandblad reeds menigmaal nuttig zijn werkzaam geweest en dat bij het steeds brutaler en veelvuldiger optreden van talloze kwakzalvers, onze Vereeniging, bij den toestand zooals die in Nederland is, ook voor het vervolg moet worden gehandhaafd.

En wat zien wij nu?

Dat onze Vereeniging, in plaats van te bloeien, achteruit gaat. De naamlijst over 1894, aan onze leden met dit nummer verzonden, toont slechts een getal van 865 leden aan.

Dit is bedroevend en ontmoedigend tevens voor hen, die optreden als de voornaamste woordvoerders der Vereeniging.

Naar hunne beste krachten zijn en bestuur en redactie steeds werkzaam om de belangen der Vereeniging te dienen, en gaarne maken zij gebruik van alle aanwijzingen, die hun door anderen worden verstrekt, om het doel der Vereeniging, zoo veel mogelijk, te doen slagen.

Maar zal hun dit gelukken, dan is de steun van velen een eerste behoefte; gaat het ledental achteruit en blijft het achteruit

gaan, dan kan het bestuur niet zóó optreden als het noodig acht.

Hoe hoog ook de zedelijke steun der leden op prijs wordt gesteld, is toch in de eerste plaats financieele steun — door het toetreden van nieuwe leden — (waardoor dan toch ook de zedelijke kracht der Vereeniging wordt verhoogd) noodzakelijk.

De kwakzalvers, vooral zij, die hunne zaken naar de eischen des tijds drijven, beschikken over veel kapitaal; om hen met kracht te bestrijden, is ook kapitaal een der eerste vereischten.

Moet het ons, op den duur, daaraan ontbreken?

Wij hopen van niet en vertrouwen op een betere toekomst. Want er zijn, in den lande, nog een groot aantal weldenkenden, voor wie de geringe contributie ad f 3 per jaar geen beletsel kan zijn, die het ons zullen moeten toegeven, dat onze Vereeniging is en nuttig en noodig; die, misschien tot nu toe onverschillig, toch op den duur wel zullen moeten inzien, dat het gevaar, door de kwakzalverij teweeg gebracht, onzeggelijk groot is en dat een Vereeniging, die dit gevaar met al de haar ten dienste staande middelen tracht te bestrijden, aanspraak mag maken op den steun van alle goedgezinden.

Tot hen richten wij het verzoek: treedt toe als lid van de Vereeniging tegen de kwakzalverij!

BERICHTEN.

Onbevoegde uitoefening der geneeskunde. De heer J. Janse, landbouwer te Beek, die op 11 dezer voor het Kantongerecht te Zevenbergen terechtstond wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde en tegen wien door het O. M. te dier zake eene geldboete van f 50 werd geëischt, werd 19 April j.l. door voornoemd Kantongerecht veroordeeld tot eene geldboete van f 300, zijnde het maximum der boete, subsidiair 60 dagen hechtenis.

Zooals men zich wellicht zal herinneren werd deze zaak reeds in den afgelopen zomer bij dit Kantongerecht aanhangig gemaakt, doch moest voortdurend worden uitgesteld wegens ongesteldheid van den voornaamsten getuige, zekeren Van Meer van Slikgat, welke getuige door Janse geneeskundig was behandeld.

De vorige maand is deze getuige uit het Gasthuis

te Leiden teruggekeerd, nadat aldaar zijn rechterarm door een kunstarm is moeten worden vervangen.

(Zevenbergsche courant.)

De veroordeelde is van het uitgesproken vonnis in hooger beroep gekomen bij de arrondissements-rechtbank te Breda.

G. A. P. Hofmans. Door het kantongerecht te 's-Gravenhage is uitspraak gedaan in de zaak van den zg. dr. Hofmans, die terecht had gestaan wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Op verklaring van den geneesheer van het krankzinnigengesticht te dier stede is Hofmans, als niet toerekenbaar, vrijgesproken. De man is reeds opgenomen in genoemd gesticht.

(N. R. C.)

Invloed van het magnetisme op het menscheijk lichaam. Twee Amerikanen, Kennely, chef der afdeling electriciteit van Edison's laboratorium, en Petersen, directeur eener kliniek voor zenuwlijders te New-York, hebben verschillende proefnemingen gedaan, om de werking van het magnetisme op het menscheijk en dierlijk organisme te bestudeeren.

Onder anderen werd daarbij gebruik gemaakt van een kolossalen electro-magneet van meer dan 5000 pond zwaarte en wel in dier voege, dat het hoofd der personen, met wie de proef genomen werd, tusschen de polen van den magneet geplaatst werd, dien men door een dynamomachine in werking gebracht had.

De uitslag dezer proefnemingen was zeer interessant. Er werd namelijk geconstateerd, dat de sterkste magneten, die men vervaardigen kan, geen merkbaaren invloed uitoefenen op het organisme en dat de hersens evenmin als de zenuwen op het magnetisme reageeren.

Door die proefnemingen is alzoo duidelijk aangetoond, dat het alleen de verbeeldingskracht is, die een gunstig resultaat bij genezingen door magnetisme voortbrengt.

Vergiftiging door een rheumatiek-middel. Uit Spandau meldt de „Apotheker-Zeitung" het volgende: Een werkmans, die lijdende was aan rheumatiek zocht hulp bij een wonderdokter, daar ter plaatse wel bekend. Van dezen ontving hij een vloeibaar geneesmiddel. Nauwelijks had hij er een flinke teug van ingenomen, of hij viel bewusteloos neer.

Een voorbeeld ter waarschuwing voor die velen, welke hun leven en gezondheid maar aan den eersten den besten kwakzalver toevertrouwen.

Strehler's Diphtherie-kruiden-extract. De Staatscourant bevat de beschrijving van het fabrieksmerk van dit nieuwe middel, dat door apotheker Strehler & Co. te Munchen in den handel wordt gebracht.

Wij komen er later op terug. Voor heden zij het voldoende er op te wijzen, dat de Deutsche fabrikant zich een ruim debiet hier te lande voorstelt, getuigen de etiketten, die van Nederlandschen tekst zijn voorzien.

Een treffend staaltje van bijgeloof wordt gemeld, niet uit Drente of Gelderlands achterhoek, maar uit Sliedrecht, een der welvarendste dorpen van ons land. Zekere vrouw M. aldaar, wier zoontje ziekelijk was, had eenigen tijd geleden den raad ingewonnen eener waarzegster te Maassluis, die niet aarzde om te verklaren dat het knaapje behekt was. Het eenige middel om den boozen geest uit te bannen was: een koolzwarte kip te nemen en die in een ijzeren pot met urine van het ziekelijk knaapje te koken, met een paar hoefijzers en een hoeveelheid spelden. Vrijdag jl. kwam de moeder tot het besluit het aangegeven middel te beproeven. Zij had bij een wisselwachter een echt koolzwarte kip gezien, die zij door haar kostganger liet kopen. Een ijzeren pot met urine van het kind en de voorgeschreven hoeveelheid hoefijzers en spelden werd te vuur gezet, maar toen het er op aankwam de levende kip daarin te doen, ontzong der vrouw de moed. De kostganger was echter koelbloediger en volvoerde de beslissende daad, waarna de pot gesloten werd. Een paar malen deed de tot zoenoffer bestemde kip nog een wanhopige poging om het deksel te openen; toen begaven haar de krachten en weldra was zij niet meer. Van een uitvaart van den boozen geest was evenwel niets te bespeuren; in den toestand van het knaapje kwam niet de minste verandering. Van 7 uur 's avonds tot 's nachts 1 uur hield men den pot te vuur; de zonderling gekruide kippensoep was gaar, maar wat er verder mee gedaan moest worden, wist geen der in het geheim ingewijden; de waarzegster had dat niet gezegd. Mistroostig ging men toen ter ruste en sedert is nog niet de minste uitwerking van het toovermiddel waargenomen.

(D. Crt.)

Dr. Romershausen's Oogen-Essens.

Meermalen nemen wij het verschijnsel waar, dat middelen, die vroeger druk met den noodigen omhaal werden aanbevolen, doch later min of meer vergeten werden, in den laatsten tijd weer met de noodige reclame aan het licht werden gebracht.

Dit is, o. m., het geval met het oogwater van Dr. Romershausen, dat thans door de apotheek van FRANS GUSTAV GEISS NACHF, te Aken, in den handel wordt gebracht en gedurig wordt geadverteerd, ook in de Nederlandsche bladen.

Volgens den fabrikant is het oogwater geen geheimmiddel en bevat het ongeveer 4 proc. venkelolie en 70 proc. alcohol.

Het onderzoek van den heer SCHMIDT, Secretaris onzer Vereeniging, heeft inderdaad, behalve een groene kleurstof, aangetoond venkelolie en spiritus, terwijl, volgens HAGER, het middel bestaat uit een alcoholisch aftreksel van venkelzaad en versche venkelkruid.

Wij kunnen derhalve de verklaring van den fabrikant in hoofdzaak als waar aannemen, en zien dus, dat wij hier te doen hebben met een stof, venkelolie, die inderdaad een enkele maal — maar hoogst verdund — als oogwater wordt gebruikt.

Waar de fabrikant intusschen verklaart dat „dieses einfache Fenchelpräparat durch seine Vorzüglichkeit einen Weltruf hat erworben" daar moeten wij daartegenover verklaren, dat van de werking van dit oogwatertje al zeer weinig te verwachten is.

Trouwens, een ongewoon verschijnsel bij leveranciers van specialiteiten, de fabrikant is eerlijk genoeg mede te deelen, dat het middel niet dient als een eigenlijk geneesmiddel tegen bepaalde ziekten maar — met water verdund — een zeer weldadig, verfrisschend en zenuwversterkend waschmiddel is voor de oogen en de huid.

Wanneer wij het „zenuwversterkende" laten vallen, want dit is niet het geval, dan gelooven wij ook dat het oogwater (mits met veel meer water verdund dan de fabrikant opgeeft) en alleen bij gesloten oogen op de oogleden aangewend — zooals de gebruiksaanwijzing ook luidt — al een tamelijk onschuldige waschmiddeltje is, dat goed noch kwaad zal doen, ofschoon men door een wassching met zuiver water het doel evengoed en goedkoop kan bereiken.

Ofschoon dus de fabrikant van het oogwater van een „niets" een grooten ophef maakt in zijn reclames — en juist door die reclames het gebied der kwakzalverij betreedt — beschouwen wij zijn middel niet als gevaarlijk en hadden wij het niet zoo uitvoerig in ons blad besproken, ware ons oordeel niet door een onzer leden ingeroepen.

Dat oordeel is, met het oog op het bovenstaande, aldus:

Dr. Romershausen's oogen-essens, volgens de bijgevoegde aanwijzing gebruikt, doch met veel meer zuiver water verdund, is een onschuldig, niets-beteekenend waschmiddeltje.

Tegen oogziekten en ooggebreken zal het niets uitwerken (wat trouwens ook niet wordt beweerd).

In het oog gebracht zal het ongetwijfeld, door de sterk prikkelende eigenschappen van de venkelolie, hoogst schadelijk kunnen werken.

Men doet verstandig zijn geld in den zak te houden inplaats van het te besteden voor den aankoop van het bovengemeld oogwater.

Nog eens Scott's Emulsie.

Er zal zoo langzamerhand geen gehucht meer zijn in Nederland waar de aanlokkende boekjes ter aanprijzing van Scott's emulsie niet huis aan huis verspreid zijn. Met taaie volharding worden die boekjes van Noord tot Zuid, van Oost tot West, langs de huizen bezorgd. Het is dus noodig dat, hoezeer wij ook onze ruimte voor andere, meer nieuwe kwakzalverijen beschikbaar moeten houden, wij hier nog eens laten afdrukken hetgeen wij in het nummer van November 1892 ongeveer schreven:

„Scott's emulsie, zoo wordt beweerd, „is te beschouwen als de beste bereiding van Levertraan."

Leugen; de samenstelling van de emulsie, een mengsel van levertraan, hypophosphieten en glycerine, zooals zij op de étiquette is aangegeven, is niets nieuws, maar zou toch misschien aan een goed praeparaat

het aanzijn kunnen geven, ware het niet dat de werkelijke samenstelling, zooals het scheikundig onderzoek heeft geleerd, zoo aanmerkelijk van de opgegevene verschilt. Men vergelijkte zelf:

Opgegeven samenstelling:

50.0 pCt. zuivere levertraan.
1.5 „ hypophosphieten
48.5 „ chemisch zuivere glycerine, gom en essence.

Gevonden samenstelling:

32.41 pct. olie (waarvan slechts 25--30 pct. levertraan)
0.48 „ tragacanth
1.76 „ kleverige stof (gom)
1.00 „ hypophosphieten
17.56 „ glycerine, gearomatiseerd met kaneelolie.
De rest bestaat uit water.

Neemt men in aanmerking dat juist op die 50 pCt. levertraan door de fabrikanten van Scott's emulsie zoo uitdrukkelijk de aandacht wordt gevestigd en dat die groote hoeveelheid aangenaam smakende levertraan juist de hoofdfactor van het bewonderenswaardig geneesmiddel moet zijn, dan kunnen wij, afgaande op de analyse, gerust verklaren: Scott's emulsie is te beschouwen als een van de slechtste bereidingen van levertraan.

Men begrijpe ons wel; wij trekken niet te velde tegen de ingrediënten van Scott's emulsie, (levertraan en hypophosphieten zijn geneesmiddelen, die door de geneesheeren dikwijls met goed succes worden voorgeschreven) maar tegen de wijze waarop dit mengsel als iets bijzonders wordt aangeprezen en wegens de leugens die de aanprijzing vergezellen.

Wil een geneesheer een emulsie van levertraan, vermengd met hypophosphieten aan een zieke voorschrijven, dan behoeft hij waarlijk niet bij de buitenlandsche kwakzalvers terecht te komen. Elk Nederlandsch apotheker zal, op zijn voorschrift, een dergelijke emulsie gaarne bereiden, zelfs met 50 pCt. levertraan en meer, en hij en de zieke kunnen dan zeker zijn, dat zij een praeparaat verkrijgen, dat, uit deugdelijke grondstoffen bereid, juist de samenstelling bezit, die de geneesheer verlangt; en de patiënt zal er nog goedkoop bij varen.

Wij hebben nog een ander bezwaar tegen Scott's emulsie. Het is niet alleen een slechte bereiding van levertraan — maar het is tevens een kwakzalversmiddel in den volsten zin des woords.

Scott's emulsie wordt aanbevolen als een allesgenezer; longtering, bloedarmoede, verzwakking, verkoudheid, klierziekte, griep, bezetting op de borst en nog meerdere kwalen, zij moeten allen, zoo wordt er gezegd — en door fraaie attesten bewezen — voor Scott's emulsie wijken.

Maar nu vragen wij, voor de zooveelste maal, is het mogelijk dat één middel bij zooveel geheel verschillende kwalen als uitstekend geneesmiddel dienst kan doen?

Moet niet ieder denkend mensch het leugenachtige van een dergelijke bewering in 't oog vallen en hem terecht met wantrouwen tegen dusdanige onfeilbare middelen vervullen?

Scott's emulsie wordt vooral aanbevolen bij kinderziekten. Wie zijn kinderen tegen ernstig gevaar wenscht te behoeden sla onze waarschuwing tegen dit middel niet in den wind.

Prof. Migargée's middel om den baard te doen groeien is bedrog in den zin der wet.

*Ieder lezer van de *Fliegende Blätter* kent de vermakelijke prentjes met bijschriften van Prof. Migargée's baardmiddel. De vervaardiger schijnt onuitputtelijk in allerlei moppen om de aandacht te trekken en er zijn waschwater door aan den man te brengen. Wanneer men nagaat, dat honderden en duizenden lezers er door in de luren worden gelegd en verlost worden om iets te koopen wat hoegenaamd geen waarde heeft voor het doel, waartoe het wordt aangeraden, dan zijn deze grappen lang niet onschuldig, al zijn velen ook geneigd er alleen aardigheden in te zien. De rechtbanken in Duitsland hebben er ook zoo over gedacht, toen een aanklacht tegen den fabrikant van dit artikel was ingekomen. Door deskundigen is uitgemaakt, dat het middel was bereid uit een poeder, bestaande uit: iriswortel, perubalsem, aloë, benzoëhars, kina-

bast en zandelhout. Door bijvoeging van alcohol verkrijgt men een vloeistof, die onder den naam van *Prof. Migargee's Barterzeuger* in den handel wordt gebracht en door menging met vaseline heeft men een zalfje, dat door denzelfden fabrikant als „*Abdul Kerim's Bartwuchs-Crème*” wordt aanbevolen en verkocht.

In de advertenties wordt gezegd, dat deze middelen binnen 3 à 4 weken met zekerheid den prachtigsten baard te voorschijn brengen en bij bestelling van een eerste hoeveelheid wordt den koper nogmaals geregeld schriftelijk medegedeeld, dat het verlangde en beloofde resultaat na het gebruik van twee fleschjes of potjes nimmer uitblijft.

De rechtbank in eerste instantie heeft aangenomen, dat de in de advertenties en in dit schrijven voorgespiegelde werking van het middel niet bestond.

Door twee opgeroepen deskundigen was namelijk aangetoond, dat er geen geneeskrachtige stoffen bestaan om haar voort te brengen en dat het ook in 't bijzonder niet mogelijk is bij den mensch een baard te voorschijn te roepen vóór het tijdstip der puberteit. Door het rapport dezer deskundigen werd bovendien vastgesteld, dat het onmogelijk is, door welk middel ook, binnen den tijd van vier weken of twee maanden eenige werking uit te oefenen op den haargroei en dat van geen enkel middel met zekerheid eenigerlei werking kan worden verwacht.

Door het langdurig aanwenden van sommige middelen, die de huid prikkelen, kan weliswaar onder zekere omstandigheden het groeien van het haar worden bevorderd, doch het desbetreffende middel zal slechts dienst kunnen doen in het bepaald aangegeven geval, waarbij de oorzaak van den gebrekkigen haargroei kan worden vastgesteld. In zulke bepaalde omstandigheden kunnen spiritus en aetherische oliën eene gunstige werking uitoefenen, omdat zij den bloedsomloop in de huid bevorderlijk zijn en op dezelfde wijze moet dus ook geoordeeld worden over de middelen, door de aangeklaagden in den handel gebracht. Uitdrukkelijk moet echter op den voorgrond worden gesteld, dat andere stoffen, die meer dan deze algemeen bekende middelen den haargroei zouden bevorderen, daarin niet aanwezig zijn.

De rechtbank noemde de beweringen in de advertenties enz. uit dien hoofde onwaar en achtte dit nog bevestigd door de valsche opgaaf, als zou tot de samenstelling der middelen zekere plant worden gebezigd, genaamd „*Jowasflour*”, die slechts in enkele distrikten van Centraal-Amerika hoogst zelden voorkomt, terwijl het bewezen en door de aangeklaagden ook erkend werd, dat dit niet het geval was.

Eindelijk nam ook de rechtbank als bewezen aan, dat zeer vele personen door de bedriegelijke voorspiegelingen in de advertenties waren misleid en tot koopen der middelen overgehaald, waardoor zij geldelijk nadeel hadden ondervonden.

Ten slotte werd de man, door wien deze kwakzalverijen in den handel waren gebracht, volgens het Deutsche Strafboek wegens *bedrog* veroordeeld tot 3000 M. (f 1800) geldboete.

In hooger beroep werd dit vonnis bevestigd.

Het Hof nam aan, dat weliswaar reclames, waarbij meer dan in gewone advertenties, allerlei spitsvondigheden en eigenaardige voorstellingen gebruikelijk zijn om de aandacht te trekken, in den regel niet vallen onder het begrip van *bedrog*, doch dat *bedrog* aanwezig is, wanneer wordt aangegeven in duidelijke bewoordingen, dat bepaalde eigenschappen in eenigerlei koopwaar voorhanden zouden zijn, terwijl dit in geen deele het geval is, terwijl juist om het verondersteld aanwezig zijn dezer aangegeven eigenschappen tot koopen wordt uitgelokt en overgegaan.

Wanneer de Nederlandsche autoriteiten het voetspoor hunner collega's in Duitschland wilden volgen, zouden vele reclamemakers hier te lande gevoelig in hun beurs kunnen worden getroffen en het winstgevend bedrijf van kwakzalver voor hen allicht minder aanlokkelijk worden.

Zekere en onfeilbare genezing van *dronkenschap*, van *vallende ziekte*, van *eksteroogen*, van *geslachtsziekten* enz. enz. door dit of dat aangeprezen middel wordt toch dagelijks in allerlei advertenties beloofd dus een bepaalde eigenschap wordt in

duidelijk bewoordingen aan eenig middel toegeschreven en alleen en uitsluitend om die aangegeven eigenschap, die beloofde werking wordt tot koopen overgegaan, derhalve volgens de Deutsche rechtspraak — *bedrog*!

't Schijnt bij de heeren van het gerecht ook al te zijn; wanneer twee hetzelfde doen, doen zij toch niet hetzelfde!

Zotte bescherming in Nederland van Holloway.

*Vele jaren geleden (Mei 1883) deelden wij eenige curiosa uit de patentwet mede, waarbij wij er de aandacht op hebben gevestigd, dat deze wet door het uitreiken van sommige patenten als 't ware uitlokt tot het uitoefenen van allerlei kwakzalversbedrijven.

't Blijkt dat in nog andere rijkswetten „zonderlingheden” voorkomen, in verband met den handel in kwakzalverijen en z.g. specialités.

Bij het tarief der invoerrechten, zegt de heer J. H. Jansen, oud-ontvanger, in eene pas verschenen brochure over Neerland's handels-politiek, worden geneesmiddelen vrijgesteld als chemicaliën of drogerijen, maar, in kleine verpakking, zooals papier Fayard, een soort van Engelsche pleister, pillen en fleschjes van Sequah enz., zijn ze aan invoerrechten onderworpen tot 5 pct. van de waarde, behalve de pillen en zalf van Holloway!

Où diable la protection va-t-elle se nicher, zijn we geneigd uit te roepen, en terecht voorzeker vraagt deze schrijver: wat mag toch Holloway wel gedaan hebben om dat privilege in belasting-zaken te verkrijgen?

Wij herinneren ons, dat er in ons land jaren geleden een aan het Hof hooggeplaatst persoon was die zich niet kon begrijpen dat er moeilijkheden in den weg werden gelegd aan den zoogenaamden graaf Mattei voor zijn verkoop van roode, groene en blauwe electriciteit. Zoo was er ook eenmaal een Minister van Binnenlandsche Zaken, zelf ijverig gebruiker en voorstander van de „echte” Urbanuspillen, die het een inbreuk op de vrijheid achtte den verkoop dezer laxermiddelen niet aan een ieder toe te staan en zeker Minister van Justitie wien de hulp van alle professoren en knappe doctoren in ons land ten dienste stond, gaf er de voorkeur aan zijn echtgenoot in een slepende ongesteldheid te doen behandelen door den bekenden tuinman van den Scheveningschen weg. Het verbaasde zijn Excellentie, dat die man door het geneeskundig Staatstoezicht werd vervolgd wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst.

Misschien heeft Holloway indertijd bij het vaststellen van het bedoelde tarief toevallig zulk een vriend van zijne kwakzalverij gehad aan het departement van financiën.

Flanellen Gordels.

Naar aanleiding van deze artikelen schrijft het *Nieuw-Advertentieblad* van J. HEPRKEMA te *Heerenveen* het onderstaande:

„Of 't kwakzalverij is, de zoogenaamde electriche gordel, in *Engeland* in den laatsten tijd tegen buitensporig hooge prijzen in den handel gebracht?

Zeer zeker.

De justitie heeft er zich dan ook mee bemoeid en het hoofd dezer kwakzalversfirma, zekere *Harness*, is zelfs gearresteerd geweest, doch per slot van rekening vrijgesproken.

De Londensche *Corr.* van *De Tel.* verwondert zich daar niets over.

Er zijn ongetwijfeld honderden zoogenaamde slachtoffers, — zegt hij — die door het koopen van deze gordels hun geld eenvoudig hebben weggegooid, doch er zijn, ongelukkig genoeg voor de vervolging, ettelijke honderden fatsoenlijke en geloofwaardige personen, die de gordels gebruikt hebben en zich er genezen door hebben gewaand, en deze laatsten hebben den gordel en den kwakzalver in het gerechtshof verdedigd.

En werkelijk hadden de flannelen gordels, om de lendenen gedragen, hun nut voor vele menschen, die gemakkelijk kou vatten of aan het spit lijden. En of het publiek, dat nu eenmaal bedrogen wil zijn, er f 1 of 100 voor betaalt, komt precies op hetzelfde neer; het verschil is alleen die f 99.

Gesteld nu, dat de een of andere hoogst zenuwachtige persoon werkelijk in de genezende kracht van den 100-gordel gelooft en zich na het dragen er van vol-

komen genezen waant, wat dan? Dan heeft hij ongetwijfeld op eene zeer goedkoope manier genezing gevonden!

Het zal nu met het verkoopen van de gordels voorloopig wel uit zijn, vervolgt de *Corr.*, en dat is maar goed ook. Maar de wet kan onmogelijk, mag zelfs niet verhinderen, meent hij, dat iemand zijn geld werpt aan een artikel, *waarin hij gelooft*, tenzij uitgemaakt kan worden, dat het artikel werkelijk schadelijk voor de gezondheid is.

Verhindert de wet ook iemand, om naar een professor te loopen, die f 100 per visite rekent, terwijl de patiënt wellicht evenveel baat zou vinden bij een gewonen dokter, die hem slechts f 1 berekent?”

Wij zijn het met genoemden Correspondent niet geheel eens. Indien — wat werkelijk geschiedt — die gordels met tal van leugens worden aanbevolen, indien door het dragen van die eenvoudige lappen flanel volkomen en onfeilbare genezing aan het publiek wordt voorgespiegeld, teneinde daardoor koopers te lokken, mag dan de wetgever niet tusschenbeide treden en het publiek, (in zake geneeskunde niet altijd bevoegd) niet verhinderen zijn geld aan een afzetter weg te werpen?

Moet de wet hier zelfs niet tusschen beide komen?

Een andere vraag is of het *kan*? Ongetwijfeld zal — bij de bestaande wetgeving hier te lande — die vraag moeilijk bevestigend kunnen worden beantwoord.

Maar dan wordt het o. i. — ook in dit opzicht — hoog tijd, dat in dergelijke toestanden verandering wordt gebracht.

Waarschuwing tegen geheimmiddelhandel door het geneeskundig staatstoezicht in Pruisen.

*In Duitschland is het toezicht op de uitoefening van genees- en artseneijbereidkunst opgedragen aan een groote reeks van bezoldigde ambtenaren, zoogenaamde districts-geneeskundigen. Zij moeten nauwkeurig acht geven op het naleven der wetten en verordeningen, overtredingen bij de rechterlijke macht aangeven en geregeld verslagen uitbrengen betreffende hunne bevindingen in het district, waarbinnen zij werkzaam gesteld zijn. Hunne bevoegdheid is veel uitgebreider en hun macht strekt zich veel verder uit dan die der ambtenaren van het geneeskundig staatstoezicht en der leden van de geneesk. raden hier te lande, vooral ook door den steun, dien zij ondervinden van de burgerlijke overheden en de medewerking van de rechterlijke macht.

Jaist een jaar geleden (27 April 1893) werden deze ambtelijke geneeskundigen weder nadrukkelijk aangemaand hun aandacht in 't bijzonder te vestigen op de bestrijding van den handel in geheimmiddelen enz. Een der regeeringspresidenten, een autoriteit, die men zou kunnen vergelijken bij de vroegere gouverneurs in onze provinciën, deed hun de volgende circulaire toezenden, waarbij het ons Nederlanders moet opvallen met welke onomwonden minachting voor geheimmiddelkramers en in welke krasse bewoordingen dit officieel stuk is geschreven:

„Niettegenstaande de politieverordening van den opperpresident van 16 Juli 1892, waarbij het aankondigen en aanprijzen in het openbaar van geheimmiddelen is verboden, worden in de lokale bladen van uw district geheimmiddelen of verboden geneesmiddelen aangeprezen meestal met woorden als van marktschreeuwers en onder bijvoeging, dat zij in deze of gene apotheek voorhanden zijn.

„Mogen ook al de apothekers tot het in voorraad houden en verkoopen van zulke middelen gerechtigd zijn, onder eigen verantwoordelijkheid voor hun samenstelling en hun prijs, zoo strekt toch het feit, dat zij hun naam leenen voor reclames van zulke meest geheel onwerkzame middelen en daardoor de gewetenlooze manoeuvres van sommige speculanten in de hand werken, voorzeker niet tot verheffing van het aanzien van hunnen stand.

„Ik verzoek u daarom dringend uw invloed te willen gebruiken bij de apothekers in uw district, om hen af te houden hun naam of dien hunner firma te laten gebruiken tot reclamemakery in de nieuwsbladen of in strooibiljetten; — eventueel onder bedreiging met rechtsvervolging.

„Tevens dring ik er bij u op aan om, met het oog op de politieverordening van 16 Juli 1892, de politiebeambten binnen uw district met raad en daad te willen ondersteunen in het onderdrukken der geheimmiddelzwendelarij.

„De bedoelde verordening verbiedt het aankondigen in het openbaar niet alleen van geheimmiddelen, maar ook van bekende geneesmiddelen, waarvan door het Keizerl. Besl. van 27 Jan. 1890 de vrije verkoop wettelijk verboden of beperkt is.

„In den regel nemen de dagbladredacties de aarprizing van een middel als advertentie op, zoodra overeenkomstig de wet de samenstelling is bekend gemaakt, zonder er op te letten of het ook door zijne bestanddeelen behoort tot de bovenbedoelde geneesmiddelen, waarvan de vrije verkoop niet is toegelaten.

„Aangezien deze redacties waarschijnlijk meestal op deze wijze te werk gaan, omdat haar de noodige kennis aangaande deze wetsbepalingen ontbreekt, zoo verdient het aanbeveling, dat gij uwe zaakkennis aanwendt om haar voor te lichten, zooals reeds met goed gevolg in enkele districten heeft plaats gehad.”

Officieele waarschuwingen tegen kwakzalverijen, in het buitenland natuurlijk.

*Ettelijke jaren geleden, zooals aan de gewone lezers van dit maandblad niet onbekend kan zijn, was het nog alleen de gezondheidsraad te Karlsruhe die door zijnen voorzitter, den burgemeester der gemeente, bij de gewone ambtelijke publicaties ook herhaaldelijk waarschuwingen tot het publiek richtte tegen kwakzalvers en kwakzalversmiddelen.

Later is de politiepresident te Berlijn een zeer ijverig navolger van dezen geworden en tegenwoordig vinden dezelfde waarschuwingen plaats door geheel Duitschland.

Van dezen politiepresident kwam ons dezer dagen onder de oogen een circulaire van 30 Aug. 1893, betreffende alweer een nieuwe z.g. jichtketting, namelijk de „*Talisman electric hygien Chain Company Londen W. C.*” Evenals al hare voorgangers geneest ook deze Talisman, volgens de aanbevelingen, zeker en onfeilbaar: jicht, rheumatiek en alle mogelijke soorten van zenuwaandoeningen, bovendien asthma, bloedarmoede, bloedophooping, nierlijden, hardhoorigheid, maagkwalen, hartgebreken; enz. enz. staat er dan nog achter, alsof het niet reeds genoeg was.

Het hoofd der politie nu brengt ter algemeene kennis, dat volgens nauwkeurig onderzoek de bedoelde kettingen in geen van al deze ongesteldheden eenig nut zullen kunnen aanbrengen.

De regeeringspresident (Hoofd der Provincie) in Sleswijk waarschuwt onder dagteekening van 31 Juli 1893 op dezelfde wijze tegen een ander zoogenaamd *electrisch apparaat*, ook in ons land maar al te zeer bekend en door ons meermalen besproken: het *Voltakruis*. Het bestaat, zoo luidt het in zijn ambtelijk schrijven, uit twee kruisvormige plaatjes zink en koper op elkaar en gescheiden door een lapje flanel. Het kost 90 cts; een prijs, niet in verhouding tot de waarde en kan hoegenaamd geenerlei werking uitoefenen.

In Oostenrijk wordt door de autoriteiten met niet minder openbaarheid gehandeld.

Namens den Minister van Binn. Zaken is aldaar bij schrijven van 3 Maari 1893 aan alle hoofden van politie bekend gemaakt, dat de verkoop van de (ook in Nederland druk geadverteerde) z.g. *Hair Lotion*, door Robert en Co. te Parijs en te Londen in den handel gebracht, verboden is omdat zij lood bevat.

Om dezelfde reden is bij besluit van 27 Maart 1893 eveneens de verkoop verboden van het haarkleurmiddel, genaamd *Eau Trémolières*, bereid te Parijs, rue St. Denis, terwijl bovendien de invoer niet is toegelaten van een schoonheidsmiddel, in den handel bekend als: *Mixture venetienne*, van A. Broux te Parijs en wel uithoofde van het chroomzout daarin aanwezig.

Een Zwendelaar.

*In verschillende bladen las men de vorige maand het volgende:

„Een ex-advocaat, afkomstig uit Breslau, tegen wien door de Deutsche justitie wegens bedrog, oplichterij enz. bevel tot inhechtenisneming uitgevaardigd is, heeft zich voor een halfjaar in het

naburige Nijmegen gevestigd, om van daaruit zijn zwendel voort te zetten en zoowel Deutsche als andere firma's er in te laten loopen.

„Onder de volgende fraai klinkende firma-namen als O. Stark en Cie., internationaal informatiebureau voor den handel, Incasso en Commissiekantoor te Cranenburg, ook wel onder den naam Konrad, Sülz en Cie., waarbij bovenstaande bijzonderheden van de werkzaamheden der firma gevoegd worden en Cranenburg als woonplaats vermeld staat, tracht hij in het bezit te komen van goederen, van welken aard ook.

„Brieven en voorwerpen van waarde, die aan bovengenoemd adres op het postkantoor te Cranenburg voor hem aankomen, laat hij door een vertrouwd persoon, daartoe door hem gemachtigd, afhalen. Wijselijk behoedt hij er zich zelf voor het Hollandsche grondgebied te verlaten, daar het hem bekend is, dat de Deutsche justitie het oog op hem houdt.

„Het doel van deze mededeeling, zegt het *Kreisblatt* van Kleef, waarin het bericht het eerst werd opgenomen, is het publiek ernstig te waarschuwen tegen dezen internationalen zwendelaar en tevens de redactien der dagbladen te verzoeken, door bekendmaking van bovenstaande feiten, het den man te beletten voort te gaan met zijne oplichterijen.”

Voorzeker een uitmuntende waarschuwing en die reeds gunstig heeft gewerkt, daar de aandacht der politie op dezen zwendelaar daardoor werd gevestigd en deze hem het verder verblijf in Nederland heeft onmogelijk gemaakt. Doch juist daarom veroorloven wij ons de vraag, reeds zoo menigmaal gedaan: waarom de Nederlandsche autoriteiten zich haasten juist tegen dezen zoo gestreng op te treden en er zich zelden of nooit mee bemoeien, wanneer andere zwendelaars door ons worden gesignaleerd, die in plaats van met zoogenaamde handelszaken, alleen met speciale geneesmiddelen of iets dergelijks tegenover het publiek oplichterij plegen?

Zoodra de woorden: genezing, geneesmethode of geneesmiddel gebruikt worden, wordt alles toegestaan, althans de politie trekt er zich niets van aan.

Hoe de attesten in de wereld komen.

*Reeds menigmaal hebben wij voorbeelden aangehaald van getuigschriften, die door kwakzalvers of hun helpers worden gepubliceerd en waarvan blijkt, dat zij niet, of niet op de wijze, zooals zij thans gedrukt worden, zijn afgegeven door de onderteekenaars. De een of andere beleefdheidsformule aan een dephouder na gratis ontvangst van het middel argeloos afgegeven, woorden met geheel andere beteekenis uit hun verband gerukt, zelfs geheel onware verzekeringen aan patiënten afgeperst, die niet konden betalen enz., dat alles wordt vervormd en beknoeid tot attesten ter aanbeveling van eenig geneesmiddel of eenigerlei gemeesmethode. En eens gedrukt, zonder datum natuurlijk, hebben zij het voorrecht der eeuwige jeugd, en verouderen nimmer. Welk een eerbiedwaardigen leeftijd zij somwijlen kunnen bereiken, leert het onderstaande voorbeeld opnieuw.

Een bekende Parijsche somnambule adverteert geregeld, dat hooggeplaatste personen haar bezoeken en dat zij zelfs een getuigschrift heeft van den hertog De la Rochefoucauld-Doudeauville. Deze, die geheel onbekend was met de dame en haar werk, beklagde zich hierover bij de rechtbank. Uit het onderzoek bleek, dat het getuigschrift den 16 Maart 1849 door den grootvader van den tegenwoordigen hertog was afgegeven en dat de dame het steeds zonder datum liet afdrucken, zoodat het den schijn had alsof de hertog De la Rochefoucauld de diensten dezer somnambule ingeroepen had. De hertog heeft thans aan de rechtbank verzocht het annouceren van dat getuigschrift te verbieden, of ten minste de somnambule te noodzaken het met den datum te publiceeren.

Een nieuw reclamemiddel.

Wij hebben binnenkort een schandelijk kwakzalversmiddel te bespreken, bereid door F. VERGAUWEN, „Pharmacien Chimiste” te Brussel.

Die mijnheer blijkt verschillende snaren op zijn instrument te hebben, m. a. w. fabrikant te zijn van tal van middelen tegen allerhande ziekten, zooals: *pastilles tegen hoest, borstpillen, bloedpillen* enz.

Teneinde nu de aandacht op al die middelen te vestigen stelt hij zijn depôthouders in het bezit van een aantal spellen speelkaarten, die als adreskaarten moeten dienst doen. Op elke kaart n.l. is de naam gedrukt van een of ander door hem bereid middel met opgave van de ziekten waartegen zij worden aanbevolen en den prijs. De depôthouder behoeft zijn naam dan nog maar in te vullen; er is ruimte voor opengelaten.

't Is weer wat nieuws op het gebied der kwakzalversreclame. Nu, een nieuwigheid was wel eens noodig; de thans meer en meer gebruikelijke methode, het rondzenden van geïllustreerde boekjes, begon zoo vervelend te worden.

Veroordeeling van een apotheker tot f 1200 boete.

*Wij hebben reeds meermalen door enkele voorbeelden er op gewezen, dat in Duitschland de geheimmiddelhandelaars niet altijd met een lichte bestraffing vrij komen, wanneer de wetten door hen overtreden worden. Dit ondervond het vorige jaar weder een overigens wettig bevoegd apotheker daar te lande, die nevens zijn geoorloofd bedrijf getracht had een viertal zoogenaamde „kloostermiddelen” op groote schaal aan den man te brengen.

Wel had hij de samenstelling dezer middelen in hoofdzaak gepubliceerd en de fabriekmatige bereiding zoowel als de aflevering, met opzet gescheiden gehouden van zijn eigenlijke apotheek, — toch nam de rechtbank aan, dat hij *bedrog* had gepleegd, omdat hij als apotheker kon weten, dat de heilzame werking, die hij in zijne boekjes en reclames aan deze middelen toeschreef, bij verschillende ziekten niet kon plaats vinden, en evenzeer, dat sommige bestanddeelen geheel onwerkzaam waren of eene juist tegen elkaar overgestelde werking zouden uitoefenen.

Terwijl zijn geheele voorraad in beslag genomen en vernietigd werd, moest hij nog bovendien een boete betalen van 2000 M., d.i. f 1200.—

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden: de heeren: P. J. Kerkhoven, te Amsterdam, en Mr. E. L. van Emden, te 's Gravenhage.

Dr. v. H. R. te A. Wij kunnen het ook niet begrijpen, dat er zooveel personen zijn, die het *Maandblad tegen de Kwakzalverij* verwisselen met het *Maandblad tegen Vervalschingen*. Op de omslagen van ons blad staat de naam duidelijk.

J. de G. te R. Een tandpoeder van dr. Johnson is ons bekend, een kiespijntinctuur van denzelfden niet. Kunt gij ons iets daaromtrent mededeelen?

Ph. H. P. te U. Wij waardeeren uw bewijs van belangstelling in onze Vereeniging; uwe opmerking is echter — ook tot onzen spijt — niet gegrond. Onder „*nieuwsbladen*” verstaat Art. 1c der wet tot regeling der brievenpost: „alle ten minste eenmaal per week verschijnende couranten en tijdschriften” en onder die rubriek valt ons blad niet.

Wel zijn er door het bestuur vroeger pogingen aangewend om gunstige voorwaarden te verkrijgen, maar die pogingen zijn mislukt. Een postzegel van 1 cent is dus vereischte.

Ter kennismaking werd ons toegezonden de 1ste Aflevering van het *Tijdschrift voor Tandheelkunde*. Wij betuigen daarvoor onzen dank. Het Tijdschrift is het orgaan van de *Nederlandsche Tandmeestersvereeniging*, welke vereeniging zich o. m. ten doel stelt: „het bestrijden van de onbevoegde uitoefening der Tandheelkunst.”

Wij wenschen der Vereeniging en haar orgaan daarmede veel succes toe.

Met dit nummer wordt de op 29 April j.l. gesloten ledenlijst over 1893 verzonden. Zooals gewoonlijk zijn de met een * aangegeven de leden, die hunne contributie over 1893 reeds gezonden hebben, en met † zij, die bovendien nog een extra-bijdrage voor de kas hebben gegeven.

De leden, die hunne contributie nog niet betaald hebben, worden beleefd verzocht, ten einde moeite en kosten aan de Vereeniging te besparen, dit alsnog per postwissel te doen.

Verschiedende kwakzalversmiddelen wachten op behandeling; het onderzoek naar de bestanddeelen is echter nog niet afgevoerd.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 866.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Berichten. — Mededeelingen van den plaatselijken Gezondheidsraad te Karlsruhe: a. De natuurgeneesmethode van Glünicke; b. Gezondheidskettingen van Kordenat; c. Frottirheilapparat van Biermanns. — Onbevoegde uitoefening der tandheelkunde. — Weer nieuwe middelen in de Staatscourant.

Grootere artikelen. — Twee haarkleurmiddelen. — De allernieuwste reclame voor de Zwitsersche pillen. — Miraculo-praeparaten. — Pastilles de Louvris. — Henri Perel's likdoornzalf. — Frottir-Heil-apparat van Biermanns. — Een vraag betreffende den pédicure Schlosser.

Ingezonden. — Over Haarlemsch staalwater.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen. — Liqueur du docteur Laville. — Zwitsersche pillen.

BERICHTEN.

Mededeelingen van den plaatselijken Gezondheidsraad te Karlsruhe.

Een advocaat MARTIN GLÜNICKE te Berlijn, die zich nu eens „student in de medicijnen,” dan eens „geneeskundig privaatgeleerde,” dan weder „praktische vertegenwoordiger van een natuur-geneeswijze volgens eigen systeem” noemt, doch die te Berlijn reeds meermalen, wegens overtreding van de „Gewerbeverordning” en wegens onbevoegden verkoop van geneesmiddelen, is gestraft, beveelt nu in vlagschriften en brochures zijne nieuwe genees-methode „Neue Cellular Therapie” door middel van vergiftvrije plantensappen aan, als een middel tegen alle als ongeneesbaar verklaarde ziekten, in 't bijzonder de syphilitische.

Wie zich per brief tot Glünicke wendt, ontvangt een bezending „sappen”, die 14 Mark kost, maar slechts voor 10 dagen voldoende is en dus vernieuwd moet worden.

Deze „sappen,” waarvan de een gemerkt is „inwendig,” de andere met „darmingietingen” en de derde „uitwendig”, bezitten, volgens het chemisch onderzoek en uitwendig voorkomen, dezelfde samenstelling, slechts onderscheiden door een zwak aroma. Zij bestaan uit een afkooksel van verschillende looi-zuurrijke plantenstoffen (waaronder eikenbast).

De hun toegeschreven geneeskracht bezitten zij niet. Ook is de prijs voor de bijna waardelooze en spoedig in bederf overgaande vloeistoffen, bedriegelijk (schwindelhaft) hoog.

Wij waarschuwen tegen het inwinnen van raad bij Glünicke en tegen het aanschaffen van zijne middelen.

— Een zekere ERNST KORDENAT te Stettin, verzendt kwakzalverachtige reclames voor zijne „opnieuw verbeterde gezondheids-kettingen, Model 1893,” als „zekerste hulp tegen jicht, reumatiek, zenuw-zwakte en hare gevolgen, koude voeten” en alle mogelijke andere ziekten.

Kordenat heeft, volgens officiële berichten, vroeger zijne kettingen in dezelfde fabriek laten maken, waar ook de bekende Wintersche Kettingen werden gefabriceerd en waartegen wij reeds dikwijls hebben gewaarschuwd. Nadat Kordenat de zaak van Winter bij de zijne heeft gevoegd, maakt hij nu zelf zijne „gezond-

heids-kettingen.” De samenstelling van deze kettingen, die geheel overeenkomt met de „Talisman-ketting” waartegen wij eveneens hebben gewaarschuwd, is geheel ondoelmatig en derhalve zijn de kettingen volkomen werkeloos. Natuurlijk is ook de prijs van 6 Mark schandelijk hoog.

Wij waarschuwen met nadruk tegen den aankoop van deze „gezondheidskettingen.”

— In de *Badische Presse* werd kort geleden als geneesmiddel tegen „jicht, reumatiek, zenuw-ziekte, neuralgie, ischias, maag-zwakte, congestie, verlamming en ruggemerg-zwakte” aanbevolen een galvano-electromagnetisch werkend „Frottirheilapparat” van H. T. BIERMANN te Frankfurt.

Het apparaat bestaat uit een z.g. ketting van Volta, die met een gewonen borstel is verbonden. Volgens opgave zou de ketting een stroomsterkte bezitten die tot 300 Milli-Ampères zou kunnen worden opgevoerd, terwijl in de werkelijkheid — en dan nog bij deskundig gebruik — daarmee slechts een stroom van 1 Milli-Ampère is te bereiken. Een overdragen van dezen zwakken stroom op het menschelijk lichaam is echter bij de gebrekkige samenstelling van den toestel volkomen uitgesloten, zoodat van eenige electro-magnetische werking geen sprake kan zijn.

Daar bovendien de prijs van het apparaat (20 Mark) bovenmatig hoog is, zoo waarschuwen wij met nadruk daartegen.

Tegen S. POLAK, die voor het kantongerecht te Purmerend terecht stond, wegens het onbevoegd uitoefenen van de tandheelkunde, is geeischt 2 boeten van f 100, subsidiair 30 dagen hechtenis voor elke boete.

(N. v. d. D.)

Weer nieuwe middelen. Waar moet het heen?

Geen maand gaat er voorbij of wij moeten wijzen op de beschrijving in de *Staatscourant* van de fabrieksmerken van middelen, die in ons land ingevoerd of verspreid worden, middelen die meestal, door de wijze van aankondiging, duidelijk aangeven dat zij in de kwakzalverskraam t'huis behooren.

De maand Mei bracht ons weer de volgende beschrijvingen:

Drop-pastilles. Pastilles de Louvris of Louvris-drop; ingezonden door . . . de Centraal-apotheek te Amsterdam.

William's Medicated porous plaster, pleister voor menschelijk gebruik, ingezonden door de beruchte firma: H. H. Warner en Co. Limited te Londen.

Dr. William's Pink pills for pale people, pillen voor menschelijk gebruik — en wel tegen alle mogelijke kwalen — ingezonden door:

G. Taylor Fulford, te Londen, handelende onder de firma Dr. Williams Pink Pills for Pale People Medicine Co. & The Dr. Williams Medicine Co. Brockville,

Ontario, Canada, Schenectady, New-York, U. S. A. & Londen.

Nogmaals: Waar moet het heen?

Twee haarkleurmiddelen.

Wij ontvingen het onderstaand stuk met verzoek het in het openbaar te behandelen en onze opinie daarover mede te deelen. Zooveel mogelijk, voldoen wij daaraan gaarne.

„Om het verkleuren der hoofd-, wenkbrauwen-, of baardharen van den mensch tegen te gaan of de natuurlijke kleur aan dat haar — na het verkleuren — terug te geven, wordt somwijlen o. a. toegepast het uitwendig gebruik van:

a. Eau Hamilton, — Régénérateur de la chevelure du Docteur W. H. Hamilton. Seul Agent: Gobert Blum, 33. Rue de Trévis, Paris. Depositaire Général pour la Belgique: Norbert Dekeyn, 57 Rue Fosses-aux-Loups, Bruxelles.

b. W. Seeger's Haar-Kleursel voor hoofd- en baardhaar. Onschadelijk gagarandeerd Berlijn. — (verkrijgbaar in verschillende kleuren.) — Attesten: d.d. 3-6 1887 van Dr. C. Bischoff, beëdigd scheikundige te Berlijn; en d.d. 24-9 1888 van Dr. Jaques Rainer, k.k. beëdigd scheikundige te Weenen.

„Vraag 1. Heeft de jarenlange dagelijkse toepassing van het Eau Hamilton (boven sub. a vermeld) op het hoofd-, wenkbrauwen-, of baardhaar van een en denzelfden persoon (vooral op het wenkbrauwenhaar), in dier voege dat hoofdzakelijk de huid waarop het groeit — minder het haar zelf — de bewerking met het bedoelde Eau Hamilton ondergaat, somwijlen of in elk geval een nadeeligen invloed op het gezichtsvermogen van dien persoon, b. v. door het gezichts-, of accomodatievermogen der oogen van den betreffenden persoon te doen verminderen, verzichtigheid te veroorzaken enz. of op den langen duur een ongeneeslijke oogziekte te doen ontstaan, zoodat het gebruik van een bril het noodzakelijk gevolg kan zijn van de bovenbedoelde bewerking; zoo ja, welk tegenmiddel kan worden aanbevolen om dien schadelijken invloed te verminderen of op te heffen?

„Vraag 2. Is het raadzaam om het Eau Hamilton niet dagelijks maar periodiek toe te passen, teneinde den schadelijken invloed op het gezichtsvermogen tegen te gaan; zoo ja, kan de aanwending van Eau Hamilton na jarenlange toepassing op het haar (de huid) van een en denzelfden persoon, geheel worden nagelaten zonder het verkleuren van

het haar bij den betreffenden persoon spoedig (b. v. binnen 1 jaar) te zien wederkeeren?

Vraag 3. Is het: *W. Seeger's Haarkleurmiddel* (als voormeld) te prefereren boven het *Eau Hamilton*, met het oog op de beweerde onschadelijkheid waarop de boven sub *b* bedoelde attesten wijzen, vooral ten opzichte van het gezichtsvermogen?"

Ons antwoord op de gestelde vragen luidt aldus:

Ad. vraag 1. Vermoedelijk of bijna zeker zal het dagelijks gebruik van *Eau Hamilton*, op de boven omschreven wijze, een nadeeligen invloed op het gezichtsvermogen uitoefenen. Op welke manier zich die invloed openbaart zal wel van den persoon van den gebruiker afhankelijk zijn. Maar behalve op het gezichtsvermogen zal het *Eau Hamilton* ONGETWIFELD ook nadeelig werken op andere organen van het menschelijk lichaam.

Eau Hamilton, zelfs uitwendig gebruikt, werkt op den duur als een hoogst gevaarlijk vergift. Het is een sterk loodhoudend haarwater, waartegen wij reeds meermalen hebben gewaarschuwd. In ons nummer van Juni 1887 leest men o. a. het volgende:

„Tegen het gebruik van dit middel (*Eau Hamilton*) kan niet sterk genoeg worden gewaarschuwd, „daar lood tot die vergiften behoort, welke niet „door de stofwisseling uit het lichaam worden verwijderd en dat dus onfeilbaar vroeger of later „aanleiding geeft tot de vreeselijke gevolgen van „loodvergiftiging.”

Het gedeelte der vraag — dat op het tegengemiddeld betrekking heeft — moeten wij onbeantwoord laten.

Wij geven geen geneeskundigen raad in 't algemeen; dit ligt op den weg van den geneesheer, die in staat is den lijder te onderzoeken en dan te bepalen wat voor zijn genezing noodzakelijk is.

Handelden wij anders, wij zouden juist vervallen in het euvel, dat wij bij de kwakzalvers, als hoogst gevaarlijk, zoozeer afkeuren.

Iets willen wij wel aanraden en dit met overtuiging: het gebruik van het vergift worde *terstond* en voor altijd gestaakt.

Ad. vraag 2. Het eerste gedeelte vindt zijn beantwoording in 't geen wij hierboven schreven.

Wat het tweede gedeelte betreft gelooven wij, — 't is ons meermalen gebleken — dat al die haarmiddelen slechts *tijdelijke* kleurmiddelen zijn. Houdt men op met het gebruik, is men zoo *verstandig* en brengt men een gering offer aan zijn ijdelheid, dan komt binnen korten tijd de natuurlijke haarkleur weer voor den dag. Alsof dit een schande ware!

Ad. vraag 3. Het *Haarkleurel van Seeger's* is een oplossing van *pyrogallol* en *koperchloride*, zooals wij in no. 3 van dezen jaargang mededeelden. Voor de verschillende kleuren is de oplossing meer of minder sterk. Ofschoon ongetwijfeld veel minder gevaarlijk dan het „*Eau Hamilton*” zouden wij, met het oog op het kopergehalte, de *onschadelijkheid* niet gaarne garanderen.

De bijgevoegde „attesten” beteekenen voor ons *niets*. De opgedane ervaringen, die wij herhaaldelijk mededeelden, hebben ons voldoende geleerd op welke wijze attesten voor kwakzalversmiddelen worden verkregen. Ons zal men daarmee niet bedotten.

De allernieuwste reclame voor de Zwitsersche pillen.

Wezen wij, nu 3 maanden geleden, op de „nieuwste reclame” van *Brandt's* opvolger, sinds dien tijd heeft deze concurrent van *Holloway* er weer wat anders opgevonden.

„Frappez toujours” denkt hij, en van *zijn* standpunt heeft hij gelijk.

„Frappez toujours” denken wij, wij blijven waar schuwen, en van *ons* standpunt hebben wij gelijk.

Wie 't winnen zal?

Wij ontveinzen het niet; wij vreezen dat de kwakzalver, als hij zoo blijft voortgaan, nog talrijke slachtoffers zal maken, zoolang men ons niet beter steunt in onzen belanglozen strijd en ons de middelen onthoudt om met gelijke, doeltreffende wapens te velde te trekken.

Huis aan huis worden tegenwoordig net afge- werkte vellen vloeipapier rondgezonden, bevattende talrijke attesten ten voordeele van de Zwitsersche pillen, hemelhooge aanbevelingen van de waarde van deze gevaarlijke kwakzalversmiddelen en de namen van de medehelpers of depothouders die, ofschoon de meesten ten onrechte, „apothekers” worden genoemd.

Maar bovendien — en hierin schuilt juist de slimme trek van den pillenfabrikant — is op dit vloeipapier atgedrukt een kalender over 1894 en 1895, dus over 2 jaren en wel op een tijd, dat er nog geen ander almanak over 1895 is verschenen.

Het gevolg daarvan is dat bijna niemand dit gemakkelijk stuk vloeipapier wegwerpt, het daarentegen bij zijn schrijfbenoedigheden voegt en derhalve telkens onwillekeurig de aanbevelingen leest, waarbij voor 3 centen per dag „het beste, zekerste, goedkoopste en onschadelijkste van alle laxemiddelen” wordt aangeboden.

Gelukkig zullen er velen zijn die weten dat dit alles „leugen” is, zullen er ook gevonden worden die — en terecht — juist door de wijze van reclame de zaak niet vertrouwen . . . maar, 't is helaas zeker, er zullen ook meerderen zijn, (vooral lijders aan ernstige ziekten, die bij den geneesheer weinig of geen baat vinden) die, wanneer zij de voorgespiegelde wonderdadige geneeskracht der pillen, dag op dag, lezen, zich eindelijk laten verleiden tot koopen. En de kwakzalver heeft zijn doel bereikt!

De kosten van het vloeipapier worden rijkelijk vergoed door de penningen van de arme lijders, die, met hun geld, hunne gezondheid aan hun lichtge- loovigheid ten offer brengen.

Ernstig waarschuwen wij tegen een langdurig gebruik der Zwitsersche pillen; zij zijn op den duur, GEVAARLIJK.

Na het afdrucken van het bovenstaande, ontvingen wij van eenige heeren apothekers de onderstaande gedrukte circulaire, die aan hun adres was afgezonden:

„Geachte Heer!

Door den Stadsaanplakker of op andere wijze laat ik in Uwe stad een 1000 duizendtal Couverts, inhoudende eene Reclame op Vloeipapier van RICHARD BRANDT'S ZWITSERSCHE PILLEN, aan de meer gegoede ingezetenen rondbezorgen. Ik verzoek U, Uwe aandacht daaraan te willen wijden, dat deze rondbezorging op deugdelijke manier worde ten uitvoer gebracht.

Ik hoop dat daardoor de verkoop verbeteren zal, en teeken, hoogachtend,

R. BRANDT'S NACHFOLGER,
F. MERCKLING.”

Hieronder stond, in het Duitsch, geschreven:

„Het is mogelijk, dat de verspreiding nog niet heeft plaats gehad of ten einde is gebracht; ik verzoek U beleefd met uw antwoord zoolang te willen wachten.”

Verder was deze circulaire vergezeld van een Nederlandsche, buitenlandsche briefkaart, aan het adres van „F. Merckling”, ten einde het den afzender van het antwoord zoo gemakkelijk mogelijk te maken.

Men ziet het, er worden geen kosten gespaard.

Tevens kan men uit deze circulaire opmerken, dat, getuigen de taal en stijl, Brandt's opvolger zich verheugen mag in de hulp van een Nederlander, en . . . dat het met den verkoop der Zwitsersche pillen niet naar wensch gaat, want de fabrikant zegt zelf: „ik hoop dat daardoor de verkoop verbeteren zal.”

Zouden onze waarschuwingen misschien hebben geholpen?

Miraculo-praeparaten.

Dezer dagen las men in de *N. Rott. Cour.* de volgende mededeeling:

„Lezers van onderstaande, hier te lande verspreide circulaire, zullen zich zeker haasten den schrijver een ordertje te zenden.

Berlijn S. W. Wilhemstr. 122a.

Zeer geërede Herr!

Op mijn Depositaires Eduard Bendt te Brunswijk verzoek, zende ik UEd. bijvoegelijk volgens verlangen de wetenschappelijke afhandeling:

De zwakheidsomstanden van den ligcham en de ziel. Dezer rationlijk heeling door de wereldberoemde hoogst waardige *Miraculo-Preparaten*. Prijs van den voorgaande in 't geheel vijf Gulden vijftig Cents, namelijk het Elixir drie Gulden vijftig Cents, de Balsam twee Gulden p. Originalglas.

Deze preparaten zijn van allen medelen altijd aangewand in zwakheidsomstanden

de meest zekere en onfeilbaarste, om er weder te rlaangen verlooren mans-kracht, en deze te waarene tot hoogste ouder.

UEd. moogen niet verwissle deze met dusdanig aangepreezene medelen, maar voor oogenkast werkende, echter wreeder rijtsemedelen, de *Miraculo Preparaten* zijn zachter maar duurzamer werkende kracht- en stofmedelen, sedert jaaren praktisch bewardede, dewelke reeds aan duizend bragten langs gezocht hulp. Waarover ik UEd. verzoeke nota te nemen van de anonyme attesten, en bemerkte dat mij med alle gevalen grootste diskretie ter pligt is. Een goedelig order verzoek ik UEd. direkt naar heer te zenden.

Met meeste hoogachting
F. STAHN.

P.S. Om voor alle gevalen de diskretie te waaren zende ik bovengenaamde Preparaten met beteekening: Liqueur in flasschen. D. B.”

Die circulaire is voor ons en voor de getrouwe lezers van ons Maandblad niet nieuw. Reeds in het Februari-nummer van het jaar 1883 is zij opgenomen, met dit onderscheid, dat toen KREICKENBAUM te *Brunswijk* in plaats van EDUARD BENDT als „depositair” werd genoemd.

Intusschen, nu wij zien, dat de aandacht opnieuw op deze schandelijke zaak, door middel van de circulaire wordt gevestigd, nu wij verder weten dat, niettegenstaande de keurige taal en stijl dier circulaire, er wel degelijk personen gevonden zijn die zich „gehaast hebben den schrijver een ordertje te zenden”, zien wij ons genoodzaakt nogmaals iets uitvoerig een vroegere mededeeling omtrent deze groote kwakzalverij te herhalen.

Wij geven echter eerst anderen het woord.

De Gezondheidsraad te Karlsruhe geeft het volgend vlelend attest, reeds in 1885 afgegeven; vandaar dat het op den tegenwoordigen toestand niet juist past, wat sommige namen betreft; de zaak blijft echter dezelfde.

„KARL KREIKENBAUM is horlogemaker te *Brunswijk* en heeft met de verspreiding van de „wetenschappelijke afhandeling” niets anders te maken dan dat hij, tegen het bedrag van 1 Mark, het adres van den boekhandelaar F. STAHN opgeeft, bij wien de brochure verkrijgbaar is.

„De schrijver der brochure „Medizinalrat”, Dr. MULLER, is de reeds herhaaldelijk ontmaskerde helper en attestenschrijver van talrijke kwakzalvers, tegen wien wij reeds dikwijls hebben gewaarschuwd. Hij beveelt tegen de in de brochure opgenoemde ziekten de door hem uitgevondene z.g. *Miraculo-praeparaten* aan. Deze laatste bestaan uit twee vloeistoffen, die de haar toegeschreven geneeskracht niet bezitten.

„De brochure van den „Medizinalrat, Dr. MULLER heeft geen ander doel, dan personen, die hun gezondheidstoestand verwoest hebben, angstig te maken, opdat zij daarna des te gemakkelijker financieel kunnen worden uitgezogen.”

Het hoofd der politie te Berlijn, FREIHERR VON RICHTHOVEN, zag zich genoodzaakt in 1886 tegen de *Miraculo-praeparaten* in het openbaar te waarschuwen en berichtte o. a. het volgende:

„De prijs die voor de praeparaten wordt gevraagd is driemaal te hoog en deze kunnen afzonderlijk, noch te zamen, eenige verbetering aanbren- gen bij zwaktetoestanden van ligcham of geest, zooals in de aanprijzingen wordt verzekerd.

„'t Publiek wordt daarom ten zeerste gewaar- schuwd tegen de manoeuvres van dezen MULLER en zijne bondgenooten.”

En wat vermeldde ons Maandblad reeds in Fe- bruari 1883?

„Eenigen tijd geleden hebben wij de aandacht gevestigd op eene schandelijke advertentie, die van tijd tot tijd in onze nieuwsladen voorkomt, waarbij lijders aan geslachtsziekten wordt aangeraden eene „Nieuwe Wetenschappelijke Verhandeling in het Hollandsch” te laten komen, waarin hun de weg tot zekere genezing gewezen wordt.

„'t Boekje is te verkrijgen tegen toezending van

60 cts. en op zich zelf is dit reeds eene afzetterij. Indien de brochure van 19 bladz. klein formaat en slecht papier den wetenschappelijken arbeid bevatte van een der beroemdste schrijvers, zou geen uitgever er het derde van den prijs voor vragen, terwijl men dien thans betaalt voor een prul, dat in geen opzicht iets anders is dan scheurpapier.

„t Boekje is uit 't Duitsch vertaald en de z.g. Dr. Müller, die het heet geschreven te hebben. wordt genoemd *Premiërde met goud-Medailleur van Europeaisk Genotenskap van vetenschappen te Paris (Institut scientifique Européen) en van vetenschappelijk Genotenskap „Circolo promotore Partenopeo” („1° Eerepresident toen ital. Onderrigtsminister) te Neapel.*

„Op den titel wordt hij nog aangeduid als „de wereldberoemde Opperstafdoctor” en in de advertentiën als Medicinaalraad Dr. Müller.

„Hoe gevaarlijk het voor den onervaren jongeling is zich aan de lezing van het prulchrift over te geven, leere het volgende, zooals het letterlijk voorkomt op een der eerste bladzijden:

„Het is niet noodig altijd een doctor te raadplegen welke in de loop der zamspraak doch niet „alle inlichtingen geven kan; in dit geval zijn volkschriften beter, door welke de leeken zich omtrent „alle voorkomende gevallen oriënteren kunnen”.

„Och, 't is waarlijk ons doel niet om, door onze waarschuwingen aan 't publiek, klandisie te bezorgen aan de doktoren, maar kan ieder dan toch de laagheid niet inzien van dezen raad? Hoe zou het mogelijk kunnen zijn dat de leek, die in de meeste gevallen geen onderscheid kent tusschen de verschillende soorten van geslachtsziekten en de verschijnselen der min of meer onschuldige verward met die der hoogst gevaarlijke, dat die leek het onderscheid en de behandeling beter zou leeren uit een boekje dan een geneesheer na jaren studie en observatie!

„En dan, welk een boekje wordt den leeken in dit geval tot onderricht in handen gegeven! Het walgt ons een uittreksel te geven van den onzin, die het van 't begin tot het einde vult.

„Slechts ééne zinsnede worde hier besproken. Iedereen weet van welk groot belang voor de behandeling van iedere ziekte zijn: het gestel van den lijder, de duur van de ongesteldheid, de oorzaak waardoor zij is ontstaan enz. Nadat de schrijver van dit boekje alle andere wijzen van behandelen der geslachtsziekten en alle geneesmiddelen, daarvoor tot nu toe gebruikelijk, heeft afgekeurd en ze heeft genoemd „de manier van bedriegers en Chariatans” zegt hij dat hij iets geheel nieuws heeft ontdekt in zijn Miraculo-preparaten. Wij zagen reeds hoe hij alle wetenschappelijk onderzoek van de lijders wil verwijderen; om ze verder voor zich alleen te houden en toch vooral geen enkelen te verliezen, voegt hij er bij: „Hier moet nog aangemerkt worden dat „het op de manier en wijze hoe de zieke tot zijnen „kwaal gekomen is, hetzij door uitspatting of onanie „enz., niet aankomt; even zoo weinig of de zieke „vroeger zwak of sterk van lichaam was, of hij die „uitspattingen jarenlang bedreven heeft, of spoedig „een offer van hetzelfde geworden is en of de ziekte „in hooge of geringe mate optreed.”

„In alle gevallen dus belooft hij genezing, terwijl hij de angstigen en zenuwachtigen, wier aantal onder de lijders waarvoor dit boekje heet geschreven te zijn, juist zoo groot is, den schrik in 't hart jaagt door voorspiegeling van den ellendigen toestand, waaraan zij blootstaan, zoo zij zich niet aan zijne middelen overgeven.

„Wat die middeltjes nu eigenlijk zijn, zou ter herkenning van den aard van het ergerlijk bedrog niet eens noodig zijn te weten. Doch het lid onzer Vereeniging Dr. P. F. VAN HAMEL ROOS te Amsterdam heeft ze onderzocht.

„Het inwendig middel, een bruine vloeistof, bleek te bestaan uit water, een weinig alcohol en een spoortje kaneelolie (te zamen 96,6 percent) waarin is opgelost een weinig appelzuur ijzer (1,4 percent) en een beetje suiker met glycerine (te zamen 2 percent.) Slechts een dezer bestanddeelen, de ijzerverbinding, kan als een geneesmiddel beschouwd worden, doch het is niets anders dan een ijzerpraeparaat, dat ook in de apotheek voorkomt, en evenals andere ijzerverbindingen wel eens eenig goed kan doen, doch nooit de minste genezing kan aanbrengen van

een der door den gewaanden opperstafdoctor genoemde kwalen.

„Het uitwendig aan te wenden middel toonde nog duidelijker, dat het den kwakzalver slechts om het geld van de patiënten te doen is. Het is niets anders dan alcohol, die door een zeer geringe hoeveelheid plantenaftreksel (nog geen kwart percent) een weinig geelbruin is gekleurd. Wie hiermee zich inwrijft zou even goed brandewijn daarvoor kunnen nemen. Maar de geelachtige kleur en de grove leugens van den kwakzalver brengen den patiënt in den waan, dat hij met wie weet welke kostelijk medicijn te doen heeft!

„De gewone helpers van alle kwakzalvers Johannes Müller en Hess, die reeds herhaaldelijk aan de kaak zijn gesteld en van wie bewezen is, dat zij aanbevelende verklaringen afgeven van alle, ook de meest onwerkzame of meest schadelijke middelen, hebben ook weder deze Miraculo-preparaten uitbundig geprezen.

Hier geldt wat gezegd wordt van den lof der boozen, die tot bewijs is van schande”.

Hierbij zullen wij onze aanhaling laten en besluiten met de woorden waarmede het aangehaalde artikel besloten werd:

„De eenige goede zinsnede uit al het geschrift van dezen kwakzalver maken wij ten slotte tot de onze, waar hij als toppunt van schaamteloosheid, om het debiet zijner praeparaten te bevorderen, niet aarzelt te zeggen:

„Intusschen wordt een ieder gewaarschuwd voor het groote getal bedriegers, die juist dit vak zoo zeer exploiteeren.”

Van deze bovenstaande beoordeeling, ruim 11 jaar geleden uitgesproken, nemen wij nog geen woord terug. Met aandrang herhalen wij onze waarschuwing, en dringend verzoeken wij de Nederlandsche bladen deze in ruimer kring te helpen verspreiden. 't Is noodig!

Pastilles de Louvris.

Verkoop en gros, Centraal-Apotheek,
te Amsterdam.

Wij verkondigden reeds vroeger de stelling — en wij blijven ze handhaven — dat een apotheker die kwakzalvert of kwakzalverijen verkoopt, meer kwaad doet dan wanneer die handelingen bedreven worden door personen, die geheel buiten de geneeskunde staan.

Het publiek n.l. stelt nog altijd — ten onrechte — vertrouwen in de geneeskundige kennis van de apothekers, en gelooft daarom des te meer aan de werkkraft van kwakzalversmiddelen, in de apotheek gekocht.

Daarom zien wij ons genoodzaakt telkens met kracht op te treden dáár, waar een apotheker zich aan kwakzalverij schuldig maakt.

De centraal-apotheek te Amsterdam ziet er blijkbaar geer kwaad in, de eer van den pharmaceutischen stand te grabbel te gooien, door het verkoopen van verschillende kwakzalversmiddelen, getuigen de uitstallingen voor de ramen, waar, o. n., de gevaarlijke *Biscuits-Olivier* in allen luister prijken.

Nu weten wij wel, dat de centraal-apotheek niet alleen en niet in hoofdzak door apothekers wordt gedreven, maar dat doet niets ter zake.

Voor de wet en voor ons is de verantwoordelijke persoon de apotheker, die aan het hoofd der apotheek staat; hij moge directeur, winkelhouder of zoo iets van de „Naamlooze Vennootschap” worden genoemd, dit doet niets ter zake; hij is de persoon die de kwakzalverijen verkoopt en zich aan kwakzalverij schuldig maakt.

Onder de kwakzalverijen, die door dien apotheker aan den man worden gebracht, (*) behooren de *Pastilles de Louvris*, die met de noodige reclame door advertentiën, reclame-kaarten enz. worden aanbevolen als een uitvinding van een zekeren heer LOUVRIS te Amsterdam, wiens naam echter noch in 't adresboek noch in het bevolkings-register te vinden is.

De Pastilles zelve zijn vrij onschuldig. Volgens

(*) Men zie de „berichten” in dit nummer.

het onderzoek van den Secretaris onzer Vereeniging, de heer G. B. SCHMIDT, bestaan ze uit *drop, gom, suiker* en wat *anijsolie*, dus een soort van *anijsdrop*.

De prijs is ook niet buitengewoon hoog, slechts 15 cent per doosje.

Hebben wij hier dan wel met kwakzalverij te doen en is het noodig tegen dit middel te waarschuwen?

Men oordeele zelf:

„Influenza!! Influenza!! De Pastilles de Louvris zijn de beste en meest afdoende tegen: Influenza, Hoest, Heeschheid, Bronchitis en aandoeningen der luchtwegen.

Verkrijgbaar door geheel Nederland, bij alle Drogisten, Apothekers, Comestibles-Handelaren etc. En gros Centraal-Apotheek, Amsterdam. Prijs 15 cts.”

Aldus worden die pastilles in de courant aanbevolen. Anijsdrop als het „beste en meest afdoende middel tegen influenza”, om ons daartoe slechts te bepalen, 't is waarlijk onverantwoordelijk, wij zouden geneigd zijn te zeggen „misdadig”, zoo iets te adverteeren.

Wat moet er van de influenza-lijdens worden, die, steunende op deze advertentie, bij deze ziekte, met zijn dikwijls gevaarlijk verloop, geneeskundigen bijstand veronachtzamen en hulp zoeken bij den centraal-apotheker?

Maar daarbij blijft het niet. Het middel is een *echt kwakzalvers-middel*; de gebruiks-aanwijzing bevat n.l. de volgende aanbeveling, volgens welke o. a. ook *astma, kinkhoest* en „alle ziekten der luchtpijpen en der borst” door de pastilles zouden worden genezen:

„Louvris Pastillen tegen Hoest, Asthma, Bronchiet, Heeschheid, Kinkhoest en alle ziekten der luchtpijpen en der borst.

Ontelbaar zijn de geneesmiddelen tegen de aandoeningen der luchtpijpen en der borst, doch hoe weinig zijn er welke goede resultaten opleveren. Zonder afdoenden invloed uit te oefenen op de organen, wordt de kwaal in vele gevallen nog erger.

Het publiek toont zich dan ook dikwijls zeer wantrouwend ten opzichte van deze voor de borst dienende pastillen, welke door de uitvinders somtijds met behulp van groote reclame aan den man worden gebracht.

Na herhaalde onderzoeken en welgeslaagde proeven heeft de heer Louvris, te Amsterdam, voor de borst dienende Pastillen saamgesteld, welke wij met het volle vertrouwen kunnen aanbevelen, als uitmuntende resultaten gevende.

Zamengesteld uit chemisch zuivere bestanddeelen en van onschuldigen aard, met bijzondere zorg in de doozen verpakt, bieden deze Pastillen alle mogelijke waarborg aan.

De verschillende personen, die er gebruik van gemaakt hebben, hebben een beslissende uitwerking verkregen in alle hierboven genoemde ziekten.

Voor al advocaten, professors, leeraars, zangers, in één woord voor alle personen, die door hunne bezigheden onderworpen zijn aan deze ziekten, zijn deze Pastillen bijzonder goed.

Kinderen lijdende aan de kinkhoest, ondervinden bij het gebruik onmiddellijke verlichting.

Kortom, de menigvuldige attesten, welke wij ontvangen hebben, veroorloven ons, zonder terughoudendheid, de uitstekende hoedanigheid dezer Borst-Pastillen ten zeerste aan te bevelen.”

Wij vragen nu: kwakzalverij of niet?

Een vrijwel niets-doend middel, aanbevolen tegen tal van ernstige ziekten, als het *beste en meest afdoende* wat wil men meer?

Is een waarschuwing overbodig?

Henri Perel's Likdoornzalf.

Wij beloofden op dit middel terug te komen na afloop van het scheikundig onderzoek der zalf. Wij kunnen thans die belofte vervullen.

Ons mede-lid, de heer D. VAN DER WEERD, te Kampen, heeft het onderzoek op zich genomen en bericht nu, dat de zalf bestaat uit *was, hars en salicylzuur*, met vet of olie tot een zalf gemaakt.

Met andere woorden, wij hebben voor ons een zeer gewoon zalfmengseltje, zooals er velen in de apotheek voorkomen, vermengd met *salicylzuur*.

Salicylzuur is derhalve het werkzame bestanddeel . . . een stof, die ook door andere likdoornkunstenaars (men denke slechts aan het *Radlawer-ekster-oogen-middel*) wordt aangewend.

Nu is 't waar, dat salicylzuur, aan sommige personen, die aan likdoorns lijden, enkele malen baat heeft gebracht, maar dat het — gelijk er van verklaard wordt — is: een „eenig onveelbaar (‘t staat er, dus niet te verkoopen) middel „ter algeheele „genezing van likdoorns of andere ongemakken aan de voet”, is niet waar.

Al moge ook HENRI PEREL vermelden dat „deze „zalf in 1866 werd uitgevonden door den beroemde (‘t staat er) Hofpedicure wijlen DAVID. HENRI

„PEREL”, al moge ook, zooals hij schrijft, deze zelf in het Baitenland de grootste vermaardheid hebben verworven (wel vreemd dat men in 't Binnenland niets van die vermaardheid heeft vernomen), wij, voor ons, gevoelen alles behalve wondering voor het mengseltje dat thans door H. PEREL en A. J. BOAS te Amsterdam, al is 't ook onder een wettig gedeponerd fabrieksmerk, in den handel wordt gebracht.

„Radicale genezing” binnen zes dagen wordt door Perel beloofd en juist die belofte doet ons het middel, dat schreeuwend duur wordt verkocht, met groot wantrouwen beschouwen.

De vermelding onder de circulaire, die bij de gebruiksaanwijzing is gevoegd: „verkrijgbaar bij alle voorname Apothekers” is, kortweg, een leugen. Zouden er ook meer leugens onder de reclame schuilen?

Galvano-electrisch

„Frottir-Heil-Apparat”

VAN HENRI TH. BIERMANN'S.

In dit nummer, onder de „Berichten”, vinden onze lezers een waarschuwing van den plaatselijken Gezondheidsraad te Karlsruhe tegen den bovengenoemden toestel van Biermann's.

BIERMANN'S, de opvolger van WINTER en van zoo'n groot getal kwakzalvers, die de galvanische electriciteit als voorwensel gebruikten om tot hun heillooze doeleinden te geraken, — de *Goldberger kettingen* zijn reeds lang door anderen verdrongen — BIERMANN'S tracht ook weer, door een nietswaardig apparaat en met tal van fraaie, doch onware voorspiegelingen, het publiek te bedotten. Bij de waarschuwing van den bovenvermelden Gezondheidsraad hebben wij niets te voegen; die waarschuwing is duidelijk genoeg.

Wij willen er echter op wijzen, dat Biermann's ook het oog op Nederland heeft gevestigd.

Eenigen tijd geleden lazen wij de volgende advertentie:

„De Zelfgenezing door de, volgens Professor Docter Volta bewerkte, in 20 oplagen geïllustreerde uitgave over Zenuwenstoring en Geslachtstelsel, alsmede de volkomene genezing door middel der galvanische electriciteit wordt dringend aanbevolen. Preis 50 pfenningen in briefzegers. De toezending volgt per brief door het atelier van electriche toestellen van H. Th. Biermann's te Frankfurt a./M. Schillerstraat 4.”

Wel begrijpende waar het om te doen was, maar toch nieuwsgierig wat dit weer zou zijn (de waarschuwing uit Karlsruhe had ons toen nog niet bereikt) lieten wij de brochure aanvragen en ontvingen een drietal geschriftjes, één in 't Fransch en twee in 't Duitsch, ter aanbeveling van verschillende z. g. galvano-electrische toestellen van BIERMANN'S. In het Fransche boekje noemde hij zich zelf „le Docteur B.”

Men zij nu gewaarschuwd — ook tegen het aanvragen van de brochures. De 30 cents (behalve de port à 12¹/₂ ct.) is weggeworpen geld.

Een vraag.

De voorgaande weken las men onderstaande advertentie, op opvallende wijze geplaatst, in het *Vaderland*:

„M. Schlosser, Pédicure spécialiste van Parijs, Hotel Central te 's Gravenhage, heeft de eer, onder dankbetuiging aan de Dames en Heeren van 's Gravenhage en omstreken voor de welwillende ontvangst, die hem bij zijn talrijke bezoeken te beurt viel — te berichten, dat hij 's Gravenhage binnen eenige dagen moet verlaten, omdat hij zich in andere steden op bepaalde dagen verbonden heeft.

De eenige onmiddellijke genezing van likdoorns, eeltknobbels, verhardingen, eksterogen en alle ongemakken aan de voeten is de methode, toegepast door den heer Schlosser, zonder snijden, zonder bloeden, zonder de minste pijn en in een enkele zitting, zoodat zoowel jonge kinderen als bejaarde personen verzekerd zijn onmiddellijke verlichting en volkomen genezing te vinden, zooals duizenden attesten, waaronder van zeer bekende personen te 's Gravenhage, en een meer dan 30-jarige ondervinding van voortdurend succes getuigen. Consultatie te 's Gravenhage van 9—3 uren. Hotel Central, Lange Poten, Salons 33 en 39. Nog slechts enkele dagen te 's Gravenhage.”

Reeds meermalen hadden wij een soortgelijke advertentie van denzelfden pedicure gelezen en, wij ontkennen het niet, met eenig wantrouwen, want aankondigingen van „onmiddellijke genezing”, „zonder de minste pijn”, „in een enkele zitting”, brengen bij ons altijd een eigenaardig gevoel te weeg. Misschien falen wij in onze opvatting.

Is er ook onder onze leden of lezers te 's Gravenhage iemand, die ons in deze zaak licht verschaffen en, zoo mogelijk, ons wantrouwen wegnemen kan?

INGEZONDEN.

(Voor „Ingezonden Stukken” stelt de Redactie zich niet verantwoordelijk. De copie daarvan wordt niet teruggegeven.)

Aan de Redactie van het Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

MIJNHEER DE REDACTEUR!

Mag een leek, met een klein, 'n heel klein leekenverstandje, ook een enkel woordje meespreken over de staalwater-kwestie, waarover in het Maandblad van April van „bevriende zijde” reeds het een en ander werd in het midden gebracht?

Ik wil niet de vraag beantwoorden of de meening van den ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht alhier, die ook het Haarlemsch, beter gezegd: het Haarlemmermeersch Staalwater, onder de „bereide” wateren rekent en daarom belooft, bij eventuele aanklacht, eene vervolging tegen de directie der Wilhelmina-water-, ik bedoel staalwaterbron, te zullen instellen,*) de juiste is. Daarvoor zou ik moeten weten wat die ambtenaar weet, en misschien kan die man wel bewijzen, dat dat water bereid water is. Wie weet? Zoo'n el of wat stalen pijp b. v.!

Maar dit daargelaten; waarop ik wilde neêrkomen is dit: dat ik het zoo curieus vind, dat de Haarlemsche drogist, die met zijne collega's in ons heele landje nooit erg veel last ondervindt en ondervonden heeft van hunne — we weten het immers allemaal — dagelijksche overtreding der pharmaceutische wet, juist nu wordt vervolgd en dat wel omdat hij op zijne beurt ook eens een fleschje staalwater — „bereid” ditmaal! — verkocht. Zou er ook jalousie de métier in 't spel zijn? Ik weet het niet, ik vraag maar, doch als het zoo is — en de m. i. minder nette manier van het constateeren der overtreding zou mij bijna doen denken dat het zoo is — vind ik het minnetjes. Eén zoo'n fleschje bereid water tegen de miljoenen onbereid Haarlemmermeersch die de bron beweert te verkoopen. En dan heeft de zondaar dat ééne fleschje water nog moeten bereiden zooals ik zeide, allemaal voor die onnoozele 12 staivers, terwijl de bron haar onbereid water, waaraan ze niets te doen heeft, toch ook niet alleen uit liefde en medelijden met de lijdende menschheid aan den man brengt. Om den drommel niet!

En nu ik toch aan 't vragen ben: Zou er ook bij de Haarlemsche waterexploitatie niet een beetje kwakzalverij in het spel zijn? Ook dat is wel niet denkbaar — 't zijn altogader geleerde heeren die aan 't roer staan — maar toch... — meneer de redakteur, — ik zeg het nogmaals: ik weet het niet, ik vraag maar — kijk, al die mooie reclamekaartjes, bij de apothekers opgehangen, waarop bij de woorden: „aanbevolen door 20 doktoren” dat 20 met potlood of inkt is veranderd in 100 of 200, ze doen me altijd denken aan, aan, aan... Sequahbluf. Ik weet op 't oogenblik geen ander woord. En niet waar, U zei 't laatst zelf nog in een der nummers van 't Maandblad: goede wijn behoeft geen krans. En nog zoo iets vreemds: 't was vroeger, als je versterking noodig hadt, melk en biefstuk (dat laatste zelfs zonder te vragen of je beurs het lijden kon) en nu? 't Is nu Wilhelminawater voor en Wilhelminawater na. En is U 't met me eens of niet? Ik beweer dat ik, als ik wat moet aansterken, voor mijn 30 of 35 centen in de twee dagen liever vier kan melk in mijn kraag sla, dan zoo'n fleschje water. Daar mag dan staal in zitten of niet — 't is toch altijd maar water.

In de hoop, dat U aan mijn misschien wel wat onbeholpen leekenvragen, die me in de pen werden gegeven door mijn afkeer van kwakzalverij op elk gebied, een plaatsje in uw blad zult waardig keuren, verblijf ik achtend

Haarlem, 11-5-'94.

WILLEM F. O.

*) Volgens latere berichten is die vervolging werkelijk ingesteld.

Correspondentie.

Als nieuw lid is toetreden de heer G. A. Nering Bögelt te Amsterdam.

C te R. Hartelijk dank voor de toezending van het biljet omtrent het *Enrico-bitter*. 't Was iets nieuws voor ons. Kunt gij ons ook nog wat naders daaromtrent meedeelen.

P. te G. Het biljet over „*Karmeliengest*” in dank ontvangen.

W. J. de N. te R. Het tijdschrift voor Tandheelkunde wordt uitgegeven bij de Erven H. van Munster en Zoon te Amsterdam.

Abonné uit D. De *Liqueur van Dr. Laville* is reeds herhaalde malen in ons blad behandeld. Het is een duur, niet ongevaarlijk kwakzalversmiddel.

Zie de „herhaalde waarschuwingen”.

Met uw vraag om het beste middel tegen de door u genoemde kwaal, zijt gij aan het verkeerde adres. Wij geven geen geneeskundigen raad; daarvoor is de geneesheer.

Herhaalde Waarschuwingen.

Liqueur du docteur Laville. Onder dezen naam of dien van *Wijn van Laville* wordt een roodbruin vocht verkocht, en vooral tegen jicht en rheumatiek aanbevolen.

In 1883 is het door den Heer J. Taverne onderzocht en het resultaat gepubliceerd in het *Weekblad voor pharmacie*.

Het is toen gebleken te zijn wijn van *Herfst-tijdloozen* of *Vinum Colchici*, een medicament, dat sinds vele jaren in alle apotheken te verkrijgen is en door geneeskundigen niet zelden tegen genoemde kwalen wordt voorgeschreven. Het, onder den naam van Laville, verkochte onderscheidt zich daarvan, door dat het met kino wat donkerder gekleurd en doordat de prijs vele malen duurder is dan in eenige apotheek het geval zou zijn. Het is een zeer sterk werkende stof, die met groote voorzichtigheid moet worden gebruikt, en niet anders dan op raad van een geneesheer.

Zwitsersche pillen van Richard Brandt te Schaffhausen. Deze pillen is men enkele jaren geleden begonnen in ons land te exploiteeren, met een verbaazenden ophef, alsof het gebeel iets nieuws en bijzonders was en voortdurend treft men allerlei bluffende advertenties er van aan. Het is echter alweer een zeer oud middel onder een nieuwen naam, want het onderzoek heeft ons geleerd dat het hoofdbestanddeel aloë is, het purgeermiddel dat reeds in zooveel vormen aan den man gebracht wordt. De pillen kunnen dus ontlasting veroorzaken, maar verder doen ze geen nut en zeker schade als men er zijn ingewanden aan gewent.

Hiertegenover maakt het een zonderlingen indruk in de lange „ingezonden mededeelingen” en advertenties in de nieuwsbladen te lezen dat ongeveer alle ongesteldheden er door genezen worden en zelfs, zooals woordelijk daarin wordt gezegd: „zware en gevaarlijke ziekten.”

Dr. Fr. Dornbluth zeide onlangs van deze Zwitsersche pillen het volgende, waarmee wij ons geheel kunnen vereenigen en dat ook voor alle andere aloë-houdende pillen geldt, zooals Holloway-pillen, Urbanus- en Schreuders-pillen, slijm- en maagpillen enz.:

„De pillen prikkelen zeer sterk den darm, zooals alle aloë-houdende middelen dit doen, waardoor vele ziekelijke toestanden, die een leek onmogelijk herkennen en onderscheiden kan, zeer kunnen verergeren en ten slotte gevaarlijk worden. Zoo b. v. alle gezwellen in de maag en den darm, die zich in den regel onder zeer onduidelijke verschijnselen ontwikkelen, tot dat een bloeding haar aanwezigheid doet kennen. Zoo ook het begin van buiktyphus, vele leverziekten, zoogenaamde hamorrhoidaal-kwalen; eindelijk alle kankerachtige aandoeningen, die door zulke middelen zonder twijfel verergerd, ja misschien zelfs veroorzaakt worden.

„Ik zelf — zoo gaat Fr. Dornbluth voort — heb in twee gevallen, waarin wegens verstopping Zwitsersche pillen waren gebruikt, braken en diarrhee met hevige pijnen en bloedige ontlasting, gelijkende op buikloop, gezien, wat geen andere oorzaak had als die pillen. Hier waren ook de personen geen oogenblik in twijfel, dat de afgescheiden stoffen „ziektestoffen” of „onreine vochten” zouden wezen, maar slechts producten der darmprickeling door de veel geroemde Zwitsersche pillen.

„Dat deze en andere dergelijke laxepillen — zoo eindigt de schrijver — niet altijd zulke duidelijke nadeelige uitwerking hebben, en zij dikwijls zelfs langen tijd zonder merkbaar nadeel kunnen worden ingenomen, is bij het groote verschil in gevoeligheid der spijsverteringsorganen niet meer te verwonderen, dan dat de een de moeselijkst te verteeren zaken in massa's kan gebruiken, terwijl de ander reeds door het voorzichtig te beproeven zich gevaarlijk ziek kan maken. De bedoelde pillen bevatten een stof die reeds in geringe hoeveelheid een sterk prikkelende werking uitoefent. Door menigvuldige herhaling van zulke prikkelende werkingen zullen echter zeker mettertijd ziekelijke verschijnselen veroorzaakt worden, die dikwijls op den trap van slijmvorming en bloeding zullen blijven staan, niet zelden echter ook tot weefselontandingen en nieuwvormingen van kwaadaardigen aard, zoogenaamde kankerknobbels, kunnen leiden.”

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 868.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen.

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Bericht omtrent de Alg. Vergadering.

Hoofdartikel: Geheim- of kwakzalversmiddelen.

Berichten: Mededeelingen van den Gezondheidsraad te Karlsruhe en van den Pres. van Politie te Berlijn, over Universeel maagzout van Gebrs. Welter, Gehoorolie van Schmidt, Barella's maagpoeder en Elixer Godineau.

Grootere artikelen: Boom's kina koortsdroppen en slijm, gal en maagpillen. — Laxeerpoeder van Dr. Badout. — Loodvergiftiging. — Vergiftiging door een middel tegen ongedierte.

Rechtzaken: Onbevoegde uitoefening der geneeskunst. — Vervolg van een drogist. — Oprechte Haarlemmer olie.

Varia.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen.

Bericht aan de Afdelingen en Leden.

De Algemeene Vergadering van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij zal worden gehouden in de maand Augustus of September.

Afdelingen of leden die voorstellen of punten ter behandeling voor deze vergadering wenschen in te dienen, gelieven dit te doen vóór 15 Juli e.k., aan het adres van den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam.

Geheim- of kwakzalversmiddelen.

Deze twee namen worden dikwijls als synoniem beschouwd en toch is dit onjuist. 't Is waar, vele kwakzalversmiddelen behooren of liever, wat de meesten betreft, behoorden tot de geheimmiddelen, maar daarom is ieder geheimmiddel geen kwakzalversmiddel.

En omgekeerd, een middel kan een kwakzalversmiddel zijn, terwijl, wij zien het dagelijks, zijn juiste samenstelling volkomen bekend is.

Onder geheimmiddel verstaan wij, die in ons blad alleen het oog hebben op *geneesmiddelen*, stoffen waarvan de samenstelling of de bereiding door den fabrikant geheel of ten deele wordt geheim gehouden, meestal met het oogmerk om zich zelf de voordeelen van de bereiding en den verkoop te verzekeren.

Ogenschenlijk zit hier geen kwaad in; men zegt dat dit een voordeel is, dat den uitvinder toekomt als belooning voor zijn uitvinding en wij gaan in deze bewering zooverre mede, waar het betreft een fabrikant, die, uit den aard der zaak, zijn uitvinding beschouwt uit een technisch en financieel oogpunt.

Bedenkelijker wordt de zaak, wanneer een dergelijk geheim-geneesmiddel, door een geneesheer of apotheker uitgevonden, als geheimmiddel wordt geëxploiteerd. Laatstgenoemden verliezen, door den

aard van hun betrekking, het recht zaken geheim te houden, die kunnen medewerken om zieken te genezen; op hen, willen zij hun menschlievend vak naar waarde uitoefenen, rust de plicht alles wat, naar hun opvatting, dienst kan doen tot verlichting van de lijdende menschheid, publiek eigendom te doen worden.

Maar, deze quaestie daargelaten, kunnen wij niet ontkennen, dat er sommige geneesmiddelen, enkelen van veel waarde, zijn, die in strikten zin tot de *geheimmiddelen* behooren, niet zoo zeer wat hun samenstelling betreft als wat aangaat de bereiding. Door een of ander fabrieks-geheim zijn ze gebracht in den toestand, zooals de geneesheer dien wensch.

Deze middelen en hun gebruik, waarvan het nut niet te ontkennen valt, te bestrijden is in de verste verte ons doel niet. Zoolang de fabrikanten van dergelijke praeparaten zorg dragen aan hun fabriek niet het kenmerk te geven van *kwakzalversmiddelen*, (kenmerken waarop wij terstond terugkomen), zoolang zullen wij die geheimmiddelen in ons blad onbesproken laten.

Intusschen, zooals wij reeds zeiden, vele geheimmiddelen zijn tevens kwakzalversmiddelen.

Onder deze laatste — de kwakzalversmiddelen — verstaan wij die talrijke, met den naam van geneesmiddelen bestempelde stoffen, die in het openbaar, in couranten of brochures tegen veelvuldige, soms geheel verschillende ziekten, voor iedereen worden aanbevolen, zonder dat de leverancier dier middelen kennis draagt van den lijder en van den aard van diens lijden.

Begrijpelijk is het, dat de meeste kwakzalvers moeite doen om de samenstelling van hunne meestal nietswaardige producten geheim te houden, dat zij trachten hunne waar te omsluieren met een waas van geheimzinnigheid, die de duidelijkheid van hun bedrog aan de oogen van het lichtgeloofig publiek onttrekt.

Dergelijke geheimmiddelen nu, *ware kwakzalversmiddelen*, wier eenig doel is het zieke publiek ten bate van gewetenlooze schurken te exploiteeren, zijn het doelwit van onze bestrijding.

Niet altijd echter zijn de kwakzalvers in staat hunne middelen geheim te houden.

In sommige landen zijn ze verplicht de samenstelling op de flesch of doos mede te deelen en — ten minste schijnbaar — voldoen zij aan die verplichting.

Maar ook daar, waar die verplichting niet bestaat, treedt het onverbiddelijk scheikundig en

microscopisch onderzoek op, om de ware samenstelling van hunne niets-beteekende middelen in het juiste daglicht te stellen.

Zij houden dan op *geheimmiddelen* te zijn . . . maar zijn ze daarom minder gevaarlijk?

In geenen deele; zij blijven *kwakzalversmiddelen*, een pest voor de maatschappij.

En zoolang niet en het gezond verstand en, indien dit, zooals thans, nog noodig blijkt te zijn, goede watten het kunnen doen om deze pest te stuiten, zoolang beschouwen wij het als onzen plicht, al onze krachten in te spannen, om het publiek voor te lichten en voor ondergang te behoeden.

Er bestaat geen essentieel verschil tusschen *geheime* en *niet-geheime* kwakzalversmiddelen.

Het is niet in hoofdzaak de samenstelling, die zoo'n middel kenmerkt, maar juist het doel dat er klaarblijkelijk mee wordt beoogd: het speculeeren n.l., door valsche gegevens, op ieders streven om zijn gezondheid te behouden of zijn geschokte gezondheid te herstellen en uit die valsche speculatie geld te slaan.

Wanneer wij in dagbladen of elders die opgeschroefde advertenties lezen, waarbij een of ander middel, onder een aanlokkenden naam, als onfeilbaar middel tegen deze of gene — of liefst tegen alle — kwalen (zelfs de ongeneeslijkste) wordt aanbevolen, zonder dat daarbij geneeskundig onderzoek en raadgeving noodig is, dan aarzelen wij geen oogenblik een zoodanig middel een kwakzalversmiddel te noemen, onverschillig of de samenstelling ons bekend is of niet.

Waarom wij dan, in onze artikelen, zoo dikwijls van de samenstelling gewag maken?

Alleen als middel ter overtuiging.

Helaas, 't is een treurig feit, maar waar, dat onze raadgevingen, te goeder trouw en geheel onbaatzuchtig aangeboden, bij het publiek veel minder geloof vinden dan de bedriegelijke leugens der op zijn geld azende kwakzalvers. Wanneer wij nu dat publiek kunnen zeggen: zie, deze en gene, u wel bekende stoffen koopt ge voor uw geld en die stoffen zullen zeker de wonderen niet doen, die de kwakzalver u voorspiegelt, dan bestaat er kans, dat ten minste enkelen worden overtuigd.

Maar niet altijd kunnen wij dit overtuigingsmiddel aanwenden.

Zelfs de beste chemicus of microscopist is niet altijd in staat de raadselen van een handig kwakzalver op te lossen. Er bestaan meerdere stoffen,

vooral van plantaardigen oorsprong, wier aanwezigheid, zelfs bij het meest nauwkeurige onderzoek, niet met zekerheid is aan te toonen.

Een geroutineerd kwakzalver weet dit en maakt juist van die stoffen gebruik in zijne middelen.

Het onderzoek van die middelen zal dus geen of een onvolledig resultaat opleveren.

Hebben wij, in die gevallen, wel recht om waarschuwend op te treden?

Gewis. Een der middelen om het publiek te overtuigen, ontbreekt ons; maar de kenmerkende eigenschappen van de kwakzalversmiddelen wijzen ons duidelijk den weg, dien wij te bewandelen hebben; de samenstelling is daarbij bijzaak.

Het middel van Graaf Matthei, bestaande uit zuiver water, en de Zwitsersche pillen van Richard Brandt, samengesteld uit aloë en tal van andere plantenstoffen, staan op gelijke lijn van kwakzalverij.

De kwakzalvers — 't zij dat hunne middelen geheim zijn of niet — zijn als de ratelslangen. Zij waarschuwen door hun optreden.

't Eenig onderscheid is, dat het publiek de eersten ontvlucht en zich door de laatsten laat omstrengelen.

Wanneer zullen zijne oogen ook voor dit gevaar opengaan?

BERICHTEN.

Mededeelingen van den plaatselijken Gezondheidsraad te Karlsruhe.

Door de GEBROEDERS WELTER te Hamburg wordt een *Universeel-maagzout* aangeprezen als een huismiddel, dat „binnen korten tijd alle maagkwalen geneest”.

Dit maagzout is niets anders dan dubbelkoolzure-soda van twijfelachtige zuiverheid. Ofschoon dit zout, bij sommige gevallen van maagstoornis, verzachting kan teweeg brengen, is toch zijn gebruik in vele andere gevallen nutteloos of zelfs ondoelmatig. De Gebr. Welter laten zich voor 100 gram van hun maagzout 60 Pf. betalen, terwijl 1 kilogram van het door hen gebruikte dubbelkoolzure-soda in den handel 40 Pf. kost.

Wij waarschuwen derhalve voor het aankopen van het maagzout.

Als middel tegen doofheid en oorsuizen wordt door JACOBY te Berlijn de *gehoorolie* van Dr. SCHMIDT, verbeterd door Dr. DEUTSCH, aanbevolen.

Die olie is een mengsel van cajeputolie, kanferolie en amandelolie. Dergelijke olieachtige mengsels zijn wel is waar in staat harde proppen van oorvet week te maken, zoodat zij beter kunnen worden verwijderd, maar zij zijn bij dieper gelegen oorgebreken en de daarmee gepaard gaande storingen in het gehoor, geheel werkeloos. Bij een werkelijke waarde van 20—30 Pf. laat Jacoby zich, voor 15 gram van zijn olie, 4 Mark betalen.

Wij waarschuwen daarom voor deze exploitatie.

Een zekere P. F. W. BARELLA te Berlijn beveelt, door kwakzalverachtige advertenties en brochures, een *Universeel-maagpoeder* aan, tegen alle soort kwalen van de spijsverteringsorganen.

Dit poeder bestaat uit dubbelkoolzure soda, vermengd met melksuiker, wijnsteen, salmiak, krijt en een bijna onmerkbaar hoeveelheid pepsine.

De aan dit poeder toegeschreven universeele geneeskraft bezit het niet; daarentegen is de prijs dubbel zoo hoog als in de apotheken, volgens den Duitschen artsenij-tax, wordt betaald.

Barella is herhaalde malen gestraft wegens onbevoegden verkoop van geneesmiddelen en eens wegens het voeren van een adellijken titel, n.l. van „Prins Friedrich Wilhelm Barella”, waartoe hij niet gerechtigd was.

Wij waarschuwen tegen den aankoop en het gebruik van het maagpoeder.

(Ook wij hebben in ons blad reeds tegen de gehoorolie en Barella's zout gewaarschuwd. RED. MBL.)

Mededeeling van den President van Politie te Berlijn. Onder den naam van „*Elixir Godineau*” wordt meermalen in de dagbladen een middel tegen bloedarmoede aanbevolen.

Dit middel wordt tegen 16.75 Mk. per flesch verkocht en komt, volgens het onderzoek, overeen met *sukkerstroop*, waarbij 2% vleesextract is gevoegd.

Het bovenstaande wordt ter algemeene kennis gebracht en het publiek tegen het koopen van dit middel gewaarschuwd.

Boom's kina koortsdroppen en Boom's slijm-, gal- en maagpillen.

Wanneer wij, op 't voorbeeld van oude romans of tooneelstukken, ons artikel met een tweeden titel zouden versieren, zouden wij hier, zeer gepast kunnen bijvoegen: „of van kwaad tot erger.”

De apotheker Boom, vroeger te Meppel, thans te Arnhem woonachtig, vat zijn vak op een eigenaardige wijze op.

De manier waarop hij zijn *maagpoeder* aan den man brengt, waarbij hij niet schroomt verschillende kwalen op te noemen, waartegen dit poeder heet te helpen, hebben wij reeds herhaalde malen in dit blad besproken.

Of nu de exploitatie van dit middel zulke goede resultaten, voor Boom n.l., heeft opgeleverd, dat daardoor de lust is opgewekt om op den ingeslagen weg voort te gaan, of dat de resultaten minder gunstig waren en dat de zaak daarom met andere middelen moet worden beproefd, weten wij niet, maar wel weten wij, dat Boom in de laatste tijden, door advertenties en op andere wijze, de aandacht van het lijdend publiek tracht te vestigen op twee nieuwe (?) præparaten, onder zijn naam verkocht.

Het eerste is:

Boom's kina koortsdroppen, aanbevolen tegen: „Koude koorts, Binnenkoorts, Gal- en Moeraskoorts, Hoofdpijn.” Tevens als „Eetlustopwekkend.”

Op het etiket van het fleschje waarin de druppels zijn, staat geschreven: „Kinadroppels van Dr. de Vrij” en inderdaad leerde het onderzoek van den heer G. B. SCHMIDT te Amsterdam, dat de inhoud van het fleschje met den naam op de etiquette overeenkwam.

Maakt nu die handelwijze van Boom een bespreking in ons Maandblad noodzakelijk?

Wel zeker.

Dat hij, als apotheker, kinadroppels van Dr. de Vrij verkoopt, is zijn recht, en zal niemand hem euvel duiden, maar dat hij deze bekende vloeistof annonceert als „*Boom's kina koortsdroppen*” en daarbij alle kwalen, hierboven genoemd, opsomt, waartegen die droppen zouden helpen, dat is een handelwijze, die wij altijd als die van een *kwakzalver* hebben bestempeld.

Nog ergerlijker treedt Boom te voorschijn met:

Boom's Slijm-, Gal- en Maagpillen. Deze pillen hebben wij, in de couranten, nog niet geadverteerd gezien, maar toevallig viel ons oog op het volgend plakkaat, dat voor de ramen van een banketwinkel was uitgesteld:

„Kennisgeving.

Alleen alhier verkrijgbaar de wereldberoemde *Boom's Slijm-, Gal- en Maagpillen*.

Ze zijn onmisbaar tot zuivering van het bloed, uitstekend tot bevordering der spijsvertering, geheel doeltreffend tot bevrijding van gal en zeer aan te bevelen bij leverziekte, geelzucht, verstopping en onderbuiks-ingewanden.

Prijs per doos 55 cts.”

Nieuwsgierig of deze weldoener der menschheid de ons bekende maagpoeder-fabrikant was, kochten wij een doosje, en, jawel, op het doosje stond het volgend etiket:

„Hoofd-Depôt C. de Boer te Sneek.

Slijm-, Gal- en Maagpillen

's morgens en 's avonds 1 à 2 pillen.

Prijs per doos franco huis 55 ct.

Vervaardigd bij Apotheker Boom te Arnhem.”

Wat die pillen bevatten konden wij wel vermoeden, doch, om zeker te zijn, lieten wij ze aan een onderzoek onderwerpen. Ons lid, de heer H. VAN GELDER, te Haarlem, die het onderzoek verrichtte, deelde ons mede, dat het hoofdbestanddeel der 50 pillen, in het doosje aanwezig, was de bekende aloë.

In dit opzicht komen dus de pillen geheel overeen met de door andere fabrikanten in den handel gebrachte *slijm- en maagpillen*, met de Zwitsersche pillen, de pillen van Holloway, de Urbanus-pillen en al die andere kwakzalverspillen meer.

Boom staat dus, ook wat de wijze van aanbeveling betreft, met Holloway, Brandt en dergelijke op één lijn.

Dat het een leugen is, dat deze pillen „onmis-

baar zijn tot zuivering van het bloed, uitstekend tot bevordering der spijsvertering” en wat er verder van die pillen wordt verteld — dat het daarentegen waar is, dat een geregeld gebruik van deze pillen, vooral voor sommige gestellen, hoogst nadeelige gevolgen kan na zich slepen, behoeven wij niet meer te zeggen na al 't geen wij reeds over aloë-houdende pillen hebben medegedeeld.

Wij waarschuwen ernstig tegen het geregeld gebruik van de *Slijm-, Gal- en Maagpillen* van Boom te Arnhem.

Boom heeft de gewoonte om nu en dan, wanneer wij hem in ons blad (zeker niet tot ons genoegen) behandelen, een brief of briefkaart vol hatelijkheden te zenden aan den Secretaris-Penningmeester van onze Vereeniging.

Ofschoon alle stukken, voor de redactie bestemd, aan den heer SCHMIDT moeten worden geadresseerd, zijn toch de hatelijkheden aan het verkeerde adres.

Slechts zelden bevat het Maandblad iets van de hand van den heer Schmidt, die trouwens geheel buiten de redactie staat.

Wij, de redacteuren, maken dus aanspraak op die hatelijkheden, zij komen ons toe.

Of ze ons zullen deren? Och, wanneer wij ons alles zouden aantrekken, wat de door ons aangevallen kwakzalvers ons naar het hoofd werpen (men ziet het meer dat sommige lui erg boos worden, wanneer men hun de waarheid zegt), dan zouden wij doodziek van verdriet moeten zijn.

En, we zijn nog volmaakt gezond.

Laxerpoeder van Dr. Badout.

Weer een exploitatie van de Centraal Apotheek te Amsterdam.

Eerst *docter Louvris*, nu *docter Badout*, misschien de volgende week weer een præparaat van een anderen docter, wiens bestaan, naar het schijnt, alleen bij den centraal-apotheker bekend is, en zoo gaat het geregeld voort op den weg, dien geen apotheker moest betreden.

Want dat de verkoop van het *Poudre saline rafraichissante du Dr. Badout*, zoo luidt de fransche titel van het vermoedelijk Nederlandsch præparaat, al niets anders is dan een poging om het publiek op eigenaardige wijze geld uit de zak te kloppen, valt ons niet moeilijk duidelijk te maken.

In onze dagbladen wordt het poeder aldus aanbevolen:

„Laxerpoeder van Dr. Badout

vervangt Bitterwater, is duizendmaal goedkooper. 1 glas Bitterwater, van dit poeder bereid, kost nog geen kwart cent. Reeds in de Hospitalen van Parijs en Londen met groot succes in gebruik.

Verkrijgbaar bij alle Apothekers en Drogisten in Nederland. Verkoop en-gros Centraal Apotheek Amsterdam.

Eisch handteekening „Dr. BADOUD.”

Welnu, aangenomen dat die bewering van „duizendmaal goedkooper” juist is, dan kunnen wij onzen lezers de verzekering geven dat zij, als zij soms dit middel wenschen te gebruiken, (wij raden het niet aan) nog wel vijfmaal goedkooper terecht kunnen.

Want het beroemde Laxerpoeder van Dr. Badout, dat per doos van 150 gram inhoud voor een gulden wordt verkocht, is, volgens het onderzoek van ons lid, den heer H. v. GELDER te Haarlem, niets anders dan het algemeen bekende *Engelsch zout*, een stof, die in den apotheek voor hoogstens 15 cent de 150 gram wordt afgeleverd.

Goedkoop toch, die Centraal Apotheek; niet waar? Maar wij hebben nog een andere opmerking, wat de exploitatie van dit Laxerpoeder betreft.

Ofschoon het niet direct als geneesmiddel wordt aanbevolen, maar voor „un usage purement hygienique,” gelooven wij toch dat er vrij wat valt af te dingen op de verklaring, die op de doos (altijd in 't Fransch) voorkomt: „dit poeder past voor elken leeftijd en elk gestel.”

Vraag eens aan uw geneesheer of hij u zou aanraden zwakke en ziekelijke personen elken dag een theelepeltje van dit zout te geven of jeugdige kinderen elken dag op een halven theelepeltje te tracteeren.

Wij zijn er zeker van, dat hij het U ernstig zou afraden; een *geregeld gebruik* is voor *elken leeftijd* en *elk gestel* lang niet altijd onschadelijk.

Loodvergiftiging.

Wij ontleenen het onderstaande aan het *Nieuws van den Dag*:

„Eenigen tijd geleden werd in het Binnen-Gasthuis te Amsterdam een jonge man opgenomen. Hij had reeds eenige jaren aan asthma geleden, een kwaal die voortdurend toenam, zoodat hij zich soms nauwelijks kon bewegen door de hevige benauwdheid waarmede hij werd bezocht. Plotseling echter was die kwaal zoo goed als geweken, maar in plaats daarvan werd hij overvallen door uitputting en zwakte, waardoor hij voortdurend het bed moest houden, en ten slotte zelfs den dood nabij scheen. Er kwamen verschillende geneesheeren bij, die den patiënt herhaaldelijk onderzochten en verschillende middelen toepasten, zonder dat de zieke daarbij echter baat vond. Zij schudden het hoofd over dit raadselachtig geval en keurden het ten slotte goed, dat de man naar het Gasthuis werd overgebracht. Ter eere van de faculteit moet worden vermeld dat Prof. Hertz — beroemd om zijn diagnose op-het-eerste-gezicht — onmiddellijk verklaarde: „Dat is natuurlijk niets anders als loodvergiftiging!”

„De patiënt werd met de grootste zorg verpleegd en kwam langzamerhand weder bij krachten, maar zelfs thans, nu hij het Gasthuis weder verlaten heeft, mag hij slechts enkele uren per dag het bed verlaten en gevoelt zich nog uiterst zwak.

„De vraag was natuurlijk, hoe hij die loodvergiftiging had opgedaan. Vroeger, d. i. vóór het tijdperk van de Duinwaterleiding, waren dergelijke gevallen aan de orde van den dag, maar thans komen ze hoogst zelden voor, een verklaring voor de omstandigheid, dat de geneesheeren de typische verschijnselen niet zoo spoedig hadden herkend.

„De asthmalijder had reeds velerlei middelen aangewend, maar toen zijne benauwdheid steeds verergerde, was hij, ten einde raad, bezweken voor den vriendelijken drang in zijn naaste omgeving, om eens een middelje te probeeren, waardoor „de buurman aan den overkant”, die aan longtering leed, zoo goed als genezen was. Men kon nooit weten, en hetzelfde middel had reeds vele andere menschen op de been geholpen. (N.B. Toen de patiënt later een onderzoek instelde naar het welvaren van die anderen, is hem gebleken dat die — voor zoover de namen en adressen bekend waren — toevallig allen reeds uit het rijk der levenden waren verdwenen.)

„Het wondermiddel werd dus gehaald en ingenomen.

„Op een der grachten in den Jordaan woont een oude juffrouw, (de bekende juffr. op de Bloemgracht) die daar reeds jarenlang als wonderdoctores een praktijk uitoefent, welke menig geneesheer van naam haar zou benijden. Zij heeft middelen voor alle kwalen, geneest kanker, tering, uitslag, zeere oogen, dikke beenen, gezwollen van allerlei aard en nog veel meer. Van haar kan gezegd worden, dat de wetenschap van honderden geneesheeren in dit hoofd is gevaren. Zij staat letterlijk voor niets, maar het verwonderlijkste van hare geneeswijze is toch hierin gelegen, dat zij voor al die kwalen betrekkelijk zoo weinig verschillende middelen toepast, medicijnen, welke zij echter in hoogst eigen persoon vervaardigt.

„Haar spreekuur duurt den geheelen dag, soms staan de patiënten, meest vrouwen met of zonder kinderen, in troepjes voor hare woning, en des Maandags, wanneer de boeren in de stad komen, is het altijd een waar gedrang. Zelfs komen ze van heinde en ver in karretjes aanrijden, die goede buitenlui, om zalfjes en drankjes te halen, en nu en dan komt een schuit vlak voor haar huis in de gracht liggen, om een zieken schipper zoo dicht mogelijk bij haar te brengen. Dan kan men het schouwspel genieten, dat deze wonderdoenster afdaalt van haar hooge stoep en zich aan boord begeeft om den zieke in de roef de onfeilbare middelen toe te dienen.

„Deze vrouw nu werd geraadpleegd over het asthma van den zieke, en natuurlijk beschaamde zij ook ditmaal de verwachtingen niet. Toen haar de verschijnselen van de kwaal, de ouderdom en de omstandigheden van den patiënt waren medegedeeld, gaf zij een soort van consert mee met de aanwijzing, dat de man daarvan tweemaal per dag een thee-

lepeltje moest innemen. Dan zou hij wel spoedig beter worden.

„Het moet erkend worden, dat de lijder na het gebruik minder last had van asthma, maar het geneesmiddel was veel erger dan de kwaal, omdat hij een ziekte in ruil kreeg, welke hem bijna het leven kostte. Thans, nu hij weder aan de betere hand is, komt trouwens zijn oude kwaal weder te voorschijn, want naarmate de loodverbinding uit zijn lichaam wordt afgevoerd, treedt het asthma weer meer op den voorgrond, volgens een bekend verschijnsel, dat de eene kwaal de andere tijdelijk bedekt zonder haar geheel op te heffen.

„Overeenkomstig de verklaring van den professor werd in het zalfje, bij scheikundig onderzoek (van den heer G. B. SCHMIDT), wel deugdelijk lood aangetoond, en op grond hiervan heeft de vergiftigde thans tegen de dokteres een aanklacht ingediend, vooreerst wegens de vergiftiging zelve, maar bovendien, in civiele actie, eene eisch tot schadevergoeding, omdat zijne zaak gedurende een langdurige ziekte nagenoeg geheel is verlopen.

„Deze aanklacht zal nu wel gevolgd worden door eene strafrechtelijke vervolging wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.” —

Hoe het mogelijk is dat zulke dames, als de Jufvr. op de Bloemgracht, wier namen en bedrijf toch voldoende bekend zijn — en die toch ook aan de ijverige Amsterdamsche recherche niet onbekend zullen wezen — ongestoord haar bedrijf (of misdrijf?) kunnen uitoefenen is ons een raadsel.

Of zijn de geneeskundige wetten er om niet te worden toegepast?

Een treffend feit.

Vergiftiging door een middel tegen ongedierte.

In de *Friesche Courant* beschrijft Dr. P. DE JAGER te Ternaard het volgend treffend feit, dat wij, met de daaraan gevoegde beschouwingen, genoeg van belang achten om in ons Maaandblad over te nemen:

„Zaterdagavond 21 April werd ik haastig gehaald bij een arbeider op een uur afstand van mijne woning. De vrouw van den boer, bij wien hij arbeider was, zou hem bij 't naar huis gaan een borrel geven. Bij vergissing — het was in den schoonmaaktijd en de flesschen waren buiten haar weten verplaatst — schonk zij hem vocht in uit eene flesch, welke inhoud zij gebruikte tegen het ongedierte op de hoofden der kinderen. Van welken aard dat vocht was, hoe het samengesteld was, wist zij mij niet op te geven. Ze wist mij zelfs niet te zeggen bij wien het gekocht was. Alleen het dorp van waar het gekomen was, was haar bekend. De arbeider werd ziek en bezweek Donderdag daaropvolgende. De aard van de ziekte maakte het waarschijnlijk, dat het vocht arsenicum, rattekruid, bevatte.

Ik behoef wel niet te vermelden, dat de weduwe van den flinken, nog jeugdigen arbeider, zoowel als de boer en de boerin diep verslagen zijn door dit ongeluk en dat de deelneming algemeen is.

Aan wien de schuld? Mijns inziens direct aan niemand, indirect aan velen. De boerin vertelde mij, dat het vocht zeer veel gebruikt werd tegen „onzuiverheid” der kinderhoofden. Kwaad zag zij er niet in, ze wist zelfs niet, dat het vergif bevatte. Op deze roekeloosheid, niet in 't bijzonder van haar, maar van de velen, die vergif gebruiken om kinderhoofden in te smeren, wensch ik in de eerste plaats te wijzen. Er zijn bijna geene schoolbezoekende kinderen, die niet voor en na ongedierte opdoen. Voor zindelijke huismoeders is dat eene grievige, voor de kinderen een onaangename last, maar door de hoofden dagelijks te wasschen en te kammen, wordt dit ongedierte zonder eenig bijzonder hulpmiddel gemakkelijk verwijderd. Ongelukkig zijn er nog al te veel huismoeders, die, hoe zindelijk overigens op hunne woning en hunne verdere omgeving, de oude les van Vader Cats schijnen op te volgen. Onder zijne gezondheidslessen vindt men het volgende rijm:

„Wascht Uw handen,

Wascht Uw tanden,

Wascht Uw goed;

Maar wascht zelden Uwen voet.

En wat er immer ook geschiedt

En wascht Uw hoofd zijn leven niet!”

Het is verbazend, hoe onzindelijk de overigens zindelijke Nederlandsche natie is op het eigen lichaam. Handen en aangezicht worden gewasschen. Maar daar blijft het bij. Jaarlijks, bij de vaccinatiezittingen, ben ik genoodzaakt eenige kinderen naar huis te zenden om ze eerst de armen te laten wasschen. Wanneer ik dit niet deed, zou ik gevaar loopen met de vaccinestof, vuil van de huid, en daarmee schadelijke bacteriën, in te enten, die oorzaak zouden kunnen zijn van het ontstaan van vuile, rottende pokken, ja zelfs van bloedvergiftiging.

Die vuile hoofden nu worden met vergif ingesmeerd. En al sterft nu ook tengevolge daarvan het ongedierte, zoo blijven toch nog eenigen tijd de gevolgen, de jeukende huidplekjes achter. Het kind krabt en bevuilt zijne handen met het vergif. En met die vergiftigde handen vergiftigt het mischien een oogenblik later zijn boterham of de een of andere lekkernij. Als de vingers daarmee bevuild worden, worden ze zorgvuldig afgelikt om niets te laten verloren gaan. Het is aan niemand bekend, hoeveel maag- en darmaandoeningen, die bij kinderen vaak plotseling, zonder aantoonbare oorzaak ontstaan, aan het luizevergif toegeschreven moeten worden.

Ieder, die dit leest, zegge het voort! Gebruik geene middelen, voordat Gij U bij deskundigen van de betrekkelijke onschadelijkheid overtuigd hebt.

Draagt dus onverstand en roekeloosheid eenige schuld aan het bovenvermeld betreurenswaardig feit: de grootste schuld valt indirect op de politie en justitie.

Er is misschien geen land, waar de wetten tegen kwakzalverij met geneesmiddelen gestrenger zijn, maar ook geen land, waar deze wetten slechter toegepast worden, zoodat ze tot een bijna doode letter geworden zijn. Geen land, waar de kwakzalverij met geneesmiddelen meer ongestraft en weliger tiert dan het onze — Amerika misschien uitgezonderd.

Volgens de wet mogen geene geneesmiddelen, waarvan lijsten samengesteld zijn, beneden eene zekere hoeveelheid verkocht worden. Bevoegd alleen is de apotheker. En nu worden dagelijks een onnoembaar aantal dier middelen openbaar in de couranten geadverteerd, hunne deugden geprezen en alom bij onbevoegden verkrijgbaar gesteld tegen een bepaalden prijs.

De politie bemoeit zich niet met deze openbare wetsovertreding. Want in de meeste dier middelen valt het niet moeielijk stoffen aan te wijzen, die in de geadverteerde hoeveelheid alleen door apothekers verkocht mogen worden. En wanneer ook al een enkele maal een ambtenaar van het geneeskundig Staatstoezicht of een ijverig ambtenaar van het openbaar ministerie eene vervolging uitlokt, zoo volgt toch gewoonlijk vrijpraak op de klaarblijkelijke wetsovertreding, of zulk eene belachelijk geringe boete, dat daardoor de overtreding eerder bevorderd dan tegengegaan wordt.

Onze wetten zijn veel te gestreng en daardoor niet te handhaven. Kwakzalverij bestaat op elk gebied en is door wetten niet te keeren. Er zal eerst een eind aan komen, wanneer de menschen ontwikkeld genoeg zullen zijn om zich niet te laten bekwakzalveren. Zaten niet leden van den hoogen raad vooraan bij de Sequah-zittingen?

Het is reeds lang hoog tijd geweest om de wet op den verkoop van geneesmiddelen in te trekken en door een andere te vervangen. Wetten, die niet gehandhaafd kunnen worden, hebben zich zelf overleefd en doen meer kwaad dan goed. De eerbied voor de wet gaat daardoor verloren.

Maar eene wet, die verbiedt vergiften te verkoopen — zonder de koopers met den aard van het vergif en het gevaar, dat aan het gebruik verbonden is, bekend te maken — mag niet langer op zich laten wachten. En de overtreders dienen streng gestraft te worden.”

Rechtzaken.

Voor den kantonrechter te Utrecht stond dezer dagen terecht J. v d. W., landbouwer aldaar, tegen een op aanwijzing van den inspecteur van den geneeskundigen dienst, dr. Verspyck, een vervolging was inge-

steld wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst. Als getuigen werden gehoord P. M. Degenhardt, huisvrouw van H. van Veen, Pelganta, schoorsteenveger, rookverdrager en wijnhandelaar, H. de Groot, melkhandelaar te Utrecht, alsmede de heer Vitringa, gepensioneerd rector van het gymnasium, wonende te 's Gravenhage.

Al deze getuigen vloeiden over van lof over den beklagde die hen, nadat verschillende geneeskundigen hun hadden behandeld en hunne kwaal voor kanker verklaard, een geneesmiddel bestaande in poeders en bij de drie eerste gevallen ook in een smeersel (door de getuigen balsem van Maltha genoemd) had gegeven, waarbij zij na een betrekkelijk kort gebruik zeer veel baat hadden gevonden. Juffrouw van Veen verklaarde dat zij zich nog nooit zoo gezond had gevoeld als heden. Pelganta, die kanker op de tong had, was ook veel beter geworden. De Groot voelde zich geheel hersteld van zijne maagkwaal en de heer Vitringa deed een omstandig verhaal hoe hij aan een inwendig gezwellijde ondragelijke smarten had geleden en daarover vergeefs twee medici te 's Hage en prof. Talma te Utrecht had geraadpleegd. Toen was hem het gerucht ter oore gekomen, dat J. v. d. W. een middel tegen kanker bezat, en nadat deze op zijne uitnoodiging tot hem was gekomen, had hij poeders van hem ontvangen en deze met f 3 betaald, ofschoon v. d. W. verzekerde dat betaling onnoodig was en het den heer Vitringa vrij stond al of niet een geschenk te geven aan de broederschap of vereeniging in Duitschland, van wie v. d. W. de geneesmiddelen betrok.

De heer Vitringa had de eerste hijeenkomst met v. d. W. eerst in Maart van dit jaar, maar hij heeft reeds zooveel baat bij diens poeders gevonden dat het gevoel bijna verdwenen is en hij volstrekt geene pijn meer heeft.

Daardoor bestaat dan ook bij hem het voornemen om wanneer zijn herstel zich handhaaft aan v. d. W. ten behoeve van de (onbekend gebleven) broederschap in Duitschland nog een flink cadeau te doen toekomen.

Het O. M. de reeds veel besproken vraag in het midden latende of het wenschelijk was iedereen vrijheid te geven geneeskundige hulp te zoeken daar en bij wien hij dit verlangde, was van oordeel dat in alle geval de wet door v. d. W. was overtreden, doch eischte slechts eene boete van f 10, subs. een dag gevangenis, omdat uit het getuigenverhoor gebleken was dat v. d. W., ofschoon geld voor de geneesmiddelen aannemende, niet uit winstbejag gehandeld had.

De verdediger van beklagde, dezen schetsende als een welgesteld en om zijne liefdadigheid bekend landbouwer, wees er op dat deze vervolging niet in het belang der maatschappij kon zijn, maar haar veel meer zou schaden, indien v. d. W. tengevolge van eene veroordeeling mocht ophouden zijnen zieken naasten de geneesmiddelen, die blijkbaar zulk een heilzamen invloed uitoefenden, te verschaffen. Hij meende ook dat, wat door den bekl. was verricht, niet als uitoefening der geneeskunst kon worden beschouwd, evenmin als men dit aan hem pleiter kon ten laste leggen, omdat hij wel eens iemand eenige poeders antipyrine had gegeven die klaagde over hoofdpijn des avonds, of aan eene welwillende huismoeder, die aan eene andere eene flesch levertraan gaf voor haar kind, dat aan klieren leed.

Pleiter vroeg ontslag van rechtsvervolging, resp. vrijspraak. Uitspraak over 8 dagen. N. R. Ct.

De ideaal-toestand, waarnaar de drogisten, blijkens hun de vorige week aan den minister ingediend rekest, blijkbaar streven, schijnt nog niet voor hen aangebroken, want nog steeds worden vervolgingen ingesteld tegen winkeliers in drogerijen wegens verkoop van geneesmiddelen. Zoo werd Vrijdag 15 Juni, door de Vijfde Kamer der rechtbank te Amsterdam de zaak behandeld van den heer S., winkelier in chemicaliën, die door den kantonrechter was veroordeeld tot betaling eener geldboete van f 10 en die van dit vonnis in hooger beroep was gekomen. De appellatant zou aan een persoon, die bij hem gezonden was door den onbezoldigden rijksveldwachter v. d. Loo, speciaal belast met het opsporen van overtredingen der wet op de artseneijbereidkunst, verkocht hebben voor 10 cents *chinine* en *chloras calicus*. De winkelier ontkende, doch het O. M. waargenomen door mr. Wentholt achtte het vonnis juist geweest en vroeg bevestiging daarvan. De raadsman van den appellatant, mr. G. W. van Giech, de drogistenvervolging besprekende, hoopte dat het rekest van den bond bij den minister een gunstig onthaal zou vinden en de wet op den verkoop van geneesmiddelen spoedig gewijzigd zou worden. Op rechtskundige gronden, ontleend aan de wet van 1865, bestreed pl. dat aan appellatant een strafbaar feit was ten laste gelegd en concludeerde verder op feitelijke gronden tot vernietiging van het vonnis en vrijspraak of ontslag van rechtsvervolging.

Na korten re- en dupliek wordt de uitspraak bepaald op 29 Juni. N. R. Ct.

Oprechte Haarlemmer Olie.

Sedert onheugelijke jaren voert de firma Tilly te Haarlem het wapen der gemeente als bewijs, dat zij de echte Haarlemmer olie levert. De firma heeft het wapen echter niet gedeponeerd, wat wel is geschied door een jonge firma, die nu de eerstgenoemde in rechten aanspreekt wegens het voeren van dat wapen, zonder daartoe het recht te hebben.

Voor de firma Tilly treedt op mr. Joh. Enschedé en voor de jonge firma de zaakwaarnemer Dekker.

De zaak komt nog deze maand voor. (Telegraaf.)

V a r i a.

Een onderwetsche reclame voor een middel van onzen tijd. De koopman in Volta-kruizen, die Zaterdag gewoonlijk op het Vredenburg te Utrecht zijnen handel drijft, volgt tegenwoordig eene andere methode dan tot dusverre om de aandacht van het publiek te trekken. Hij gaat, naar oude gewoonte, op een stoel staan, kijkt minachtend naar alle richtingen rond, neemt de uiteinden van zijn zwarten knevel tusschen duim en vinger van beide handen, en draait die tot een punt. Dan neemt hij een witte flacon van zijn tafeltje, schenkt zich een weinig water in een glas, en drinkt dat uit, terwijl hij met de tong klapt alsof hij zijn publiek wil duidelijk maken, dat hem dit lekker smaakt. Daarna knikt hij met eenige tevredenheid zijn toenemend auditorium toe, en groet dit bevel door het afnemen van den hoogen hoed. Spreken doet hij geen woord. Hij neemt een spel kaarten in de hand, schudt die dooreen alsof het om zijn leven te doen is, en gooit dan die kaarten een voor een met eene vlugge vingerbeweging in de lucht. En als al die kaarten op deze wijze over het Vredenburg zijn geslingerd — daar gaat wel een minuut of vijf mede heen, gedurende welken tijd de boeren het stom van verbazing aanstaren — neemt hij een walddoorn, en doet daarop allerlei vergeefsche en potsierlijke pogingen om er geluid uit voort te brengen. Eindelijk, tot zijne blijkbare vreugde, gelukt hem dit, en blaast hij een deuntje, waarmede hij ook tegelijk de spraak schijnt terug te krijgen. Weer neemt hij zijn hoed af en spreekt: Zoo waar als ik hier onder den blooten hemel sta, ik kan raden wat jelui tegen elkaar gezegd hebt. Jan die zei tegen Piet: is die mijnheer gek? en Piet zegt tegen Jan: neen, die meneer is niet gek, maar die speelt een ballet. Maar Jan en Piet hebben het allebei mis, want ik ben niet gek en ik speel geen ballet. Maar ik sta hier voor jullie belang, niet voor mijn eigen voordeel, maar alleen voor mijn naam en mijn reputaasje als fatsoenlijk mensch. En dat hoef ik eigenlijk niet eens te doen, want jullie kennen me wel; mijn naam is genoeg bekend. Of lezen jullie geen couranten, journalen en dagbladen? Daarin heeft toch iedereen kunnen lezen, dat ik door den beroemden professor Volta ben aangesteld — hier verhoogt hij het effect door het gele lint met koperen medaille om den hals te hangen — tot eenig translateur voor Nederland en de koloniën van zijne beroemde kruizen, die naar hem Volta-kruizen worden genoemd.

En na deze inleiding gaat hij voort met de beschrijving der geneeskrachtige eigenschappen van die kruizen, leest dankbetuigingen van door alle dokters hopeloos verklaarde, maar door hem genezen patiënten, en neemt, telkens als daarin de naam van het Opperwezen, of zelfs maar van een burgemeester van een of ander dorp genoemd wordt, den hoed af, en eindigt zijn speech door met daden te bewijzen — hij steekt daartoe eenzich anmeldenden boer met kiespijn een kruis in den mond, en geneest hem sabbet en „voor goed” — dat zijn kruizen onfeilbaar zijn. En als hij dan zijn dreigement uitgesproken heeft, dat als hij eenmaal van den stoel zal afgestapt zijn, die kruizen voor geen rijksdaalder meer van hem te krijgen zijn, want als men niet gretig van zijne menschevriendheid profiteeren wil dan „verdraait” hij het ook — dan worden van alle zijden handen omhoog gestoken, om zoo'n kruis machtig te worden.

Nu, hij laat geen enkelen liefhebber onbevredigd, en onder nadrukkelijke verklaring, dat de menschen niet moeten denken met een sjarletan, kwakzalver of tandentrekker te doen te hebben, maakt hij goede zaken. (Utr. Dagbl.)

Hij had gelijk. „Wat gaat het toch met de praktijk!” had dokter Kruiders al langen tijd gezucht, „hoe langer hoe minder patiënten.” En daar de man ook niet met aardsche goederen was bedoeld, verviel hij tot finale armoede.

In dezen toestand kwam hij op het zonderlinge idee zijn geneeskundige boeken te verkoopen.

„Maar, beste vriend!” antwoordde de apotheker Vyzelaar, wien de dokter zijn voornemen te kennen

gaf, „op deze wijze zult ge u geheel in 't ongeluk helpen; uwe collega's en de kwakzalvers zullen voor een appel en een ei in 't bezit komen van uwe boeken en er hun voordeel mee doen.”

„Laat hen begaan,” meende dokter Kruiders, „ge zult zien, dat ik juist door dien verkoop weer 't heertje word.”

De dag van 't boelgoed was daar.

Menschen van allerlei slag boden ijverig tegen elkaar op en zoo gingen al de geneeskundige werken van den dokter, ook de latijnsche, tegen een billijken prijs van de hand. De koopers, meest onnoozele lieden, gingen naar huis, in den zoeten waan verkeerende, dat ze nu geen dokter meer noodig hadden, maar zich zelf wel konden genezen.

Ze zochten in de boeken naar geneesmiddelen voor allerlei kwalen, maar leerden daardoor ook een menigte nieuwe ziekten kennen, waarvan ze te voren nooit gedroomd hadden en — zóó kan de verbeelding den mensch parten spelen — ze geloofden weldra, aan die ziekten te lijden.

Ze trachtten echter zich zelf te genezen, maar dat pakte jammerlijk verkeerd uit en de angst voor den dood dreef hen naar den geneesheer, zoodat dokter Kruiders binnen korten tijd zijn praktijk bijna niet na kon komen.

Zijne boeken kreeg hij deels gratis, deels voor 'n kleinigheid terug en hij kon tegen zijn vrienden met recht zich beroemen, dat niemand de menschen beter kende dan hij.

Ja, das liebe Publikum

Ist und bleibt gewöhnlich dumm.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

E. Berendts, apotheker te Maastricht.

C. Denau Ez., Delft.

A. J. P. L. te L. Dank voor de toezending; de drank van v. d. Helm is reeds besproken in ons nummer van December 1891. Wij zullen het desbetreffende artikel nog eens opnemen, zoodra de ruimte het toelaat.

— Van vele artikelen, die nog op bespreking wachten, is het resultaat van het onderzoek nog niet bekend.

Herhaalde Waarschuwingen.

Theophile's Haarkleurmiddel. Die Theophile is nog altijd druk in de weer om dit kleurmiddeltje aan den man te brengen. In den laatsten tijd, nu hem bijzonder veel concurrentie aangedaan wordt, zoekt hij zijne kracht vooral in het wijzen op de schadelijkheid van andere haarkleurmiddelen.

Tot op zekere hoogte heeft Theophile gelijk; die andere haarkleurmiddelen bevatten veelal opgelost lood, en zulk een oplossing is niet alleen een zwaar vergift als men er onvoorzichtig iets van mocht drinken, maar het voortdurende gewone gebruik, bestaande in het bestrijken van het haar hiermede, kan ook langzamerheid loodvergiftiging veroorzaken.

Intusschen gaat de groote Amsterdamsche „haarkunstenaar” te ver, wanneer hij hier tegenover beweert, dat zijn haarkleurmiddel geheel onschadelijk is. Zijn middel is namelijk een zeer verdunde oplossing van *Zilvernitraat*, helseche steen, en deze is ook vergiftig, zoodat, indien kinderen of dienstboden er van mochten snoepen, zij er even erg aan toe zijn als wanneer zij een dier loodhoudende middeltjes hadden genomen. Bij het gewone gebruik echter voor het kleuren van het haar is deze zilvernitraat-oplossing van Theophile zeker veel minder slecht dan die loodhoudende middeltjes. Men heeft (zie Maandbl. no. 3. Jaarg. VI) weleens meenen op te merken, dat ook het kleuren met zulk een oplossing nadeelige uitwerking had gehad, maar hieromtrent bestaat geen zekerheid.

Wie zekerheid wil, die wijze alle haarkleurmiddelen de deur en drage, hij zij al of niet reeds bejaard, zijn haren zooals de natuur hem die geschonken of veranderd heeft.

Haarlemmerolie. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zoowel uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament” — zoo leest men o.a. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard.” In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheken onder den latijnschen naam *balsamum sulphuris terebinthinatum* voorkomt en bestaat uit lijnolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. Een zeer klein fleschje van 4 gram inhoud kost 20 cent en zou met 5 cent ruim betaald zijn. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinige goede uitwerking van het praeparaat en schrijven het hoogst zelden, en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in enigszins groote hoeveelheid te nemen; de schadelijke gevolgen van het gebruik zijn reeds meermalen met volkomen zekerheid aangetoond.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 868.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Drank van der Helm.

Berichten: Publicaties van den gezondheidsraad te Karlsruhe: a. scheikundig praeparaat van Molfenter; b. genezing per brief. — Reclames. — Een brillenkoopman, handelaar in geneesmiddelen.

Grootere artikelen: Maatregelen tegen kwakzalverij in Italië. — Openlijke dankbetuiging gestraft. — Eureka. — Recepten op scheurkalenders; goed gemeend maar toch gevaarlijk. — De bruine zalf. — Zijn de kwakzalvers te goeder trouw? — Genezing van dronkenschap.

Rechtzaken: Een koud-water-genezer te Haarlem.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Migräne stifte.

Brank van der Helm.

't Is moeilijk ingewortelde vooroordeelen te bestrijden.

Het veelvuldig gebruik van den „drank van der Helm”, gaf ons in December 1891 het onderstaand artikel in de pen. Van verschillende zijden ontvangen wij echter in den laatsten tijd de mededeeling dat het middel nog veel — vooral op het platte land — wordt gebruikt; dit gaf ons aanleiding, hetzelfde artikel nog eens in dit nummer op te nemen.

Wij doen dit met het verzoek aan onze leden om daar, waar het hun bekend is, dat in hun omgeving nog personen worden gevonden, die het middel van v. d. Helm nog aanwenden, door een ruime verspreiding van dit Maandblad, de aandacht er op te vestigen.

Het benodigd getal exemplaren of afdrucken van dit artikel wordt gaarne — op aanvraag bij den Secretaris-penningmeester — gratis en franco toegezonden.

„Onfeilbaar middel tegen de croup, kinkhoest, bronchitis en andere keelaandoeningen.

„Croup! Wie kent haar niet, die vreeselijke kwaadaardige ziekte, welke zoo menig aanvullig kind, blozende van gezondheid en juichende van levenslust, plotseling wegrukt van de zijde der liefhebbende ouders, die radeloos van smart, den lieveling in de armen der moeder dien vreeselijken dood door verstikking zien sterven en schatten zouden willen geven voor een geneesmiddel, dat geen geneesheer hun te geven vermag; wie zou niet juichen, zoo hij vernam dat er een middel gevonden was tegen deze moorddadige kwaal, een middel, dat ook in de ernstigste gevallen bleek nimmer te falen en op hoogst eenvoudige wijze en zonder het minste gevaar onmiddellijk genezing bracht?

Welnu, dat middel bestaat en zij, die het hebben aangevend, zijn bereid er de heilzame en spoedige werking van te erkennen en te bevestigen. De Croupdrank, bereid door den heer J. van der Helm, geneest de kwaal onmiddellijk. Reeds meer dan 25 jaren heeft hij dezen drank in zijn omgeving aan honderden uitgereikt en steeds met gunstig gevolg. Nimmer heeft het middel nog gefaald, niet alleen bij aanwending tegen Croup, maar ook bij kinkhoest, roos, bronchitis en andere keelaandoeningen.

Aldus lezen wij in het strooibiljet, dat vooral

aan de spoorwegstations veelvuldig wordt verspreid tot aanbeveling van den drank van v. d. HELM, te Zuidhorn, Prov. Groningen. In het nederlandsch en fransch wordt de heilmare van de belangrijke uitvinding den volke verkondigd en eene illustratie, eene moeder voorstellende met haar kind (dat zeker aan de croup lijdende is,) toont 'ons de wijze van gebruik van het middel. Waarlijk, indien het waar was, wat in het biljet wordt verkondigd, wanneer het aan v. d. HELM inderdaad gelukt was een drank te bereiden, die onmiddellijk een zoo gevreesde ziekte als croup kon genezen, wij zouden, al ware het middel een geheim, toch, in het belang der zaak, den bereider een woord van dank wijden voor de weldaad, die hij aan het menschedom had bewezen.

Maar, wanneer de bewering van onmiddellijke genezing, of zelfs van genezing, al volgde die niet onmiddellijk, eens onwaar was en slechts verspreid om koopers voor den drank te lokken . . . dan zouden wij geen woorden genoeg vinden om onze minachting uit te spreken voor den man, die, door de belofte van genezing door zijn middel, verhindert, dat bij lijdens aan croup tijdig de noodige geneeskundige hulp wordt ingeroepen, juist bij een ziekte, waar tijdige hulp alles is.

Het is hier dus de vraag of het waar is of niet wat v. d. HELM beweert, dat nl. de croupdrank de kwaal onmiddellijk geneest en dat het middel nog nimmer heeft gefaald.

Wel zeker is het waar, zegt v. d. H.; men leze slechts het biljet:

„Van de vele brieven en verklaringen, die de heer van der Helm mocht ontvangen en die allen getuigenis afleggen van de dankbaarheid van de schrijvers, volgt hieronder een verkort uittreksel van eenige der voornaamste, bij de lezing waarvan alle twijfel aan de voortreffelijkheid van dit geneesmiddel wordt opgeheven.”

Inderdaad volgen nu een 20-tal attesten, verscheidene van een en dezelfde persoon afkomstig, die moeten dienen om allen twijfel aan de voortreffelijkheid op te heffen.

Nu zijn wij, uit ervaring, al eenigszins pessimistisch gestemd, wat betreft ons geloof aan dergelijke attesten en onze stemming wordt, in dit opzicht, niet beter, wanneer wij eenige dier attesten iets nader nagaan.

„1. Knijpe, 27 Juli 1870. WelEdele Heer! Een enkel woordje, door U kon het zijn toch welwillend ontvangen enz. (w. g.) D. Th. Uden Masman, predikant.

N.B. 't Is mij onmogelijk dezen brief te verzenden, zonder op gevaar af van ondankbaar en onbescheiden te schijnen, de opmerking te maken dat zulk een heilzaam middel geen geheim moest wezen.”

Inderdaad een „veelzeggend” attest, niet waar?

„5. Heer en vriend J. van der Helm. Heden middag ontvangen wij van UEd. een flesch Croupwater. Daar ons zontje nu weer hersteld is gaan wij met vreugd het nieuwe jaar weer beginnen enz. . . . (w. g.) E. Bulthuis.”

Dat is werkelijk vlug, alles in één namiddag; 's middags werd de flesch croupwater ontvangen en denzelfden dag bericht de gelukkige vader het herstel van zijn zontje. Of was het zontje al hersteld vóór het middel arriveerde?

Waarlijk onze twijfel is „bijna” opgeheven.

Wij laten hier nu drie attesten van eenzelfden persoon volgen.

„7. Oldetrijne, 20 December '82. Waarde heer! We zouden ons waarlijk onder de ondankbaarste aller menschen moeten rekenen, zoo we U niet hartelijk bedankten voor de bereidwilligheid, waarmede U aan ons verzoek hebt voldaan, door ons zoo spoedig mogelijk eene flesch croupwater te zenden. Klopt een familielid of wel een vreemde aan onze deur, ingeval van croup, dan zullen we helpen met het middel, dat we, we zouden zeggen, als onfeilbaar kennen.

Ontvang dan, WelEdele heer! onze hartelijken dank voor Uw onbetaalbaar middel tegen een der vreeselijkste, misschien de meest gevreesde kinderziekte en tevens den wensch dat God u nog vele jaren in staat stelle voor vele hulpbehoevenden en ongelukkigen een helper te zijn.

(w. g.) J. H. Veenbaas, hoofd der school.”

„10. M.! Wat ben ik al vaak van plan geweest U eens te schrijven en vriendelijk te vragen om nogmaals een flesch van Uw Croupwater te mogen ontvangen.

Naast mij ligt een brief van uwe hand van 14 December 1882, toen door U zoo bereidwillig eene flesch van dat heilzame water aan mij werd afgezonden.

De voorraad is echter sedert geruimen tijd verbruikt en telkens hebben wij er de beste uitwerking van gezien en ondervonden, zoodat we in waarheid uw middel onbetaalbaar moeten noemen.

Van '82 tot '87 hadden mijne kinderen mazelen en roodvonk gehad. In beide ziekten kreeg onze Anne, een jongetje van 8 jaar, een hevige croupaanval, wat hij telkens na het gebruik van uw drank te boven kwam.

(w. g.) J. H. Veenbaas, hoofd der school te

15 Dec. 1887. Oldetrijne bij Wolvega”

„14. Omdat onze kinderen zeer croupachtig van aard zijn, verkeerden we vaak en vooral in 't voorjaar in groote ongerustheid, te meer nu ik vroeger 3 broers aan de zoo gevreesde croup verloren heb.

Wat was het daarom eene uitkomst voor ons, toen wij van onzen vriend, den heer Th. Masman, in dien tijd predikant te Winsum (Friesland) mochten hooren, dat het croupwater van den heer van der Helm zoo heilzaam was, zooals de ondervinding hem geleerd had en dat het steeds de gunstigste uitwerking had. Wij ontboden op deze aanbeveling terstond eene flesch, en de uitkomst was ook telkens voor ons gedurende een gebruik van 9 a 10 jaren even verrassend, zoodat we haast zouden durven zeggen: „de croupdrank van den heer van der Helm is onfeilbaar, want deze had hier soms een zware proef te doorstaan”. De heer van der Helm neme bij dezen onzen innigen dank aan voor zijn uitstekend geneesmiddel, waarvan wij ook nooit eenige schadelijke uitwerking zagen, zooals dat bij andere toegediende croupmiddelen wel het geval is.

Mochten alle huisgezinnen, waarin kinderen vatbaarheid voor croupaandoeningen hebben, dit uitstekend croupwater leeren kennen.

Oldetrijne bij Wolvega, 20 Maart 1889.

(w. g.) J. H. Veenbaas.

Gaan wij de drie attesten met eenige aandacht na, dan komen wij tot de slotsom, dat de heer VEENBAAS in zijn attest van Maart 1889, in andere woorden nog eens hetzelfde zegt wat hij reeds in 1882 en 1887 heeft verklaard, en dan rijst onwillekeurig de vraag bij ons op, of de 20 vermelde attesten inderdaad „eenige der voornaamste” brieven en verklaringen zijn, of dat het soms al moeite genoeg gekost heeft, de afgedrukte twintig, die ons geen hoogen dunk van de „voornaamste” attesten geven, bij elkaar te krijgen.

Het spijt ons daarom om v. d. HELM, dat wij moeten verklaren, dat zijne attesten ons niet van de waarheid zijner bewering hebben overtuigd.

Tegenover zijne attesten hebben wij er andere in ons bezit, waarin de volgende zinsneden voorkomen: „Het resultaat van het gebruik was nihil”, of „het antwoord was niet erg bevredigend, daar het tot heden nog niets had geholpen”, enz.

In ons vertrouwen in het middel al vrij wel geschokt, hebben wij eenige fleschjes gekocht en onze leden, de heeren B. J. BOERRIGTER, apotheker te Sneek en J. J. HOFMAN, apotheker te Rotterdam, bereid gevonden het scheikundig onderzoek op zich te nemen. Tot volledig resultaat heeft dit onderzoek niet geleid; wel bleek het een aftreksel van een of meerdere plantendeelen te zijn, maar voor den deskundigen lezer zal het duidelijk wezen, dat het dikwijls hoogst moeilijk is uit te maken, welke plantendeelen voor het aftreksel gebruikt zijn. Met zekerheid is echter aangetoond de aanwezigheid van 4 procent amoniak-aluin en 1 procent azijnzuur en met het oog op dit resultaat, durven wij aan het middel niet alleen alle vertrouwen te ontzeggen, maar het ook als *schadelijk* beschouwen. Wel is waar wordt bij sommige keelaandoeningen enkele malen aluin of azijnzuur, vermengd met honig, aangewend, maar dan alleen om te gorgelen. Wat zegt nu echter de gebruiksaanwijzing?

„Deze drank goed omgeschud. Twee à drie eetlepels vol van deze drank, worden onder toevoeging van een weinig bruin keuken-siroop voor den smaak, op een theeschotelteje warm gemaakt en hier geven de patient twee à drie eierlepels vol van in om door te slikken, zoo noodig soms herhalen. De patient moet, zoo hij daartoe in staat is, ook met deze drank gorgelen en dan uitspuwen. Kan de patient niet meer slikken of gorgelen, dan moet met deze drank in de keel gespoten worden; in den regel volgt onmiddellijk ontruiming.

Bij heftige croup, legt men een strookje gedroogd spek om de keel, bij oudere kinderen en volwassenen, wordt het toedienen dezer drank op ruimer schaal genomen.

Voor anderen op jaren die de bronchitis krijgen, handels men evenzoo met deze drank, maar in ruimer mate en legge de patient sterke suurdeezum in den nek.

Er is bij dit gebruik, bij mijn geheugenis, nooit iemand aan gestorven”.

Laten wij nu dit laatste eens als waar aannemen en het spek en den zuurdeesem buiten beschouwing laten, dan vragen wij: hoe heeft men den moed om aan te raden dat, als de patiënt (meestal jonge kinderen) reeds zoover is, dat hij niet meer kan slikken, hem met een oplossing van 4 procent aluin in de keel te spuiten?

Hoe durft men het wagen bij kleine kinderen het innemen van twee à drie eierlepels van een dusdanige oplossing aan te bevelen en er dan nog aan toe te voegen: „zoo noodig soms herhalen?”

Het scheikundig onderzoek, hoe onvolledig ook, heeft genoeg aan het licht gebracht om den drank van VAN DER HELM als croup-middel (want daarvoor wordt hij in de eerste plaats aanbevolen) te veroordeelen en daarmede — wij zeiden het reeds in het begin — is de vervaardiger en verkooper ook veroordeeld.

Nu het blijkt, dat het geheimmiddel stoffen bevat die ongetwijfeld nadeelig bij het gebruik zullen werken, nu, dank zij het geheim, uit niets kan worden afgeleid dat de drank inderdaad stoffen bevat, die bij croup heilzaam kunnen werken, nu ontleenen wij daaraan het recht om met kracht tegen den drank van Van der Helm te waarschuwen en met minachting neer te zien op den man, die uit winstbejag (want duur is het middel ook) oorzaak is of kan zijn, dat de zoo noodige spoedige hulp bij croup, tijdig en doeltreffend wordt aangewend.

Dat wij het gebruik van het middel ook bij kinkhoest en bronchitis ernstig ontraden, behoeft, na het bovenstaande, geen nader betoog.

Nog een paar opmerkingen.

1e. De drank van v. d. HELM is hier te lande

op sommige plaatsen — doch niet bij apothekers — verkrijgbaar; volgens het prospectus wel bij de voornaamste(?) apothekers in België, terwijl het algemeen dépôt voor België gevestigd is bij CH. DELAGRE, te Brussel. Deze laatste is voor ons geen vreemdeling; in het Maandblad van Juni 1889 hebben wij hem als een kwakzalver doen kennen en hadden toen gelegenheid tegen zijn *galdrijvende pillen* te waarschuwen. Waarlijk, een goed gezelschap.

2e. VAN DER HELM is duizendkunstenaar. Onderaan de gebruiksaanwijzing en ook op de kaartjes, die, ter aanbeveling van het croupmiddel, worden rondgezonden, vindt men — men vergeve ons de uitdrukking, maar wij moeten den uitvinder in al zijne grootheid doen kennen — „Wij hebben ook een *onfeilbaar* middel tegen bedwateren.” Wat een veelzijdig ontwikkeld persoon!”

Berichten.

Publicaties van den plaatselijken gezondheidsraad te Karlsruhe.

No. 6814. Een zekere J. B. MOLFENTER, boekhouder te Ulm, beveelt in de „Badische Presse”, een *scheikundig praeparaat* aan tot volkomen verwijdering van huidziekten, wratten en dergelijke huiduitwassen. Zijn z.g. praeparaat is niets anders dan ruw, onzuiver zoutzuur. Hij laat zich voor zijn middel, dat nog geen Pfennig kost, 6 Mark betalen. Dat wratten en dergelijke uitwassen door een sterk bijtmiddel als zoutzuur kunnen worden verwijderd, lijdt geen twijfel; daarentegen kunnen groote dusdanige misvormingen door een bijtmiddel slechts bij langdurige aanwending worden verwijderd, waarbij somwijlen ernstige en pijnlijke ontsteking en ettering optreedt. Daarbij is het aanwenden van sterk zoutzuur, vooral op het aangezicht en in de nabijheid van de oogen lang niet zonder gevaar.

Wij waarschuwen daarom tegen het gebruik van het praeparaat van Molfenter.

No. 6770. Door middel van advertenties bieden zich dikwijls artsen en andere personen aan tot het geven van *raad per brief* bij de meest verschillende ziekten, alleen na ontvangst van een schriftelijk bericht van den patiënt en zonder dezen ooit gezien of onderzocht te hebben. Zulke advertenties zijn o. a. in den laatsten tijd verschenen van den „specialarzt” Dr. LELL te Berlijn en den leeraar in de natuurgeneeskunde KARL GRIEBEL te Lichtenthal.

Wij vestigen er de aandacht op, dat het meestal onmogelijk is, zonder persoonlijk verkeer met den zieke en zonder hem te onderzoeken, den aard der ziekte juist te beoordeelen. Eikel schriftelijke omgang tusschen geneesheer en patiënt moet dientengevolge tot groote misgrepen leiden en dit des te meer, daar vele zieken een verkeerd begrip van hun ziekte hebben. Door geneesheeren die hun taak met ernst en volgens hun geweten opvatten, wordt een dergelijke handeling nooit begaan.

Reclames. Het Engelsche geneeskundige tijdschrift *The Lancet* verklaart naar aanleiding van de opmerkingen betreffende reclameborden door lord Rosebery gedurende het feestmaal der Royal Academy gemaakt, dat het deze leelijke borden ook afkeurt om den invloed, welke het lezen daarvan op de gezondheid, zoowel van het lichaam als van den geest, uitoefent. „Bij een reis door het land, hetzij voor zaken, hetzij voor plezier ondernomen, doet de bekoorlijkheid en de schilderachtigheid van het landschap den reiziger zijn moeilijkheden, zijn kwalen, zijn verdriet vergeten”, zegt het blad. „Een kerk in het midden van een lief dorpje werkt herinneringen uit het verleden en verwachtingen in de toekomst.

„Een heuvel in het verschiep, een groene weide, een kreupelboschje, een woud, een hut, een kasteel, een park, een heerenhuis stemmen den reiziger dichterlijk, doen hem een droom droomen buiten het gewone bezige leven om, die het bestaan minder eentonig maakt, een geleiden verdriet doet vergeten en door afwisseling een rust verschaft, welke in vele gevallen genezing en altijd verlichting brengt.

„Waarom moet van afstand tot afstand de aandacht van den reizenden lijder *nolens volens* gevestigd worden op zijn eigen kwalen, werkelijke of ingebeelde? Waarom moet hij er op gewezen worden, dat hij een lever heeft, die niet volmaakt in orde is, of dat zijn spijsvertering slecht is, of dat hij ieder uur zwakker wordt of hartkloppingen heeft, of dat zijn geestelijk evenwicht dreigt verstoord te worden of dat hij vroeg oud wordt — in het kort, dat hij spoedig sterven moet als hij nalaat de een of andere bijzonder geneeskrachtige soort pillen of dranken of water of pleister te gebruiken?”

(W. T. G.)

De politie te Loosdrecht heeft proces-verbaal opge maakt tegen een brillenkoopman uit Amsterdam, die tevens handelde in geneesmiddelen voor alle denkbare kwalen.

Hoe lichtgeloovig het publiek ten plattelande nog is en lichtvaardig, waar het eene zoo teere zaak geldt als de gezondheid, bleek opnieuw bij die gelegenheid. Een volkomen waardeloos vocht in smerige fleschjes, die blijkens het opschrift vroeger gediend hadden voor witte port, pommade, haarolie, tandwater, mondspoeling enz. enz., werd betaald met twee tot drie gulden per fleschje. Op één morgen werd voor ruim twintig gulden verkocht.

Maatregelen tegen kwakzalverij in Italië.

Vanwege het Ministerie van Binnenlandsche zaken in Italië is aan de prefecten een circulaire uitgevaardigd, waarin op het volgende wordt gewezen:

1e. De verkoop van voorwerpen tot geneeskundig doel, in den vorm van geneesmiddelen, z.g. „specialité's”, mag slechts door apothekers, op voorschrift van een geneesheer geschieden en alleen onder voorwaarde, dat op de etiquette de werkelijke formule van de kwalitatieve en quantitatieve samenstelling vermeld zij, zonder toevoeging van de therapeutische werking.

2e. Tot den verkoop, onder bovenstaande voorwaarden, zijn de apothekers, zonder nader verlof, bevoegd; de werkzaamheid der prefecten en geneeskundige autoriteiten behoeft zich, in deze richting, slechts te bepalen tot het beletten van den verkoop van slecht-bereide, bedorven, of andere nadeelig werkende middelen.

3e. Onder geheimhouding van de samenstelling kunnen verkocht worden die nieuwe en een bijzonder geneeskrachtige werking bezittende geneesmiddelen, welke door den oppersten Gezondheidsraad zijn onderzocht en goedgekeurd.

4e. De z.g. specialités vallen onder het bepaalde bij 1 en 2, voorzover zij uit bekende bestanddeelen zijn samengesteld; alleen dan vallen zij onder 3, wanneer inderdaad, in chemischen zin, nieuwe producten uit bekende stoffen voorhanden zijn. Slechts in dit geval kan de goedkeuring van den Gezondheidsraad worden verleend.

De prefecten worden verzocht met alle gestrengheid voor de naleving van deze bepalingen te zorgen.

Ofschoon deze bepalingen niet in alle opzichten onze instemming wegdragen, begroeten wij ze toch dankbaar als een bewijs dat de Italiaansche Regeering opnieuw toont, dat het bestrijden van de kwakzalverij met geneesmiddelen inderdaad „regeringszaak” is.

Wat doet de Nederlandsche Regeering?

Openlijke dankbetuiging gestraft.

*Het is bekend, dat in Duitschland geheimmiddelen, sommige zelfstandigheden bevattende, niet mogen worden geadverteerd. Door verschillende rechtbanken is herhaaldelijk uitgemaakt, dat dit verbod betrekking heeft niet op eigenlijke advertenties alleen, maar evenzeer op allerlei soort van publicaties, door middel van plakaten, strooibiljetten, circulaires, omroepen en reclames van welken aard ook. Daarbij is niet strafbaar degene, die de advertenties enz. heeft vervaardigd of ingezonden of ten bate van wiens verkoop de publicatie geschiedt, maar de drukker, uitgever of redacteur van het geschrift.

Het kantongerecht te Berlijn heeft het vorige jaar (1 Maart 1893) een nieuwe beslissing genomen en tot 27 M. (f 16.20) boete veroordeeld den redacteur eener courant, waarin was opgenomen als reclame een „*dankbetuiging*,” door verschillende personen ondertekend en betreffende de gunstige werking van de zoogenaamde *Zwitsersche pillen*, die, zooals bekend is, aloë bevatten, een stof vallende onder de bovenbedoelde verbodsbepaling.

In hooger beroep werd het vonnis op 29 April daaropvolgende door de rechtbank te Berlijn bevestigd.

Eureka

een nieuw middel ter bestrijding van drankmisbruik.

De erven Wed. Abbring hebben concurrentie gekregen en een gevaarlijke ook. Want wat zij doen

voor vijf en twintig gulden doet een zich noemende J. JOSEPHUS te Rotterdam voor 60 cent.

't Is goedkoop . . . maar het kan nog goedkooper, zooals wij zullen zien.

Het wondermiddel van Josephus, onder de leuze „Sluit Schiedam” aangekondigd, is, volgens de onderzoekingen van onze leden de heeren: L. VAN ITALIE te Rotterdam en Dr. v. HAMEL BOOS te Amsterdam, een aftreksel, verkregen door een of ander bitter plantendeel met azijn te behandelen. Dus, evenals al de bekende middeltjes tegen drankmisbruik, een bitter „niemendaal”, dat ook in uitwerking met die anderen gelijk staat, dat wil zeggen: *ook niets uitwerkt*.

Er is maar één middel tegen drankmisbruik: „onthouding van het gebruik”, en dit behoeft geen cent te kosten.

De f 25 besteed bij de Wed. Abbring of de 60 ct. bij Josephus is weggegooid geld.

Goed gemeend maar toch gevaarlijk.

Een onzer lezers zond ons een paar blaadjes van een scheurkalender van dit jaar, waarop aan de achterzijde de volgende voorschriften stonden vermeld:

„TER GENEZING VAN ZWEREN.

't Is ten plattelande niet zeldzaam, dat arbeiders uit gebrek aan zindelijkheid zweren bekomen, die uitbreken, hard worden en moeilijk te genezen zijn.

Hufeland beveelt ter genezing van zulke zweren aan om er roode slakken op te laten binden. De verharding moet dan spoedig verdwijnen en de zweren genezen.”

Hoe goed de bedoeling van HUFELAND met zijn recept ook moge geweest zijn, valt het niet te ontkennen dat, gezien met het oog der tegenwoordige wetenschap, een dergelijke zweren-behandeling ten eerste is af te keuren en dikwijls aanleiding kan geven tot hoogst nadeelige gevolgen. Het is dan ook zeer gevaarlijk de bewoners van het platte land op die wijze hun eigen geneesheer te doen zijn.

„TEGEN BUIKPIJN EN KOLIEK.

Van gewone smeerkaarsen, die thans niet overal meer verkrijgbaar zijn en die men dus trachten moet in voorraad te hebben, neme men het snuitsel, dat in heete melk even op 't vuur moet doorkoken en daarna zoo warm mogelijk dient te worden gebruikt.

't Middel schijnt eenvoudig, doch moet dikwijls met goed gevolg beproefd zijn.”

Inderdaad, het middel schijnt zeer eenvoudig, maar aan 't goede gevolg zijn we zoo vrij te twijfelen.

Schadelijk is 't in de meeste gevallen niet en soms zal de heete melk — de aanwezigheid van het kaars-snuitsel is voor niets dienstig — bij buikpijn eenige verlichting kunnen aanbrengen maar toch beschouwen wij een dergelijke raadgeving in 't algemeen als zeer gevaarlijk.

Buikpijn en wat het publiek „koliek” noemt kunnen somwijlen ernstige oorzaken hebben, die door doelmatige middelen *spoedig* moeten worden verholpen. In die gevallen zal men den besten tijd van genezing laten voorbijgaan, welken tijd men gebruikt tot het gereedmaken en gebruiken van het nutteloos aftreksel van het kaars-snuitsel in melk. *Darin zit het gevaar.*

Deze speciale gevallen geven ons aanleiding tot een opmerking in het algemeen. Reeds meermalen trof het ons, dat op de scheurkalenders, waarvan de achterzijde menigmaal gevuld is met z.g. recepten en raadgevingen, er nu en dan enkele voorkomen, die, bij toepassing, schadelijke gevolgen na zich kunnen slepen.

Gaarne nemen wij aan, dat de steller van die raadgevingen in deze te goeder trouw gehandeld heeft, of zelfs, bij de moeite die 't kost om zoo'n 365 stuks bij elkaar te krijgen, niet juist altijd de waarde van die raadgevingen gewikt en gewogen heeft . . . maar dit neemt niet weg, dat zoo'n raad gevaarlijk kan zijn.

Men houde dit in 't oog en zij dus uiterst voorzichtig bij het in practijk brengen van dergelijke adviezen.

Een enkel woord om inlichting bij een deskundige zal menigeen misschien veel verdriet besparen.

De bruine zalf.

De Telegraaf bevat onder bovenstaanden titel het volgende:

„Men schrijft ons:

Wanneer men te Rotterdam vraagt naar de „pap-

baas” of de „pleisterjuffrouw”, dan zal ieder zeggen: U moet zijn op de Hoogstraat No. 142 tegenover de Oosterkerk.

Boven de deur staat J. Wolff, firma C. F. A. Schuster. Wanneer men in dat huis binnengaat, dan komt de zalfucht ons tegen. Na tien trappen opgeklimmen te zijn staat men in een lange gang. Vooraan ziet men een bord, waarop geschilderd: „Pleisterzaal voorkamer.”

De zoogenaamde pleisterzaal bestaat uit een groote vierkante kamer; drie ramen geven uitzicht op de Hoogstraat; een klein gedeelte is door een grijs geschilderd beschot van de kamer afgesloten en daarin worden de hulpzoekenden behandeld.

In de kamer staat een zeer oude canapé en een paar dito stoelen, een paar kasten waarin fleschjes Haarlemmerolie, levertraan, en een groot aantal potjes bruine zalf, waarvan de bereiding alleen aan de juffrouw bekend is. Op een tafeltje staat een bekend maar onmisbaar kamermeubel gevuld met „rooszalf”; voorts liggen er een aantal lappen op, alleen besmeerd met de bruine zalf, welke lappen bekend zijn als „de pleister.”

Deze „pleister” welke een spoedige en zekere geneeskraft bezit, kan voor alles gebruikt worden. Er bestaat geen ongemak zóo groot of de pleister brengt genezing, en of de wonden ook van ouden datum zijn, het geeft niets, de pleister is onfeilbaar.

Het publiek stelt dan ook groot vertrouwen in de pleister.

Er is echter één persoon die niet het volle vertrouwen aan de pleister schenkt, en dat is . . . de pleisterjuffrouw.

De „goeie ziel” heeft een zoon van ruim 30 jaar. Dat jongmensch heeft gewrichtsziekte, en nu heeft ze de voornaamste geneeskundigen uit de stad geraadpleegd.

Ja zelfs de directeur van het ziekenhuis, „maar je kunt me glooven meheer, maar de jongen gaat niets vooruit, en ik heb er maar eentje”, en bij die woorden komen de waterlanders naar boven, en moet zij de bril met haar vet voorschot afdrogen.

Maar juffrouw! waarom probeer je het niet met de pleister? en het goede mensch antwoordt: „Och meheer! wat zal ik je zeggen, 'n mensch wil zen plicht doen, maar 't eene helpt net zoo min als het andere, en m'n lieve jongen kan maar niet loopen.”

De papbaas behandelt gewoonlijk de patiënten, en wordt bij uitzondering vervangen door de juffrouw of den knecht. Het leggen van een verband verstaat het drietal goed en wanneer men den ouden heer die de 80 al gepasseerd is, bezig ziet, zou men niet aan zulk een hoogen leeftijd denken. In zijn jeugd was hij schoenmaker; dit is alleen nog op te maken uit de schoenmakersmessen, die voor het maken van de pleisters gebruikt worden. Of de juffrouw vroeger iets anders gedaan heeft weet ik niet.”

WAARSCHUWINGEN van reeds 10 jaar geleden, die, helaas! nog van kracht zijn.

Zijn de kwakzalvers ter goeder trouw?

Een enkele maal hebben wij, zelfs uit den mond van iemand die beter kon weten, de bewering gehoord, dat de personen die hun middeltjes in de kranten aanbevelen, wel ter goeder trouw konden zijn en werkelijk konden meenen dat hun pillen en fleschjes voor allerlei ziekten goed waren. Mocht dit laatste blijken niet het geval te zijn, dan zouden dus de kwakzalvers eenvoudig dwalen, zooals ook een eerlijk geneeskundige zou kunnen doen.

Tusschen dwaling en bedrog is echter een groot verschil. Om te doen zien dat de kwakzalvers wel degelijk van het laatste moeten beschuldigd worden, dat zij dus *niet* ter goeder trouw zijn, willen we een kleine bloemlezing geven uit de leugens, die zij bezigen om hun waar aan den man te brengen. Wij bepalen ons tot enkele dergenen welke in de verschenen twee jaargangen van ons blad uitvoeriger zijn behandeld.

Bij zeer vele geheimmiddelen worden, als attesten van z.g. deskundigen, getuigschriften gevoegd van 1e Dr. JOH. MULLER, 2e Dr. HESS en 3e Dr. TH. WERNER.

No. 1 verklaart tegen betaling van f 12 een eenvoudig mengsel van wijn en honig, alleruitstekendst voor *maag- en onderlijfskwalen, chronische gebreken der ademhalingsorganen enz.*

No. 2 verklaart *eene zalf met rattekruid en poeders met rattekruid*, die hem met opzet waren toegezonden, *volkomen onschadelijk*.

No. 3 noemt dezelfde zalf eveneens *onschadelijk*. *Moeder Seigel's stroop* wordt gezegd slechts een aftreksel te zijn van „in Duitschland groeiende kruiden.” Een der hoofdbestanddeelen echter is gebleken te zijn *aloë* (een hars) en *borax* (een mineraal), welke stoffen nimmer uit planten daar te lande kunnen verkregen worden.

Moeder Seigel's pillen heetten vervaardigd alleen uit „wortels en kruiden” en bevatten o. a. *calomel*, eene kwikbereiding, die nooit anders dan uit het delfstoffenrijk kan worden verkregen.

Zwitsersche pillen. R. BRANDT, die ze exploiteert, zegt, dat de geneesheeren geheel op de hand zijn van den fabrikant en dat bijna alle apothekers ze verkoopen. In geheel Nederland zijn er onder de 800 apothekers nauwelijks een half dozijn, bij wie ze verkrijgbaar zijn en voor zoover wij weten is er geen enkel geneeskundige die ze voorschrijft.

Moessinger & Co. of Elnain & Co. de groote kwakzalversfirma te Frankfort a/M., meer bekend als advertentie-bureau onder den naam DAUBE & Co., zooals zij aan 't hoofd van bijna alle groote bladen vermeld staat, laten attesten van genezen lijders *vooraf* gereed maken en eveneens de antwoorden op de brieven van de patiënten, van wie zij maandelijks een ziektestaat verlangen.

Antimiasmatiek van Koene. De kwakzalver te Brussel, die 't aan den man brengt, beweert eene *nieuwe ijzerverbinding* ontdekt te hebben en geeft niets anders als gewone *solutio chloreti ferrici* uit de apotheek, een middel, dat reeds een paar eeuwen oud is.

Theophile's Eau chromatique. De uitvinder noemt alle andere haarmiddelen schadelijk, omdat zij saamgesteld zijn uit metaalzouten, en dit middel is de oplossing van een . . . metaalzout.

Zalf en pillen van 't Rooode Kruis hebben met de vereeniging van dien naam, van wier gunstige reputatie misbruik wordt gemaakt, niets te maken.

Vin Duflot. Hiervan wordt opgegeven: het bevat geen vergift, men kan er dus *met alle gerustheid* dagelijks gebruik van maken; toch bestaat het in hoofdzaak uit eene zelfstandigheid, die op last van de Nederl. Regeering op de lijst der vergiften werd geplaatst. (*Vinum scillae*.)

IJzer van Bravais wordt iets nieuws genoemd en is niets als 't gewoon gedialiseerd ijzer, dat aan ieder geneesheer bekend is.

IJzer Encausse, waarvan volgens de advertentie 3 druppels gelijk staan met de voedingskracht van een pond vleesch, zou bestaan: 1o. uit *dubbelkoolzuurijzer*, dat in het vocht echter niet aanwezig is en 2o. ijzer als z.g. *oxydule*, 't geen slechts voor een klein deel het geval is. Verder wordt beweerd, dat elke druppel *één centigram* ijzer zou bevatten, terwijl er slechts *het honderd twintigste deel van een centigram* in aanwezig is.

Bernhardiner Elixir met een prentje, waarop eenige monniken in 't laboratorium van een klooster bezig zijn, heeft met de kloosterorde van dien naam of met andere monniken niets te maken.

Auxilium Orientis, zegt S. Boas, die zich dokter noemt maar geen geneesheer is, wordt bereid uit in het oosten nieuw ontdekte kruiden en bevat geen delfstoffen en *vooral geen Broomkalium*; toch is het hoofdbestanddeel juist deze stof.

Witte borstsiroop van G. A. W. Mayer, wordt, zoo heet het, door vele doctoren aanbevolen tegen hardnekkigen hoest, borst- en keelpijn, griep, heeschheid, verslijming der ademhalingsorganen, enz. 't Vocht bestaat uit suikersstroop met sap van rammenas en de „vele” doctoren moeten zeker met een kaarsje worden gezocht.

De *Cocapillen*, in den handel gebracht in drie soorten, bevatten wel *morphine* en *ijzer*, maar geen van allen *cocaïne*, niettegenstaande zij uit coca-extract en poeder heeten vervaardigd te zijn.

Dr. White's Oogwater wordt gezegd iets *nieuws* te zijn en bestaat uit zinkvitriool, dat als genees-

middel reeds op 't einde der 13de eeuw bekend was.

Apotheker Klug's lintwormmiddel. Een apotheker van dien naam bestaat niet; 't wordt aanbevolen in eene brochure, waarvan telkens nieuwen uitgaven gefabriceerd worden door er een nieuwen titel voor in te plakken. Later wordt op dezen herhaalden druk gewezen als bewijs hoezeer het boekje gezocht wordt.

Goldmann's Kaiserzahnwasser; hierbij wordt 1000 Mark aangeboden aan elk, die 't niet helpt; iemand die 't al lang gebruikt had zonder baat, vroeg er om en kreeg ten antwoord, dat hij nog maar langer moest probeeren.

Graaf Mattei's middelen zijn volgens den uitvinder roode electriciteit, blauwe electriciteit, gele electriciteit enz., uit planten getrokken; 't is niets als schoon water in een rood, blauw of geel fleschje. Als 't middel niet werkt in den winter, zegt hij dat de electriciteit bevroren is.

Als de kwakzalvers zooveel leugens gebruiken, leugens die zonder twijfel door hen zelf verzonnen worden, dan heeft men toch ook het recht hun andere beweringen, dat hun middeltjes uitstekend zouden zijn tegen alle mogelijke kwalen, voor opzettelijke onwaarheden te houden.

No. 1, 3e jaargang.

Genezing van Dronkenschap.

Enkele jaren geleden kwamen in onze nieuwsbladen verscheidene advertenties voor, waarin tegen toezending van zoo of zooveel gulden genezing van dronkenschap werd toegezegd. Kraehmer, Retzlaf, Konetsky, Heymann, Vollman, dat waren de kwakzalvers die van de een of andere plaats in Duitschland uit, zekere genezing van dronkenschap toezeyden. Zoals wij vroeger in onze boekjes tegen de kwakzalverij uitvoerig hebben besproken, zonden zij, als men op hun advertenties schreef, voor veel geld eenig waardeloos poeder, veelal poeder van Driblad, of van Gentiaanwortel, soms ook poeder van Kalmuswortel, met zwavel en fijn ijzerwijssel, al hetgeen niets kon uitwerken.

Sedert een paar jaar zijn echter al deze advertenties, voor zoover wij hebben kunnen nagaan, geheel uit onze Nederlandsche bladen verdwenen, (*) zonder dat wij de oorzaak van dit gelukkige verschijnsel kennen. Met ééne uitzondering echter.

Onder de vele buitenlanders, die op de goedgeloofigheid van dronkaards of hunne arme familieleden speculeerden, bevond zich sinds jaren ook één Nederlandsche firma, die hetzelfde minedele ambacht uitoefende en juist deze gaat door met nu en dan te adverteeren, waarom wij tegen haar opnieuw onze waarschuwend stem moeten laten hooren.

Het is de firma die zich noemt *de Erven Wed. Abbring* te Amsterdam. Zij bezit, zooals zij adverteert, het *onfeilbare* middel tegen het misbruik maken van sterken drank. De prijs wordt in de advertentie niet vermeld, doch schrijft men aan de firma dan ontvangt men het bericht dat het *vijf en twintig gulden* kost. Tevens ontvangt men opnieuw de verzekering dat het middel onfeilbaar is en eenige gedrukte attesten die dit moeten bevestigen. Bovendien worden een aantal namen van personen genoemd „bij wie informatie kunnen worden verkregen van de duurzaamheid en bijblijvende genezing der van de dronkenschap herstelde lijdens.”

Wij hebben vroeger een uitvoerig onderzoek naar deze attesten en namen ingesteld en het resultaat was, in 't kort medegedeeld, aldus:

10. dat ter aanbeveling tal van namen gebruikt worden van personen die sinds jaren zijn overleden en waarbij navraag dus onmogelijk is;

20. dat eveneens namen genoemd worden van personen die nooit eenigen goeden uitslag hebben verkregen;

30. dat gevallen van, zoo het heet, *duurzame* genezing worden vermeld, waarbij, zooals ons uit brieven van de betrokken personen bleek, de genezing slechts zeer *tijdelijk* was geweest en de „lijder” later weder geheel in zijn kwaal was teruggevallen.

Ten 4de echter bleek het dat ook meer dan

(*) Enkele zijn weer teruggekomen.

één geval was voorgekomen waarin de dronkaard na het gebruik van het middel, voor goed van den drank af was, tenminste voor zoo lang als de personen, die ons de inlichtingen gaven, hem hadden kunnen waarnemen.

Dus toch niet geheel en al kwakzalverij, hooren wij nitroepen?

Wij antwoorden: ja wel degelijk geheel kwakzalverij, want in de gevallen waarin tijdelijke of blijvende genezing werd verkregen, lag de oorzaak van dit verblijvende feit niet in het middel maar in het bij dat middel gegeven voorschrift om *niet te drinken*.

Het middel is een plantenpoeder, dat men met melk of citroenlimonade moet drinken, en op zich zelf niets zal baten, maar het eerste voorschrift dat daarbij gegeven wordt luidt: *gedurende 56 weken geen drank gebruiken*. Wanneer dit gedurende die 13 maanden, *zonder een enkele afwijking wordt volgehouden*, en de patiënt telkens wanneer de trek naar sterken drank boven komt, wat melk of limonade met een weinig van het poeder gebruikt, dan heet het dat voor goed een afschrik van den drank wordt verkregen.

Niemand zal het thaus behoeven te verwonderen dat nu en dan wel eens „genezingen” zijn verkregen; wie inderdaad de kuur goed doormaakt, zich aan het voorschrift houdt en meer dan een jaar lang geen droppel drank gebruikt, die is gelukkig op weg tot beterschap. Doch een ieder kan ook inzien dat hetzelfde succes zonder het dure poeder van f 25 had kunnen verkregen worden.

Voor bemiddelde personen maakt het nu geen groot verschil of zij al of niet dat geld offeren, maar zij, die op de advertentie schrijven, zijn in den regel onbemiddelde personen. Maakten echter allen die hun f 25 er aan besteden de kuur met ernst door, dan was er toch voor hen die met moeite dat geld bijeen hadden gebracht, voordeel in gelegen, want een dronkaard een jaar lang drankvrij te maken, dat is wel f 25 waard. Doch verreweg de meesten hechten meer aan het middel, aan het poeder, dan aan de gebruiksaanwijzing, en drinken er onder het gebruik op los. Treurige voorbeelden zijn ons bekend van personen die reeds verarmd waren door het aan den drank verslaafd zijn van den kostwinner en die herhaaldelijk de met veel opoffering bijeen gekregen gelden besteden aan het poeder, doch zonder het minste resultaat.

No. 7, 4e jaargang.

Rechtzaken.

Ook een Kneipp-dokter.

Het kantongerecht te Haarlem hield 8 Juli eene buitengewone zitting ter behandeling van de zaak van A. J. F. H. W. Frank, vroeger colporteur, thans zonder beroep, beschuldigd van het onbevoegd optreden als geneesheer. Hij had namelijk verschillende personen, nadat zij hem hadden opgegeven aan welke ziekte zij lijdende waren, eene bepaalde geneeswijze en wel het gebruik van koudwaterbaden, aangeraden en hun voorgeschreven, op welke wijze en hoeveel maal per dag zij die koudwaterbaden moesten gebruiken.

Van Frank's kunde in deze ging een groote roep uit, en lijdens van allerlei soort, zelfs lammen, dooven en blinden, kwamen naar zijne woning in het Molenpad 13te Haarlem, om genezing te zoeken. Steeds was Frank bereid te helpen, volgens zijn eigene verklaring uit medelijden met de menschen, die te arm waren om een bad te koopen, en volgens alle getuigen steeds om niet.

Verscheidene zijner patiënten werden als getuigen gehoord, die allen bij de geneeswijze baat hadden gevonden, op Fiedler na. Deze Fiedler is een pianomeester die aan Frank les gaf. Toen deze zag dat Fiedler wat aan het oog had, raadde hij hem de koudwaterbaden aan, sloeg hem voor bij hem, Frank, te komen inwonen, dan zou hij hem behandelen. De behandeling zou gratis geschieden, maar voor kost en inwoning zou Fiedler betalen f 3 per week en gratis pianoles geven op den koop toe.

Fiedler kreeg nu eerst koudwaterbaden en daarna ook stoombaden, waarbij Frank hem aanraadde, den stoom ook in het zieke oog te laten komen. Bij een vrijwel volstrekt dieet, liet Frank zijn patiënt bijna geen rust en deze werd dan ook van de stoombaden zenuwachtig en liep, volgens zijne verklaring, door de koudwaterbaden een maagkwaal op; terwijl de oogziekte totaal niet beterde.

Frank heeft een onbepaald vertrouwen in de koudwaterkuur; zelf werd hij er door van eene ziekte genezen en het was toen, dat hij op het denkbeeld kwam, de Kneippmethode te bestudeeren. Bij ziekte in zijn gezin paste hij ze steeds toe en, zooals reeds gezegd, aan arme menschen vergunde hij van zijne badgelegenheden gebruik te maken.

De beklagde was niet ter terechtzitting verschenen. Wat hierboven als door hem verklaard, is gemeld, werd door den griffier voorgelezen. Uit dat voorgelezene bleek nog dat Frank het plan heeft, een dokter te zoeken, om onder diens toezicht de koudwaterkuur toe te passen.

Terwijl alle andere getuigen duidelijk deden uitkomen, dat Frank hun nooit om geld had gevraagd noch zij het

hem hadden geboden, verklaarde getuige Fiedler dat beklagde wel is waar van de patiënten geen geld aannam, doch wel van hen geld leende. Over het algemeen was de verklaring van dezen getuige voor beklagde zeer bezwarend.

Aan dr. v. Maas, als deskundige gehoord, werd gevraagd of hij uit alles wat hij ter terechtzitting heeft gehoord, opmaakte, dat de beklagde heeft gehandeld als een geneesheer. Het antwoord luidde ontkennend. Bevestigend echter beantwoordt hij de vraag of de baden als geneesmiddel kunnen worden beschouwd. In de toepassing daarvan vindt hij eenige uitoefening der geneeskunde. Dr. Buckman, de tweede deskundige, beweerde dat beklagde hier is opgetreden als geneeskundige. Het toepassen van de baden achtte hij niet ongevaarlijk: daarbij werd eenige methode gevolgd.

Het O. M. requireerde tegen beklagde wegens voortgezette overtreding van art 436 f 40 boete, subs. 60 dagen hechtenisstraf.

Uitspraak 18 Juli.

Bij breed gemotiveerd vonnis, deed toen de kantonrechter uitspraak.

Hij overwoog, dat uit de verklaring van den inspecteur van den geneeskundigen dienst in Noord-Holland, dr. Dozy, is gebleken, dat F. niet bevoegd was tot het uitoefenen van de geneeskunde; dat, hoewel F. geen geld of belooning heeft aangenomen van zijn patiënten, hij deze toch voortdurend raad heeft verschaft en hulp heeft verleend, waarom hij zich vereenigde met het gevoelen van de gehoorde deskundigen, dat beklagde zich heeft schuldig gemaakt aan het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, strafbaar gesteld bij art. 436, 1e alinea W. v. S. en veroordeelde hij hem deswege tot f 5 boete, subs. 3 dagen hechtenis. (N. R. C.)

Correspondentie.

De eerste jaargangen van ons Maandblad zijn geheel uitverkocht. Herhaalde malen worden ons inlichtingen gevraagd betreffende kwakzalverijen, die, in die jaargangen opgenomen, thans nog in gebruik zijn en, zoo mogelijk, gaven wij daarop een beknopt antwoord, 't zij in de „herhaalde waarschuwingen”, 't zij elders. Een enkele maal konden wij de vorige artikelen nog eens overdrukken, maar meestal werden wij daarin verhinderd door de steeds opduikende nieuwe kwakzalverijen, die al onze beschikbare ruimte in beslag namen.

Ook thans wacht nog veel op afdoening, maar wij wachten tevens op mededeeling van de resultaten van het onderzoek, waaraan die verschillende middelen, door sommige onzer leden, worden onderworpen.

Daardoor zijn wij in de gelegenheid, in dit nummer eenige uitgebreide afdrucken uit de jaargangen van 1883 en 1884 op te nemen.

N. N. te K. *Mélianthe* is in onderzoek. De wijze van aanbeveling kenmerkt dit middel volkomen al een kwakzalversmiddel.

W. S. te A. Een onschuldige *haarkleurmiddel*, dat van NAQUET, is besproken in ons Januari-nummer van 1884. Wij laten het voorschrift, ons door NAQUET verstrekt, hier nogmaals in het oorspronkelijke volgen.

Prendre:

Bismuth métallique 100 gr.
dissolvez dans:
Acide azotique de commerce 300 gr.
ajoutez à la solution:
1°. Acide tartrique 80 gr.
dissous dans:
Eau quantité suffisante.

2°. 4 litres d'eau.
Jetez sur une toile, filtrez, lavez, jusqu' à ce que l'eau de lavage ne soit pas acide. Détachez le magma avec une spatule, dissolvez-le dans le moins possible d'ammoniaque, ajoutez à la solution:

Hyposulfite de soude 80 gr.

Quand c'est dissous, filtrez et enfermez dans des flacons biens bouchés.

— S'humecter les cheveux tous les deux jours, et quand on a obtenu la couleur voulue, entretenir les racines.

Niettegenstaande uw ingesloten postzegel beantwoorden wij u te dezer plaatse. 't Is ons niet mogelijk, wij schreven dit reeds meermalen, alle vragen per brief te beantwoorden.

S. P. te L. In dank ontvangen; zooals gij ziet, hebben wij er gebruik van gemaakt.

Dr. J. R. te R. Gaarne nemen wij uw afkeurend oordeel over het bedoelde praeparaat aan. Met de gegevens echter, die ons ten dienste staan, kunnen wij het middel nog niet als *kwakzalverij* qualificeeren. Gij zoudt ons zeer verplichten door het verschaffen van nadere inlichtingen en — zoo mogelijk — door toezending van een bus van het goedje.

E. N. S. Ez. te K. a. d. Z. Dank voor de toezending der advertentie en de weigering van plaatsing. Wanneer uitgevers van andere bladen uw goed voorbeeld zouden volgen en — bij twijfel — inlichtingen bij ons inwonen, dan zou er veel kwaad kunnen worden voorkomen.

Op de zaak zelf komen wij spoedig terug, zoodra wij de noodige informaties hebben ingewonnen.

Herhaalde Waarschuwingen.

Migräne Stifte. Onder dezen Duitschen naam en ook onder dien van *Nerven Kristal* wordt in ons land, een zeker middel, zoo 't heet, tegen schele hoofdpijn, tand-, kies- en aangezichtspijn geadverteerd. 't Is weer een oude zaak in een nieuw kleed gehuld. Deze stiften bestaan, als ze goed zijn, uit niets anders dan gekristalliseerde *pepermuntolie*, dezelfde olie, die in vloeibaren toestand algemeen bekend is en nu en dan ter afleiding van de pijn wordt aangewend.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Galdensteden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Sinnegasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 870.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Bericht aan de leden over de Algemeene Vergadering.

Hoofdartikel: Een bedenking weerlegd.

Berichten: Verkoop van Wilhelminawater niet vervolgd. — Nieuwe handelsmerken.

Grootere artikelen: Raadgevingen in tijden van Cholera. — Enrico-bitter. — Leugenachtige voorbehoedmiddelen tegen Cholera. (De Carolus-medalje.) — Loodvergiftiging door haarverf. — Is de centraal-apotheek te Amsterdam een kwakzalverskraam? — Geneezing per brief. — De Ruyters haar-extract.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Allen's haarhersteller. — Theophile's haarkleurmiddel. — Pain Expeller.

BERICHT AAN DE LEDEN.

Algemeene Vergadering

te houden op Donderdag 13 September 1894, 's namidd. 2 uur, in een der lokalen van „Krasnapolsky" te Amsterdam.

Onderwerpen van Behandeling:

1. Mededeelingen van het Bestuur.
2. Vaststelling van het Verslag der Algemeene Vergadering, gehouden in 1893.
3. Vaststelling van het jaarverslag over 1893.
4. Rapport der Commissie voor het nazien der rekening over 1893.
5. Benoeming van een Bestuurslid ter voorziening in de vacature, ontstaan door de periodieke aftreding van den Heer Dr. C. N. VAN DE POLL, die voor een herbenoeming niet in aanmerking wenscht te komen.

Door het Bestuur wordt, volgens al. 2 van art. 9 der Statuten, het volgend dubbeltal aanbevolen:

Dr. H. BURGER te Amsterdam,

Dr. C. A. LOBRY DE BRUIJN te Amsterdam.

6. Benoeming van een Commissie tot het nazien der rekening over het loopende jaar.

7. Bespreking van de middelen die tot bereiking van het doel der Vereeniging kunnen bijdragen.

Namens het Bestuur:

G. B. SCHMIDT,

Secretaris-Penningmeester.

Een bedenking weerlegd.

Weerlegd? Wij zouden wenschen dit met zekerheid te kunnen schrijven . . . maar wij zijn nog in twijfel. Wij weten het — en dit werkt alles behalve bemoedigend — hoe ons belangeloos streven ten behoeve van de lijdende menschheid, bij veel waardeering, ook veel tegenwerking en zelfs verdachtmaking ondervindt en dit zelfs van zijden, waarvan men juist krachtige medewerking zou mogen verwachten.

Tegen hen, die ons streven aan onedele doeleinden toeschreven, hebben wij ons nooit verdedigd; ons werken in het volle daglicht spreekt voldoende voor ons, maar waar wij bestrijders ontmoetten, die meenden op onze wijze van optreden aanmerkingen te moeten maken, hebben wij die opmerkingen steeds ter harte genomen, daarnaar gehandeld of ze, zoo mogelijk, weerlegd.

Met dit al blijft de tegenwerking van sommige zijden (de kwakzalvers staan buiten onze beschouwing) bestaan en ondervinden wij daarvan nog meermalen den weerslag.

Een kenmerkend voorbeeld ontmoetten wij nog dezer dagen.

De ijverige correspondent van onze Vereeniging — de heer ANTEN te 's Gravenhage — had zich de moeite getroost zich daar ter plaatse te voegen bij 118 restauratie-, hôtél- en caféhouders en coiffeurs, ten einde te vernemen of zij genegen waren ons Maandblad te ontvangen en voor hunne bezoekers ter lezing te leggen. Het resultaat van deze lofwaardige bemoeiingen, waarvoor den heer A. de dank onzer Vereeniging zeker toekomt, was dat 76 de vraag bevestigend en 42 ontkennend beantwoorden. Van deze ontkenners waren er vier, die hunne afwijzing aldus motiveerden:

1. De doctoren zijn zelf kwakzalvers.
2. Het zou zijne clientèle benadeelen, als men het Maandblad in zijn gelagkamer zag.
3. Het helpt toch niet; de menschen blijven dom.
6. Het blad wordt niet gelezen.

Het zou ons niet moeilijk vallen, die bedenkingen te weerleggen — en misschien gaan wij in een volgend nummer daartoe over — voor heden echter hebben wij een opmerking te bespreken, die meermalen gemaakt wordt door personen, die beweren aan onze zijde te staan, wat betreft het veroordeelen van de kwakzalverij met geneesmiddelen.

„Gij maakt met uw blad reclame voor de kwakzalvers," zoo wordt er beweerd, „juist door uwe bespreking vestigt gij de aandacht op tal van middelen, die anders onopgemerkt zouden blijven."

Men houde het ons ten goede: deze opmerking is, op zijn zachtst genomen, erg overdreven.

Toegegeven, dat zich een enkele maal het geval voordoet, dat een lezer van ons blad, door die lecture, kennis maakt met een hem tot nu toe onbekend kwakzalversmiddel, dan zal de waarschuwing tegen dat middel, tegelijk met de kennismaking, hem toch allicht terughouden juist dat middel te beproeven.

In de meeste gevallen behandelen wij echter middelen, die door advertenties en strooibiljetten een uitgebreide reclame maken en die daardoor aan de meeste courantlezers reeds bij name bekend zijn, vóórdat ze in ons blad worden besproken.

In die reclames worden de bedoelde middelen hemelhoog geprezen; wanneer wij nu, door overtuigende bewijsmiddelen, duidelijk aantoonen, dat, wat er in die reclames gezegd wordt, geheel of grootendeels leugen is. wanneer wij het gevaar blootleggen, dat aan het gebruik van die middelen verbonden is, wanneer wij, ten slotte, bewijzen, dat het den fabrikant van die kwakzalversmiddelen alleen te doen is om uit het lijden van zijne medemenschen, op bedriegelijke wijze, geld te slaan, dan zal men ons toch moeten toegeven, dat deze handelwijze juist het tegenovergestelde is van reclame maken.

De geopperde bedenking is inderdaad hoogst overdreven. Mocht al eens een enkele maal de door ons aangelegde mijn verkeerd springen, toch is het onze overtuiging, dat het geringe kwaad, dat daardoor wordt veroorzaakt, niet opweegt tegen het groote nut, dat onze waarschuwingen, in ruimen kring, kunnen stichten.

Wij hopen, dat het ons gelukt zal zijn, de gemaakte bedenking te wederleggen, opdat zij, die zich door het geopperde bezwaar tot nu toe hebben teruggehouden, zich, ter bereiking van het goede doel, bij ons zullen aansluiten.

BERICHTEN.

Wilhelminawater. Naar wij vernemen zal het comité der Wilhelmina-bron niet vervolgd worden naar aanleiding van de klacht, tegen dat comité ingesteld door den secretaris van den Ned. Apothekers-assistenten-bond. Zooals bekend grondde de aanklager zijn klacht op de omstandigheid, dat lijst C., behoorende bij de wet op de artseneijkunde, verbiedt het verkoopen van sommige geneesmiddelen in mindere hoeveelheden dan die lijst aangeeft.

Volgens den klager zou b.v., volgens lijst C., niet minder dan een millioen flesschen Wilhelmina-staalwater in eens mogen worden verkocht. (N. v. d. D.)

Dit bericht verwondert ons niet. Zooals wij in No. 4 van dezen jaargang hebben uiteengezet, zou een vervolging krachtens art. 30 van de wet, regelende de uitoefening der artseneijkunde (waarbij de bedoelde lijst C. behoort) o. i. zijn tegen de letter en den geest van dit wetsartikel.

Handelsmerken van enkele middelen, in de maand

Juni j.l. ingeschreven bij het Bureau voor den industriëlen eigendom:

10345 — Extract van plantaardige stoffen op alcohol (*Enrico-bitter*.) Inzender: W. H. Dreessens te Roermond.

10350 — *Rheum-wijn*. Inzender: J. A. Corman te Vlijmen.

10355 — Mond- en tandreinigingsmiddelen (*Odol*.) Inzender: C. A. Lingner, eenig eigenaar van het Dresdener Chemisches Laboratorium „Lingner” te Dresden.

10372 — Pillen voor menscheijk gebruik (*Carter's Pills*.) Inzender: The Carter Medicine Company te New-York.

10391 — Bereiding van levertraan en melk (*Peptonised Codliveroil*.) Inzender: J. Newton Beach te Londen.

10393 — Geneeskrachtig mengsel (*Hopnotic*.) Inzender: The Hopnotic Company te Grand Rapids, Michigan.

Zoo gaat er geen maand voorbij waarin niet enkele Nederlandsche fabrikanten, maar vooral buitenlandsche maatschappijen in ons land zich het eigendomsrecht verzekeren van tal van middelen, waarvan het reeds, ook zonder nader onderzoek, alleen door de opsomming van de talrijke, geheel verschillende kwalen welke zij heeten te genezen, voor ieder begrijpelijk is, dat het niets anders dan kwakzalversmiddelen zijn. Dat de kwakzalvers daarbij het doel hebben, die middelen hier te lande te exploiteeren is duidelijk, maar even duidelijk is het, dat daardoor weer talrijke slachtoffers zullen worden gemaakt. Mag dit langer zoo blijven? Is er dan niets aan te doen om o. a. den invoer van de schandelijke producten dier verschillende maatschappijen tegen te gaan?

Raadgevingen in tijden van Cholera.

Juist 10 jaren geleden, meende de vorige Redactie van dit Maandblad met enkele raadgevingen te moeten optreden, vooral ook met het oog op de vele slechte raadgevingen, die van de zijde der kwakzalvers worden verspreid.

Met hetzelfde doel drukken wij het toen geschrevene nogmaals, in hoofdzaak, over:

„Dank zij den vooruitgang der wetenschap is de eigenlijke oorzaak en de daarvan afhankelijke verspreiding van de cholera thans vrij wel bekend. Heeft die kennis er nog niet toe geleid het middel ter genezing van de ziekte te vinden, of met zekerheid de wijze aan te geven om zich te vrijwaren tegen iedere besmetting, de weg voor beiden is aangewezen en reeds nu zijn er bepaalde en duidelijke gegevens, waarmede de Staat, het individu en de geneesheer hun voordeel kunnen doen.

Een kort overzicht is het groot aantal leeken onder onze lezers allicht niet ongevallig; de deskundigen mogen het om der wille van dezen voor lief nemen.

Koch heeft aangetoond, dat, gelijk het reeds voor vele andere ziekten van mensch en dier bewezen was, ook de *Aziatische Cholera* wordt gekenmerkt door het aanwezig zijn in het menscheijke lichaam van uiterst kleine, slechts onder 't mikroskoop onder bepaalde omstandigheden zichtbare, levende wezens, zeer eenvoudig van samenstel en op de grens staande van de planten- en de dierenwereld, doch tot de laatste behoorende en bekend onder den algemeen naam van bacteriën.

Een eigenaardige vorm dezer wezens, de *Cholera-microbe*, is aanwezig in de uitwerpsels van elken lijder aan *Cholera Asiatica*, en juist daardoor onderscheidt zich deze uitheemsche ziekte van de zoogenaamde *Cholera nostras* of inlandsche braakloop, die niet besmettelijk is, doch overigens in uiterlijke kenteekenen, in haar voorkomen gedurende zekere jaargetijden, somwijlen zelfs in haar doodelijken afloop met de eerstgenoemde zeer veel overeenkomst heeft.

Men wachte zich wel bij 't spreken over 't aanwezig zijn van diertjes in de menscheijke uitwerpsels ook maar te denken aan ingewandsvormen of iets van dien aard; de dierlijke wezens, waarvan hier sprake is, zijn kleiner dan het kleinste stofje dat het oog kan aanschouwen; hun aantal wordt geteld bij millioenen.

Vooraf of misschien alleen door de spijsverteringsorganen, dus met het eten of drinken, komen deze wezentjes in het menscheijk lichaam, waarbinnen zij onder begunstigde omstandigheden zich in onnoemelijk korten tijd ontwikkelen en in ontzaglijke menigte vermeerderen.

Als een vreeselijk voorbeeld van de macht van het kleine brengen deze *microben* tijdens en door hare snelle ontwikkeling en uitgebreide voortplan-

ting, in het menscheijk lichaam weefselveranderingen en zenuwstoornissen te weeg van zulk een diep ingrijpenden aard, dat soms binnen enkele uren de dood er het gevolg van is.

En is daartegen niets te doen, is dit alles niet te voorkomen?

Op deze vraag, die natuurlijk op aller lippen zweeft, is een bepaald bevestigend antwoord onmogelijk, hoewel het volstrekt niet noodig is in moeuloosheid te wanbopen.

De microben kunnen vooreerst verhinderd worden ons te bereiken.

Wanneer, de ziekte nog slechts woedt buiten onze grenspalen, moet dit geschieden door den Staat. Doelmatige en strikt uitgevoerde quarantaine, waar deze uitvoerbaar is, in de eerste plaats; daarna streng isolement van den eersten lijder, die binnen onze grenzen door de ziekte mocht worden overvallen en ontsmetting, 't best door verbranding, van 't geen hij met zich heeft gebracht. Daar bij het tegenwoordig uitgebreid internationaal verkeer niemand kan zeggen, in welke misschien kleine gemeente het toeval den reiziger uit Frankrijk zal aanvoeren, die de noodlottige kiemen met zich draagt, is 't een vereischte, dat in iedere gemeente zulk eene gelegenheid tot afzonderlijke verpleging en ontsmetting aanwezig is, en dat de hoofden der gemeenten zich diep doordringen van de dure verplichting tegenover hunne medeburgers die op hen rust, door nauwgezet, spoedig en met ijver te handelen.

't Geneeskundig Staatstoezicht zal het best weten, hoeveel in dezen nog ontbreekt, voordat de toestand kan gezegd worden te zijn zooals hij behoort te wezen.

De ervaring heeft verder geleerd, dat de ontwikkeling der Cholera-microben en hare verspreiding wordt bevorderd door de tegenwoordigheid van vocht, ophooping van vuil, rottende zelfstandigheden enz. Deze van de woonplaats der menschen te verwijderen of door ontsmetting haar schadelijk karakter te ontnemen, is eveneens een plicht der Overheid en slechts mogelijk door een ijverig en doortastend optreden van deze, ondersteund door de welwillende medewerking van 't publiek en het individu. Ook hieraan ontbreekt echter in zeer vele gevallen maar al te veel, totdat de nood aan den man en helaas! vaak de geschikte tijd voorbij is.

Mocht niettegenstaande doeltreffende voorzorgsmaatregelen de ziekte toch in onze omgeving uitbreken, dan werke elk bovendien voor zich zelf en zijn gezin. In de omgeving van den choleralijder moet alles aan ontsmetting onderworpen worden om de voortplanting der microben tegen te gaan.

Vooraf aan vochtige voorwerpen van dierlijken of plantaardigen oorsprong hechten zij zich en blijven haar ontwikkelingsvermogen langen tijd behouden. Kookhitte vernietigt haar of doodt ze. Vruchten enz. moeten daarom van den schil worden ontdaan, eer ze gegeten worden en, nog beter, alle eten of drinken moet voor 't gebruik worden gekookt.

't Spreekt echter bijna van zelf dat, in weerwil van zulk een zorgvuldigheid, enkele der gevreesde dierlijke kiemen in het lichaam kunnen geraken. Niet ieder krijgt echter daardoor de cholera. In dezelfde omgeving, bij dezelfde uitwendige levensomstandigheden, bij 't gebruik van 't zelfde voedsel, van denzelfden drank worden sommigen in den hevigesten graad, anderen niet aangetast.

De oorzaak moet hierin gelegen zijn, dat de cholerakiemen in het lichaam en de ingewanden geen geschikte stof vinden om zich verder te ontwikkelen, of dat hunne voortplanting door den een of anderen toestand van het menscheijk lichaam wordt tegengewerkt.

Welke deze toestand is, weten wij, helaas niet; ons ontbreekt dus het middel om hem te voorschijn te roepen en een dam op te werpen tegen de ziekte. Een schijnbaar goede gezondheid is geen waarborg, krachtige lichaamsgesteldheid, jeugd of ouderdom evenmin. In iedere epidemie worden gezonden en sterken weggerukt, even als zwakken en ouden van dagen.

Er zijn echter enkele omstandigheden die zeer duidelijk eene voorbeschiktheid voor de ziekte in 't leven roepen. 't Is niet zoo heel ongewoon de Cholera te hooren noemen „een armelui's-ziekte". En inderdaad vooral in 't begin van bijna iedere

epidemie bepaalt zich het overgroot aantal slachtoffers tot de lagere volksklasse. Doch iedere nieuwe aangetaste levert een nieuwe kolonie van wezens, die elk voor zich de besmetting kunnen voortdragen. De goeoden handelen dus in hun eigen belang door voor zich de kans op besmetting te verminderen, wanneer zij alle krachten inspannen om door betere voeding, ruimere huisvesting, vermeerderde zindelijkheid, de voornaamste gevolgen der armoede, en daarmee de voornaamste voortplanters der ziekte, te beteugelen.

Behalve armoede, kommer en ellende schijnen verschillende stoornissen der spijsverteringsorganen een toestand in 't lichaam te weeg te brengen die de ontwikkeling der cholera-microben bevorderen. Zoowel misbruik van sterken drank, die het zenuwleven overprikelt en bloedsaandrang te voorschijn roept, als spijzen die indigestie of diarrhee veroorzaken, zoowel onrijp ooft of te veel vruchten. Ook invloeden die het zenuwleven ter neer drukken, als groote vermoeienis, langdurige inspanning en angst. 't Is uit het vorenstaande duidelijk, dat niemand door angst alleen de smetstof der cholera en dus de ziekte zal kunnen ontvangen, maar ieder die enig begrip heeft van de verlamrende werking van vrees en schrik op den mensch, hoe daardoor onder gewone levensomstandigheden alle werk- en denkkraft kan belemmerd worden, zal beseffen dat daardoor ook het weerstandvermogen tegen den schadelijken invloed dezer ziektemakende organische wezens moet verminderen.

Meer dan anders is het daarom noodig tijdens 't heerschen van cholera de hulp van den geneesheer in te roepen ook bij voorkomende lichte ongesteldheden, niet uit overdreven angst, maar om te voorkomen dat door koorts, diarheeën of andere ongesteldheden een zwaktetoestand wordt onderhouden, die voorbeschikt maakt tot het opnemen of de ontwikkeling van toevallig opgenomen kiemen.

Nog meer echter is die hulp noodig wanneer zich ten slotte de ziekte heeft ontwikkeld; — hoewel helaas! vele, zoo niet de meest aangetasten bezwijken, heeft toch de kunst enkele rationeele middelen, waarvan zij met recht somwijlen genezing mag verwachten.

Drie verschijnselen vooral kenmerken de cholera; de hevige brakingen en diarrheeën en de berooving daardoor van 't lichaam van de noodige vochten; het diep gezonken zenuwleven en de verlaging van de lichaamstemperatuur. Juist deze verschijnselen hebben vele wetenschappelijke onderzoekers er toe geleid in opwekkende inspittingen, 't toedienen van sommige geneesmiddelen, 't bevorderen der huidwerkzaamheid door inwikkelingen, 't verblijf in zeer verwarmde omgeving enz. middelen tot genezing te zoeken en in sommige gevallen met gunstig gevolg aan te wenden."

Ziedaar wat wij meenden over de cholera in het algemeen in dit Maandblad te moeten zeggen. Het valt eigenlijk buiten het terrein waartoe ons blad zich in den regel beperkt. Ons doel is te waarschuwen tegen bedriegelijke middeltjes. Helaas, ook deze taak moeten wij ten opzichte van de cholera vervullen, zooals uit andere artikelen in dit nummer blijkt. Het bovenstaande moge strekken om onze waarschuwingen meer kracht bij te zetten.

ENRICO-BITTER.

Dit product van Vaderlandschen bodem wordt aanbevolen als: „eene weldaad voor het menschedom." Ofschoon het middel reeds meer dan 20 jaar hier te lande, vooral in 't Zuiden, wordt geëxploiteerd was deze „weldaad" tot voor korten tijd voor ons verborgen gebleven. Toen werd ons een flesch van het bitter en een daarbij behoorend prospectus van geachte zijde toegezonden, terwijl wij kort daarop, onder de „Beschrijving van de handels- en fabrieksmerken, ingeschreven bij het Bureau voor den industriëlen eigendom" ook het fabrieksmerk van het Enrico-bitter aantreffen.

De wijze waarop dit middel, zoowel in het prospectus als op de etiketten der flesschen wordt aanbevolen verschilt in niets van de gewone kwakzalvers-aanbevelingen. In het prospectus leest men: dat het „Enrico-Bitter uitstekende diensten als voor-

„behoudmiddel heeft bewezen, en dat men niet verzuimen moet in dagen van besmetting of epidemieën het steeds bij zich te dragen, daar het in vele gevallen direct de kiemen doodt door de onmiddellijke werking.”

terwij de etiquette o.a. het volgende vermeldt :

ENRICO-BITTER

Is eene weldaad voor het Menschdom.

ENRICO-BITTER

Is, vermengd met goeden jenever of brandewijn (een suikerlepeltje op een likeurglaasje), de gezondste van alle dranken, zeer aangenaam van smaak, en eenieder die hetzelfde dagelijks, als zoogenaamd *Bittertje* gebruikt, zal er spoedig het heilzame van ondervinden.

ENRICO-BITTER

Is het beste Voorbehoedmiddel in tijden van Epidemie.

ENRICO-BITTER

Is *Maagversterkend*, bevordert den *Eetlust* en de *Spijvertering*.

ENRICO-BITTER

Is onontbeerlijk voor degenen die naar *Warme Landen* gaan, het bespiedigt de *Acclimatisatie*.

Zoo eene *Epidemie* in uwe onmiddellijke omgeving woedt, moet gij niet schromen om nu en dan een likeurglaasje half vermengd of zelfs onvermengd van dit *Elixir* te nemen.

Gebruik nu steeds ENRICO-BITTER en een hooge ouderdom zij u toegezegd.”

Dit laatste maakt de deur dicht. Indien er gestaan had: gebruik nu steeds Enrico-bitter (zooals boven gezegd met jenever of brandewijn vermengd) en gij zult spoedig aan den drank verslaafd raken, ja, dan hadden wij gezegd: dit is nog de eenige waarheid, die op de etiquette vermeld staat, maar nu vonden wij onder de aanbevelingen niets dan leugens.

Wij zullen dit duidelijk maken.

Het Enrico-bitter is door den heer G. B. Schmidt te Amsterdam, onderzocht. Het is een robijn-roode vloeistof, die bijna 40 % alcohol bevat, aromatiek bitter smaakt en blijbaar een aftreksel is van verschillende plantendeelen in slappen spiritus. De deskundige lezer weet, hoe moeilijk het is, in een dergelijk aftreksel alle grondstoffen aan te toonen die voor het aftreksel gebruikt zijn. Met zekerheid heeft de heer S. gevonden: Engelwortel (*radix angelicae*) en kalmoeswortel, terwijl de aanwezigheid van gentiaanwortel en absinth hem zeer waarschijnlijk voorkomt.

Bijzondere geneeskrachtige stoffen zijn niet gevonden, evenmin een of ander middel dat als voorbehoedmiddel bij epidemische ziekten dienst zou kunnen doen.

Het is, zooals uit alles blijkt, een gewoon soort van „bitter”, zoo iets als Stoucton of Boonekamp.

Toetsen wij nu aan 't geen wij omtrent de samenstelling weten, de waarde van de aanbeveling op de etiquette.

„Enrico-bitter is een weldaad voor het Menschdom”, — dit bewaren wij voor het slot van onze beschouwing.

„Enrico-bitter is, vermengd met goeden jenever of brandewijn, de gezondste van alle dranken.” Leugen; misschien wil de fabrikant zeggen van alle sterke dranken; nu, zoo'n reclame gunnen wij hem.

„Enrico-bitter is het beste voorbehoedmiddel in tijden van Epidemie.” Leugen, en daarbij laaghartige leugen, omdat, wanneer iemand meent zijn plicht gedaan te hebben met het gebruik van het bitter, hij andere doelmatige voorbehoedmiddelen misschien zal achterwege laten en daardoor het slachtoffer kan worden van geloof aan de onware voorspiegeling van den bitter-fabrikant.

Enrico-bitter is *maagversterkend*; het gewone onware praatje van alle bitter- of elixer-bereiders. Is het noodig dit duidelijk te maken?

En nu, om niet te uitvoerig te worden, het slot:

„Zoo eene *Epidemie* in uwe onmiddellijke omgeving woedt, moet gij niet schromen om nu en dan een likeurglaasje half vermengd of zelfs onvermengd van dit *Elixir* te nemen.”

Schandelijk noemen wij deze raadgeving; 't is om de menschen aan den drank te helpen, waardoor zij in een toestand geraken, die, vooral bij het heerschen van epidemieën in de onmiddellijke omgeving, hoogst gevaarlijk kan worden.

Is dus het Enrico-bitter „een weldaad voor het Menschdom”? In geen enkel opzicht; het vertoont zich geheel als een kwakzalversmiddel . . . en daarom zij men op zijn hoede.

Den naam van den fabrikant vinden wij niet opgegeven; het hoofd-depôt is gevestigd bij J. Cillekens-Dreessens te Roermond, waar het halve fleschje bitter à f1,75 verkrijgbaar is.

Goedkoop is het goedje dus ook niet.

Leugenachtige voorbehoedmiddelen tegen Cholera.

(De Carolus medalje.)

Er is geen ziekte, welke de kwakzalvers niet ten behoeve van hun bedrijf exploiteeren. Vooral wanneer een ziekte min of meer epidemisch heerscht, zijn zij er als de kippen bij.

Nu zich de cholera weer op enkele plaatsen in ons land vertoont, ontzien zij zich ook weer niet met hunne onfeilbare voorbehoedmiddelen voor den dag te komen en zoo ergens, dan is hier hun optreden hoogst gevaarlijk.

Een geneesmiddel als onfeilbaar voorbehoedmiddel tegen cholera moet nog worden gevonden. De tegenwoordige voorbehoedmiddelen, dit weten de kwakzalvers even goed als ieder ontwikkeld mensch, bestaan allen uit *sanitaire* voorzorgmaatregelen, maatregelen die, goed toegepast, ongetwijfeld heilzaam zullen werken en reeds als zoodanig hebben gewerkt. De toepassing van die maatregelen wordt echter door de kwakzalvers tegengewerkt.

Waarom zou iemand, in 't bezit van een onfeilbaar voorbehoedmiddel, nog iets anders doen? Wat heeft die te maken met andere voorzorgsmaatregelen?

De handelingen van de kwakzalvers in dit opzicht, zijn, in één woord, SCHANDELIJK, temeer, daar zij, of zeker de meesten hunner, zelf overtuigd zijn van de onwaarheid van hun beweren.

Onder de vele voorbehoedmiddelen, die wij geannonceerd zagen, — wijscheren allen over denzelfden kam, wij veroordeelen ze, — wenschen we op één de aandacht iets nader te vestigen, omdat in den laatsten tijd, opnieuw een uitgebreide reclame voor dat artikel wordt gemaakt.

In ons nummer van December 1889 behandelden wij uitvoerig: De *Electro-Magnetische Medalie Carolus* en de *Magneto Galvanische Batterij* aanbevolen door zekeren AUG. WARNANT te Namen. Duidelijk werd daarbij aangetoond, dat van die niets-betekkende toestellen geen de minste geneeskrachtige werking was te verwachten en toch worden zij, onder meer, aanbevolen „om zich te bevrijden tegen de cholera.”

Wie geeft ons een woord, krachtig genoeg, om zulk een handelwijze te brandmerken?

Nogmaals — loodvergiftiging door haarverf.

In onze dagbladen las men dezer dagen het volgend bericht:

„Te Amsterdam is een geacht ingezetene overleden, volgens verklaring van den geneesheer, aan de gevolgen van loodvergiftiging, veroorzaakt door het verven van het hoofdhaar met eene verfstof, welke loodbestanddeelen bevatte.”

Van een vervolging van den verkooper, of liever van meerdere verkoopers van die vergiften, lazten wij niets, ofschoon de Amsterdamsche politie, in dit geval, toch volkomen op de hoogte kon zijn van het gebeurde.

Is er dan geen enkel artikel in ons strafwetboek, dat de op winst beluste fabrikanten en hunne helpers verhindert, het publiek te vergiften en hun het vergif, onder de meest schoonschijnende beloften, aan te bevelen?

Zoo neen, dan is vóór alles, vóór kieswethervorming, vóór belastingregeling enz. een wet noodzakelijk, die den verkoop van dergelijke zware vergiften op degelijke en afdoende wijze regelt en met zware straffen diegenen vervolgt, die zich niet ontzien het publiek door bedriegelijke reclames en fraaie, leugenachtige afbeeldingen te verleiden, om zich zelf te vergiften.

Inmiddels kunnen de verkoopers van loodhoudende wateren worden vervolgd op grond van overtreding van art. 30 van de wet regelende de uitoefening der artsensij-bereidkunst. 't Is waar, die vervolging leidt slechts tot een boete, maar . . . men moet op 't oogenblik roeien met de riemen, die men heeft.

Voor hen die, overtuigd dat het tijd wordt om handelend op te treden, een vervolging wenschen in te stellen (tevens nogmaals ter waarschuwing voor het publiek) volgt hier voor de

zooveelste maal een opgave van de loodhoudende haarwaters, die, voorzoover wij weten, in Nederland worden verkocht:

Allen's haarhersteller,
Ayer's haarversterker,
Eau de Castille,
Eau de Zénobie,
Eau des Féés,
Eau de Florida,
Eau Magique,
Eau Hamilton,
Eau d' Amerique,
Het nieuwe haarmiddel (verkoophuis),
Melrose,
Nieuwe London haarhersteller,
Rosetter's hair-restorer,
Royal Windsor hair-restorer.

Is de centraal-apotheek te Amsterdam een kwakzalvers-kraam?

Het antwoord op deze vraag moet o.i. niet moeilijk vallen. Wie een blik slaat op de uitstallast waarmee deze apotheek zoo nu en dan wordt ontsierd, weet reeds bijna genoeg.

Wij, voor ons, vonden reeds aanleiding om tegen twee producten, waarvan het centraal-depôt in de centraal-apotheek is gevestigd, waarschuwend op te treden, n.l. de *Pastilles-Louvrís* en het *Poudre Saline Rafrachissante du Dr. Badout*.

In de laatste dagen lazten wij weder de onderstaande advertentie, die alle kenmerken van een kwakzalvers-annonce draagt:

„Het beste behoedmiddel tegen CHOLERA, CHOLERINE en de bij drukkende hitte zich voordoende diarrheeën is het ANTIDYSENTERICUM (Indische pillen).

Het geneest in zeer korten tijd *dysenterie* (buikloop), pas ontstane zoo goed als verouderde *diarrhee*, en den niet testoppen BUIKLOOP VAN KINDEREN.

Dieet: enkel vleeschkost. — Onder controle van den Uitvinder den Heer Med. Dr. SCHWARZ (Konstantinopel), gedeponeerd in de Chem. Fabriek van CL. LAGEMAN, Erfurt. Verkrijgbaar in alle Apotheken. Prijs 1/2 doos f1.50, 1/2 doos f0.80. Te Amsterdam: Centrale Apotheek. Generaal-Depot voor Nederland en zijne Koloniën: WILHELM SCHRÖDER, Amsterdam.”

Er is echter nog meer. De naam van den apotheker van de centraal-apotheek is HARTLOOPER. Nu heeft men wel willen beweren, dat enkele van die kwakzalversmiddelen in de centraal-apotheek zelve worden bereid, en dat de namen van de uitvinders aldaar worden bedacht; zelfs heeft een spotvogel den naam van *Louvrís* afgeleid van *Louis*, den voornaam van *Hartlooper*, maar voor die zaken hebben wij geen bewijs.

Omtrent één middel is ons echter, in den laatsten tijd, het bewijs geleverd dat het door *Hartlooper* wordt bereid, ten minste op zijn naam in den handel wordt gebracht.

HARTLOOPER geneert zich niet meer; men leze slechts de volgende advertentie:

„Hartlooper's Karlsbader Brausepulver,” een algemeen erkend en aanbevolen middel tegen Vetzucht, Suikerziekte, Leveraandoeningen, Galsteen, en overal daar, waar het gebruik van Karlsbadzout gewenscht is.

Is aangenamer te nemen dan Karlsbadzout. Verkrijgbaar te Amsterdam: in de Centraal-Apotheek en bij ULOTH, Zeedijk; in den Haag: bij SNABILLE, Buitenhof. Eischt Handteekening „HARTLOOPER”.

Is dit kwakzalverij of niet? Eén middel aanbevolen tegen tal van verschillende kwalen, zonder dat tevoren een geneeskundig onderzoek van den patiënt heeft plaats gehad.

Wat wil men meer?

En dit middel (N.B. algemeen erkend en aanbevolen, door wien?) draagt den naam van HARTLOOPER, geen geneeskundige, maar de apotheker van de centraal-apotheek.

Lezer, weet ge nu het antwoord op de vraag aan het hoofd van dit artikeltje?

Genezingen per brief.

Naar aaleiding van een tot ons gerichte vraag om inlichtingen betreffende een „Vraagbrief” door RICHTER & Co. aan een zieke verzonden, vinden wij het niet ongewenscht nog eens een gedeelte over te nemen van hetgeen in het Maandblad van Januari 1885 omtrent dergelijke „brieven” is geschreven.

Duidelijkheidshalve laten wij den „vraagbrief” hier volgen:

„ROTTERDAM, 10 Sept. '92.

Mijnheer,

In het bezit van uw geacht schrijven, moeten wij u doen opmerken, dat uwe mededeelingen te onvolledig zijn, om met juistheid een oordeel over den ziekte-toestand in kwestie te vellen. Wij zenden u daarom bijgaand een „Vraagbrief” met beleefd verzoek denzelven nauwgezet te beantwoorden, en vervolgens aan ons terug te zenden; zullende wij hem dan aan de „Geneeskundige Afdeeling” van ons Huis te Rudolstadt ter beoordeeling doen toekomen. Na 4 à 5 dagen ontvangt u het antwoord met opgave der te gebruiken geneesmiddelen, benevens wenken omtrent de te volgen levens- en voedingswijze. Deze schriftelijke raadgevingen van onzen zeer bekwamen geneesheer zijn kosteloos; alleen gelieve u voor de door ons uit te geven porto's 50 cts., in postzegels, bij iederen vraagbrief te voegen.

Hoogachtend teekenen wij ons

p.p. F. Ad. RICHTER & Co.”

Wij wijzen er op, dat deze brief gedrukt is, zodat ieder lijder denzelfden krijgt, onverschillig wat hij omtrent zijn ziekte opgeeft.

„Men ziet, het komt er volgens dezen kwakzalver volstrekt niet op aan of de geneesheer door eigen oogen aanschouwt of hij door hooren, voelen, tasten, vergelijken, tot een juist inzicht der ziekte tracht te komen; — 't is volgens dezen briedendokter genoeg als hij slechts weet wat de patiënt zelf zegt of vermeent te zien en te voelen.

Honderd malen hebben wij de onwaarheid hiervan reeds betoogd, doch doen 't hier op nieuw. Een leek, die 't verband van gevolg en oorzaak bij de verrichtingen van 't menschelijk lichaam niet kent, kan zich van zijn ongesteldheid geen voorstelling maken. Hij zal pijn voelen in 't een of ander lidmaat, doch weet niet, en de dokter kan op een afstand dit evenmin nagaan, of de oorzaak der pijn ligt in dit deel of in een der inwendige organen.

Hij zal den briedendokter, wien hij wil raadplegen, schrijven dat hij drukking heeft „op het hart” en in werkelijkheid zou 't den geneesheer bij onderzoek spoedig blijken, dat het opgezethed in de maag is.

Een ander zal per brief een middel vragen tegen oorpijn of tic douleureux, waarvan elk geneesheer dikwijls op 't eerste gezicht de oorzaak zal herkennen in een aangestoken kies en die wegnemen, terwijl een volgende keer de dokter op een afstand onmogelijk uit den brief van zijn patiënt zal kunnen waarnemen of deze, die klaagt over hoofdpijn, lijdt aan bloedeloosheid of bloedaandring, of hij dus versterkend of verzwakkend zal moeten ingrijpen.

En zoo gaat het in honderden gevallen.

Wij weten het, onder de overigen als ontwikkelden bekend staande patiënten, geschiedt dit „dokteren per brief” nog lang niet zelden.

Welnu, over welk gebied zich hunne zoogenaamde ontwikkeling ook moge uitstrekken, wij ontleenen aan het gemeenschappelijk gevoelen van alle deskundigen het recht, hen te rangschikken op dezelfde lijn als de domste bewoner van een achterhoek, dien men gewoon is uit te lachen om zijn onnoozelheid en bijgeloof.”

WAARSCHUWINGEN

van reeds 10 jaar geleden, die, helaas! nog van kracht zijn.

De Ruyter's BEROEMD haar-extract.

„Na vele en onvermoeide proefnemingen is het gelukt het meest doeltreffende middel te vinden ter bevordering van den haargroei. Reeds velen waren meer dan eens de dupe der misleiding en lieten zich door hoogdravende advertentiën en beloften medeslepen, terwijl ze later bespeurden dat het slechts om hun geld te doen was geweest.”

Ziedaar de woorden waarmee de aanbeveling van dit veel geadverteerde middel aanvangt en dat door zekeren DE RUYTER HARMSEN te Utrecht in den handel wordt gebracht. Zou men niet wanen hier nu iets geheel vrij van kwakzalverij te ontmoeten, een werkelijk goed middel, dat nog iets anders beoogt dan den verkooper rijk te maken?

En toch is ook dit weer de gewone bedriegerij, zooals met andere middeltjes die heeten het haar te zullen ontwikkelen. Het lid der Vereeniging, Dr. P. F. VAN HAMEL ROOS, heeft het onderzocht en er niets anders in gevonden dan water, alcohol en de bestanddeelen van kaneel. Het is dus een met verdunnen spiritus gemaakt aftreksel van gewone pijpkaneeel, een onschuldig goedje dat geen kwaad zal doen, maar ook volkomen buiten staat is om, zooals de verkooper beweert, kale hoofden en baardelooze kinnen met haartooi te versieren.

Men zal echter opmerken dat er dan toch personen zijn die het tegendeel ondervonden hebben, want DE RUYTER HARMSEN publiceert getuigschriften van enkele dames die dit verklaren. Men kan echter reeds van elders weten hoe het met zulke getuigschriften gesteld is. Ook zoo zij werkelijk ter goeder trouw zijn afgegeven beteekenen zij niets, want in vele gevallen als het haar is uitgevallen, vooral na ziekten, geeft de natuur het terug, zonder eenig kunstmiddeltje, en dus ook wel wanneer men wrijft met wat kaneelspiritus, zoo als dit De Ruyters beroemd Haarextract kan genoemd worden. Onder de duizenden die, aangelokt door de vele advertentiën, het middeltje gebruiken, zullen in den loop van eenige jaren wel enkelen gevonden worden die in dit geval verkeerden en die, in hun goed geloof, aan de onschuldige kaneelspiritus de eer geven die de natuur toekomt en dit door een „attest” staven.

Een enkel getuigschrift dat gewoonlijk als no. 1 gepubliceerd wordt is bijzonder grappig van inhoud. Het is van iemand die aangewezen wordt als H. J. BROM, Heel- en Vroedmeester te Utrecht. Zulk een persoon bestaat te Utrecht niet, doch wij willen aannemen dat er een geweest is. Natuurlijk weet een geneeskundige wel, dat een kaneelaftrekseltje geen verloren haar zal terug geven; de heer BROM verwachtte er dus niets van, maar scheen reden te hebben om toch een getuigschrift af te geven, steunende op zijn ondervinding met het middel. Zie hier op welk een leuke wijze hij nu zijn attest stelde:

De ondergeteekende verklaart dat het haarextract, bereid door den heer DE RUYTER te Utrecht, proefondervindelijk is gebleken aan de verwachting te beantwoorden.

Utrecht.

H. J. BROM,
Heel- en Vroedmeester.

Hier was dus de bedrieger bedrogen!

Dat DE RUYTER zijn middeltje niet voor een paar stuivers verkoopt, zoo als hij zou kunnen doen zonder schade te lijden, is te begrijpen. Hij krijgt voor een klein fleschje f 1.50 en voor een grooter f 2.50, uitgaande van de stelling dat als het publiek bedot wil worden, het die dwaasheid ook behoorlijk moet betalen. (No. 3, 4de jaargang.)

CORRESPONDENTIE.

Als nieuwe leden der Vereeniging zijn toegetreden de h. h.: Dr. J. v. d. Meulen, arts te Barendrecht. H. Tjssema, apotheker te Middelburg.

C. S. te D. Dank voor de toezending van het strooibiljet.

D. K. te 's H. Eveneens dank; het middel is in ons vorig nummer besproken.

H. J. A. t. H. te A. De nummers waarin tegen de firma F. Ad. Richter en Co. gewaarschuwd wordt, zijn zeker reeds in uw bezit, en wij vertrouwen, dat gij daarin aanleiding zult hebben gevonden om alle relaties met die kwakzalversfirma af te breken. Gij zult er wel bij varen,

Richter en Co., en hun schaamteloos optreden met hunne boekjes o. a. „de Vriend der Zieken”, (dat nog steeds druk wordt geadverteerd) is voor ongeveer 14 jaar uitvoerig behandeld in het boek van de GEBR. BRUINSMA, getiteld: „De kwakzalverij met geneesmiddelen”. Daarin wordt ook tegen de behandeling per brief met kracht gewaarschuwd. Trouwens, elke behandeling per brief is af te keuren.

In ons vorig nummer namen wij het oordeel daaromtrent op van den Gezondheidsraad te Karlsruhe, die o. a. schrijft: „Wij vestigen er de aandacht op, dat het meestal onmogelijk is, zonder persoonlijk verkeer met den zieke en zonder hem te onderzoeken, den aard der ziekte juist te beoordeelen. Enkel schriftelijke omgang tusschen geneesheer en patiënt moet dientengevolge tot groote misgrepen leiden en dit des te meer, daar vele zieken een verkeerd begrip van hunne ziekte hebben. Door geneesheeren die hun taak met ernst en volgens hun geweten opvatten, wordt een dergelijke handeling nooit begaan.”

Zie ook dit no.

O. IJ. v. S. te G. In een advertentie van de firma Wed. Vrijdag Zijnen, den Haag, vinden wij onder meer buitenlandsche, ons onbekende geneesmiddelen (?) ook geadverteerd: „Versche zoete Pronodjuvo-Pitten tegen bloedspuwing”.

Is dit het door u bedoelde middel? Wij kennen de stof niet, doch hebben nog geen aanleiding om hier kwakzalverij, zooals wij dit woord opvatten, te vermoeden. Een bespreking in ons blad is dus nog niet op zijn plaats; misschien kan de Redactie van een der geneeskundige vakbladen u nu reeds nader op de hoogte helpen.

Tot het geven van inlichtingen op ons gebied, zijn wij, waar het ons mogelijk is, steeds gaarne bereid.

B. te 's H. Over Odol in ons volgend nummer.

Apoth. S. te G. De Royal Windsor Hairrestorer is behandeld in het Januari-no. van 1884. Het bevat 2,5 percent loodsuiker. Op 146,5 gram van de vloeistof vindt men 100 gram geparfumeerd water, 40 gram glycerine, 3 gram zwavel en 3,5 gram loodsuiker.

Wij hebben in dit nummer verschillende haarmiddeltjes onder handen genomen.

Tegelijk met dit Maandblad wordt aan de leden verzonden: No. 27 van de „Berichten en Mededeelingen.”

Herhaalde Waarschuwingen.

Allen's haarhersteller. Met het opschrift „Volmaaktheid” en versierd met de afbeelding van een dame met lange golvende lokken, wordt sedert jaren dit middel buitengewoon druk in onze bladen geadverteerd. De geheele naam luidt: Mad. S. A. Allen's Wereldberoemde haarhersteller en de dame zegt er onbeschroomd van: „Het faalt nooit in het wedergeven van de jeugdige kleur aan grijze haren, waaraan het nieuw leven, groei en glinsterende schoonheid mededeelt.”

Jammer dat aan die fraaie belofte zoo slecht kan worden voldaan. De haarhersteller kan niets doen dan het haar een beetje zwart maken en, bij veelvuldig gebruik, het lichaam vergiftigen.

Volgens WITTSTEIN bestaat het middel uit 5,6 gram zwavel, 8 gram loodsuiker, 100 gram glycerine, 200 gram water en een weinig welriekende olie. Men betaalt hiervoor f 3,60.

Doch men wachte zich voor het gebruik! Loodsuiker maakt soms het haar een weinig zwart, maar het is een zwaar vergif, dat, ook als het niet wordt ingenomen doch de huid er veelvuldig mee wordt besmeerd, ongelukkige vergiftigingen kan veroorzaken en dit reeds dikwijls heeft gedaan.

Theophile's Haarkleurmiddel. Die Theophile is nog altijd druk in de weer om dit kleurmiddeltje aan den man te brengen. In den laatsten tijd, nu hem bijzonder veel concurrentie aangedaan wordt, zoekt hij zijne kracht vooral in het wijzen op de schadelijkheid van andere haarkleurmiddelen.

Tot op zekere hoogte heeft Theophile gelijk; die andere haarkleurmiddelen bevatten veelal opgelost lood, en zulk een oplossing is niet alleen een zwaar vergif als men er onvoorzichtig iets van mocht drinken, maar het voortdurende gewone gebruik, bestaande in het bestrijken van het haar hiermede, kan ook langzamerhand loodvergiftiging veroorzaken.

Intusschen gaat de groote Amsterdamsche „haarkunstenaar” te ver, wanneer hij hier tegenover beweert, dat zijn haarkleurmiddel geheel onschadelijk is. Zijn middel is namelijk een zeer verdunde oplossing van Zilvernitraat, helseche steen, en deze is ook vergiftig, zoodat, indien kinderen of dienstboden er van mochten snoepen, zij er even erg aan toe zijn als wanneer zij een dier loodhoudende middeltjes hadden genomen. Bij het gewone gebruik echter voor het kleuren van het haar is deze zilvernitraat-oplossing van Theophile zeker veel minder slecht dan die loodhoudende middeltjes. Men heeft (zie Maandbl. no. 3 Jaarg. VI) weleens meenen op te merken, dat ook het kleuren met zulk een oplossing nadeelige uitwerking had gehad, maar hieromtrent bestaat geen zekerheid.

Wie zekerheid wil, die wijze alle haarkleurmiddelen de deur en drage, bij zij al of niet reeds bejaard, zijn haren zooals de natuur hem die geschenken of verandert heeft.

Pain Expeller van F. Ad. Richter & Co. kan men als volgt bereiden: Uit 200 deelen vruchten van Spaansche peper worden met sterken spiritus 600 d. tinctuur gemaakt; verder worden 2,5 d. zeep in 100 d. water opgelost en daarbij gevoegd vliegende geest 300 d., Kamfer 30 d., Rosmarijnolie, Lavendelolie, Thijmolie en Kruidnagelolie elk 10 d., Kaneelolie 1,5 d., aftreksel van gebrande Suiker 5 d. Het middel wordt zoowel voor uit- als inwendig gebruik aanbevolen, en het kan in sommige gevallen, uitwendig gebezigd, eenige verlichting van pijn geven, maar men zij met het gebruik voorzichtig en raadplege liever een geneesheer; vooral inwendig is het lang geen onschadelijk middeltje en menigeen zal er zich nadeel door berokkenen.

Vergiftiging door het inwendig gebruik van Pain Expeller is reeds voorgekomen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zoveel exemplaren als zij aanvragen terverspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 871.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen.

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Elektrische kuren.

Berichten: Jaarlijksche vergadering der Vereeniging. — Kwakzalverij geweerd in Amerika. — Reclame voor Boom's slijm- en maagpillen. — Bloeiend bijgeloof.

Grootere artikelen: Hoever reikt de inmenging der politie in het beteugelen der kwakzalverij? — Thé Chambard.

Rechtszaken: De kanker-dokter.

Ingezonden: Over Pronodjiwo-Pitten.

Ter overneming: Het Volta-kruis.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Asthma-middel van Cléry. — De fistelpot van Klaas Ursem. — Spranger's maagdruppels.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zal dit en de volgende twee No's gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

Electrische kuren,

uitgevonden en toegepast door de doctoren von Alimonda.

(Een nieuw, gevaarlijk boekje.)

Sedert eenige maanden prijkte de volgende advertentie in onze Nederlandsche bladen:

„Bij J. O D É te Schiedam is verschenen, voor rekening van den vertaler, en wordt, na ontvangst van f 0.80 (postwissel), franco toegezonden:

ELECTRISCHE KUREN,

uitgevonden en toegepast door de Doctoren VON ALIMONDA, te Sagrado, besproken door LILL VON LILIENBACH, Dr. MAX VOGEL, Fr. STEIN, Dr. NOË en anderen, met bijlagen. Interessante berichten omtrent eene nieuwe, uitsluitend Elektrische Geneesmethode.

„Zachte, volkomen pijnlooze, resultaatvolle, eigenaardige, behandeling, bij alle acuut en chronisch lijden, aan eenvoudigheid alle kuren overtreffend.” — Energiek, snel, naderkend. — Het werkje handelt ook over wetenschappelijke openbaarmaking der methode — ook voor oningewijden — en billijke spoedige verkrijgbaarstelling van apparaten voor zelfbehandeling.

De aankondiging van zoo'n universeele, alles overtreffende allesgenezer noopte ons tot nadere kennismaking en wij haasten ons het resultaat van onze kennismaking onder de oogen van onze lezers te brengen, teneinde hun vooreerst de onnoodige uitgave van 80 cent te besparen en — en dit is de hoofdzak — hen tijdig te waarschuwen tegen de adder, die in dit boekje, onder het gras verscholen

ligt. Want op iemand die slecht leest of niet eenigszins op de hoogte is van de streken der kwakzalvers, kan het boekje dat, als 't ware, met overtuiging geschreven is, den indruk maken alsof dit eens alles de zuivere waarheid is. Bij goed nadenken echter en wanneer men zich nauwkeurig rekenschap geeft van het gelezene, kan het niet anders of men raadt spoedig het doel, waarmee het boekje in de wereld wordt gebracht. Tenminste voor ons bestaat daaromtrent geen twijfel meer en, teneinde ook onze lezers onze overtuiging te doen deelen, is het noodig dat wij het boekje iets uitvoerig bespreken.

Het werkje, dat, naar wij moeten opmaken, oorspronkelijk in het Italiaansch verscheen, heet uit het Duitsch vertaald te zijn en wel door een Nederlander die, volgens het voorbericht, „om de belangrijkheid der vinding het niet ongepast vond, „ook voor zijn landgenooten een en ander in ruimen „kring bekend te maken.”

't Spijt ons het te moeten zeggen, maar de vertaling boezemt ons geen vertrouwen in. Er zijn zekere kwakzalvers-bureaux, waar vooral zij, die groote zaken drijven en met brochures werken, die brochures in verschillende talen maken.

Of dit hier het geval is weten wij niet, maar den lezer zal bij de enkele stukjes die wij uit het boekje moeten overnemen, met ons zeker wel eens de vraag op de lippen liggen: is hier een Nederlander aan 't woord of niet?

Wij wijzen hierop niet uit taalfilterij, maar omdat deze bijzonderheid ons reeds stof geeft tot wantrouwen.

En dit wantrouwen wordt versterkt bijna met iedere bladzijde die wij verder lezen.

Het boekje begint met een „Algemeene beschouwing over Elektrotherapie.” Zooals te verwachten is worden de „blufferige couranten-aankondigingen „over onfeilbare genees- en versterkende middelen” veroordeeld en wordt er op gewezen dat „niettegenstaande de veelbelovende berichten over nieuwe „therapeutische behandelingswijzen” de algemeene ziekte-toestand nauwelijks verbeterd is.

„Wanneer men daarom”, zoo zegt de schrijver, „niet voortdurend teleurstellingen voeden wil, is het „dringend geboden, eene strengere kritiek als tot „heden, aan alle nieuw opduikende verbeteringen „op het gebied der krankbehandeling — bijzonder „betrekkelijk hunne geneeswerking — te oefenen. „Men zal vooral zijn oordeel van invloeden der „persoonlijkheden en autoriteiten vrij te houden „hebben en slechts daadzaken laten spreken, in de „tweede plaats echter deze daadzaken slechts dan

„als beslissend aanzien, wanneer eene groote rij „derzelve de gevolgtrekking op eene en dezelfde „werkende oorzaak, naar de wetten der logica, „vordert.”

En wanneer men dit doet, dan komt de schrijver in het tweede hoofdstuk, waarin hij eerst verschillende methoden van electricische behandeling bespreekt, beoordeelt en sommigen hoog houdt, tot de slotsom, dat: „Wanneer het nu onderzoekers in den jongsten tijd gelukt is eene methode te ontdekken, „door middel van welke niet slechts de nadeelige „pathologische gevolgen vermeden worden, die met „de electricische behandeling, naar erkentenis van „beduidende vakmannen, slechts te dikwijls verbonden zijn, maar ook gelijkmatige gunstige gevolgen „in de meeste krankheden, en wel ook in zulke „behaald worden, bij welke de tot dusverre gevolgde „behandeling zich gansch niet beproefd toonde of „even zoo onzeker bewees als de geneeskundige „therapie, zoo heeft daarmede de geneeskunde eene „wezenlijke verrijking ervaren, welke de vordering „der psychiatrische therapie in 't algemeen en der „electricische inzonderheid te pas komen zal.”

En uit het vervolg van het boekje blijkt nu, dat de heeren VON ALIMONDA de gelukkigen zijn, die deze methode ontdekt hebben.

„De heeren Von Alimonda, waarvan de een als „med. Doctor zijne vorming aan de Weener hoogeschool te danken heeft, de andere echter als doctor in de rechten zich later bij den arbeid zijns broeders aansloot, hebben twintig jaren aan de „studie en de praktische beproefing dezer hun „eigendommelijke, tot heden als hun geheim bewaarde, electricische geneesmethode opgeofferd en „beschouwen als een hoofdvoordeel derzelve: de „energieke, snelle, naderkende (*) denkbaar zachtste „procedure, welke, wanneer zij eenmaal algemeen „ingang gevonden zal hebben, aan eenvoudigheid „alle kuren overtreffen zal.”

En na deze beschouwing gaat de schrijver over tot verheerlijking van de ALIMONDA's en hun methode.

Na een min of meer poëtische beschrijving van de reis naar Sagrado, het plaatsje waar zich het kasteel Alimonda bevindt, van het dorpe zelf en van het kasteel met zijn electricisch ambulatorium volgt een opsomming van de talrijke lijders en hunne kwalen, die allen in de inrichting genezing hebben gevonden. Wij noemen slechts enkele dier kwalen:

Brightsche nierziekte	na 24 zittingen	volkomen	gezezen.
Maagkanker	„ 7 „	„	„

(*) „nachhaltige”.

En groot gewel in het oog tengevolge van een hoornstoot van een os	na 1 zitting	volkomen genezen.
Gewrichts-rheumatiek	„ 4 „	„ „
Longontsteking	„ 8 „	„ „
Bloedvergiftiging (met tetanus)	„ 4 „	„ „
Gapende hoofdwond en hersenschudding	„ 3 „	„ „

Eén bijzonder merkwaardig geval wenschen wij in zijn geheel over te nemen; het betreft de vrouw van een huurkoetsier uit Triëst.

„Dezelve kon, na vijfmalige zwangerschap geen levensvatbaar kind, naar 't welk de echtelieden zeer verlangden, ter wereld brengen. Het eerste kind leefde maar eenige dagen, daarna volgden misgeboorten. Tengevolge daarvan was zij gansch uitgeput en als nabij den dood. Zij herstelde een weinig, werd weder zwanger (ten zesden male) en kwam in dezen toestand onder behandeling van Dr. Alimonda. Wel bracht zij ook ditmaal nog een dood kind ter wereld, maar eerst in de zevende maand, en de moeder was daarbij zoo krachtig, dat zij reeds na 4 dagen opstaan en de wasch doen kon.

„De kuur werd voortgezet. Eerst na 10 maanden werd zij weer zwanger en baarde na negen maanden een voldragen gezond meisje, dat met den naam van „Electra” gedoopt werd. „Sedert dezen tijd (1882) bracht zij nog 2 gezonde kinderen ter wereld, welke zoo krachtig waren dat zij met 6 maanden staan en met 9 maanden loopen konden. Na de geboorte van het tweede kind werd zij krank tengevolge van verkoeling, aan gewrichtsreumatiek, werd door haren arts met morphiom behandeld en was aan 't gansche lichaam verlamd, zoodat zij moest worden gedragen. Door Alimonda's electriche behandeling herstelde zij in vier maanden. Twee jaren na deze genezing kwam het derde kind ter wereld. De moeder verblijdt zich heden in de beste gezondheid en vindt geen woorden genoeg om hare dankbaarheid voor den „redder haars levens en hersteller van haar familiegeluk” uit te drukken.”

Onze ruimte laat niet toe, meerdere van de in het werkje genoemde wonderdadige genezingen aan te halen; wij zouden het gaarne hebben gedaan om onze lezers de gelegenheid te geven ons oordeel nader aan de medegedeelde feiten te toetsen.

Ons oordeel nl. is: dat wij aan die wonderdadige verhalen geen geloof hechten, dat de schrijver juist te veel bewijst en dat de opgeschroefde berichten van al die genezingen ontspringen uit dezelfde bron waarin zoo menig kwakzalvers-attest zijn oorsprong vindt. De schrijver voelt zelf, dat hij de zaak te veel ophemelt om geloof aan zijne beweringen te doen slaan en wapent zich daarom aan het slot met de volgende tirade:

„Het is iedereen geoorloofd deze, van personen die hem onbekend zijn, uitgaande berichten over zoo ongewone resultaten te betwijfelen. Maar, wie zonder voorafgaand onderzoek de mogelijkheid dezer daadzaken ontkent en gelijk dit in dergelijke gevallen pleegt te geschieden het geheel als „kwakzalverij” beschouwt, alleen derhalve, wijl het niet in de lijst van het heerschende, voor onaantastbaar gehouden leerstelsel past, met welke de tegenspreker zich gelooft te moeten ver-eenigen, die stelt zich daarmee in de rij der fanatieken, die niet overtuigd willen zijn, moge de fetisch, die zij huldigen en welke hen hindert hunne vooringenomenheid te overwinnen een religieus dogma, een wetenschappelijk stelsel of het eigen „ik” zijn.”

Welnu, op gevaar af van voor „fanatiek” te worden uitgescholden, noemen wij een zaak, waarvan zooveel wordt verhaald, dat tegen het gezond verstand indruischt, alleen om die zaak op een hoog standpunt te plaatsen, een geneesmethode, die alles en nog wat heet te genezen: kwakzalverij.

Maar, zal men ons vragen, waarom vóór het uitspreken van uw oordeel u niet, ter plaatse zelf voldoende op de hoogte gesteld, zooals de schrijver beweert gedaan te hebben?

Wij weten niet of de inrichting van de heeren von Alimonda, zooals zij in de brochure beschreven is, ooit bestaan heeft, maar wel zien wij uit een schrijven, als aanhangsel bij het boekje gevoegd, dat zij thans gesloten is. Dit schrijven luidt aldus:

„WelEdele Heer!

„In antwoord op Uw briefkaart van den 20sten dezer maand, deel ik U mede, dat sedert 1 Januari dezes jaars het Ambulatorium gesloten is en in September van dit jaar eene wetenschappelijke openbaarmaking der Methode door een werk geschiedt.

„De tot zelfbehandeling noodige apparaten zullen, in eene te Sagrado opgerichte groote fabriek, verkrijgbaar zijn.

Met achting,

(geteekend) v. ALIMONDA.

„Sagrado, 23/6 1894.”

Uit een later schrijven blijkt dat:

„de voor de behandeling noodige apparaten alleenlijk in de te Sagrado daartoe opzettelijk opgerichte fabriek, welke voor „verlisselijkheid” (vertrouwbaarheid) en onvervalscheid garrantieert, verkrijgbaar zullen zijn;”

„het wetenschappelijk werk ook in de Duitse taal wordt uitgegeven, waar is nog niet bestemd, doch te Sagrado verkrijgbaar zal zijn; dat de prijs van het werk ongeveer f 10.— zal bedragen en die der complete apparaten tusschen f 60.— en f 80.—. Zekerste en eenvoudigste zelfbehandeling tegen alle mogelijke „krankheden.”

Daar is „des Pudels Kern”! Eindelijk komt de aap uit de mouw kijken!

Zekerste en eenvoudigste zelfbehandeling tegen alle mogelijke ziekten door lezing van het wetenschappelijk werk en aanwending van de apparaten, alleen onvervalscht verkrijgbaar aan de fabriek te Sagrado.

Voor een bagatel van f 90 is men geholpen.

Wat dunkt u, lezer, wanneer wij het grootste gedeelte van de brochure (de eerste 43 bladzijden) beschouwen als alléén geschreven om reclame te maken voor het wetenschappelijk werk en de apparaten, (een handelwijze zeer gewoon bij de kwakzalvers, die de electriciteit voor hun doel hebben gekozen) zouden wij ver van de waarheid zijn?

Ongetwijfeld neen. Uit alles blijkt, hoe handig anders ook op touw gezet, dat hier het opzet bestaat om opnieuw te speculeeren op de lichtgelovigheid van het publiek.

Apparaten voor zekerste zelfbehandeling tegen alle mogelijke kwalen kunnen niet bestaan; wie het beweert, liegt met een bepaald oogmerk.

Het oogmerk hier is niet raadselachtig.

Men zij ten ernstigste gewaarschuwd en late zich niet beetnemen.

Berichten.

De jaarlijksche Algemeene Vergadering van de Vereeniging tegen de kwakzalverij werd op Donderdag 13 September j.l. te Amsterdam gehouden.

De opkomst der leden was niet groot, doch dit verschijnsel meende de Voorzitter, MR. L. ZEGERS VEECKENS, te moeten verklaren uit de omstandigheid, dat de leden zich konden vereenigen met de wijze van werken tot nu toe door het Bestuur gevolgd, en daarom niet opkwamen naar een vergadering, die, dientengevolge, in hoofdzaak aan administratieve werkzaamheid was gewijd.

Door het Bestuur werd kennis gegeven dat de index over de laatste 10 jaren, waarvan reeds een gedeelte gedrukt was, vermoedelijk binnen een paar maanden gereed zou zijn, waarvan alsdan mededeeling in het Maandblad zou geschieden.

Verder werd voorgelezen een schrijven van den heer DR. VAN DE POLL, die dit jaar periodiek als bestuurslid moesten aftreden, waarin hij verzocht niet meer als zoodanig in aanmerking te komen.

Het verslag van de Algem. Vergadering over 1893 (aan de leden in October 1893 toegezonden onder no. 26 der „Berichten en Mededeelingen”) werd onveranderd vastgesteld. Eveneens het Jaarverslag over 1893 (opgenomen in no. 27 van de genoemde „Berichten.”)

Aan dit verslag ontleenen wij voor onze lezers, niet-leden der Vereeniging, het volgende:

„In 1893 werden in het geheel verzonden 56400 exemplaren van het Maandblad, waarvan in ronde getallen 14000 aan leden en abonnés en 42400 voor de gratis-verspreiding; van deze laatste werden in ronde getallen door de leden verspreid 20900, aan de dagbladen 4620 en aan stoombooten, koffiehuisen, politiebureaux, leden van de 1ste en 2de Kamer, enz. 15800.

„Voorts werd het in de Algemeene Vergadering van 1892 goedgekeurde adres aan de Regeering verzonden

en afdrucken daarvan verspreid onder de leden der Staten-Generaal en de dagbladen.

„Toen in den voorzomer de zoogenaamde Sequah-troep, na alle provincies van ons land afgehoopen te hebben, in Zeeland vertoefde en het te voorzien was dat hij van daaruit ons land zou verlaten, besloot het Bestuur de bewoners van Middelburg, Vlissingen, Goes en Zierikzee op de gewone wijze door advertentiën, aanplakbiljetten en maandbladen te waarschuwen tegen de kwade praktijken der bende en daarmee tevens het publiek het bewijs te leveren, dat de Vereeniging steeds waakzaam en te allen tijde gereed is handelend op te treden. Tot groote voldoening van het Bestuur spatte de bende kort daarna uiteen op een wijze, zooals van een dergelijke verzameling gelukzoekers te wachten is. Dat daarbij de beide Amsterdamsche agenten van de Engelsche kwakzalvers-compagnie niet zonder kleerscheuren afkwamen, is in de dagbladen van dien tijd duidelijk te lezen.”

Door de Commissie, in het vorig jaar benoemd tot het nazien der Rekening over 1893 werd geadviseerd deze goed te keuren, met welk advies de Vergadering zich vereenigde onder dankbetuiging aan den Secretaris-Penningmeester voor het gevoerde beheer. Tot leden der commissie voor het nazien van de rekening over het loopende jaar werden benoemd de heeren DR. LOBRY DE BRUXN en STENFERS te Amsterdam en ANTEN te 's-Gravenhage.

Tot lid van het Bestuur in plaats van DR. V. D. POLL werd gekozen DR. H. BURGER te Amsterdam.

Ten slotte werd door eenige leden gewezen op middelen waardoor het doel der Vereeniging meer en meer zou kunnen worden bevorderd; o. a. werd daartoe aangegeven een ruimere verspreiding van het Maandblad, vooral op plaatsen, die door veel personen worden bezocht, het aanplakken van groote biljetten, bevattende waarschuwingen van de Vereeniging uitgaande — en wel door het geheele land — en het aanwenden van pogingen tot vergrooing van het ledental.

De Voorzitter verklaarde, dat het Bestuur de gegeven wenken in overweging zou nemen en sloot daarna de vergadering.

Kwakzalverij geweerd in ... Amerika. In de bakermat van den handel in specialiteiten en geheimmiddelen, in de staten New-York en Massachusetts wil men eindelijk, volgens een bericht in de Chemiker Zeitung, dezen handel met kracht, door middel van wetten, beteugelen.

Zullen wij, Nederlanders, in dit opzicht, nu zelfs bij Amerika ten achter staan?

Een reclame voor Boom's slijm- en maagpillen. In het nummer van Juli j.l. noemden wij als hoofd-depôthouder van Boom een zekeren DE BOER te Sneek. Dezer dagen kregen wij een muntbiljet van f 50 in handen waarop het volgende stempel duidelijk stond afgedrukt: „L. de Boer Sz., Sneek: Hoofddepôt van Slijm- en Maagpillen.”

Een flinke manier om reclame te maken; als die de Boer nu maar veel geld omzet!

Bloeiend bijgeloof. — In het nummer van 25 September van het Nieuwsblad voor Nederland komen niet minder dan zeven advertenties voor, onder elkander, van personen die zich uitgeven voor waarzeggers en planeetlezers. Van die zeven behoort maar één tot het mannelijk geslacht: een „stucadoor”, die zich ook „onderwijzer” noemt, beoefenaar is van „de groote kunst om elks hart (Oost of West, Noord of Zuid) te doorgronden,” en „met eerbied” aan zijne geeerde begunstigers te kennen geeft dat hij „uit den sterrenhemel het verleden zoo goed als het toekomstende kan blootleggen.”

Al de anderen zijn dames, die evenals de stucadoor zeer nauwkeurig hare adressen opgeven, en verklaren dagelijks te spreken te zijn „voor alle wetenschappelijke zaken”, anders uitgedrukt „voor wetenschappelijke onderzoekingen.” Eene van haar noemt zich beschieden „van ouds de beroemste planeetlezeres”, en verklaart te werken „met haar oude boeken en Amerikaansche wereldkaarten, voor alle standen”. Zij geven „opheldering in duistere zaken” meestal van 10 tot 10 uur, of „raad in alle geheime zaken”, en oefenen het bedrijf uit van „planeet-” of „handijkundige.”

Voor de matige som van 50 cent kan men een consult bekomen. Zelfs zijn er, die het op een accoordje gooien en zich voor 30 cent beschikbaar stellen. De meesten zijn ook „aan huis te ontbieden.” Het wordt dus het publiek gemakkelijk genoeg gemaakt, de orakel-taal dezer moderne Pythia's op te vangen. Zeker zal van die gelegenheid een ruim gebruik worden gemaakt, ofschoon het niet te ontkennen valt, dat de vroegere waarzegsters met hare geheimzinnige vertooningen in spelonken en afgelegen krotten veel romantischer te werk gingen en dus veel meer invloed oefenden op de verbeelding.

N. Rott. Ct.

Hoever reikt de inmenging der politie in het beteugelen der kwakzalverij?

Ons werd welwillend ter inzage verstrekt een werk getiteld: *H. Verwoerts Theorie der Gerechtelijke en Administratieve politie. Vijfde, geheel omgewerkte druk door G. van den Helm*; een werk, aanbevolen als gids, inzonderheid voor de ambtenaren van Rijks- en Gemeentepolitie.

Onze aandacht werd speciaal gevestigd op hetgeen in deze theorie onder No. 755 wordt behandeld, luidende aldus:

„Hoever reikt de inmenging der politie in het beteugelen der kwakzalverij?

„De commissaris van politie, die zich daarmede inlaat, gaat de grenzen zijner bevoegdheid te buiten. Dergelijke waarschuwingen komen slechts aan mannen van het vak toe. De politie, zich op dat gebied bewegende, pleegt evenzeer kwakzalverij als zij tegen wie zij waarschuwt, want zij oordeelt dan over zaken, die niet van hare bevoegdheid zijn en pleegt inbreuk op de vrijheid van handel (Paleis van Justitie 1883 No. 41). „Het waarschuwen voor de handelingen van met name aangeduide personen van wege justitie of politie, buiten den rechter om, is ongewenscht en ongeoorloofd. Iets anders is het, zonder bepaalde aanduiding van personen het publiek tegen misleiding of bedrog te waarschuwen.

„Waar de rechter niet zonder deskundigen zoude oordeelen, moet de politie dit oock niet doen. Waarschuwingen van deskundigen zijn anders te beoordeelen dan die van de politie (Paleis van Justitie 1883 Nos. 41 en 46). De politie begeeft zich op een gevaarlijken weg, als zij van waarschuwingen haar bedrijf maakt. Waarschuwingen tegen kwakzalverij (noodeloos wanneer het middel onschadelijk is) mogen door den Commissaris van politie alleen op bevel, door den Burgemeester gegeven, na verhoor van het geneeskundig staats-toezicht, worden gedaan en door den Commissaris van Rijks-politie alleen op bevel van hoogerhand (W. v. h. R. No. 4965.)”

De quaestie, hier behandeld, is voor ons en zeker voor vele oude leden onzer Vereeniging niet nieuw. Deze quaestie heeft een geschiedenis.

Toen in het jaar 1883 de agent der *Hop-bitter-maatschappij* een bezoek aan ons land bracht, deed de Commissaris van politie te Sneek bij trommelslag het volgende bekend maken:

„De Commissaris van politie waarschuwt een ieder geen hop-bitter te koopen, daar het nergens toe helpt en alles slechts bedrog is.”

Van verschillende zijden ondervond deze handelwijze bestrijding; principiëel was dit het geval van de zijde van de Redactie van het *Paleis van Justitie*, die in het nummer van 8 October 1883 het volgende schreef:

„Het komt ons voor, dat bedoelde commissaris de grenzen zijner bevoegdheid niet te best kent en het noodig is, dat hij daaromtrent van hoogerhand beter worde ingelicht. Waar moet het heen als de instelling der politie zich op eigen gezag gaat bewegen op een gebied, dat uitsluitend aan de medici behoort, en waarop wij alleen van die zijde licht kunnen verkrijgen? De politie, die zich op dit haar vreemd gebied beweegt, schijnt ons toe, evenzeer kwakzalverij te plegen, als zij, tegen wie het *Maandblad* te velde trekt. Ieder spreke alleen over zaken, waarvan hij verstand heeft. Is het gebeurde te Sneek niet een ongerechtvaardigde inbreuk op de vrijheid van handel?”

De toenmalige Redactie van ons *Maandblad* schreef hierop het volgende:

„Wij teekenen hierbij in de eerste plaats aan, dat hier geen sprake is van een gebied dat uitsluitend aan de medici behoort. Wie nog iets anders uit ons *Maandblad* heeft gelezen dan het bedoelde bericht, weet dat wij kwakzalverij een gewonen vorm van bedrog noemen, zich verbergende onder het mom der geneeskunde. Wie water, of Hop-Bitter, dit is: water met wat spiritus en een siertje plantenaftreksel, voor een rijksdaalder de flesch verkoopt, onder de bewering dat het een onfeilbaar middel tegen alle kwalen en gebreken is, begaat naar onze meening iets, wat niet uitsluitend door medici behoeft beoordeeld te worden;

hij bedriegt, dunkt ons, in den aard zijner koopwaar.

„Doch aangenomen dat slechts een medicus zou kunnen beoordeelen dat de man bedrog pleegde, mag de politie dan op grond van het oordeel van dien geneeskundige niet waarschuwen? De politie steunt immers in tal van andere gevallen op het oordeel van deskundigen. Of een koopwaar al of niet vervalscht, al of niet bedorven, al of niet van het beloofde gehalte is, of een handteekening, een muntbiljet, een muntstuk al of niet valsch is, moet in den regel door het onderzoek van een deskundige blijken. Moet de commissaris van politie, wanneer hij in zoo'n geval zal waarschuwen, zelf bv. chemicus zijn, of mag hij op het oordeel van een bevoegd scheikundige steunen?”

Hierop antwoordde de Redactie van *Het Paleis van Justitie*, dat zij ook die andere waarschuwingen afkeurt; zij schreef in haar nummer van 15 Oct.:

„Herhaaldelijk brengen ons in den laatsten tijd de dagbladen het bericht, dat deze of gene Commissaris van politie het publiek waarschuwt tegen met name genoemde personen, die dikwijls niet alleen niet strafrechtelijk vervolgd worden, maar dit zelfs niet kunnen worden, omdat hun handelingen buiten het gebied van het strafrecht liggen. Hoewel wij aan de goede bedoeling dier waarschuwingen niet twijfelen, begrijpen wij echter niet, aan welk recht of aan welke wet men daartoe de bevoegdheid ontleent.

„De rechter is de eenige, die geroepen is om te oordeelen, of eenige daad al dan niet een misdrijf oplevert, en, zoolang deze deswege geen uitspraak heeft gedaan, behoort men dergelijke waarschuwingen, waarbij personen met naam en toenaam worden aangeduid, naar onze meening achterwege te laten.”

De Commissaris van politie te Sneek verdedigde zijn handeling in *Het Paleis van Justitie* van 12 November 1883.

„Tot het doen van de waarschuwing, boven vermeld,” aldus schreef hij, „acht ik mij niet alleen volkomen bevoegd, als zijnde een maatregel tot voorkoming van verstoring der orde, maar ben m.i. ook moreel daartoe verplicht.”

Hij beriep zich, tot staving van zijn beweren, op verschillene autoriteiten en weerlegde de beschuldiging, dat hij zich zou hebben begeven op een gebied, dat aan de medici behoort, door aan te wijzen dat hij afging op de verklaringen van deskundigen, met name de Redactie van het *Maandblad* tegen de kwakzalverij, en vroeg ten slotte, betreffende het inbreukmaken op de vrijheid van handel, wat soliede handel met zwendelarij gemeen heeft?

De Red. van *Het Paleis van Justitie* bleef, in haar antwoord, alle waarschuwingen van de politie met aanwijzing van personen afkeuren, daar, volgens haar, een veroordeeling, zooals in zulke waarschuwingen ligt opgesloten, alleen van den rechter mag uitgaan en deze daarvoor de voorlichting van speciaal benoemde deskundigen behoeft. Slechts met officieele voorlichting en waarschuwing van de ambtenaren van het geneeskundig staats-toezicht kon de Redactie zich vereenigen en die achte zij zelfs nuttig en wenschelijk.

Het beginsel door de Redactie van *Het Paleis van Justitie* verkondigd (en dat, voorzover wij weten, door geen rechtsgeleerde is aangevallen) is nu ook opgenomen in het aangehaalde gedeelte van *Verwoerts Theorie*, dienende als gids voor de ambtenaren van Rijks- en Gemeente-politie.

Wij moeten ons daar wel bij neerleggen, maar het wil er bij ons niet in, dat het in het openbaar waarschuwen van zijne medemenschen voor bedriegers, aan zulke beperkende bepalingen is onderworpen.

Dan denkt men in Duitschland daar anders over en wordt het hoog tijd, dat, ook bij ons te lande, aan de politie in dit opzicht meer macht worde gegeven.

The Chambard.

Dit is een reeds lang bekend middel, door een Parijsch apotheker A. SICRE in den handel gebracht en waarvoor tegenwoordig door fraaie kaarten weer druk reclame wordt gemaakt.

De thee wordt aanbevolen als buikzuiverend, bloedzuiverend en pisafdrijvend; „zij is het rationeel geneesmiddel van de aangewende hardlijvigheid”, zoo staat er in de aanbeveling, en verder:

„Bovendien is de Chambard Thee de welriekende „kruiden die er deel van maken nog voor prikkelende, maagversterkende en antiseptische eigenschappen verschuldigt, tegelijkertijd dat deze kruiden haar eenen aangenamen smaak en geur, waar door zij er een uiterst gemakkelijk om in te nemen geneesmiddel van uitmaken mededeelen.”

Erg duidelijk is het nu juist niet, maar het publiek slikt meer ongerijmdheden van kwakzalvers; het neemt het zoo nauw niet.

Teneinde te voldoen aan de daaromtrent bestaande bepalingen in Frankrijk bevat het reclame-biljet de opgave van de bestanddeelen. Volgens deze opgave bestaat de thee uit:

Senna-bladen, bladen van Bingelkruid, Glaskruid, Pepermunt, Citroenkruid, Hyssop en nit Heemst-en Malowebloemen.

Reeds in 1880 is de Chambard-thee onderzocht en wel door HAGER, een man, aan wiens autoriteit niet valt te twijfelen. Volgens zijn onderzoek was de samenstelling aldus:

Senna-bladen, Aardbezie-bladen, Hyssop, Eereprijs, Goudsbloemen en Vlierbloemen.

Hoe hebben wij 't nu?

Of de opgave van de bestanddeelen is valsch, of de tegenwoordige samenstelling verschilt hemelsbreed van de vroegere.

In beide gevallen moet daardoor het vertrouwen in het middel — indien dit trouwens bestond — worden geschokt, of liever al was 't alleen daardoor, moet het alle vertrouwen worden ontzegt. Dit kan iedereen begrijpen. Want, is de opgave der samenstelling valsch, dan weet men wat men te wachten heeft van een middel, dat onder dergelijke vlag wordt ingevoerd en is de samenstelling geheel veranderd, dan vragen wij hoe het mogelijk is, dat aan het nieuwe mengsel juist dezelfde, krachtadige geneeskundige werking kan worden toegeschreven als aan het oude, dat in zijn tijd ook reeds onfeilbaar was. Waarom dan de samenstelling veranderd?

Maar dit alles dargelaten, is er nog een andere reden die een waarschuwing tegen de *Chambard-thee* noodzakelijk maakt.

De thee heeft tot hoofdbestanddeel de bekende *Senna-bladen*, een dikwijls gebruikt geneesmiddel, maar dat voor langdurig en voortgezet gebruik lang niet is aan te raden. Integendeel er zijn tal van gestellen voor wie dit gebruik hoogst nadeelig, zelfs gevaarlijk is en ook de sterkste gestellen zullen het nadeel van een voortdurend gebruik van *Senna-bladen* ondervinden.

Alleen de geneesheer kan beoordeelen waar en wanneer een aftreksel van deze bladen gewenscht is en dan behoeft hij zijn toevlucht niet te nemen tot het mengsel van den Franschen apotheker.

De kruiden daarin aanwezig, voorzover deze geneeskrachtige waarde hebben, zijn bij ieder apotheker — en onder diens waarborg van deugdelijkheid — verkrijgbaar. Wat de aanbeveling schrijft: „De Chambard Thee vindt men in alle Apotheken” is eenvoudig een leugen, wèl zijn de voornaamste bestanddeelen voorhanden.

Het mengsel heeft, evenals al die dingen, een fabrieksmerk; zooals het heet, „in 't belang van 't publiek”, opdat dit toch vooral de „echte” waar ontvangte. Alleraardigst is het hoe de fabrikant het publiek daarvoor waarschuwt: „men verzekere zich dat elke doos de brandmerk drage.”

Waarlijk goed gezegd: het brandmerk der kwakzalverij!

Rechtszaken.

De kanker-dokter.

De arrond.-rechtbank te Utrecht (kamer van strafzaken) had in hare eerste bijeenkomst van het nieuwe zittingjaar o. m. in hooger beroep te behandelen eene zaak betreffende onbevoegde uitoefening der geneeskunst, te Utrecht gepleegd, (welke zaak wij in ons no. van Juli j. l. hebben meegedeeld. Red. Mbl.) waarvoor als bekl. terechtstond J. v. d. W., landbouwer, wonende te Utrecht, geb. te Harmelen, die, deswege reeds door den kantonrechter veroordeeld tot eene geldboete van f 5, daarvan in hooger beroep was gekomen.

Nog getuigen te dagvaarden had de off. van justitie niet noodig geoordeeld, en bekl. zelf was ook niet verschenen, meenende er mee te kunnen volstaan, dat zijn verdediger als zijn gevolmachtigde optrad. — In raadkamer besliste de rechtbank echter, dat bekl. zelf verschijnen moest.

Toen hieraan voldaan was, stemde hij op de vragen, of hij kruiden en balsem aan reeds gehoorde getuigen (vrouw Van Veen, de Groot, Viringa en Pelganta) afgeleverd en daarvoor geld aangenomen had, volmondig toe, zich evenwel verdedigende met te zeggen, dat hij slechts als boodschapper dienst had gedaan. De menschen waren bij hem gekomen om de kruiden; deze had hij laten komen voor hen, en als betaling niet meer aangenomen dan wat ze hem zelf gekost hadden. Hij had alzoo slechts als tusschenpersoon dienst gedaan, puur uit liefde voor zijn evenmensch. Dat mocht toch immers?

„Wel, als mijnheer de president me vroeg om een dubbeltje sigaren voor hem te gaan halen, zou ik dat met alle plezier doen.” Dat de kruiden enz. tegen den kanker gevraagd werden, wist hij, ook dat ze meermalen hulp hadden verschaft, maar of nu die menschen kanker hadden, kon hij niet zien, en wat kanker is weet hij niet.

Slechts bekend met 't adres der kruiden — dat hij ook nu maar liever geheim wilde houden — had hij eenvoudig gecommisionaird, uit liefde, zonder winst, want Pelganta was hem zelfs 't bedrag der laatste kruiden nog schuldig gebleven, en toch had deze er „soulage” bij gehad, wel niet geheel — maar dat kwam omdat hij niet nagekomen was wat het bijgaand voorschrift aanwijst. Dat toch schrijft voor: geheelonthouding van sterken drank, en in plaats daarvan was hij tijdens het gebruik der middelen soms nog wel eens dronken geweest; dan kan het ook niet helpen!

De off. van just. begreep niet waarom bekl. in hooger beroep was gekomen van de minimumstraf, hem door den kantonrechter opgelegd. Die straf had veel hooger kunnen zijn, want de feiten zijn niet anders dan overtreding: onbevoegde uitoefening der geneeskunst, door niets gewettigd of noodzakelijk gemaakt, omdat hier ter stede steeds op voldoende wijze geneesk. raad en bijstand te verkrijgen is. Spr., in deze met den kantonrechter meegaande, zou dit ook doen ten opzichte der straf, onder verzekering evenwel, dat zoo bekl. zich aan nieuwe overtreding schuldig maake, vervolging en straf zeker ernstiger zullen zijn; ernstiger ook daarom, omdat bekl. ook nu nog de zaak zoo luchthartig mogelijk toont op te vatten.

Mr. Nauta, bekl.'s verdediger, achtte zich gelukkig, waar hij anders steeds voor misdadigers moet optreden, dit nu eens te mogen doen voor een „weldoener” der menschheid, wat deze bekl. werkelijk is volgens verklaringen van door hem geholpenen. Heeft hij ook al in strijd met de wet gehandeld, toch neemt dit niet weg, dat men eene andere houding tegenover hem had behooren aan te nemen, niet die als tegenover een misdadiger.

Hoe was aan de zaak bekendheid gegeven? Zekere Dorré had zich geroepen geacht, er bij den inspecteur van 't geneesk. staatstoezicht melding van te maken, en met veel ophef had hij gewaagd van een „zwendelhandel”. Dit laatste was bekl.'s bedrijf nu zeker niet, en 't is zelfs de vraag, of hij te recht veroordeeld is wegens „onbevoegd uitoefenen der geneeskunst”. In zijne verdediging had bekl. volstrekt niet luchthartig doen uitkomen, dat hij niet als beoefenaar der geneeskunst was opgetreden, maar slechts als tusschenpersoon, als boodschapper.

Bekl. zelf vraagt: is dit strafbaar? en pl. vraagt: geldt het hier wel uitoefening der geneeskunst? Hij is niets meer dan „apotheker”. Van den Bergh prijst nog wel met groote advertentiën geneesmiddelen tegen bepaalde kwalen aan, waarom dan ook niet tegen v. d. B. opgetreden? Pl. vertrouwt echter, dat dit nu ook nog wel eens gebeuren zal.

Dat echter voor later; zich nu tot het geval bepalende, meende pl. dat de ten laste legging anders had moeten luiden, en wel: onbevoegd verschaffen van geneesmiddelen. Gelet op 't vele goede, dat bij bekl.'s handeling in het spel is, — al ware 't nog maar alleen als middel om de menschen van sterken drank af te houden, — is het begrijpelijk, dat bekl. zich met de straf niet vereenigen kan, en zal het der rechtbank wel duidelijk zijn, waarom hij daarvan in hooger beroep is gekomen.

Na in zijne repliek nog door aanhalingen uit de getuigen-verklaringen aangetoond te hebben dat bekl. wel degelijk in de houding van geneeskunst-beoefenaar optrad, en niet slechts als boodschapper, bleef de off. van Justitie bij zijn eisch (bevestiging van 't vonnis in eersten aanleg) en bepaalde de rechtbank de uitspraak op Maandag 10 Sept.

(Telegraaf.)

INGEZONDEN.

Naar aanleiding van onze Correspondentie in ons vorig nummer ontvingen wij het onderstaand gevalueerd schrijven.

Amsterdam, 7 Sept. '94.

Aan

de Redactie van het *Maandblad tegen kwakzalverij.*

Pronodjiwo-Pitten,

(Pronowidjo, Prono Djiwa [Jav.])

zijn de zaden van eene heesterachtige Papilionacee op Java: *Euchresta Horsfieldii* Benth.

Alle deelen van deze plant zijn zeer bitter. Zij worden daarom door de inlanders in vele in- en uitwendig gebezigde, samengestelde geneesmiddelen gebruikt, vooral bij atonie van het darmkanaal.

De zaden hebben een zeer groote vermaardheid als geneesmiddel tegen longtering.

Volgens dr. Horsfield achten de Javanen het zaad voor vermogend om, vermengd met limoensap, het vergif van de venijnigste slangenbeten, of dat wat zij in de maag hebben gekregen, onschadelijk te maken.

In groote dosis gebruikt, wordt het verondersteld als braakmiddel te werken.

Omtrent een eigenlijk werkzaam bestanddeel vind ik nergens iets aangeteekend.

v. LEDDEN HULSEBOSCH.

Ter overneming.

Het Volta-Kruis. Onophoudelijk en steeds met meer ophef wordt deze uitvinding van een zich noemenden PROF. HESKIER te *Kopenhagen* door groote annonces aanbevolen als hulp voor lijders aan Jicht, Neuralgie en Rheumatische pijnen in alle lichaamsdeelen, Zenuwachtigheid, Verlamming, Kramp, Hartkloppingen, Duizeligheid, Zwartgalligheid, Aanborstigheid, Hardhoorigheid en Oorsuizingen, Huidziekte, Koliek, Hoofd- en Tandpijnen, en nog verschillende andere kwalen; zelfs wordt het dragen van het kruis als voorbehoedmiddel tegen cholera aangeraden.

Het kruis, dat al die wonderen zal verrichten, bestaat uit een kruisje van koper en zink, gescheiden door een lapje flanel; alles verbonden door een geel draadje. Nu, dit toestelletje, dat z. g. galvanisch moet genezen, is niet in staat eenige werking uit te oefenen, het ding is volkomen waardeloos. Deze onze meening zal ongetwijfeld worden bevestigd door ieder, die het kruisje gezien heeft en die iets afweet van de werking van den galvanischen stroom.

Het kruisje, dat nog geen cent waard is, wordt verkocht voor een gulden, maar daarbij ontvangt men dan ook alle bovenstaande leugens en nog meer op den koop toe.

Schandelijk zijn die leugens en hoogst gevaarlijk.

Dringend waarschuwen wij het publiek: *Laat U niet door den Deenschen kwakzalver met zijn volkomen waardeloos prul beetnemen; wat hij beweert van de genezende kracht van zijn Volta-Kruis is de brutaalste leugen.*

Nederlanders, zorgt er voor dat HESKIER en zijne helpers hier te lande niet in hun vuistje lachen, omdat zij U een ding van nog geen cent waarde voor een gulden in handen hebben gespeeld.

Correspondentie.

Als nieuw lid is toegetreden de heer Dr. G. A. de Geus, te 's Gravenhage.

Dr. G. W. B. te S. In dank ontvangen.

Geabonneerde te A. Zie over het werkje „Electrische kuren”, het nummer van heden.

A. W. M. te A. De *Cockle's Anti-bilious pills* worden onderzocht en zullen later worden behandeld.

Gij hebt zeer verstandig gehandeld door een middel, dat tegen alle kwalen wordt aanbevolen, te wantrouwen. Het ware te wenschen, dat velen uw voorbeeld volgden; steeds zijn wij bereid alle inlichtingen te geven, die ons mogelijk zijn.

Zijt gij ook in het bezit van de gebruiksaanwijzing of eenig ander stuk, waarbij die pillen worden aanbevolen? Zoo ja, zoudt gij dan zoo beleefd willen zijn ons die te doen toekomen, door bemiddeling van den Secretaris-Penningmeester onzer Vereeniging?

Dr. G. A. te G. Naar dien kruidenboer wordt geïnformeerd; het middel tegen Morbus Bright kennen wij niet; kunt gij ons den naam ook opgeven of de bedoelde advertentie toezenden?

D. G. te A. Laat u toch, niettegenstaande die groote advertentie, niet bedotten. Het *Volta-kruis* is een volkomen waardeloos ding, dat niet de minste geneeskrachtige werking kan uitoefenen.

B. te G. Gij moet een beetje geduld hebben, evenals

wij. Het onderzoek, dat zeer omslachtig is, is nog niet ten einde gebracht.

Er wachten nog meer middeltjes, die besproken zullen worden, op het resultaat van het onderzoek.

In het *Vaderland* wordt met veel ophef geadverteerd: *Liqueur d'Hercule* van Dr. James, een middel tegen tal van kwalen. Wie van onze lezers kan ons mededeelen, waar dat goedje te krijgen is?

Herhaalde Waarschuwingen.

Asthma-middel van Cléry te Marseille. Door het succes van anderen, die asthma-middeltjes debiteeren, verlost, heeft in de laatste jaren iemand advertenties door geheel de dagbladpers van Europa doen verspreiden. Hij noemt zich Dr. Cléry te Marseille en zijn middel stelt hij voor als eene nieuwe uitvinding, onfeilbaar tegen zinking, hoest en asthma.

Op aanvraag, zooals dagelijks ook in de Nederlandsche bladen te lezen staat, zendt deze uitvinder nadere inlichtingen. Deze bestaan uit een boekje, waarin meer uitvoerig in zes talen wordt medegedeeld, dat het middel van Cléry, door den rook die zich bij de verbranding ontwikkelt, zelfs genezing aanbrengt van tering in de zwaarste gevallen.

't Middel heet verzameld te worden aan het strand van de Roode Zee, en bestaat uit gedroogde en tot poeder gebrachte bladen van den *Indiaanschen tabak* (*Lobelia inflata*), vermengd met *salpeter* om gemakkelijker te branden.

Wanneer men bedenkt, dat dit kruid zijn naam te danken heeft aan de gelijksoortige werking, die het uitoefent als de gewone tabak, dan kan elkeen beseffen welke geheimzinnige, genezende kracht het kan tentoon spreiden bij al de adembalingsziekten, waartegen de verkooper te Marseille het aanbeveelt.

Dwaas is dan ook zeker hij, die voor een doosje, dat nauwelijks een schelling waard is, f 1.75 betaalt, zooals door Cléry gevraagd wordt.

„Wij waarschuwen voor 't koopen van dit waardeloos middel”, publiceert de burgemeester van Karlsruhe, en wij doen dit insgelijks.

De fistelpot van Klaas Ursem. Het volk noemt alle chronische etterende gezwellen *fistels* en daaronder zoowel die gemakkelijk als die zeer moeilijk genezen.

Klaas Ursem, een Noord-Hollandsche boer, die voor eenige jaren is overleden, speculeerde daarop en verkocht voor veel geld een zoogenaamde fistelpot. De erfgenamen zetten nu de winstgevende zaak voort. Volgens mededeeling van den heer P. KRUYSSÉ (zie no. 1, jaarg. II) bestaat het middel uit 2 dooiers van eieren met boter en eenige plantenpoeders, voornamelijk van karweizaad, laurierbessen en sevenboom. Een enkele pot, (die misschien geen 25 cent waarde heeft) kost ruim f 4.—, doch men moet volgens Ursem minstens 6 stuks gebruiken voor men over de uitwerking een oordeel kan vellen, zoodat ruim f 24 het minste is wat men op 't altaar der lichtgeloovigheid offert. Gelukkig zoo dit geld het eenige is wat men er door verliest, want maar al te dikwijls doet het misplaatste vertrouwen op den fistelpot, die niets kan baten, den lijder het inroepen van noodzakelijke geneeskundige hulp uitstellen, of de door den geneesheer aanbevolene behandeling veronachtzamen. Dr. J. ENSING deelde vroeger (no. 3, jaarg. II) een geval mede waarin Klaas Ursem's kwakzalverij op die wijze den dood van een jongmensch had veroorzaakt.

Dr. Spranger's Maagdruppels. Met ijzereen volharding wordt dit middel voortdurend aanbevolen tegen alle *maag- en onderbuikskwalen*, als onmiddellijke hulp bij schele hoofdpijn, maagkramp, misselijkheid, hoofdpijn, buikpijn, slijmverstopping, hartwater, maagzuur, opgeblazenheid, duizelingen, koliek en klieren.

En alsof dit nog niet genoeg was leest men in eene bijgevoegde brochure, dat bij *cholera* en *buikloop*, deze druppels onmiddellijk de ziektekiemen uit de maag en ingewanden verdrijven, terwijl zij verder bij *walgelijke epidemieën* een zeker behoedmiddel zijn tegen besmetting.

Ons dunkt men zou tevreden kunnen zijn met het groote getal kwalen waartegen dit middel hulp biedt; maar dit behoeft niet, het kan ook nog voor andere doeleinden gebruikt worden, want — zegt de fabrikant — de druppels zijn een voorbehoedmiddel *tegen alles: wie jaar in jaar uit*, alvorens zich ter ruste te begeven, een thee- of eetlepel vol inneemt, blijft steeds gezond.

Wij vragen in gemoede: kan het ergerlijker? kan het brutaler?

En waaruit bestaat nu dit universeel-middel? De heer D. v. D. WEERD te Kampen heeft aan het licht gebracht, dat Spranger's druppels bestaan uit een alcoholisch aftreksel van *rhabarber*, *aloë* en *guttegom*, drie purgeermiddelen, de laatste twee zeer sterke, die bij langdurig gebruik ongetwijfeld der gezondheid groote schade zullen berokkenen.

Wie, jaar in jaar uit, dagelijks deze purgeermiddelen inneemt, kan er zeker van zijn, dat hij, op raad van een gewetenlozen kwakzalver, zich zelf te gronde richt.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 871.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneeren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zal dit en het volgend Nummer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

INHOUD:

Hoofdartikel: Zoo erg is het niet.

Berichten: Dr. H. Burger bestuurslid. — Uit de vergadering van Veeartsen. — Schmidt's gehoorolie. — Een aardige vergissing. — Onbevoegde uitoefening der tandheelkunde. — Drie advertenties in onderling verband.

Grootere artikelen: Boom's verdediging. — Misbruik van geneesmiddelen. — Drie Nederlandsche haarkunstenaars als menschenredders. — Uit Haarlem. — Een bijlet van een planeetlezeres.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Retau's zelfbewaring.

Zoo erg is het niet.

Onze lezers zullen zich herinneren dat wij in een vorig nummer gewag maakten van de motieven, die enkele personen deden weigeren voor ons Maandblad in hunne inrichting een plaats in te ruimen.

Die motieven waren de volgende:

1. De doctoren zijn zelf kwakzalvers.
2. Het zou zijne clientèle benadeelen, als men het Maandblad in zijn gelagkamer zag.
3. Het helpt toch niet; de menschen blijven dom.
4. Het blad wordt niet gelezen.

De redenen onder 1 en 2 opgegeven moeten wij onbesproken laten. De doctoren hebben onze verdediging tegen de tot hen gerichte beschuldigingen niet noodig, ja zelfs zouden zij niet gediend zijn van de weerlegging van een oordeel, waardoor een achtenswaardige stand op deze wijze werd angevallen.

Dit wenschen wij echter van ons standpunt te zeggen — en de bewijzen daarvan vindt men in tal van Maandbladen: Steeds, wanneer wij overtuigd waren, dat een geneesheer inderdaad kwakzalver was, hebben wij tegen hem en zijne praktijken gewaarschuwd en dezen weg zullen wij niet verlaten.

Wat de clientèle van No. 2 aangaat, die kennen wij niet; het valt voor ons dus moeilijk te beoordeelen, waarom zij door de aanwezigheid van ons blad op de vlucht zou worden gejaagd.

Anders is het met de bedenkingen, opgenomen onder 3 en 4. Deze zullen wij trachten te weerleggen.

„Het helpt toch niet; de menschen blijven dom.” Wij geven dit toe . . . maar slechts ten deele. 't Is waar, men zou er moedeloos onder worden wanneer men ziet dat, niettegenstaande onze ernstige, herhaalde waarschuwingen, een groot deel van het publiek, en de ontwikkelden niet het minst, ziende blind en hoorende doof blijft. Maar even waar is 't ook — en de door ons ontvangen brieven bewijzen dit — dat zonder onze waarschuwingen het getal slachtoffers, die jaarlijks door de kwakzalvers worden gemaakt, aanmerkelijk grooter zou zijn en geweest zijn. Onze oogst van bekeerden is nog betrekkelijk schraal (wij weten het en ondervinden het dagelijks hoe moeilijk het is tegen bij- en lichtgeloovigheid te velde te trekken) maar toch is hij ruim genoeg om ons de overtuiging te schenken, dat wat wij zaaien en gezaaid hebben, voldoende vrucht afwerpt en onzen arbeid niet als nutteloos te beschouwen. Tegenover de bewering „het helpt toch niet” plaatsen wij de onze, gegrond op ervaring, *het helpt wel*, al gaat het ook langzaam. En zoolang wij deze zekerheid hebben mogen wij onze pogingen om de „domme menschen” beter in te lichten niet staken en roepen wij met vertrouwen de hulp in van alle weldenkenden, om deze pogingen te steunen. Ieder die ons in de gelegenheid stelt om onze waarschuwingen te brengen daar, waar zij het meeste nut kunnen doen, helpt aan het goede doel mee.

„Het blad wordt niet gelezen.” Laat ons op deze bewering eens met cijfers antwoorden.

In 1893 werden verspreid 56400 exemplaren, waarvan 42400 gratis aan personen die noch lid noch abonné waren. Stel eens — wij zullen heel royaal in ons nadeel rekenen — dat daarvan de grootste helft, in ronde cijfers 22400, het ontvangen exemplaar ongelezen ter zijde hebben gelegd — dit zal toch wel het maximum zijn — en stel verder dat van de overige exemplaren ieder nummer slechts door één persoon is gelezen, dan zijn er, behalve onze abonnés en leden, nog altijd 20000 personen, zegge: *twintig duizend*, die het blad *wel hebben gelezen*.

En dat er *wel* en dikwijls *met vrucht* wordt gelezen, daarvan hebben wij de bewijzen in de talrijke brieven, die gedurig van personen van alle rangen en standen, bij ons inkomen en waarin inlichtingen en raadgevingen worden gevraagd naar aanleiding

van artikelen in het Maandblad opgenomen.

Neen, zoo zwart als onze tegenstanders en de talrijke onverschilligen ten opzichte der kwakzalverij de zaken inzien, zijn ze bij lange niet gekleurd. Ons succès, hoe gaarne wij het grooter zouden zien, is *groot genoeg* om den strijd tegen de kwakzalverij met geneesmiddelen met kracht voort te zetten.

Berichten.

De heer DR. H. BURGER, te Amsterdam, heeft de benoeming tot lid van het Bestuur der Vereeniging tegen de kwakzalverij aangenomen.

Uit de vergadering van Veeartsen. De afgev. van Groningen—Drenthe besprak de kwakzalverij, waaraan z.i. door de veeartsen, die haar moesten bestrijden, niet genoeg aandacht werd geschonken. De afdeling sprak als haar meening uit:

dat de kwakzalverij den stand der veeartsen deprimeerde; dat zij materieel schade veroorzaakte en dus practische bestrijding noodig is. Dat de tijdgeest nog erg empirisch is bleek o.a. uit de Nutsvergadering, waarin een voorstel kon gedaan worden om een practisch veeartsenij kundig handboek uit te geven voor de landbouwers!

Ter bestrijding wilde de afd. de aandacht der Regeering vestigen op onbevoegde uitoefening der veeartsenij kunde en haar verzoeken deze tegen te gaan. Voorts moesten de gediplomeerde veeartsen niet nalaten vervolgingen tegen dergelijke beunhazen in te stellen. Ook de pers moest z.i. te hulp geroepen worden en spr. gaf in overweging een veeartsenij kundige courant naast of in plaats van het tijdschrift uit te geven.

De afdeling zal tegen de volgende algemeene vergadering schriftelijk voorstellen in dezen indienen.

Schmidt's gehoorolie, verbeterd door Deutsch. Opnieuw waarschuwt de *Gezondheidsraad te Karlsruhe* tegen dit middel en wel naar aanleiding van een advertentie van een zekeren H. WOLTER te Charlottenburg, die aan oorzielen kosteloos inlichtingen geeft omtrent een voortreffelijk geneesmiddel, dat hem van een langdurig lijden heeft verlost.

Bij navraag verkrijgt men een schrijven, waarin de bovengenoemde olie warm wordt aanbevolen.

Een methode van reclame die niet nieuw is.

Een aardige vergissing. De Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging, de heer Schmidt, ontving uit een plaatsje bij Antwerpen het verzoek om de kosten op te geven van een fleschje *gehoorolie van Dr. Schmidt*.

Het verzoek werd beantwoord met de toezending van

een nummer van het Maandblad van Juli j.l. waarin tegen deze olie wordt gewaarschuwd.

Of 't geholpen heeft?

Onbevoegde uitoefening der tandheelkunde. Voor den Kantonrechter te 's-Gravenhage, stond wederom terecht Julius Lohan, zich noemende Zahn-Techniker, wonende Oranjeplein aldaar, wegens onbevoegde uitoefening der tandheelkunde, doordien hij tegen betaling van f 45 een juffrouw daar ter stede een gebit had verkocht en in den mond geplaatst, na haar vooraf eenige tanden afgevlind en afgeknipt te hebben. Beklaagde gaf voor dat hij zijn bevoegdheid niet te buiten was gegaan en dat de bewerking aan de tanden slechts gediend had om den mond pasklaar te maken tot het plaatsen van het gebit, wat evenwel bestreden werd door den getuige, den tandmeester Pinkhof te 's-Gravenhage.

De ambtenaar van het Openbaar Ministerie, mr. J. Z. Mazel, vereenigde zich met deze laatste meening en vorderde, in aanmerking genomen, dat dit reeds de tweede maal was, dat Lohan voor een gelijk feit terechtstond en dat, volgens verklaringen van de patiënte en den tandarts, een hevige ontsteking in den mond het gevolg der behandeling geweest was, veroordeeling tot een geldboete van f 100, subsidiair 20 dagen hechtenis.

Deze eisch werd toegewezen.

Drie advertenties, die waarschijnlijk in onderling verband met elkander staan.

„ARTS.

HH. Doctoren, wordt gevraagd een GENEESHEER, tot het houden van Consult.

Adres fr., lett. P D 23, N. v/d D."

„DR. ENTHOVEN maakt bekend niet meer werkzaam te zijn met den Masseur C. A. Davenport (Sequah)."

„De Heer DAVENPORT is Dinsdag 9 October van 10—4 uren, in het Hôtel SUISSÉ, te Amsterdam, en Donderdag 18 October van 10—3 uren, in het Hôtel COOMANS, te Rotterdam."

Hoe is 't: zou de geneesheer reeds gevonden zijn?

Boom's verdediging.

Wij hebben als stelregel, waarvan wij zelden afwijken, aangenomen, de kolommen van ons blad niet open te stellen voor die personen, die wij als kwakzalvers meenen te moeten qualificeeren.

Het gaat toch niet aan, den kwakzalvers gelegenheid te geven om in ons Maandblad reclame voor hun bedrijf te maken.

Waarom wij ditmaal van dien regel afwijken, zal duidelijk worden, uit de beantwoording van het navolgend schrijven, ons door Boom te Arnhem toegezonden.

„ARNHEM, 12 Oct. 1894.

Aan de Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.

Amsterdam.

Van bevriende zijde werd mij dezer dagen het Maandblad tegen de Kwakzalverij no. 7 toegezonden. In dit blad hebt u al uw gal eens weder uitgespuwd over uw aardsvijand Boom, den fabrikant van het Maagpoeder, die een doorn in uw oog schijnt te zijn. Dat gij in uw maandblad zeer partijdig optreedt en onwaarheden mededeelt, zal ik door bewijzen aantoonen.

In het Januari-nummer van het Maandblad werd door U medegedeeld, dat apotheker A. M. Boom, door het kantongerecht te Arnhem veroordeeld is tot een geldboete van vijftig gulden, subs. 10 dagen hechtenis, wegens het als apotheker uitoefenen der artseneijbereidkunde, zonder alvorens het bewijs van bevoegdheid te hebben doen viseeren door den Inspecteur der provincie, waarin hij zich metterwoon had gevestigd. Alleen in uw blad is mijn naam voluit genoemd, doch dat de apotheker A. M. Boom, de fabrikant van het meermaalen door U besproken Maagpoeder, zoowel door de rechtbank te Arnhem als door den Hoogen Raad te 's Hage, geheel vrijgesproken is, en van alle rechtsvervolging ontslagen, moet tot heden toe nog door U medegedeeld worden, ofschoon gij daartoe verplicht zijt, indien gij uwe onpartijdigheid wilt toonen.

Verder is het een groote leugen, dat op het etiket van het fleschje, waarin mijne kina-koortsdroppen verkocht werden, geschreven staat: „Kinadroppels van Dr. de Vrij." Een groote leugen is het, dat de inhoud van het fleschje volgens onderzoek van den heer G. B. SCHMIDT te Amsterdam, met den naam op het etiket overeenkwam. De waarheid is echter, dat op het etiket staat vermeld, Kina Koortsdroppen.

Deze droppen zijn geen waterig Extract der Kina bast, zooals die van Dr. de Vrij, doch een alcoholisch Extract.

Het onderzoek van den heer G. B. SCHMIDT te Amsterdam is dus foutief, en ZED. moest zich schamen dit onderzoek zoo slecht gedaan te hebben.

Iedereen kan onderzoeken, dat mijne Kinadroppen een alcoholisch Extract is, en dat tusschen de Kina Droppen van Dr. de Vrij en mijne Kina Koortsdroppen een zeer groot verschil bestaat. Het is dus een groote leugen dat ik de bekende vloeistof, nl. de Kina droppels van Dr. de Vrij, als Boom's Kina Koortsdroppen announceer.

Een zeer groote leugen is het, dat ik Laxeer-pillen onder den naam van Boom's Slijm-, Gal- en Maagpillen door advertentiën en plakaten in den handel breng.

Indien U in den banketbakkerswinkel, alwaar U een doosje dier pillen gekocht hebt, geïnformeerd had wie de leverancier dier pillen en plakaten is, zoudet gij gewaar zijn geworden dat ik met de leverantie daarvan aan dien banketbakker niets te maken had.

Waarheid kan zijn, dat de pillen door mij vervaardigd zijn, en wel volgens het voorschrift Laxeerpillen der Pharm. Neerl. Edit III.

Een groote leugen is het, dat deze pillen door mij aanbevolen worden als onmisbaar te zijn tot zuivering van het bloed, uitstekend tot bevordering der spijsvertering en wat er verder van die pillen wordt verteld. Nog nimmer zijn dusdanige aanbevelingen door mij verspreid en ik geef f 1000 aan de algemeene armen van Amsterdam, wanneer gij mij bewijzen kunt, dat ik aanbevelingen of per advertentie of per plakkaat, omtrent Boom's Slijm-, Gal- en Maagpillen, verspreid heb.

Uwe waarschuwing tegen het geregeld gebruik van de Slijm-, Gal- en Maagpillen van Boom te Arnhem, is geheel overbodig, daar geen doosjes pillen, waarop mijn naam vermeld staat, in het vervolg in den handel zullen gebracht worden. Om zeker te zijn dat deze brief in uw bezit komt, heb ik hem laten aanteekenen.

Ik eisch thans van U de billijkheid en rechtvaardigheid, dit schrijven in Uw blad op te nemen. Indien hieraan geen gevolg gegeven wordt, vraag ik opname daarvan in een der meest gelezen Dagbladen in ons land, opdat het Nederlandsch publiek gewaar worde, aan welk leugenachtig schrijven zich de Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij schuldig maakt. (4)

Uw Dst. Dienaar,
BOOM.

Fabrikant van het Maagpoeder."

Onze lezers moeten het ons ten goede houden, wanneer wij wat uitvoerig worden, maar wij zijn verplicht, bij de beantwoording, den brief (in hoofdzaak) op den voet te volgen.

Dat de fabrikant van het maagpoeder ons een doorn in 't oog schijnt te zijn, kan die fabrikant wel eens geraden hebben. En zou 't wonder zijn?

Een apotheker, die kwakzalvert, die op eigen handje een maagpoeder tegen alle mogelijke maagkwalen aanbeveelt, zonder dat hij in staat is den aard van het lijden te erkennen, behoort voor ons waarlijk niet tot de personae gratae; ja zelfs beschouwen wij hem nog gevaarlijker dan een kwakzalver, die geheel buiten de beoefening van de genees- of artseneijbereidkunde staat. Het publiek schrijft den apotheker — ten onrechte — geneeskundige kennis toe en schenkt, op dien grond, een o. i. misplaatst vertrouwen in hetgeen hij aanbeveelt. Het gelooft in hem, wanneer hij kwakzalvert, nog meer dan in een ander kwakzalver; hij is dus in de gelegenheid nog meer kwaad te doen.

Is 't nu niet te begrijpen, dat wij, van ons standpunt, zoo'n apotheker, in 't algemeen belang, een beetje in 't oog houden?

(4) Boom heeft ons antwoord niet afgewacht. Vóór het verschijnen van dit nummer heeft hij zijn aan ons gericht schrijven reeds doen opnemen in het Weekblad voor Drogisten van 27 October.

De Redactie van genoemd Weekblad laat aan zijn brief het onderstaande voorafgaan, waarbij wij opmerken, dat de slotzin een onwaarheid behelst. Red. Mbl.

„Onderstaand artikel plaatsen wij, het natuurlijk geheel voor rekening van den inzender latend.

„Toch moet ons een opmerking van het hart, omtrent de gal- en slijmpillen. Gedurig toch bereiken ook ons circulaires enz., waarin groote lof wordt toegezwaard aan deze pillen. Nu blijkt uit die circulaires wel is waar dat er een tusschenpersoon handelend in dezen optreedt, en dus de heer Boom alleen als vervaardiger fungeert, maar toch keuren ook wij de wijze waarop in deze een boekhandelaar-uitgever de pillen, vervaardigd door apotheker Boom, verheerlijkt, af. Op ons maakten de verschillende toegezonden „humbug" circulaires een treurigen indruk.

„Alleen omdat de heer Boom een weigering ontving van de Redactie van het Maandbl. tegen Kwakzalverij, plaatsen wij het artikel in ons blad."

Dat wij daarbij soms een beetje partijdig zijn en juist die zaken van Boom mededeelen, die wij in hem veroordeelen, hoe kan 't anders? Hij zal toch niet van ons verwachten dat wij de loftrumpet (waarvoor?) voor hem steken?

Maar onwaarheden hebben wij omtrent zijn persoon nooit verkondigd.

Het bericht van zijn veroordeeling door het kantongerecht ontnamen wij niet aan de dagbladen, maar werd ons met vermelding van zijn naam medegedeeld door iemand, die ons volkomen vertrouwen bezit.

Van de vrijpraak door de Arnhemsche Rechtbank en den Hoogen Raad wisten wij niets af. Dit spijt ons, want waarlijk, indien ons uit dat vrijsprekend vonnis was gebleken, dat Boom de bedoelde overtreding niet had begaan, dan hadden wij daarover het stilzwijgen niet bewaard. Zoo partijdig zijn wij niet.

Wij komen nu tot de kina-koortsdroppen.

Namens ons is, door een vertrouwd persoon, een fleschje van die „droppen" bij Boom gekocht; dit fleschje staat voor ons en draagt op de etiquette, voorzien van den naam: A. M. Boom, Apotheker, Arnhem, het opschrift: „Kinadroppels van Dr. de Vrij". Een 2e onderzoek, thans verricht door ons medelid, den heer H. VAN GELDER te Haarlem, heeft het onderzoek bevestigd van den heer SCHMIDT, n.l. dat de inhoud van het fleschje bestaat uit een vloeistof, die alle overeenkomst heeft met een praeparaat, bereid volgens het voorschrift van Dr. de Vrij. (Trouwens de heer apotheker Boom zal wel weten, of dient ten minste te weten, dat het extract van Dr. de Vrij niet alleen een waterig extract is.)

Of nu de heer Schmidt zich over zijn onderzoek erg schaamt en of nu ook de heer van Gelder hem in dat schamen gezelschap houdt, weten wij niet, maar wat wij wel weten is, dat wij geen woord terugnemen van wat wij schreven in no. 7 van dezen jaargang. De zaken hebben zich voorgedragen zooals zij daar vermeld zijn. Nu is 't misschien mogelijk, dat tegenwoordig een ander praeparaat in den handel wordt gebracht (wij zullen aanstonds zien, dat Boom, na onze waarschuwingen wel eens van taktiek verandert en een artikel van Dr. DE VRIJ in het Pharm. Weekbl. van 20 October j.l. geeft ons veel te denken) maar in het wezen der zaak is dit ook vrij wel hetzelfde; een apotheker die, bij advertentie, onverschillig welk praeparaat aanbeveelt tegen „koude koorts, binnenkoorts, Gal- en moeraskoorts en Hoofdpijn", gaat zijn bevoegdheid te buiten en handelt op de wijze van de kwakzalvers. De pogingen van Boom om door schelden en het vermelden van bijzaken, de aandacht van de hoofdzaak af te leiden, moge handig zijn, zij is minder passend voor iemand, die telkens anderen van „leugen" beschuldigt.

Nog erger treedt Boom op in de quaestie van de Slijm-, Gal- en Maagpillen.

Het is een feit, dat, tot vóór onze waarschuwing, bij den confiseur E. v. D. STEUR, Botermarkt No. 1, te Haarlem, het volgend plakkaat voor de ramen was uitgesteld:

„Kennisgeving.

Alleen alhier verkrijgbaar de wereldberoemde Boom's Slijm-, Gal- en Maagpillen.

Ze zijn onmisbaar tot zuivering van het bloed, uitstekend tot bevordering der spijsvertering, geheel doeltreffend tot bevrijding van gal en zeer aan te bevelen bij leverziekte, geelzucht, verstopping en onderbuiks-ingewanden.

Prijs per doos 55 cts."

Het is een feit, dat op het doosje pillen, bij gemelden v. D. STEUR gekocht, stond het volgend etiket:

„Hoofd-Depôt C. de Boer Sz. te Sneek.
Slijm-, Gal- en Maagpillen

's morgens en 's avonds 1 à 2 pillen.

Prijs per doos franco huis 55 ct.

Vervaardigd bij Apotheker Boom te Arnhem."

Het is een feit, dat de pillen door onderstaande advertentie zijn aanbevolen:

„Boom's Slijm-, Gal- en Maagpillen per doos met gebruiksaanw. fr. thuis 55 cts. Geen beter middel voor Bloedzuivering, Spijsvertering, Gal,

Leverziekte, Geelzucht en Verstoppingen der onderbuiksingew. Van jong en oud reeds vele bewijzen van tevreden. *Depôthouders gevraagd tegen zeer hooge provisie.* Eenig Hoofd-Depôt C. DE BOER Sz. te Sneek."

Nu moge het misschien waar zijn, dat Boom zich niet *direct* heeft belast met de exploitatie der pillen, dat hij de zorg voor de reclame heeft overgelaten aan den Hoofd-Depôt-houder, C. DE BOER, te Sneek, (die zich trouwens — blijkens ons bericht in het vorig no. — uitstekend van zijn taak kwijt) de fabrikant der *slim- en maagpillen*, die gewis *onkundig(?)* zal zijn van het gebruik, dat er van wordt gemaakt, is en blijft Boom. Wij stellen hem in de eerste plaats verantwoordelijk.

Ieder zal het met ons eens zijn, dat, al wat hij schrijft om de schuld van zich af te schuiven, niets anders zijn dan praatjes, groote woorden, waaronder de herhaalde beschuldiging van „groote leugen” en het aanbod van 1000 gulden effect moeten maken.

Zóó gemakkelijk laten wij ons niet intimideeren . . . en het denkend publiek evenmin, nadat het het bovenstaande heeft gelezen.

En juist om het publiek te laten oordeelen — niet om ons te verdedigen — om dat publiek de overtuiging te schenken dat wij, bij al onze bestrijdingen, nooit personen, als zoodanig, bestrijden, maar in hun qualiteit als kwakzalver, wanneer het ons blijkt dat zij zich inderdaad aan kwakzalverij schuldig maken, hebben wij, *voor deze enkele maal*, het schrijven van Boom opgenomen.

„Deze enkele maal” zeggen wij; wij zullen in 't vervolg, B's. brieven niet meer in ons Maandblad opnemen, „al worden ze ook aangeteekend” en zoo noodig met „aangegeven waarde” (de waarde door B. te bepalen) verzonden. De bedreiging van plaatsing in een ander blad laat ons koud.

Ten slotte nog eene enkele opmerking:

Het plakkaat te Haarlem is, zooals wij reeds schreven, *na* onze waarschuwing in het Mbl. van Juli verdwenen; dit teekent. Verder gelooven wij B's. verzekering, dat in 't vervolg, geen doosjes pillen, waarop zijn naam vermeld staat, in den handel zullen worden gebracht; er zal wel wat anders op worden gevonden.

Zouden wij het zoo mis hebben, dat het bericht in ons vorig no. eenigzins de wijze van exploitatie — voor het vervolg — kenmerkt?

Dat bericht luidde aldus: „In het nummer van „Juli j.l. noemden wij als hoofd-depôthouder van „Boom een zekeren DE BOER te Sneek. Dezer dagen „kregen wij een muntbiljet van f 50.— in handen „waarop het volgende stempel duidelijk stond afgedrukt: C. de Boer Sz., Sneek; Hoofd-depôt van „Slim- en Maagpillen.”

De naam van den fabrikant ontbrak.

Misbruik van geneesmiddelen.

*Er zijn vele personen, die altijd iets willen „innemen”; het zijn melkkoetjes voor dokters en apothekers en vooral getrouwe klanten voor allerlei soort van kwakzalvers. Het gebruik van geneesmiddelen is voor velen hunner vaak niets anders dan een gewoonte, die zij zich hebben eigen gemaakt, evenals het rooken en het drinken van een borrel door mannen, en door de vrouwen het koffiedrinken of zoo iets. Het lichaam zou dit alles zeer goed kunnen ontberen, doch nu de menschen een hebbelijkheid van het gebruik gemaakt hebben, voelen zij zich vaak zeer onbehaaglijk, wanneer zij er door omstandigheden van verstoken worden.

Niet zelden was er bij hen in den beginne werkelijk een lichte ongesteldheid aanwezig, doch juist omdat deze al lang verdwenen is en plaats gemaakt heeft voor de behoefte aan den prikkel naar de werking van het geneesmiddel, genezen zij nimmer en grijpen altijd weer opnieuw naar de pillen of het fleschje, waarvan zij heil verwachten, zich zelf op die wijze in een hoogst noodlottigen cirkel rondvoerende.

Eenigzins anders is het met de talrijke klasse van zenuwlijders, die de tegenwoordige levenswijze en de maatschappelijke verhoudingen te voorschijn roepen. Hun kwaal is zenuwzwakte, met al den aankleef van dien, zooals gebrekkige spijsvertering,

gemis van weerstandsvermogen tegen schadelijke invloeden, gebrekkige en eenzijdige observatie van het eigen lichaam en zijne functiën enz.

Een versterkend regime, rust en onttrekking aan de overprikkelende bezigheden of de gewone omgeving gedurende eenigen tijd zijn voor den een het geneesmiddel, voor de anderen, meest behoorende tot het vrouwelijke geslacht en de ongehuwden, is het daarentegen gewenscht een geestdoodend en vadzig leven af te wisselen met gepaste bezigheden en ijverige lichaams oefeningen.

Helaas! dat menigmaal deze eerst aangegeven geneesmiddelen niet in toepassing zijn te brengen en de laatste versmaad worden; in beide gevallen blijven de moderne zenuwlijders daarom hun toevlucht zoeken bij allerlei medicijnen en de geheimmiddelkramers zorgen er voor, dat zoogenaamde specialités voor hun vermeende kwalen in gedurige verscheidenheid aanwezig zijn. Natuurlijk helpt het eene net zoo min als het andere, doch de ongelukkigen blijven ijverig de advertentiekolommen der kranten bestudeeren en vinden steeds nieuwe reclames, waarin zij de beschrijving en de namen hunner ongesteldheden ontdekken, en koopen gretig de middelen zoolang hun beurs het hun toelaat.

Gelukkig in zekeren zin wanneer hun aandacht slechts wordt getrokken door betrekkelijk onschuldige middelen, uit onwerkzame stoffen samengesteld. Dit is echter niet altijd het geval; vele essenzen, tincturen, druppels, elixirs, aftreksels en hoe ze verder mogen heeten, bestaan in hoofdzaak uit alcohol en zijn bij niet weinige lijders, vooral dames, in hun gebruik de oorzaak geworden, dat zij aan den drank zijn verslaafd zonder zich daarvan ten volle bewust te worden.

Anderen werden even onbewust morphinisten met al de noodlottige gevolgen, aan het geregeld gebruik van opium verbonden.

In den laatsten tijd hebben de nieuwe middelen, bij de geneeskunst in gebruik gekomen, ook maar al te spoedig nieuwe misbruiken in 't leven geroepen. Scheikundige bereidingen, vooral die, welke onder de namen van antipyrine en antifebrine reeds algemeen bekend zijn, hebben in dat opzicht zekere beruchtheid verkregen. Terwijl deze middelen nog slechts weinige jaren geleden behoedzaam en met zekere schroomvalligheid door de geneesheeren werden aangewend, zijn zij in de oogen van een groot deel van het publiek tegenwoordig niet veel meer dan gewone huismiddeltjes, waarvan ieder naar willekeur kan en mag gebruik maken. De gemakkelijke wijze, waarop zij verkrijgbaar zijn, werkt deze opvatting bovendien in de hand.

Met den naam hebben deze zeer werkzame geneesmiddelen echter volstrekt niet het karakter van onschuldige huismiddeltjes verkregen. Een opzettelijk onderzoek, onlangs door de therapeutische commissie van het Engelsch geneeskundig genootschap ingesteld, heeft dit duidelijk aan het licht gesteld. Bij een rondvraag aan de leden werden door dezen niet minder dan *honderd en zestig* gevallen medegedeeld, waarbij zeer schadelijke gevolgen optraden tengevolge van het ondoelmatig gebruik op eigen houtje van deze stoffen.

Een ieder wachte zich dus voor schade.

Drie Nederlandsche haarkunstenaars als menschenredders.

Het geval, een geacht ingezetene van Amsterdam overkomen, n.l. vergiftiging door het gebruik van loodhoudend haarwater, (zie o. a. ons nummer van September j. l.) is door enkele personen, die hier te lande een haarwater fabricceeren, met beide handen aangegrepen om reclame voor hunne middeltjes te maken. Men leze slechts:

„GEVAAR. — Lees s. v. p.

Volgens de Couranten is er een geacht Commissaris van Politie te Amsterdam, door één der vele Haarkleurmiddelen uit loodzout bereid, vergiftigd, duizenden worden suf of ziek, in vele gevallen volgt den dood. Het Maandblad tegen de Kwakzalverij, en den Heer Theophile, waarschuwen sedert een tiental jaren tegen alle Haar-, Kleur- of Groeimiddelen, die door de Heeren Kappers, Scheerders of nog erger Drogisten verkocht worden, als Depôthouders of bereiders wellicht onbewust, dat zij vergif verkoopen, zij ontdruken de wet en zijn alzoo strafbaar.

Het sedert 26 jaren uitgevonden Haarkleurmiddel van den Heer Theophile, Haarkundige, bevat geen lood, alzoo geen vergif, 't kleurt prachtig in blond, bruin of zwart.

Alleen verkrijgbaar bij Theophile, Frederiksplein 32, Amsterdam. Afgehaald f 2 de flacon. Franco zending à f 2.15 per Postwissel of f 2.25 aan blauwe postzegels, alsook tegen f 2.25 Rembours. Geen Depôts."

„Weg met Kwakzalverij.

„Men leest in 't Augustusnummer 1884 van het Maandblad der Verg. tegen de kwakzalverij:

„Asiatique wordt als een onschadelijk haarkleurmiddel aanbevolen, en gelukkig leerde het onderzoek dat het dit is. Wij hebben tegen het gebruik geen bezwaar.”

Waar zoovele gewetenlooze fabrikanten van kleurmiddelen de gezondheid en het leven hunner medemenschen in gevaar brengen, is het niet te verwonderen dat de redactie van bovengenoemde Verg. mijn geheel onschuldig haarkleurmiddel zoo gunstig beoordeelt en aanbeveelt. Eenig eigenaar W. T. Lammers, Rotterdam, Delftschevaart 43. Remb. f 1.50 p. fl. Franco na ontv. postw. of bl. postz. f 1.65. Prospectus gratis en franco. Verkoopers gezocht."

„Eindelijk zijn de oogen van het publiek geopend.

Door onderstaande annonce bekwaam ik in de laatste dagen vele nieuwe bestellingen, van hier en elders. En, opmerkelijk is het, dat van Amsterdam (waar het slachtoffer viel) de meeste aanvragen en orders komen.

Onbewuste zelfmoord te Amsterdam.

De N. R. C. van 21 Aug. l.l. 1e blad C, geeft het volgende bericht, ter waarschuwing aan hen die gewoon zijn hun haar te verven:

Te Amsterdam is een geacht ingezetene overleden, volgens verklaring van den geneesheer aan de gevolgen van loodvergiftiging, veroorzaakt door het verven van het hoofdhaar met een verfstof, welke loodbestanddeelen bevatte.

Van der Lelie's Haarkleurmiddel, waarvoor meermalen f 1000 is uitgelooft aan hem die door scheikundig onderzoek lood kan aantoonen, wordt tegenwoordig met succes door geheel Nederland geleverd, en verdringt bijna alle binnen- en buitenlandsche haarkleurmiddelen. Attesten van bekende Doctoren ter inzage.

Te bekomen van af f 0.70 tot f 2 per flacon in alle kleuren bij

W. G. F. van der LELIE, Haarkundige, Plan C. Rotterdam."

Nog daargelaten het onkiesche dat er in steekt om op deze wijze een ongeluk te exploiteeren, is er nog iets anders, dat ons in deze advertenties tegen de borst stuit, n.l. het beweren, alsof de de stellers daarvan zich verre boven de kwakzalvers verheffen en hun waar aan den man brengen op een wijze, die alle critiek kan doorstaan.

Dit is echter niet het geval.

Over Theophile behoeven wij niet meer te spreken. Zijn oplossing van salpeterzuur-zilver, en de wijze waarop hij dit aanbeveelt, hebben wij reeds talloze malen in ons blad behandeld.

Het behoorde daarin thuis.

't Is waar, dat de vorige Redactie geen bezwaar zag tegen het gebruik van het middel van LAMMERS; wij zijn van hetzelfde gevoelen. Maar *omwaar* is het, waar van een *aanbeveling* vanwege de Redactie sprake is.

Onze voorgangers en wij raden, zekerheidshalve, alle haarkleurmiddelen af. Daarbij komt nog, dat er geen enkele reden zou zijn om speciaal het middel van Lammers aan te bevelen; het is geen middel van *hem*. Het is bereid volgens het voorschrift van NAQUET, een oplossing van een bismuthverbinding, waarvan het recept door ons opnieuw is meegedeeld in het no. van Augustus j. l. en dat ieder zich dus in de apotheek kan laten gereedmaken, wil hij zeker zijn van de juiste samenstelling en deugdelijkheid van het praeparaat. Die zekerheid heeft men bij Lammers niet.

„Der Dritte im Bunde”, v. d. Lelie, is voor ons ook geen onbekende. In no. 5 van den 12en jaargang behandelden wij enkele zijner haarmiddelen en de methode door hem aangewend om zijn waar te verkoopen. Dit gaf ons geen groot idee van den man. Zijn *haarkleurmiddelen* hebben wij nog niet onderzocht. In afwachting van het resultaat, raden wij voorloopig voorzichtigheid — of liever onthouding — aan.

Uit Haarlem.

„En heb je stijve beenen,
Of heb je rhumatiek,
Gaaf dan naar Sequah henen!”

Zoo zingt in navolging der Amsterdamsche ook de Haarlemsche straatjeugd, daarmede uiting gevende aan het in ons volk muurvast gewortelde geloof aan en in kwakzalvers en kwakzalverij.

Een nieuw staaltje daarvan kwam mij dezer dagen ter oore.

Een mijner bekenden leed sedert jaren aan een huidziekte der handen. Tusschen de vingers waren beide handen steeds rauw en open. Tijdelijk genas de kwaal oogenschijnlijk, om bij de minste werkzaamheid in zeepwater weer erger dan ooit te voorschijn te komen. Wat er ook aan gedaan werd, niets hielp. Het allerbest scheen nog te voldoen kamferpoeder, terwijl, wanneer de handen daarmede 's avonds werden ingewreven, ze 's morgens wat minder pijnlijk waren.

Toevallig sprak de persoon in quæstie (een huismoeder) er op zekeren morgen over met haren „groenteman”. „O, daar is raad voor,” luidde het dadelijk. „Morgen breng ik u een zalfje mede; dat heeft mijn kind ook zoo geholpen.”

Na een paar dagen kwam de man met de zalf aanzetten, die niet voor de handen gebruikt, maar in mijn bezit is, en door mij zal worden gezonden aan den Secretaris onzer Vereeniging om ze eens door deskundigen te doen onderzoeken.

Maar nu het aardige van de zaak. Op herhaald aandringen zelfs weigert de „groenteman” het adres op te geven vanwaar hij de zalf „gekregen” heeft! „'t Zijn goede menschen,” zegt hij, „ze geven de zalf aan alle lijdenden om niet, maar ze moeten dan ook weten aan wien ze haar geven. Ze willen er niet graag inloopen. De zalf is goed voor alles. M'n dochter was met een dubbele hazelip geboren, in Leiden was dat kind al door twee perfessers geopereerd, niets hielp, maar die zalf heeft het totaal genezen!”

De hazelip is weg en dezelfde zalf, die de hazelip in een gewone kinderlip herschiep zou nu weer dienst doen tot herstel eener huidziekte! 't Zou grappig wezen als 't niet zoo treurig ware.

Ik heb mijn onderzoekingen eens voortgezet en meen het adres der menschlievende zalfabriek te kennen. Vóór ik zekerheid heb, wil ik de zaak echter nog nader onderzoeken. Heb ik echter die zekerheid, dan zal ik niet aarzelen het adres publiek te maken van hen, die — zij 't dan ook om niet — zonder onderzoek der ziekte, maar aan Jan, Piet en Klaas zalfjes afgeven en daardoor, waarschijnlijk met de beste bedoelingen, de grootste onheilen teweegbrengen.

En nu iets anders, iets grappigers!

Ruzie in het somnambulistisch kamp.

De heer van der Velden, de „maggenetizeur”, die hier in „het Volksgebouw” een paar jaar geleden een lezing hield over „maggenetissemus”, eene voordracht waarvan ik destijds in het Maandblad een verslag gaf, heeft ruzie met zijn „juffrouw”. Die laatste is eigen zaken begonnen. Ze „werkt” nu zelfstandig. Of ze 't nu gansch en al alleen doet, zonder mannelijke hulp, weet ik niet, ik heb haar nog geen visite gebracht. Wel weet ik, dat zij met haar vroegeren „baas” om 't hardst adverteert, en dat ze daarbij om strijd verklaren, dat ze niets met elkander te maken hebben. Wel weet ik, dat de concurrentie zeer toeneemt onder de Zieners, getuige de volgende vermakelijke lijst van advertenties in de plaatselijke bladen:

Onze juffrouw adverteert dagelijks:

„SOMNABULE OP GENEESKUNDIG GEBIED,

is verplaatst

van de Korte Jansstraat *)

Naar de Schoutenstee 5 boven.

Te consulteeren van 9—8 uur. Werkt ook met een EI en geeft opheldering in alle zaken.

mej. J. VAN OLPHEN.

Een andere liefhebber adverteert:

„VAN THEFELEN,

Planeetlezer, Burgwal 21 (huis)

Geeft opheld. in Handel, Werk, Huwelijk en Loterij.

Specialit. in Kinderstelselboekjes enz.

Heden consult tot en met 3 October.”

*) Het oude adres van haar Maggenetizeur.

Een derde, niet de minste van het gilde, lokt op de volgende manier de boeren, burgers en buitenlui:

„GROOT NIEUWS.

Mr. Cornelis

de beroemde Zaakkundige, astroloog en planeetkundige, is te Haarlem gearriveerd.

Smedestraat no. 38 bij de Groote Markt.

Dagelijks te spreken van 10—10 uur. Schrijft tevens brieven en requesten voor alle zaken.”

Is die laatste niet een mannetjes-vent? Van alle markten tehuis?

Haarlemmers, past op je zakken!

En hiermede voorloopig basta. Later ga ik de Maandagsche Botermarkt eens op, om daar de vele kwakzalver-marktschreeuwers eens goed te bekijken.

HAARLEM, 18/10 '94.

WILLEM F. O.

Hoe is 't mogelijk in onzen tijd?

Dit vragen wij ons telkens af, als wij biljetten lezen als het onderstaande:

„M A D. H A N S E N,

Planeetlezeres,

geeft ook raad en opheldering in alle zaken.

Eerste Jan Steenstraat 133, 1e Étage.

AMSTERDAM.

Meent gerustelijk te mogen aanvoeren, dat zij honderde, ja duizende menschen hun levensloop heeft voorspelt en nimmer daarin is gefaalt, en looft f 100.— uit aan de huiszittende armen, wanneer iemand haar het tegendeel kan bewijzen; en wat zijn haar voorspellingen:

- A. Zij voorspelt den mensch onder welke planeet hij geboren en of zij goed of kwaad is.
- B. De lichaams-constitutie.
- C. De lidteekens onder de kleederen verborgen.
- D. Wanneer men een huwelijk moet doen.
- E. Of men een rijk huwelijk, of meer dan één zal doen.
- F. Of men veel, weinig of geene kinderen zal krijgen.
- G. De voor- en tegenspoeden.
- H. Of men huizen, landerijen of erfenissen zal bekomen.
- I. Of een vrijer spoedig een vrijster, of een vrijster een vrijer zal krijgen.
- J. Of zij bij elkander blijven en trouwen zullen.
- K. Welke affaire voor hun dienstig is.
- L. De voordeelige en onvoordeelige maanden.
- M. De ongelukkige dagen; wat men niet doen mag.
- N. De gelukkige uren van iederen dag.
- O. En eindelijk wanneer men sterven zal, of schoon men zulks niet met zekerheid zeggen kan, daar God den mensch heeft geschapen en dus het leven verlengen of verkorten kan naar zijn welbehagen.

Dagelijks te spreken

voor

Hollanders, Fransche- en Duitschers.”

Die reserve omtrent het tijdstip van overlijden is alleraardigst, maar treurig is het wanneer men bedenkt dat te Amsterdam en op andere groote plaatsen nog tal van personen worden gevonden, die alleen door speculatie op de lichtgeloovigheid van het publiek hun kost ruimschoots kunnen verdienen.

CORRESPONDENTIE.

Dr. J. R. te R. Wij zijn het met u eens, dat de *plantaardige melk* wordt aanbevolen op een wijze, die geen volkomen vertrouwen wekt en ook dat het goede er alles behalve smakelijk uitziet. Toch vinden wij, ofschoon de samenstelling niet geheel wordt opgegeven en wij derhalve met een *geheim-middel* te doen hebben, na rijp beraad, geen vrijheid, de stof in ons Maandblad te behandelen, omdat zij niet als *geneesmiddel* wordt aanbevolen. Tot nu toe hebben wij de andere kinder-voedingsmiddelen ook onbesproken gelaten. Het onderzoek en zoo noodig de veroordeeling daarvan behoort meer in een geneeskundig tijdschrift thuis. Een onderzoek naar enkele bestanddeelen heeft aangetoond, dat de daarvoor aangegeven cijfers ongeveer juist zijn.

J. J. H. te R. Dank voor uwe mededeeling betreffende het middel van Cléry; wij zullen er later gebruik van maken.

J. J. A. E. te R. Uwe vraag is aan het verkeerd adres; wij bestrijden kwakzalverijen, maar het ligt niet op onzen

weg om genees- of tandheelkundige raadgevingen te verstreken.

Dit hebben wij reeds zoo dikwijls gezegd, alsook dat men verkeerd doet, door bij tot ons gerichte vragen een postzegel voor antwoord in te sluiten. Enkele gevallen uitgezonderd, antwoorden wij alleen in het Maandblad.

Mevr. Wed. A. W. M. te A. Na uwe laatste mededeelingen wordt het voor ons niet gemakkelijker een juist oordeel te vellen. Intusschen worden de pillen onderzocht en hopen wij u in het volgend no. het resultaat te kunnen mededeelen.

't Is zeer voorzichtig tot zoolang met het gebruik te wachten.

E. N. S. te K. a. d. Z. Wij danken u, dat gij bij ons eerst inlichtingen hebt ingewonnen. Wij hebben naar Hanover laten schrijven, maar nog geen antwoord ontvangen. Ook bij ons is de vraag opgekomen of die C. SCHELM geen *schelm* is.

Dr. B. H. S. te A. De advertentie betrekking hebbende op het middel tegen epilepsie van de *Office Sanitas* is behandeld in het Januari-nummer van het jaar 1892.

Wij komen er spoedig op terug.

G. W. S. te S. Uw schrijven en een ander uit Rotterdam, betreffende dezelfde zaak, zijn, doordat zij niet aan den Secretaris-penningmeester waren geadresseerd, door bijzondere omstandigheden, te laat in ons bezit gekomen om nog in dit no. te worden behandeld.

Alle stukken, voor de redactie bestemd, gelieve men te zenden aan den heer G. B. Schmidt, apotheker, Binnen-gasthuis te Amsterdam.

H. S. te M. Zeer gaarne zullen wij van uw aanbod gebruik maken; wij danken u.

Betreffende *Pronovidjo* (zie Mbl. 9 en 10 van dezen jaarg.) vestigt men onze aandacht op het werk van v. d. BURG: Geneesh. in Indië, blz. 109 en 687. Wij brengen dit ter kennis van belangstellenden. De geachte inzender voegt er bij: „Niet tegen longtering als zoodanig, maar als middel tegen bloedspuwing zag ik de zaden met zeer veel succes „gebruiken.”

Dringend verzoeken wij diegenen onzer leden, die tijd en lust hebben om eenige scheikundige onderzoekingen te verrichten, dit aan den secretaris-penningmeester op te geven. Zij zullen ons en de zaak, die wij voorstaan (ook hun zaak) een grooten dienst bewijzen. Verscheidene middelen wachten op onderzoek.

Met dit no. wordt aan onze leden verzonden: no. 29 der „Berichten en Mededeelingen”, behelzende het Verslag van de laatstgehouden Algem. Vergadering der Vereeniging.

Herhaalde Waarschuwingen.

Dr. Retau's zelfbewaring. Dit schandelijk boek wordt nog voortdurend in onze Nederlandsche nieuwsbladen geadverteerd tot schande voor die bladen en tot schade voor de jongelieden, die zich tot koopen laten verlokken. De prijs van f 2 is hoog, maar de schade, die men daardoor in zijn beurs lijdt, is niets-beteekenend in vergelijking met het schromelijk nadeel dat de kooper er door naar lichaam en geest kan onder-vinden.

Eerst heeft men eene angstvallige schildering van de onheilen, die kunnen voortspuiten uit sommige uit-spattingen en kwade gewoonten; dit ware op zich zelf als afschrikwekkend voorbeeld misschien niet te mis-prijzen; doch alles is met zulke schromelijke overdrij-ving voorgesteld en in zulke veel te schrille kleuren geteekend, dat den ongelukkige, die het leest, de wan-hoop om het hart slaat. Wij kennen tal van personen die geheel en al radeloos zijn geworden door 't lezen van dit boek.

Maar juist op deze radeloosheid hebben de schrijvers het gemunt. De ware of vermeende lijdens moeten zich in hunne handen werpen, zich voorstellende, dat bij hen alleen heil en redding te vinden is. „Lees dit boek met opmerkzaamheid door,” — staat er dan ook reeds in het begin — „en vindt gij, dat gij genees-„kundige hulp noodig hebt, wend u dan met vertrou-„wen tot ons. Gij zult zeker hulp vinden.”

Die geneeskundige hulp wordt aangeboden door het zoogenaamd *Geneeskundig bureau* te Leipzig, een ge-heel onbekend gezelschap en bij de eerste aanmelding moet de lijder reeds zes *gulden* insluiten voor het con-sult en liefst nog onmiddellijk dezelfde som voor ge-neesmiddelen.

Van een geneeskundige, die zich met de zaak inlaat, bemerkt men niets, een boekverkoopersfirma ontvangt en verzendt de correspondentie en de middelen worden uit eene zoogenaamde apotheek toegezonden.

Omdat het getal speculanten op dit terrein sedert langen tijd *legio* is en de hier bedoelde lijdens met velen hunner natuurlijk hebben kennis gemaakt, zonder op den duur eenige gunstige uitwerking te ondervinden, tot groote schade van hun beurs en niet zelden van hunne gezondheid, zoo is het zaak hun wijs te maken, dat men zelf niet tot dat ras van bedriegers behoort.

Daarom eindigt het schandelijk boek met het vol-gende: „Ons hoofddoel is, de knoeters en kwakzalvers, „die in de bladen hunne onnutte geneesmiddelen aan-„bieden of door bluffende aanprijzing, schadelijke tinc-„turen, pillen, poeders enz. voor enorme sommen „trachten te verkoopen, in hun schandelijk handwerk „te fnuiken en in plaats daarvan tot heil der mensch-„heid, een rationeele, door duizenden ervaringen deug-„delijk gebleken geneeswijze, op deugdelijke gronden „ingang te doen vinden.”

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 871.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zal dit Nommer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

INHOUD:

Berichten: Mededeelingen van het bestuur der Vereeniging. — Een merkwaardig vonnis. — Hulsbalsem. — Waarom geen vervolging? — Weer een fabrikant van Haarlemmerolie. — Dressel's Nervenfuid. — Een flinke straf. — Dokters-titels. — Kneipp's geneeskunde.

Grootere artikelen: Uit de praktijk van een geneesheer. Williams poreuse pleister. — Parlaghy en de Office Sanitas. — Een prijscourant van een drogist. — Een „Voltakruis.”

Ingezonden: Over de „reclames” der dagbladen.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Teerkapsules van Guyot.

Bericht aan de leden.

Mededeelingen van het bestuur.

In de laatste Algemeene Vergadering der Vereeniging, op 13 September j.l. te Amsterdam gehouden, zijn verschillende middelen besproken die tot bevordering van het doel der Vereeniging zouden kunnen bijdragen.

Naar aanleiding van de behandeling van een dier middelen, heeft het bestuur de eer het volgende onder de aandacht der leden te brengen:

Het getal leden der Vereeniging neemt gaandeweg af; ofschoon dit verschijnsel bij de tegenwoordige tijdsomstandigheden en bij het ontstaan van telkens nieuwe vereenigingen, niet onrustbarend is, is het evenwel zeer te bejammeren, omdat onze Vereeniging juist in het groot getal harer leden haar kracht moet zoeken. Ieder nieuw lid verklaart zich toch als medewerker van de goede zaak.

Het bestuur houdt zich overtuigd dat er nog verscheidene personen zijn, die onze Vereeniging een goed hart toedragen, en voor wie de bijdrage ad f 3.— geen belangrijk geldelijk offer is. Zij behoeven slechts — wat meer of minder — sterk te worden opgewekt om zich bij de Vereeniging aan te sluiten, en zullen het dan zeer waarschijnlijk doen.

Het bestuur doet daarom een beroep op de leden, om, ieder in zijn kring, aan die opwekking mede

te werken, en te trachten, door persoonlijke bemoeiingen, het ledental te vermeerderen. Het verwacht van dezen maatregel een gunstig resultaat en is overtuigd dat allen, die het belang der Vereeniging beoogen, zich gaarne de moeite zullen willen getroosten, die het voldoen aan het bovenvermeld verzoek met zich brengt.

Door de Afdeling Amsterdam wordt in den laatsten tijd propaganda gemaakt voor het doel der Vereeniging door reclamekaarten, die in verschillende lokalen worden opgehangen. De formule dier kaarten luidt aldus:

„VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Afdeling Amsterdam.

WAARSCHUWING.

Bijna alle middelen, die in de couranten enz. worden aanbevolen als geneesmiddelen tegen een of vele ziekten, zijn kwakzalversmiddelen, die schadelijk voor de gezondheid of zonder eenigen gunstige invloed kunnen zijn en meestal veel te duur worden betaald.

Daarenboven kan, door het gebruik dier kwakzalversmiddelen, voor zieken het voor genezing gunstige tijdstip voorbijgaan, zoodat zij te laat bij den geneesheer komen.

Gebruikt die middelen nimmer, voordat gij om inlichtingen hebt geschreven naar den Secretaris der Vereeniging tegen de Kwakzalverij, Kloveniersburgwal 82.

„Past op uw gezondheid en op uw beurs!”

Naar aanleiding van een dienaangaand voorstel, besproken in de laatstgehouden Algemeene Vergadering, heeft het bestuur de eer, Afdeling en leden uit te noodigen hunne medewerking te verlenen tot het verspreiden van soortgelijke reclamekaarten en het zorg dragen voor een doelmatige plaatsing.

Zij, die daartoe genegen zijn, worden verzocht van hun voornemen tot medewerking kennis te geven aan den Secretaris-penningmeester.

Namens het Bestuur,

G. B. SCHMIDT, Secretaris.

Berichten.

Een merkwaardig vonnis. In het Weekbl. v. h. Ned. Tijdschr. v. Geneeskunde van 17 Nov. j.l. deelt Dr. Saltet in zijn overzicht van de Handelingen van het Staatstoezicht over 1893, het volgende mede:

„Een pijpemaakster van beroep te Gouda werd vervolgd naar aanleiding van een sterfgeval aldaar, onder verdachte omstandigheden. De lijder was aan pyaemie gestorven, tengevolge van de totale verettering met gangraen van middelvinger en hand; hij had zich vijf weken geleden voor een panaritium onder behandeling van de pijpenmaakster gesteld, die de aangetaste lichaamsdeelen dagelijks had beplakt met likdoornpleister, gefabriceerd bij zekere firma te Rotterdam. De geneesheer had, toen hij eindelijk geroepen werd, dadelijk de pleister verwijderd, en door ruime insnijdingen den etter trachten te verwijderen, doch den volgenden dag stierf patiënt aan pyaemie, volgens de overtuiging van dien geneesheer (en vermoedelijk wel van alle geneeskundigen) veroorzaakt door de pleisterbehandeling. Dit nam nu de rechterlijke macht niet als bewezen aan. De kantonrechter te Gouda veroordeelde haar slechts tot een boete van f 60.—, subsidair 30 dagen, wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst.”

Hulsbalsem. „Dezer dagen is te Kamerik een bejaard landbouwer overleden aan bloedvergiftiging. De man had aan ééne hand een wonde gekregen en gebruikte nu zoogenaamden hulsbalsem, echter niet door zijn geneesheer of apotheker bereid, maar van een rondventend koopman langs de huizen gekocht. Het gevolg was dat hij weldra stierf.”

N. R. Ct.

Voor dien balsem hebben wij reeds gewaarschuwd in onze nummers van October 1887 en April 1890. Wij doen het nu nogmaals; moge het bovenstaande tot waarschuwing strekken!

Wat ook wij vragen. De Zaanlandsche Ct. van 24 October j.l., schrijft het volgende:

„Het Maandblad tegen de kwakz. waarschuwt de lichtgelovige lieden, dat ze zich niet mogen laten bedriegen door de annonces ten voordeele van het Voltakruis, dat eene werkelijke waarde heeft van nog geen cent en voor één gulden verkocht wordt, en als voorbehoedmiddel tegen allerlei kwalen, zelfs tegen cholera, met snorkende advertenties wordt aanbevolen, als uitvinding van een zich noemenden Prfc. Heskier te Kopenhagen. Ons dunkt dat het tijd wordt ook eens van onze markt op Donderdag de kwakzalvers te weren die de goe-gemeente met hun kruiden en kruisen bedotten en waarschijnlijk zaken maken, daar ze telkens terugkomen. Is daar van politiewege niets aan te doen? Met medelijden zien we de slachtoffers van deze schreeuwende straatdokteren aan, vooral wanneer we bedenken dat hunne middelen wel eens alles behalve onschuldig kunnen zijn, en niet zelden den patiënt helpen van den wal in den sloot. Daar is toch, meenen wij, een wet, die kwakzalverij strafbaar stelt? Trouwens daar is ook een Zondagswet. Doch wie handhaaft haar!”

Al weer een. De Staatscourant van 1 Nov. bevat de beschrijving van het handelsmerk van Haarlemmerolie, ingezonden door A. MERKELBACH te Amsterdam. De hoeveelste fabrikant van de „echte” is dit nu?

Dressel's Nervenfluid. Tegen dit middel, overeenkomende met het Beroertewater van Roman Weismann, waarschuwt de plaatselijke Gezondheidsraad te Karlsruhe opnieuw, bij publicatie van 19 Nov. 1894.

Een flinke straf. Te Berlijn is een zekere HERMANN KRAUSE die, met behulp van zijn vrouw, geheel waardelooze middeltjes, als onfeilbaar geneesmiddel tegen tering afleverde, tot 6 maanden gevangenisstraf veroordeeld. Zijn vrouw beliep 20 Mark boete.

Dokters-titels. Te Breslau werden 4 personen, die in Amerika tot doktoren in de tandheekunde waren gepromoveerd, veroordeeld tot 30 Mark boete, wegens het onbevoegd voeren van den dokterstitel. Zij hadden n.l. op hun naam bord, vóór hun naam de letters „Dr.” geplaatst, waardoor het vermoeden kon worden opgewekt, dat zij aan een duitsche universiteit waren gepromoveerd.

Een ander die zich „Dr. chir-dent.” had betiteld, werd vrijgesproken.

Kneipp's-geneeskunde. Onder de stellingen, te vinden achter de dissertatie, waarop dezer dagen te Utrecht een arts in de geneeskunde is gepromoveerd, komt deze stelling voor:

De watergeneeskunde van Kneipp moet geacht worden eene charlatannerie te zijn van het zuiverste „water.” Zij heeft echter deze verdienste, dat zij lichaamsreiniging populair maakt. N. R. C.

Mededeelingen uit de praktijk van een geneesheer.

Kwakzalverij.

De zoo rijke vruchten afwerpende plant „de Kwakzalverij” heeft ten allen tijde welig getierd en zal wel eeuwig zoo blijven bloeien.

Wat is er niet reeds in ons land tegen de kwakzalverij op geneeskundig en pharmaceutisch gebied gewerkt, geschreven en geageerd, vooral door den boven onzen lof verheven arbeid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij! Wat wordt er niet overal waar het te pas komt, te velde getrokken door ons, medici, met woord en schrift, tegen de allerzotste gewoonten, neigingen en genees(?)middelen!

Een Davenport, onbevoegd, wordt bestormd met kwalen en geld, en . . . Godsgezant genoemd. Een Louis Kühne uit Leipzig, ex-fabrikant in verduurzaamde levensmiddelen, thans fabrikant in badbenoedigheden, gelaatskundige en schrijver van populair geneeskundige werken . . . wordt de hervormer genoemd op geneeskundig gebied, en stroomden menschen gaar op naar Leipzig, om daar heil te zoeken!

Eetwaren, delicatessen, snoeperijen en wat dies meer zij, worden fantastisch nagebootst en tegen billijken prijs in den handel gebracht.

Patiënten onder behandeling dikwijls van de uitstekendste medici, laten hunne verzorgers los en snellen in de armen van somnambules, besprekers, piskijkers en anderen. Dokters en professoren zonder diploma's, zonder aanstelling, zonder benoeming, komen met veel aanstellerij der maatschappij nieuwe redding, nieuwe hulp aanbieden. Specialités verrijzen als paddestoelen!

En wat is daartegen te doen? . . . Niets.

Mundus vult decipi, is het dan wonder dat het decipiatur gevolgd wordt?

Men heeft kwakzalverij ter goeder en ter kwader trouw. Ter kwader trouw, noem ik al die kwakzalvers, die het publiek zand in de oogen trachten te werpen, om daar geld uit te slaan; ter kwader trouw ook die redactien van couranten, die ingezonden stukken weigeren, gericht tegen permanent voorkomende kwakzalversadvertentiën in hunne bladen, hetgeen mij persoonlijk eenmaal overkomen is, et tutti quanti. Doch men treft de kwakzalverij ook aan zeer ter goeder trouw, als hulp van leeken aan hunne zieke lotgenooten, en wel buiten de beurs om, alleen met het doel om te helpen. En hoe vaak geschiedt zoo iets! Ieder leek is dilettant-medicus; ieder kent de juiste diagnose, prognose en therapie. In den regel wordt dan ook bij het groote publiek in de lagere klassen vooral, vóór den medicus, eerst de buurvrouw geraadpleegd. Die heeft meestal zoo'n kwaal, of juist zelve doorgemaakt, of wel eens een kennis of familielid gehad, die precies dezelfde ziekte had, en bij dien hielp dat middel, ergo moet het ook hier helpen; het wordt uit een naburige apotheek gehaald (ge-

schiedde dit maar altijd), of wat erger is, door het wetenschappelijk brein van eenige buurvrouwen saámgesteld.

De prognose wordt in den regel hoogst ernstig gesteld. Een knobbeltje hier of daar is perse kanker, post de geneesmiddelen verdwijnt het, en . . . kanker is genezen. Een carieuze kies met gingivitis is stellig een fistel; pijn in de zijde is altijd fleuris; chronische hoest gewoonlijk tering!

Al die patiënten komen eerst onder behandeling van hunne vrienden en vriendinnen in de buurt; helpt dat niet dan wordt de raad ingewonnen bij een bespreker of bestrijker, daarop wordt een fleschje urine, liefst het nachtwater, naar een piskijker gebracht; het antwoord van dien is dan gewoonlijk een drankje tegen zoo- en zooveel en vindt men ook hierbij geen baat, dan wordt de medicus ter hulpe geroepen. Anderen beginnen met den medicus en keeren de volgorde om.

Dikwijls wordt de goede hulp te laat ingeroepen, ofschoon soms voor de erg angstigen en de pessimistisch gestemde prognostici nog vroeg genoeg, waar de kwaal niets bizonders te beteekenen heeft.

Wanneer men langen tijd een plattelandspractijk heeft gehad, waarschijnlijk komt het in de stadspractijk ook wel voor, ontmoet men tal van genees- of heelmiddelen, die vóór onze komst door het publiek reeds zijn toegepast.

Ik geloof bepaald dat de opsomming van al die volksmiddeltjes het geheele blad zoude kunnen vullen; zoo heeft het publiek voor „elck wat wils.”

Om een denkbeeld van die vuile, onmogelijke, dwaze middelen (?) te geven, wil ik er eenige mededeelen. Natuurlijk noem ik hier niet de gewone dingen, die dagelijks gebruikt worden door het slijkgrage publiek, als haarlemmerolie, pain-expeller enz., enz., noch de lijnmeel-pap, die voor alles goed is, doch de ongewone, uit empirie geboren heilmiddelen, als daar zijn:

Tegen roos, op een wond een stukje rauw spek of een blaadje van de witte lelie.

Tegen stuipen, uien en wijnruit in de wieg.

Bij bronchitis, papier met kaarsvet op de borst.

Tegen keelpijn, papier of haring om de keel.

Tegen de bl. neonatorum, uitwasschen van de oogen met zog.

Tegen oogziekten bij volwassenen, n'importe quoi, wasschen met eigen urine.

Tegen kiespijn, uitzweeten in een bakkersoven.

Tegen dik gezicht na kiespijn, een grauw papier op de wangen met blauwsel en peper.

Tegen otitis, hondenhaar in het oor.

Tegen winterhanden en -voeten, wasschen met eigen urine of met het warme bloed van een pas geslacht dier.

Tegen mastitis, een stukje groene zeep onder de armen of een stuk donker grauw papier met stroop of koolbladeren op de borst.

Tegen tering eet men hondenvet of drinkt men urine van een jongeling,

Om de borsten droog te maken van moeders, wier zuigelingen gestorven zijn, wordt met veel succés het volgend procédé toegepast: men trekt onmiddellijk nadat het kindje gestorven is, het hemdje van de kleine uit, en wikkelt dan de borsten van de moeder in het warme hemdje, en uit angst voor den dood houdt de melkstroom op te vloeien.

Tegen koorts worden seringebleden getrokken en drie maal daags er een kopje vol van leeg gedronken.

Tegen de spruw van kinderen wordt met veel succés de tong van het kind en de borsten der moeder besproken.

Tegen rheumatiek drinkt men petroleum.

Als prophylacticum tegen adhaerente placenta, ete men, gravida zijnde, regelmatig door, vijgen; wil men abortus, het middel is gereed, men gebruikt dan groene zeep, roet en sodawater.

Tegen amenorrhoea, drinkt men een weinig bloed van eene menstruerende.

Om wratten plotseling te zien verdwijnen heeft men verschillende middelen:

of ze inwrijven met speeksel, of ze afwrijven op een lijk, of in een draad zooveel knopen leggen als men wratten heeft en dan den draad verbranden. Zoodra de draad verbrand is, moeten de wratten afvallen; geschiedt dat niet, dan heeft men niet goed geteld.

Tegen het doorloopen des zomer, neemt men een plukje nat gras in zijn zak en . . . wandelt maar door, men is gered.

Tegen enuresis nocturna wordt het volgend smakelijk gerecht aan den lijder opgedischt. Een muis wordt gebraden, fijn gemaakt, in een pan gedaan met pannekoekbeslag, en een koek gebakken, die nog warm door den patiënt moet worden genuttigd.

Tegen icterus heeft men ook een dito smakelijk gerecht. Een van de familieleden wordt uitgezonden om pediculi capitis te vangen. Aangezien dit wild hier tamelijk overvloedig is, is men spoedig van de jacht met vollen buidel terug. De diertjes worden fijn gewreven op een boterham, de boterham gesmeerd en wel opgegeten door den lijder en... probatum est.

Om een naveltje spoedig te laten afvallen, smeert men dat bijtijds in met slijm uit den neus der moeder.

Tegen blaassteen worden roode baksteen fijn-gewreven en opgegeten.

En dit is slechts een greep uit de mestvaalt!

Ik heb ze niet uit oude boeken of bij overlevering, maar zij zijn mij alle hier in mijn praktijk medegedeeld, als toegepast zijnde. Ik moet evenwel eerlijk bekennen dat, dank zij mijne aanhoudende oppositie tegen dergelijke manoeuvres, de toestand reeds veel beter is dan eenige jaren te voren. Hier en daar komt evenwel het angeltje wel weer eens boven met het devies „maar het kon toch nog eens helpen” en het wordt dan nog eens toegepast.

RENKUM, Nov. '94.

Dr. THOMAS.

(Overgenomen uit de Geneeskundige Courant, ons welwillend door den geachten schrijver van het artikel toegezonden. RED.)

Williams poreuse pleister.

In ons nummer van Juni j.l. opperden wij het vermoeden, dat dit buitenlandsche product ongetwijfeld spoedig in Nederland zou worden geïmporteerd, en dit vermoeden is juist gebleken.

In tal van groote en kleinere bladen kon men in de laatste maanden, vooral onder de rubriek „reclames”, een aanbeveling van bovengenoemde pleister vinden, versierd met het „gedeponeerd fabrieksmerk”, de borstbeelden van drie kereltjes, waarvan borst, rug en schouders met pleisters zijn beplakt.

Aan de wijze van aanbeveling hadden wij reeds genoeg; de ophef waarmee de pleister werd aangekondigd, de waarschuwing tegen andere pleisters dan die van Williams, de namen der depôt-houders, alles was kenmerkend, en wij zouden meenen, dat het publiek zelf wel moest inzien, dat men hier opnieuw te doen heeft met een Engelsche maatschappij, die ten bate harer directeuren of aandeelhouders, de lijdende Nederlanders tracht te exploiteeren.

Wij weten echter, dat deze onze meening niet de juiste is, dat er nog altijd personen genoeg worden gevonden, die telkens aan onverschillig welken kwakzalver, hun vertrouwen schenken, zonder dat zij van hem iets meer weten, dan de brutale leugens waarmee zij hunne waren aanprijzen.

In Nederland moeten nog vele dergelijke personen wonen, getuige de gretigheid, waarmee bijna dag aan dag, buitenlandsche (en ook binnenlandsche) kwakzalvers hun prooi zoeken te vermeesteren. Daarom moeten wij, bij elk nieuw middel, op de bres staan en, zoo noodig, waarschuwen.

In de advertenties wordt de William's pleister o. a. aanbevolen als:

„Het beste, snelwerkende en zekerste aller uitwendige Geneesmiddelen tegen: Verkoudheden en alle aandoeningen van de Borst, Bronchitis, Asthma, pijn in de Zijde en in den Rug, Verstuikingen, stijven Nek, ontstekingen der Ledematen en Spieren, uitmuntend bedarend middel tegen alle pijnen. Iedereen die blootstaat aan de weersveranderingen moest op zijn borst zulk een Pleister dragen, die Verkoudheden, Bronchitis enz. zou voorkomen.”

En alsof dit nog niet voldoende is, wordt er, in de gebruiksaanwijzing die bij de pleister is gevoegd, nog gezegd:

„Buiten de borengenoemde ziekten kan deze pleister Williams gebruikt worden in alle gevallen, die an-

ders 't gebruik van andere pleisters, verzachtende zalf, geneeskrachtige oliën, zalf, massage of electriciteit noodig maken."

Men ziet het, alweer een middeltje tegen alles en nog wat. Wat er van aan is? Ons medelid, de heer H. v. GELDER te Haarlem, heeft de pleister onderzocht en bevonden dat ze was eene gewone caoutchouc-hechtpleister, zooals zij in Amerika op groote schaal fabriekmatig wordt bereid, en die, wanneer ze met gaatjes is doorboord (evenals de William's pleister) als poreuse pleister in den handel komt. Als hechtpleister kan men evengoed, zoo niet beter, de antiseptische kleefpleister gebruiken, die tegenwoordig in alle apotheken verkrijgbaar is en men kan dan veel goedkooper terecht.

Meer goeds is er van de William's pleister niet te verwachten, Integendeel; zeker zal het bedekken van een deel der huid met een mengsel van harsen en caoutchouc somwijlen een prikkel teweegbrengen die bij enkele, weinig beteekenende, ongesteldheden geen kwaad zal doen, maar meermalen zal, vooral bij ernstige borstaandoeningen en bronchitis, het aanwenden van een dergelijke pleister niet zonder schade voor den lijder geschieden.

En wie er op vertrouwt dat die pleister hem zal vrijwaren tegen ongesteldheden, ontstaan wegens het zich blootstellen aan weersveranderingen, zal ongetwijfeld bedrogen uitkomen.

Maar vooral schuilt bij deze pleister, evenals bij zoovele kwakzalversmiddelen, het gevaar in de omstandigheid, dat men, vertrouwend op de beloften in de advertenties enz., bij ernstige ongesteldheden baat zoekt waar die niet is te vinden, en doelmatige hulpmiddelen achterwege laat.

Wie geloof hecht aan de beweringen van de Anglo American Plaster Comp. te Londen, de maatschappij, die de William's pleister in den handel brengt, zal — en van zijn standpunt terecht — bij borstaandoeningen, bronchitis, ontsteking der ledematen en spieren enz., geen geneesheer raadplegen . . . of misschien eerst wanneer het te laat is.

Zal men dan nooit willen begrijpen dat het veel verstandiger is den raad te volgen van een geneesheer, die in staat is den patiënt te onderzoeken, dan het advies van een kwakzalver, die den lijder niet ziet, niet kan onderzoeken, en, op goed geluk af, zijn middeltje maar voor alles en tegen alles aanbeveelt?

Moet men alleen door schade wijs worden?

Of zou men inderdaad niet beter doen door naar onze waarschuwingen — en wij waarschuwen ernstig tegen het gebruik van William's pleister, als geneesmiddel — te luisteren?

Nog eens Parlaghy en de Office Sanitas.

In den laatsten tijd zijn ons meermalen inlichtingen gewaagd naar aanleiding van de volgende advertentie:

„EPILEPSIE.

Kramp- en Zenuwlijdenden zekere genezing naar de eenige, duizendmaal beproefde methode.

Behandeling per brief na inzending van een uitvoerig bericht, en dat met postzegel voor antwoord te adresseeren:

Office Sanitas
57, Boulevard de Strasbourg, Paris."

Wij kunnen daaromtrent het volgende mededeelen:

Tegen deze advertentie is reeds gewaarschuwd in het Maandblad van Januari 1892; wij schreven toen en zijn nog van dezelfde meening:

„Nu, wij aarzelen geen oogenblik, die „office sanitas” als een kwakzalvers-inrichting te beschouwen, want ieder, die belooft epilepsie per brief te behandelen, verdient den naam van kwakzalver, zooals wij reeds, ook voor andere ziekten, meermalen hebben betoogd.

Wij raden dus ieder af zich met deze „office” in verbinding te stellen, en zich niet door de advertentiën te laten verlokken om daar hulp te zoeken. De beurs en de gezondheid zullen er wel bij varen."

Maar wij hebben nog andere redenen voor onze waarschuwing. De inzender der advertentie, zich noemende ALBERT PARLAGHY of in zijn brieven Dr. PARLAGHY, (vroeger een soort van boekhan-

delaar te Munchen) en zijn beproefde methode is een oude bekende.

Hij en zijn vroeger medewerker, handel drijvende ook onder de namen: Parlaghy, Brachfeld, Albert, Bela en Sylvius Boas, en toen exploiters van het kwakzalversmiddel *Auxilium orientis* (een oplossing van broom-kalium) zijn reeds in de 5 eerste jaargangen van ons blad herhaalde malen en verder in het nummer van Juni 1889 als echte kwakzalvers gesignaleerd.

En thans?

Om ons te overtuigen of de zaak nog op denzelfden voet werd voortgezet, lieten wij op de advertentie schrijven en ontvingen van den *franschen* docter een *duitschen* brief terug (precies zooals voor ettelijke jaren) waarin hij schreef:

„Ich habe die Art der Krankheit, die sie mir schilderten und garantire radicale Heilung, vorausgesetzt dass meine Vorschriften genau befolgt werden."

Wat wil men meer! *Radicale genezing*. En wat een man! Er was hem niets geschiedt omtrent den aard der ziekte, er was alleen hulp gevraagd voor „een meisje van 18 jaar, overigens goed sterk van gestel doch lijdende aan Epilepsie," en terstond is hij op de hoogte en garandeert *radicale genezing*.

Doch schers ter zijde; de zaak is er te ernstig voor. Maar wij vragen; is het niet schandelijk aldus op de lichtgeloovigheid van het publiek te speculeeren? Parlaghy vraagt voor zijn behandeling „100 fl. holl." (de man was vroeger goedkooper, doch schijnt geen vaste prijzen te hebben) waarvan hij f 25 vooruit verwacht voordat de geneesmiddelen worden afgezonden.

Nu, wij hebben die f 25 maar in den zak gehouden, wij kunnen, als wij het noodig hebben, het broom-kalium hier goedkooper krijgen.

Maar onze 25 ct. voor de benodigde postzegels beklagen wij niet; wij zijn door deze correspondentie tot de overtuiging gekomen, dat Parlaghy nog dezelfde persoon is, zooals hij in de vroegere jaargangen van ons blad is geschilderd, een *gevaarlijke kwakzalver, tegen wien wij met alle macht waarschuwen*.

Nog een enkele opmerking.

In de advertentie wordt het adres van de „Office Sanitas" opgegeven: *Boulevard de Strasbourg 57*, terwijl PARLAGHY ons verzoekt te schrijven aan het adres: *Boulevard des Capucines 23*; zou er ook een reden zijn voor die adres-verwisseling? Wij weten het niet, maar brengen toch in herinnering, wat in de nummers van November 1884 en April 1885 — ter waarschuwing aan uitgevers van couranten — is geschreven over terugzending van onbetaalde wissels wegens advertentiekosten.

Belangstellende uitgevers van couranten, die, na bovenstaande mededeeling, hunne advertentiekolommen nog beschikbaar stellen voor een annonce van PARLAGHY, verwijzen wij naar die nummers.

Een prijscourant van een drogist.

Als bijdrage tot de kennis van den tegenwoordigen toestand in Nederland, is het niet onaardig een blik te slaan in een prijscourant van een drogist, die dezer dagen werd rondgezonden.

De prijscourant is verdeeld in rubrieken; enkele daarvan willen wij, in 't kort, nagaan.

No. 5. *Middel tegen kiespijn*.

Hier heeft men de keuze tusschen 5 middelen, waaronder ook behoort het bekende *Pain-Expeller*.

No. 7. *Middel tegen hoofdpijn*.

Waarbij, zooals men kan denken, de *migraine-stiften* niet zijn vergeten.

No. 8 en 9. *Haarmiddelen enz. Middelen om het haar te verven*.

Deze rubriek is door tien praeparaten vertegenwoordigd; wij wijzen o. a. op *Eau Atheniënne* en *Eau de quinine*.

No. 10. *Middel tegen Hoesten, Verkoudheid, Kinkhoest, enz.*

Hier treffen wij, o. m., aan: *Druiven-borsthonig, Haverstroo-pastilles, Borst-pillen, Laurierkerswater* en *Huffland's hoestpoeder*.

No. 11. *Middel tegen Maagpijn, Maagkramp enz.* Vertegenwoordigd o. a. door *Huffland's maag-*

poeder, maagpillen, maagkruiden en *versterkende maagpillen*.

Wij bekennen gaarne, dat er onder al die middeltjes sommige voorkomen, die ons niet bekend zijn.

No. 12. *Middel tegen de koorts*.

Onder deze rubriek worden maar stoutweg aanbevolen: *Koortspillen, koortsdroppels van Dr. de Vrij, koortsdroppels (?)* en *Beerenburger-kruiden*.

No. 14. *Heilzaamwerkende middelen ter bevordering van een regelmatige gezondheid*.

Mooier kan 't al niet; hier is voor alles gezorgd. Jammer dat de keuze zoo groot is, dat men niet weet, welke van de middelen nu het meest onfeilbaar is.

Er worden negen soorten van pillen opgegeven, nl. *Gal-, Holloway-, Marrum's-, Roos-, Slijm-, Schreuder-, Maag-, Urbanus- en Zwitsersche pillen*, en, zeer eigenaardig, wordt er bijgevoegd: „Deze pillen worden bereid volgens het echte, aloude Recept."

No. 15. *Middel tegen Asthma*,

Bevat: *Asthma-papier, -sigaretten, -sigaren en -droppels*.

Verder, om niet te uitvoerig te worden, vermeldt de prijscourant nog middelen tegen *Klieren, Wratten, Koude Rheumatiek- en Spieraandoeningen, Zenuwen, Likdoornen* en *Versterkende en Bloedaanzettende Middelen*.

Ziehier een mengsel van apotheek en kwakzalverskraam, waar voor alle kwalen genezing kan worden gevonden en waarbij de geneesheer ook overbodig is. Wanneer men zelf — of een der huisgenooten of kennissen — maar den aard der ziekte bepaalt, dan behoeft men de prijscourant slechts op te slaan en het gewenschte geneesmiddel op te zoeken.

Gemakkelijker kan 't niet . . . dat is waar, maar gevaarlijker ook niet.

En is zoo iets, zoo'n onhoudbare toestand, in den tegenwoordigen tijd, in Nederland, mogelijk en bestaanbaar?

Strikt genomen, neen. Er bestaan wetten, die, ten minste grootendeels, tegen dergelijke toestanden heeten te waken maar — wij betoogden dit reeds herhaalde malen — de toepassing dier wetten is zóó omslachtig en treft, bij de geringe strafbepalingen, zóó weinig doel, dat dikwijls van vervolging wordt afgezien en — bij eventuele vervolging — de straf bijna niemand afschrikt.

Eén middel zou hier kunnen helpen — en men zal ons toegeven, dat hier hulp hoog noodig is — de aanprijzing zelf — 't zij in prijscouranten of op andere wijze — moest als een strafbare handeling worden beschouwd.

Hierop hebben wij reeds dikwijls aangedrongen.

In het adres van de Vereeniging tegen de kwakzalverij aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, verzonden 27 Februari 1886 en waarop nooit antwoord is ontvangen, zijn de volgende wetsbepalingen aan de hand gegeven:

„De verkoop in 't klein van geneesmiddelen is alleen geoorloofd aan bevoegden.

Met verkoop wordt gelijk gesteld: het in voorraad houden, uitstellen, aanbieden of aankondigen ten verkoop."

„Het uitoefenen van geneeskundige praktijk is alleen geoorloofd aan bevoegden.

Met het uitoefenen van geneeskundige praktijk wordt gelijk gesteld het aanbieden of aankondigen van geneeskundige hulp, het aanbieden of aankondigen van geneesmiddelen tegen bepaalde ongesteldheden."

Dusdanige bepalingen opgenomen in de wetten, regelende de uitoefening der genees- en artseneijbereidkunde, zouden in staat zijn de bovenvermelde misbruiken te weren en daardoor de volksgezondheid en volkswelvaart ten goede komen.

Een „Voltakruis”.

Wij ontleenen aan het „Friesch Volksblad" het onderstaand artikeltje, dat op o. i. voor het volk bevattelijke wijze onze waarschuwing tegen het „Voltakruis" overneemt.

„Nou heb ik nog wat vergeten,” bromde Hein, de vrachtrijder tusschen H. en Z.”

„Zoo! wat dan?” vroeg z'n vrouw vol belangstelling en ook wel een beetje verbaasd, omdat haar man anders altijd zóó „vreeselijk accuraat” was.

„k Had een *Voltakruis* moeten koopen,” bromde haar echtvriend, terwijl hij z'n natte jas in 't voorhuis afschudde en daarna bij het warme kacheltje hing, dat om zijnentwille dien morgen was gezet en aangelegd. In den zomer gaat het nog, maar in den herfst heeft zoo'n vrachtrijder van dorp naar stad visa versa geen begeerlijk baantje!

„Wat ding? een *volkskruis*? Heeremijntijd, wat voor nieuwe uitvinding is dat nou weer!” zei zij, zijn warmgehouden middagmaal voor hem klaar zettende.

„Een „*Voltakruis*” vrouw, dat is een voorbehoedmiddel tegen rhumatiek, koudevatting, verlamming, allerlei soorten van pijnen in de verschillende ledematen, ja zelfs tegen cholera.”

„Wat je zegt! En nou wou je zoo'n . . . kruis koopen voor je zelf, ja dat was wel goed. Wat kost het? Hoe ziet het er uit?”

„Dat weet ik niet; 'k heb door de vleet van commissies m'n eigen vergeten, maar 't kost een gulden, zeggen ze.”

„Een gulden . . . nou, als 't jou maar helpt, dan keert het dokter en aptheker, ziekte en dood, en dat voor één gulden! Dat's goedkoop, dan moet je er morgen altijd één meebrengen. — Maar wat ik zeggen wou, heb je de breiwool voor mij ook meegebracht.”

„Ja, 't pakje ligt in den binnenbak van den wagen.”

Zij ging even naar het onderdak ter zijde van 't huis en kwam met een pak wol terug, gewikkeld in eene courant.

Onwillekeurig bekeek ze den inhoud van 't blad en las hier en daar een paar regels. „Hé, wat is dat? hoe noemde jij dat volkskruis ook weer, Hein?”

„Een „*Voltakruis*!” zei hij met een volle mond, „heb je een aanbeveling ervan gevonden? Lees eens hardop als je wilt. Dan hoor 'k het ook nog eens.”

Zij had ondertusschen het artikeltje verder gelezen en keek met een verlegen glimlach beurtlings haar man en het voor haar liggend blad aan.

„Toe nou!” drong hij aan.

Zij las:

„Het kruis, dat al die wonderen zal verrichten, bestaat uit een kruisje van koper en zink, gescheiden door een lapje flanel; alles verbonden door een geel draadje. Nu, dit toestelletje, dat z. g. galvanisch moet genezen, is „niet in staat eenige werking uit te oefenen,” het ding is volkomen waardeloos. Deze onze meening zal ongetwijfeld worden bevestigd door ieder, die het kruisje gezien heeft en die „iets” afweet van de werking van den galvanischen stroom.

„Het kruisje, dat nog geen cent waard is, wordt verkocht voor „een gulden”; maar daarbij ontvangt men dan ook alle bovenstaande leugens en nog meer op den koop toe.

Schandelijk zijn die leugens en hoogst gevaarlijk.

Dringend waarschuwen wij het publiek: „Laat U niet door den Deenschen kwakzalver met zijn volkomen waardeloos prul beetnemen; wat hij beweert van de genezende kracht van zijn *Volta-Kruis* is de brutaalste leugen.

Nederlanders, zorgt er voor, dat Heskier en zijne helpers hier te lande niet in hun vuistje lachen, omdat zij U een ding van nog geen cent waarde voor een gulden in handen hebben gespeeld.”

Hein, die eerst al luisterende was voortgegaan met eten, had echter al spoedig de vork vergeten naar den mond te brengen en hoe verder zij las, hoe raarder hij keek.

„Wel drommelsch!” riep hij uit toen zij zweeg en hem vragend aankeek, „wat ben ik blij, dat ik m'n eigen commissie vandaag vergeten heb! Nou heb ik m'n kostelijken gulden nog. Zoo'n „voorbehoedmiddel tegen alle kwalen” kan ik desnoods zelf wel fabriceren. Maar hoe hiet die krant, die je daar hebt? Die moest meer gelezen worden.”

„Maandblad, *Uitgegeven door de vereeniging tegen de Kwakzalverij*,” las z'n vrouw, „maar Hein, 't is te duur voor ons lui: 25 stuivers in het jaar, dat is voor 12 blaadjes te duur.”

„Dit exemplaar heeft ons al een gulden uitgewonnen,” schertste hij, „maar je hebt gelijk: 't is te duur. Jammer, erg jammer! want vandaag alleen weet ik er wel drie, die er ingelopen zijn. Jou benaming van „*volkskruis*” was nog zoo gek niet, vrouw!”

G. C. S.—J.

Tot zoover het artikeltje.

Naar aanleiding van het slot doen wij opmerken, dat ieder die belang in het Maandblad stelt — en vooral zij, voor wie de kosten te hoog zijn — steeds gaarne een of meer gratis-exemplaren kan krijgen. Een enkele aanvraag aan den Secretaris-penningmeester daartoe is voldoende.

Tevens kunnen wij mededeelen, dat bij aanvraag om een betrekkelijk groot getal exemplaren, ter verspreiding onder hen, die, met recht, tegen de kosten opzien, daaraan, zoo mogelijk en zoover de voorraad strekt, met genoegen zal worden voldaan.

Ten slotte wijzen wij er op, dat er enkele werklieden-vereeningingen zijn die, als vereeniging, lid zijn van de Vereeniging tegen de kwakzalverij en die, als zoodanig, een aan de behoefte voldoende getal Maandbladen krijgen om onder hunne leden te verspreiden. Op deze manier, die ons voor de betrokken personen nog de meest aangename toeschijnt, wordt ook een kleinigheid tot het goede doel bijgedragen.

Red.

Ingezonden.

Aan de Redactie van het Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

In uw blad no. 10 van 1894 (October) hebt u een bericht overgenomen uit de *Nieuwe Rott. Courant*, in zake „bloeiend bijgeloof,” waarin er op gewezen wordt, dat in het „Nieuwsblad voor Nederland” van 25 Sept. 1894, te Amsterdam verschijnend, zeven advertentiën voorkomen van personen, die zich uitgeven voor waarzeggers en planeetlezers.

Men zou het heel mooi moeten vinden, dat de „grootte” liberale bladen op deze afkeurenswaardige speculaties op bijgeloovigheden (kwakzalverijen) wijzen. Maar . . . wat zie ik nu telkens in de *Nieuwe Rott. Courant*?

Advertentiën van . . . kwakzalvers, keer op keer!!

Nota bene! kan men *gedurig* een en ander vinden onder de rubriek „Mededeelingen en aanbevelingen”, *prijs per regel 50 cent!*

Van de vele dingen welke onder die rubriek voorkomen, wil ik slechts één noemen: de pillen van Brandt of „Zwitserse pillen.”

Kan een Redactie als die van de N. Rott. Ct. dergelijke dingen met een goed geweten „aanbevelen”??

Met 't oog op het wijzen op het „bloeiend bijgeloof”, waarvan de annonces in het Nieuwsblad voor Nederland blijf geven, en dit *in verband* met de „mededeelingen en aanbevelingen” (à vijftig cent per regel) in de N. Rott. Ct., denken ik en wellicht velen aan den „splinter” en den „balk”, waarvan Christus sprak tegen de „*geveinsden*”; Mattheus 7:3—5.

Het verdienen van „*geld*” speelt in vele zaken een groote rol, óók en vóoral bij „*kranten*”-aandeelhouders, ten koste van de „geplagten dieser Welt.”

De Duitschers hebben een spreekwoord:

„Die *ganze Welt* ist lauter Schwindel,

Und *Keiner* ist von Schwindel frei.”

Zou er niet veel *waarheid* in dat spreekwoord zitten? VERITAS.

Wanneer de geachte inzender de artikelen heeft gelezen, die wij naar aanleiding van het bovenstaand onderwerp telkens en telkens hebben geschreven, dan weet hij onze opinie. Zoo niet, dan kunnen wij hem verzekeren, dat de grief, die hij tegen de groote bladen en hunne „reclames” heeft, ten volle door ons wordt gedeeld. Reeds herhaalde malen hebben wij gewezen op het aandeel dat die bladen hebben in het verspreiden van het gevaar, dat de kwakzalverij veroorzaakt, maar steeds zonder succes.

De *geldquaestie* schijnt hier alles te beheerschen, ook het *fatsoen* van de courant.

Dan begrijpen meerdere kleine bladen — door ons nu en dan met name en dankbaar genoemd — o. i. hun roeping beter.

Red.

Correspondentie.

K. te R. Het middel tegen *aambeijen* van den geneesheer Donkersloot wordt al sinds jaren, bij tusschenpoelen, druk geadvertiseerd.

Het is een waar kwakzalversmiddel; het eenige werkzame bestanddeel is de zoo bekende rhabarber, zooals reeds

werd medegedeeld in no. 11 van den Ien jaargang van dit Maandblad.

Gij hebt dus wel gelijk als gij dat „eenige specifiek” en „radicale genezing” in twijfel trekt.

H. C. B. te H. Dank voor uw aanbod, maar wij kennen het schandboek van *Retau* al sedert jaren, zooals u zal blijken uit het u toegezonden nummer van ons Maandblad.

B. H. A. L. te Z. Hartelijk dank voor uwe mededeeling en hulp, die wij zeer op prijs stellen. In 't volgend no.

K. L. te R. Dank voor de toezending van het *Journal de la Surdité*; het blad was ons bekend, evenals het „*Institut Drouet*” waarvoor het reclame moet maken. In het Maandblad van Maart 1891 hebben wij den z. g. genezer tegen doofheid, Dr. Drouet, in zijn handelingen nagegaan, en kwamen daarin tot de slotsom, dat de man volkomen in ons blad 't huis behoort.

Dit maandblad is zeker reeds in uw bezit.

Aan uw verzoek is gevolg gegeven.

C. J. v. R. te L. Wordt spoedig geplaatst.

Dr. P. M. S. K. te S. De samenstelling van *Kufcke's Kindermeel* is ons niet bekend. Dergelijke middelen, die niet direct als *geneesmiddel* kunnen worden beschouwd, worden in ons blad niet behandeld.

J. C. v. d. H. J. Jz. te M. Gaarne nemen wij uw aanbod aan. Kunt ge ons van dat „jachtwater” ook iets meer mededeelen of advertenties en gebruikaanwijzing toezenden? Gij zult ons daarmee zeer verplichten.

Vertaler der brochure „Electrische kuren.” Zoolang gij uw naam niet aan ons bekend maakt kunnen wij van uw schrijven geen notitie nemen.

G. W. S. te S. Ook uw ingezonden stukje kunnen wij niet opnemen, ofschoon het ons niet moeilijk zou vallen tegenover uwe beweringen ons vroeger oordeel vol te houden. De betrekking, die er bestaat tusschen u en den uitgever der brochure, is reden van onze weigering.

G. H. te A. Gij hebt u, tot nu toe, aan verkeerde adressen gewend. Geen apotheker of een winkelier, die alle middelen verkoopt, kan u helpen, maar gij moet een *geneesheer* vragen. Hij alleen is in staat u goeden raad te geven.

E. N. S. Ez. te K. a. d. Z. Wij wachten nog inlichtingen.

Mevr. Wed. A. W. M. te A. De *antibillious pills* bevatten de sterk werkende *aloe*, terwijl hoogst waarschijnlijk ook *kolokwinten-extract*, een zeer sterk prikkelend middel, aanwezig is. Aan de twee ons toegezonden pillen hadden wij te weinig om dit met zekerheid uit te maken.

Intusschen kan, in ieder geval, het langdurig gebruik dezer pillen hoogst schadelijk werken en waarschuwen wij u er derhalve tegen.

W. K. B. te W. Dank voor uwe bemoeiingen; het middel kan eerst in het volgend no. worden besproken, omdat het onderzoek der kruiden nog niet is afgevoerd.

W. T. L. te R. Uw ingezonden stuk eerst 1 December, dus te laat voor dit no. ontvangen.

F. B. B. te N. Het *remède infallible* wordt onderzocht.

Herhaalde Waarschuwingen.

Teercapsules van Guyot. Nadat de geneeskunde vroeger nog al gebruik van teer en teerwater had gemaakt, heeft zij deze tegenwoordig grotendeels laten varen, daar andere stoffen beter de vereischte werking te weeg brengen, al kunnen de toebereidingen somtijds eenig nut doen. Indien de geneesheer tegenwoordig nog teer wil laten gebruiken kan hij bij ieder apotheker dit tot teerpillen laten verwerken. De capsules bestaan uit teer met een laagje gelatine omgeven. Bij een geringe verkoudheid, die echter ook zonder geneesmiddelen, indien men een goeden leefregel volgt, gemakkelijk geneest, kan het gebruik van enkele capsules geen kwaad. Veel heil verwachtte men echter niet van teer en niet ieder ga op goed geluk aan 't slikken. Men zij met 't gebruik voorzichtig. Teer is in 't geheel niet een zoo onschadelijke stof als het door GUYOT en zijn opvolgers genoemd wordt. Terwijl sommige menschen verscheidene teercapsules zonder schade schijnen te kunnen gebruiken, zijn ons meerdere gevallen voorgekomen, waarin het gebruik, zelfs van een of twee stuks, onpasselijkheid te weeg bracht. In één geval zelfs bleef de hardnekkige braking nog den volgenden dag voortduren. Men zij dus gewaarschuwd, vooral ook omdat de teercapsules door vele zwakke borstlijders worden gebruikt. Bij een teringlijderes in 't laatste tijdperk zagen wij een hardnekkige braking van tijd tot tijd telkens terugkeeren. Bij onderzoek bleek, dat het meisje, op aanraden van een der familieleden, steeds volhield, buiten weten van haar geneesheer, twee of drie teercapsules 's morgens te nemen. 't Gevolg was, dat de maag het zoo hoogst noodige voedsel nog eerder weigerde dan de aard van het longlijden meebracht.

Een langdurig voortgezet gebruik schaadt zeker altijd, zoowel de maag als de beurs. De 60 capsules kosten f 1,25 en zouden, fabriekmatig bereid, nog met behoorlijke winst voor f 0,30 te leveren zijn. Op een voorschrift van den geneesheer bij den apotheker gereed gemaakt zouden 60 teerpillen hoogstens f 0,60 kosten.